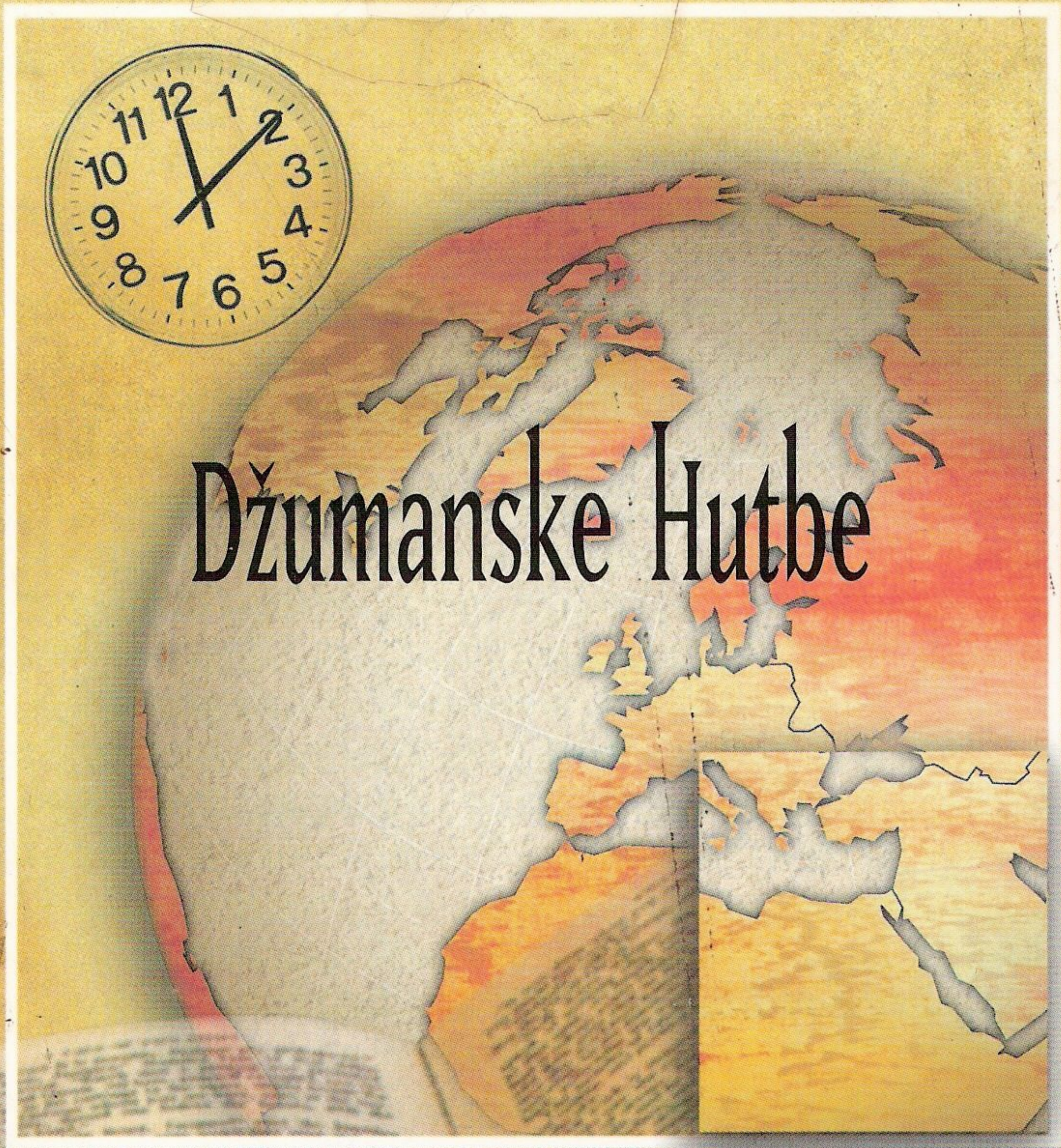

1 dio

Džumanske Hutbe

grupa autora

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

297.18

HUTBE ili džumanske hutbe / Muhamed b. Utaymi
... (et al.); (s arapskog preveo Ibrahim Husić).

_ U Sarajevu: Visoki saudijski komitet za pomoć
BiH, Regionalni ured, 1999. – Knj. 2; 21 cm

Prijevod dijela: Hutab al-džuma. – Sadrži: Knj. 1.-
216 str. – Bilješke: str. 215-216; Knj. 2. – str.
219-353

ISBN 9958-880-21-0 (Knj. 1)

ISBN 9958-880-23-7 (Cjelina)

1. Utayami, Muhammed b.

COBISS/BIH-ID 6978310

HUTAB AL-DŽUMA

(HUTBE PETKOM)

I dio

Grupa autora

Sarajevo 2002 - 1422. G.H.

Naslov originala
HUTAB AL-DŽUMA
I dio

Naslov prijevoda
HUTBE ili džumanske hutbe
HUTBE PETKOM

Autor: *Muhammad b. Utaymin i dr*   *Korektor:* *Omer Resulović*

S arapskog preveo   *DTP:*
Ibrahim Jusić   *Mujagić Mersad, Sarajevo*

Likovno-tehnički urednik: *Drugo izdanje*
Nedžad Kazić

Lektor: *BESPLATNI PRIMJERAK*
Samija Halilović   *(Hedija-poklon)*

Izdavač:
Sva prava štampanja i izdavanja zadržava Visoki saudijski
komitet za pomoć BiH i kulturni centar "Kralj Fahd"
u Sarajevu

PREDGOVOR

Hvala Allahu, dž.š., Gospodaru svih svjetova. Onome Koji upućuje onoga koga hoće i Koji ostavlja u zabludi onoga koga hoće, salavat i selam na posljednjeg Allahovog poslanika Muhammeda, a.s.!

Imajući na umu 104. i 105. ajet Sure Ali-Imran: "I neka među vama bude onih koji će na dobro pozivati i tražiti da se čini dobro, a od zla odvrćati, oni će šta žele postići."; "I ne budite kao oni koji su se razjedinili i u mišljenju podvojili kad su im već jasni dokazi došli, njih čeka patnja velika." (Sura Ali-Imran: 104. i 105. ajet) Visoki saudijski komitet za pomoć Bosni i Hercegovini odlučio se za izdavanje i štampanje knjige Hutbe.

Spomenuta knjiga je vrijedan korak u prezentiranju islamske misli, putem "mimbera", kao mjesta sa kojeg muslimani čitavoga svijeta u isto vrijeme imaju prilike da čuju poruke islama i da se upoznaju sa aktuelnim događajima u svijetu. Jedino ummet Muhammeda, a. s., ima redovan sedmični "kongres" muslimana, svakoga petka, po mnogim džamijama i mesdžidima u svijetu, slušajući hutbe i klanjajući džuma-namaz.

Nažalost, moramo pogledati istini u oči i priznati da hutba u našim prilikama nije u pravom smislu dobila svoje mjesto te da ne igra ulogu koju joj predviđa islam kao vjera i sam Poslanik, s.a.v.s.

Smatram da će knjiga koja je pred vama biti poticaj bosanskim alimima da na sličan način pridu ovom problemu, te će i na taj način pomoći našim hatibima, koji vrlo često zbog nepoznavanja arapskog jezika ili prezasićenosti rada u jednom džematu nemaju mogućnosti ili ideje da pripreme što bolju hutbu. Nesporno je da će ovaj projekat biti od koristi na prvom mjestu za imame, ali i za same džematlije, jer su hutbe životne i tretiraju probleme sa kojima se susreću muslimani u svijetu, pogotovo oni koji žive kao manjine ili u sredinama koje su bile pod komunističkom vlašću, gdje se vjera zabranjivala i omalovažavala.

Ono čega se pribojavam jeste to što će ova knjiga biti razlogom da se mnogi hatibi razlijene i imaju u podsvijesti da postoji spremna hutba, te da ne moraju ulagati dodatni trud za pripremu iste.

Ozbiljan hatib i te kako vodi računa da njegova hutba bude na vrijeme i kvalitetno pripremljena, te se za narednu hutbu priprema prije najmanje 5-6 dana, prateći i aktuelna

dešavanja kako bi se mogao informirati džemat o najvažnijim stvarima, a mi živimo u vremenu velike dinamike događaja tako da je potrebno da jedni druge podsjetimo na to kako ne bi bili oni koji nijemo posmatraju događaje ili čak ne znaju šta se događa u njihovoj blizini ili vremenu. Uostalom, to nam je islamska obaveza, a Poslanik, s.a.v.s., kaže: "Ili ćete naređivati dobro i zabranjivati zlo ili će vam Allah dati za vladare najgore od vas, pa će u to vrijeme najbolji od vas upućivati dove, a one neće biti primljene (kabal)!"

Mišljenja sam da će ova knjiga biti od velike koristi za nas Bošnjake, te molim Allaha, dž.š., da one koji su na bilo koji način doprinijeli njenom izdavanju nagradi najboljom nagradom i da bude poticaj drugima, da se takmiče u činjenju dobra.

U 105. ajetu sure Et-Tevba, Allah dž.š. kaže: "I reci: 'Trudite se, Allah će trud vaš vidjeti, a i Poslanik Njegov i vjernici, i vi ćete biti vraćeni Onome Koji zna nevidljivi i vidljivi svijet, pa će vas o onome što ste radili obavijestiti'" (Sura Et-Tevba: 105. ajet).

Preporučujem svima nama da imamo na umu prethodni ajet, koji će nam biti dovoljan, da nas potakne da što više dobra učinimo i budemo aktivan dio ummeta!

Gospodaru, uputi nas na Pravi put, ne iskušaj nas velikim iskušenjima koja nećemo moći podnijeti i budi nam milostiv na Obećanom danu!

Direktor vakufske direkcije
(hatib Ali-pašine džamije u Sarajevu)

Nezim Halilović — muderris

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

PREDGOVOR

Hvala Allahu, Njega slavimo i od Njega pomoć, oprost i uputu tražimo. Njemu se utječemo od zla naših duša i naših zlih djela. Koga Allah uputi niko ga u zabudu odvesti ne može, a koga u zabludi ostavi niko ga na Pravi put uputiti ne može. Vjerujem da nema drugog boga osim Allaha, Jedinog, Koji nema sudruža, i vjerujem da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. Poslao ga je pred Sudnji - Kijametski dan kao obveseljivača i opominjača, i kao misionara (daiju) Allahova s izunom Njegovim, da služi kao svjetiljka koja obasjava. On je poslanicu (risalu) vjerno dostavio, povjereni mu emanet ispunio i džihad istinski - borbu u ime Allaha - vodio sve do časa mu smrtnoga. Neka je neizmjerni salavat i selam na njega, njegovu časnu i čistu porodicu, na sve njegove ashabe (drugove) i sve one koji ih budu slijedili i njihov poziv širili do Sudnjega dana.

Zaista je džamija (mesdžid) srce muslimanskog društva (zajednice) i stjecište mu'mina (vjernika) i jutrom i večeri. U njoj se ispunjavanju obaveze prema Uzvišenom Allahu, i visoko dižu ruke (u dovi) tražeći pomoć i potporu od Njega, Slavljelog. On je izvor snage oličene u ibadetu i stjecanju novog znanja. U njemu muslimanske mase petkom i praznicima -bajramima smjerno i skrušeno slušaju poruke i smjernice, kao što prisustvuju naučnim kružocima -halkama koje se priređuju u njihovim džamijama, te prate savjete i vazove lokalnog imama ili alima - učenjaka. Sve to rezultira dobrom i općom koristi, međusobnim zbližavanjem srca i otklanjanjem otuđenosti između iluma i uleme, između omladine -mlađih naraštaja - i općih masa (društva). To je stoga što džamije imaju važnu i značajnu ulogu i što ostavljaju vidljivog traga u životu muslimanskog društva, pa je prigodno da u predgovoru ove knjige hutbi ukažemo na neke funkcije džamije, kao i na neka pravila i adabe vezane za džumansku hutbu, bilo da se odnose na pripremu ili na realizaciju.

1. Džamije su centri da'veta -pozivanja u tevhid (Allahovu Jednoću) i obožavanje Njega, Jedinog kroz sve oblike ibadeta, što je, bez sumnje, najvažnija obaveza i najuzvišenija potreba.

“Džamije su Allaha radi, i ne molite se, pored Allaha, nikome!” (El-Džinn: 18) “I obraćajte se samo Njemu kad god obavljate molitvu, i molite Mu se iskreno Mu ispovijedajući vjeru!” (El-'Araf 29)

2. Allah, dž.š., naredio je da se džamije uzdižu, cijene i poštuju, te da se briga o njima vodi.

“U džamijama koje se voljom Njegovom podižu i u kojima se spominje Njegovo ime...” (En-Nur: 36)

A istinsko uzdizanje džamija dolazi do izražaja onda kada ih posjećuju dobri Allahovi robovi, koje trgovina i kupoprodaja od spominjanja Allaha ne odvraćaju.

3. Muslimani se podstiču na podizanje i izgradnju džamija, za što je pripremljena velika i obilna nagrada, jer Vjerovjesnik, s.a.v.s., veli: “Ko u ime Allaha sagradi džamiju (kuću ibadeta), Allah će njemu sagraditi kuću u Džennetu.”

A kao pojašnjenje važnosti i značaja džamije u muslimanskom društvu dovoljno je napomenuti da je prvo djelo kojem je Vjerovjesnik, s.a.v.s., pristupio nakon preseljenja u Medinu, podizanje džamije, za koju Uzvišeni Allah veli:

“Džamija čiji su temelji, već od prvog dana, postavljeni na strahu od Allaha zaista više zaslužuje da u njoj obavljaš molitvu.” (Et-Tevba: 108)

Podizanju džamije, dakle, treba pristupiti od prvog dana.

4. Džamije su Allahu najčasnija i najdraža mjesta, u vjerodostojnom hadisu stoji: “Najdraža su mjesta Allahu u gradovima (naseljima) njihove džamije.” (Muslim) A u Ahmedovom predanju stoji: “Najbolja mjesta su na Zemlji džamije.”

5. Preporučuje se što češći odlazak u džamije i navikavanje na redovno posjećivanje, jer ljenčarenje u obavljanju namaza i zapuštanje džemata spada u jasne znakove nifaka — licemjerstva. Allah, dž.š., kaže:

“...i na namaz se lijeno odazivaju” (Et-Tevba: 54),

a u hadisu stoji: “A među sedmericom koje će Allah, dž.š., smjestiti u Svoj hlad, kada drugog hlada osim Njegovog ne bude bilo, jeste i čovjek čije je srce vezano za

džamije." (Dio hadisa koji prenose Buharija i Muslim.) Sve ovo jasno podstiče na oživljavanje misije mesdžida (džamije) i ukazuje na njegov veliki značaj.

6. Prethodnom treba dodati i preporuku da se sačekuje i boravi u džamiji, jer u tome leži neprocjenjivo dobro, a posebno ako je popraćeno zikrom, učenjem Kur'ana, stjecanjem korisnog znanja i brigom o stanju muslimana — džematlija. Poslanik, s.a.v.s., veli: "Hoćete li da vas uputim na to čime Allah briše grijehe i podiže deredže (položaje u Džennetu)?" "Hoćemo", odgovorili su ashabi", a on je dodao: "Propisno uzimanje abdesta u teškim prilikama, mnoštvo koraka ka džamijama i iščekivanje namaza nakon namaza. To vam je ribat - bdijenje na Allahovom putu." (Prenose Malik i Muslim.)

7. Vjerovjesnik, s.a.v.s., naredio je da se vodi briga o čistoći džamija i da se čuvaju od svake prljavštine. Da džamije budu namirisane prigodnim mirisima, a da se iz njih otkloni svaki ružan i nepodnošljiv miris (i zadah), svejedno dolazio on od džematlija ili nekog drugog, samom upotrebom (ružnih mirisa) ili uzimanjem hrane koja ima ružan zadah (kao što je luk) i sl.

8. Onome ko sprečava da džamije služe svojoj svrsi, onako kako je propisano, ili aktivno učestvuje u njihovom rušenju, Allah, dž.š., prijeti poniženjem na dunjaluku i (velikom) bolnom kaznom na ahiretu.

"Ima li većeg nasilnika od onoga koji brani da se u Allahovim hramovima ime Njegovo spominje i koji radi na tome da se oni poruše? Takvi bi trebali u njih samo sa strahom ulaziti. Na ovom svijetu doživjet će sramotu, a na onom svijetu patnju veliku!" (El-Bekara: 114)

9. Jedna od najznačajnijih funkcija džamija jeste stjecanje znanja i poučavanje u njima, što svakako spada u domen zikrullahi - spominjanja Allaha i Njegovog slavljenja. U tom pogledu Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: "Kada se skupina ljudi okupi u jednoj od Allahovih kuća (džamija) da uče Njegovu Knjigu (Kur'an) i da je međusobno studiraju i proučavaju, na njih se spusti spokojstvo, obuzme ih (prekrije) Allahova milost, okruže ih meleki i Allah ih spomene među onima kod Njega (stanovnicima)." A ako džamije imaju ovako značajnu ulogu, onda, nema sumnje, da se ta uloga i odgovornost povećavaju u odnosu na Bejtullah (Kabu), za kojom čeznu duše muslimana na svakom mjestu i žude pogledi iz velike ljubavi prema njoj i nade u ono čime ona zrači i što od nje dolazi.

"I učinili smo Hram utočištem i sigurnim mjestom ljudima." (El-Bekara: 125) "Allah je učinio da Kaba, časni hram, bude preporod za ljude." (El-Ma'ida: 97)

A sada bilo bi uputno da na ovom mjestu ukratko i nabrzinu ukažemo na neke stvari vezane za džumansku hutbu, a na koje bi trebalo obratiti pažnju. Jer, petak je dan u kojem se muslimani okupljaju svake sedmice da svjedoče hajr (dobro) te upućuju poziv i poruku muslimanima, čime se omekšavaju njihova srca, oploduju njihovi razumi, što ih objedinjuje na Stazi upute, Istine i Pravog puta.

1. Lijepo je i preporučljivo da se hutba ograniči na jednu temu sa jasnom i određenom problematikom, jer, u suprotnom, pažnja sušalaca bit će dekoncentrisana i jedna tema će potiskivati u zaborav drugu. Stoga, koliko god govor hatiba bio rječit, stil kitnjast i dotjeran, a ideje plahovite i impulsivne, on neće biti u stanju da - ako odulji sa hutbom - da jasnu i sveobuhvatnu sliku preciznih ideja i jasnih obilježja (o temi o kojoj govori).

2. Treba izbjegavati sporedna pitanja vjere (furu') oko kojih se razišla islamska ulema, a početi općepoznatim činjenicama, zasnovanim na Kur'anu i sunnetu i mišljenjima učenjaka. U tome leži široko i bogato polje, neophodno za vaz i upute, a tako će i hutba odigrati svoju funkciju na polju usmjeravanja, objedinjavanja mišljenja i privrženosti ograncima imana - vjerovanja. A mnogo je vrlina, odlika, propisa i odredbi koje su podesne za raznovrsna polja usmjeravanja i vazova.

3. Treba se truditi koliko god je to moguće da tema hutbe odgovara tekućim zbivanjima i aktuelnim prilikama u životu ljudi te da je usmjerena većini prisutnih slušalaca. Neukusno je, naime, i smiješno da hutba tretira pitanja koja u potpunosti odudaraju od ljudi i vremena u kojem žive. Dovoljna je potvrda ovakvog stava postepeno objavljivanje Kur'ana (u skladu s aktuelnim zbivanjima).

4. To što je spomenuto u prethodnom pasusu ne negira potrebu da se ljudi s vremena na vrijeme podsjetite na životni put selefi-saliha (naših dobrih prethodnika), počevši od prvog uzora i milosti darovane - Muhammeda ibn Abdullaha, s.a.v.s., zatim njegovih vjernih drugova i onih potonjih koji su ih u dobročinstvu slijedili. Zatim da se podsjetite na nekadašnju slavu muslimana u raznim životnim domenima, i da im se ukaže na raznovrsne svježe i podmlađujuće (uvijek aktuelne) izvore islamske

civilizacije, uljevajući povjerenje u njihove duše, povezujući očekivanu budućnost sa slavnom prošlošću, potvrđujući vjerovanje u univerzalnost (internacionalnost) islamskog poziva i učvršćujući njihov islamski identitet.

5. Nema sumnje da će se imam u svojim hutbama dotaći i pitanja koja upozoravaju muslimane na opasnost ilhada - nevjerstva, stranih filozofija (ideologija), nastranih ideja i neosnovanih i lažnih sekta (vjerovanja). To je, zaista, potrebno, a u nekim uvjetima i neophodno, s tim što u takvim situacijama treba voditi računa da se snažno i argumentirano pojasne istine islama, bez upuštanja u rasprave ili vrijeđanja, jer čistota islama i njegova snaga, hvala Allahu, dovoljni su i sposobni da nadvladaju i poraze svaku laž i zabludu te spletke i izmišljotine njihovih zastupnika.

6. Hatib je često u ulozi ljekara (liječnika) pa je potrebno da prije propisivanja lijeka upozna aktuelne slabosti i bolesti, tačno otkrije njene simptome i na osnovu toga odredi dijagnozu. Kada sve to spozna i otkrije, vraća se Kur'anu i sunnetu da za bolest propiše (potraži) odgovarajući lijek. A što je dijagnoza bolesti preciznija, liječenje je lakše i jednostavnije. S druge strane, poznato je da kratkovidan i nepronijljiv vaiz (hatib) može ponuditi neadekvatan lijek, a ako još i pogriješi u procjeni i određivanju bolesti, onda se njegova hutba može pretvoriti u isprazan govor, makar u sebi sadržavala i vjerodostojne šerijatske tekstove.

7. Ozbiljan prilaz hutbi i adekvatno pripremanje za nju dokaz su poštivanja i uvažavanja, kako samoga sebe tako i slušalaca.

8. Treba se truditi da hutba bude kraća. Sposobnost za to leži u utemeljenosti naobrazbe (kulture), snazi spoznaje, jasnoći predstave i potpune svijesti hatiba o onome o čemu želi da govori. To je neopohodno stoga što na ljudsku dušu djeluju i utječu samo one ideje koje su precizno određene i procijenjene, dok mnoštvo riječi i govora uz raštrkanost i nepovezanost ideja i činjenica pretvara slušaoca u nešto slično običnoj napunjenoj posudi iz koje su riječi počele otjecati i odlaziti, ma koliko bile vrijedne i dragocjene. Pogrešno je da govornik smatra da je njegova obaveza samo dostaviti znanje koje posjeduje, a da su ljudi obavezni da slušaju milom ili silom (sa voljom ili bez volje).

To bi bilo ono na što smo željeli ukazati u ovom uvodu.¹

SADA JE POTREBNO UKAZATI NA RAZLOG KOJI NAS JE PONUKAO NA SASTAVLJANJE OVE KNJIGE. U TOM POGLEDU ŽELIMO UKAZATI NA NEKE ČINJENICE.

Ova je knjiga u osnovi namijenjena zemljama u kojima žive muslimanske manjine koje ne govore arapskim jezikom, što podrazumijeva potrebu njenog prevođenja na više jezika.

Hutbe koje bi trebala da sadrži ova knjiga obraćaju se ljudima koji žive ili su živjeli u okrilju nemuslimanskih vlasti - kršćanskih ili komunističkih - ili, u najmanju ruku, čisto sekularnih.

Obraćati se ovim ljudima nije isto što i obraćati se muslimanima koji žive u islamskim ili, barem, arapskim zemljama, jer mnogi od tih ljudi ne znaju o islamu ništa više od njegovog imena. Obraćati im se u takvom stanju sa nekim "napornim i teškim" propisima i obavezama moglo bi izazvati u njihovim dušama odbojnost i bježanje od ove vjere.

Pored toga, neki su od njih duboko zagazili u tuđu civilizaciju, bilo zapadnu, kapitalističku, ili socijalističko-komunističku te svako obraćanje njima nekim od islamskih sistema učenja dovodi do situacije u kojoj će oni islam uzeti za predmet kritike i nerazumijevanja.

U najboljem slučaju - ako bi i bili privrženi nekim učenjima svoje vjere - oni su odrasli u okrilju određenih novotarija i praznovjerja koja su naslijedili od njihovih predaka ili od njihovih učitelja. Oni te novotarije i praznovjerja nisu čvrsto i iz uvjerenja prihvatili, nego ih je u njih odvelo neznanje (džehl) i udaljenost od čistih i nepomućenih izvora islama, što se može uzeti kao jedna vrsta opravdanja za takvo njihovo stanje, čak, treba zahvaliti za privrženost islamu - makar samo imenom - u okrilju takvih uvjeta i prilika.

Sve to razgovor sa njima karakteriše jednom vrstom poteškoće popraćene dozom opreznosti.

METOD SAKUPLJANJA HUTBI I PLAN RADA

Kada smo počeli sa radom na ovom projektu, pred nama su bila dva izbora:

- početi od "nule", tj. početi sa autentičnim (izvornim) pisanjem (sastavljanjem) samostalnih hutbi.

Za realizaciju ovog cilja postojala su dva puta:

- da pišemo sami;
- da tražimo da to učine poznati hatibi, šejhovi i učenjaci.

Oba ova puta, iako je drugi bolji od prvog, iziskuju ulaganje velikog napora, pored vremena neophodnog za njihovu realizaciju, što bi odgodilo pojavu ove knjige, i to u vremenu kada izrazita potreba nalaže da se ona pripremi u što kraćem roku. S druge, pak, strane slijeđenje ovog puta osiguralo bi nam potrebne hutbe koje odgovaraju mjestima i prilikama kojima je knjiga u osnovi namijenjena.

Što se, pak, drugog izbora tiče, on se realizira velikim (pretežnim) ili potpunim oslanjanjem na ono što je napisano o ovoj temi, tj. na pisane hutbe.

Na kraju preovladalo je kretanje ovim putem (smjerom) jer on iziskuje manje truda od prethodnog i omogućava brzu realizaciju, makar i ne osiguravao hutbe koje odgovaraju svim našim potrebama.

Plan rada na pripremi ove knjige prošao je kroz tri etape.

Prva etapa. Sakupljanje pisanih hutbi (vazova) sadržanih u knjižnicama (bibliotekama), među kojima su i sljedeće:

1. hutbe šejha Muhammeda ibn Saliha el-'Usejmina;
2. knjige šejha Saliha ibn Abdullaha ibn Humejda;
3. hutbe šejha Saliha ibn Ferzana el-Ferzana;
4. hutbe šejha Abdullaha ibn Hasana el-Ku'uda.

Druga etapa. U ovoj etapi počeli smo sa izborom odgovarajućih hutbi iz prethodno spomenutih knjiga, nakon njihovog detaljnog čitanja. Ovdje smo bili primorani da neke pasuse i odjeljke izbacimo iz više razloga:

- oni nisu odgovarali geografskoj prirodi zemalja kojima su hutbe namijenjene;

- nisu odgovarali društvenoj i životnoj prirodi ili drugim prilikama tih zemalja. Tako npr. kada hatib kaže: "U mnogim susjednim zemljama postoji mnoštvo turbeta i (podignutih) kaburova uz čestu pojavu posredovanja (u dovi) koje vodi u širk...", onda ovaj govor ne odgovara stvarnosti zbog geografske prirode zemalja kojima je knjiga namijenjena kao i iz razloga što su susjedne zemlje tih zemalja nevjerničke i često u njima uopće ne žive muslimani, pored činjenice da se iz ovih riječi razumije da je dotična zemlja čista od tih stvari i da u njoj nema takvih pojava. A to je oprečna stvarnost, s obzirom da su same te zemlje pune navedenih pojava.

Slično ovome moglo bi se reći i za društvene i životne prilike, no, i pored toga, trudili smo se koliko smo god mogli da brisanja bude što manje, nastojeći da zadržimo tekst hutbe kakav i jeste.

U određenim prilikama vršili smo asimilaciju (sjedinenje) dviju hutbi u jednu, zbog njihove kratkoće ili zbog neispunjavanja kriterija u obradi dotične teme.

Zatim smo hutbe predali na štamparsku obradu, a potom na korekturu; sve u skladu sa postojećim mogućnostima.

Treća etapa. Nakon prethodnih radnji uslijedilo je sakupljanje hutbi na jedno mjesto i istraživanje potreba terena, ili potreba jedne godine u pogledu hutbi, ili, pak, tema koje nisu bile zahvaćene onim što smo sakupili, kao naprimjer bajramske hutbe i hutbe vezane za druge prigodne prilike, kao što je doček ramazana i njegovo ispraćanje... Tragali smo za tim hutbama na drugim mjestima: neke smo sami napisali, a za neke zatražili pomoć od drugih hatiba.

Na taj smo način uspjeli upotpuniti dvije knjige hutbi od kojih svaka sadrži hutbe za cijelu jednu godinu i može poslužiti hatibu kao priručnik i vodič u pripremanju hutbi, u slučaju da je spreman i sposoban samostalno pripremati hutbu. U suprotnom, može se poslužiti hutbom kakva jeste dodajući joj pogovor (hatimu) od sebe, ako želi, bez obzira da li gotova hutba sadržava pogovor ili ne.

Na kraju želimo napomenuti da glavna namjera u cijelom ovom poslu nije bila štampanje knjige iz komercijalnih razloga, nego je nijet bio da se osigura besplatan materijal za hatibe u spomenutim zemljama kako bi se njime potpomogli u ispunjavanju svoje misije. To bi bilo ono što smo uspjeli nabražinu spomenuti, uz napomenu da je ovo prvo iskustvo sa ovakvom knjigom, pa ko bude imao bilo kakvu primjedbu ili dođe u dodir sa drugim hutbama koje bi se mogle pridodati postojećim ili ih zamijeniti, ne treba oklijevati da nazove organizaciju "Vakuf" radi obilne nagrade koju će mu Allah, dž.š., dati, te naše iskrene zahvalnosti i dužnog poštovanja.

A Allah je Taj Koji pomoć daje i na Pravi put upućuje.

SLIJEDITE, A ZA NOVOTARIJAMA NE POVODITE SE!

PRVA HUTBA

Hvala Allahu, Koji nam je usavršio vjeru, upotpunio nam Svoju blagodat, Koji je zadovoljan da nam islam bude vjera. Njega hvalim, slavljen neka je On, i Njemu se zahvaljujem. On je Knjigu kao svjetlost jasnu objavio i On njome putevima spasa upućuje one koji slijede vjeru Njegovu (ono čime je On zadovoljan), izvodeći ih iz tmina na svjetlo i upućujući ih Putem pravim. Vjerujem da nema drugog boga osim Allaha, Jedinog, Koji nema druga, i vjerujem da je naš prvak i vjerovjesnik Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. Poslao ga je sa uputom i vjerom istinitom pa je on poslanstvo vjerno dostavio, povjereni mu emanet ispunio i ummetu savjet učinio. Ostavio nas je na Stazi jasnoj, kako usred dana tako i usred noći, i s nje skreće samo onaj koga propast čeka. Neka je salavat, selam i bereket Allahov na njega, njegovu porodicu i ashabe, posredstvom kojih je bajrak (zastava) Poslanikovog sunneta visoko uzvišen i uzdignut, a novotarije (bid'ati) iskorijenjene i unižene. I neka je salavat na tabiine i one koji ih, u dobročinstvu, budu slijedili, za njihovom se uputom povodili i putem njihovim do Sudnjeg dana kročili.

Bojte se Allaha, o vjernici, i čvrsto se za uže islama držite. Slijedite sunnet vašeg vjerovjesnika Muhammeda, s.a.v.s. Čvrsto ga se držite i ne popuštajte, a novotarija se klonite i čuvajte, jer svaka novotarija jeste bid'at, svaki bid'at zabluda, a svaka zabluda u vatru vodi.

O mu'mini, Allah, dž.š., usavršio je ovu vjeru, zadovoljan je njom i posredstvom nje je upotpunio (ljudima) Svoju blagodat...Allahova Knjiga i sunnet Njegovog poslanika Muhammeda, s.a.v.s., nisu ostavili nikome da na putu bid'ata i upute nešto doda i dopuni, niti su ostavili prostora nekom drugom zakonodavcu (da mimo njih zakone donosi i propisuje). Onaj ko se Kur'ana i sunneta objeručke prihvati, on

se za čvrsto uže prihvatio i hajr (dobro) dunjaluka i ahireta zaslužio.

"Danas sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera." (El-Ma'ida: 3) "I doista, ovo je Pravi put Moj, pa se njega držite i druge puteve ne slijedite, pa da vas odvoje od puta Njegova; eto, to vam On naređuje da biste bogobožni bili." (El-En'am: 153)

Taberanija prenosi vjerodostojnim senedom (putem) da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: "Nisam ostavio ništa što vas Allahu približava, a da vam nisam naredio, niti sam ostavio išta što vas od Allaha udaljava, a da vam nisam zabranio."

Sve vrste ibadeta ili obreda koje čini pobožni i pokorni moraju biti utvrđene Šerijatom, bilo da se radi o naredbama ili zabranama i moraju slijediti njegov put i podudarati se sa njegovim metodom (učenjem). Sve drugo je odbačeno i neprihvatljivo, ma od koga došlo. "Ko učini neko djelo koje se ne podudara sa ovom našom stvari (vjerom), bit će odbačeno, a ko uvede neku novinu u ovu našu stvar (vjeru), koja nije od nje, neće biti prihvaćena." Ovako se u vjerodostojnom hadisu prenosi od iskrenog i istinoljubivog Poslanika, neka je najljepši salavat i selam na njega.

Omer ibn 'Abdul-Aziz, Allah mu se smilovao, o ispravnim sunnetima (i sunnetima hulefair-rašidina) veli: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., i njegovi nasljednici, pravedne halife, uveli su i propisali sunnete (praksu, tradiciju), slijedenje koje predstavlja vjerovanje u Allahovu Knjigu, poslušnost Allahu i snagu u Njegovoj vjeri. Niko nema prava mijenjati ih niti njima oprečno mišljenje razmatrati. Ko u skladu s njima bude postupao on je upućen, a ko im se suprotstavi i sa puta vjernika (mu'mina) skrene, Allah, dž.š., prepustit će ga onom u čemu je (samom sebi) i u vatru džehenemsku će ga baciti, a kako je to ružan kraj i svršetak!"

O vjernici! Svi drugi putevi mimo puta vjernika (vjerničkog) nisu ništa drugo do stremljenje za požudama i strastima, skretanje sa Pravog puta, otkazivanje poslušnosti i napuštanje džemata.

Šerijat (Allahov zakon) propisao je i odredio posebne načine i specifične puteve (metode) za ibadete i druge obaveze, bilo da se radi o vremenu i mjestu ili o formi i broju, i svi ljudi su obavezni držati se strogo toga, bez obzira da li se radilo o naredbi ili zabrani, o općenitom ili ograničenom (propisu), o obećanju ili o prijetnji. Potom nas Šerijat upoznaje da svako dobro leži u slijedenju onoga što je propisano, a svako zlo u odstupanju od Šerijata i prekoračenju njegovih granica.

"Allah zna, a vi ne znate." (El-Bekara: 216)

Svi su poslanici poslani iz milosti Allahove prema ljudima, a ko bude tražio nešto drugo i smatrao da postoje neki drugi putevi i načini, i bude se Allahu pokoravao u skladu s odobrenjem i preporukom ljudskih umova, neka zna da je time osporio savršenost ove vjere i suprotstavio se onom s čim je došao odabrani i povjerljivi Poslanik, neka je najljepši salavat i najbolji selam na njega. Takvim postupkom on kao da vrši dopunu i otklanja nedostatke Šerijata (Allahovog zakona).

Ibn el-Madžišon veli: "Čuo sam imama Malika, Allah mu se smilovao, kako kaže: 'Ko u islamu uvede neku novotariju, držeći je lijepom, on time smatra i tvrdi da je Muhammed, s.a.v.s., iznevjerio poslanstvo, jer Uzvišeni Allah veli: 'Danas sam vam vjeru vašu usavršio' pa tako ono što tada nije bilo vjerom, ne može se ni danas vjerom smatrati'"

Uvođenje novotarija i traganje za nepropisanim putevima i formama nije ništa drugo do suprotstavljanje i opiranje Šerijatu. To je, ustvari, čisto slijedenje strasti i požuda, jer postoje samo dva puta: put Šerijata i put strasti i požuda. Uzvišeni Allah kaže:

***"Pa ako ti se ne odazovu, onda znaj da se oni povode samo za strastima svojim. A zar je iko gore zalutao od onoga koji slijedi strast svoju, a ne Allahovu uputu? Allah, doista, neće ukazati na Pravi put narodu koji sam sebi nepravdu čini."* (El-Kasas: 50)**

U časnom ajetu presuda se svodi na samo dvije stvari, jer treća ne postoji: ili se odazvati Mustafi -Poslaniku ili slijediti sopstvene želje i strasti.

Ako, pak, inovator, draga braćo, želi da se putem svoje novotarije približi Allahu i intenzivira svoju pokornost, onda neka zna da se iza toga kriju propusti i široki otvori za djelovanje šejtana i njegovog zavodljivog došaptavanja (vesvese). Ovaj jadni iskušeni i stradalnik ne zadovoljava se onim što je Šerijat propisao i odredio, nego izlazi iz njegovih okvira i oslobađa se njegovih ograničenja, što je vrlo često popraćeno umišljenošću (samodopadanjem) i željom za slavom, uz naklonost duše, po samoj njenoj prirodi, ka prihvatanju onoga što je novo i do tada nepoznato, kako bi prekinula dosadu i mrzovolju (jednoličnost).

Izvršavanje šerijatskih propisa i obaveza sadrži jednu vrstu napora i poteškoće za dušu jer se u njima krije suprotstavljanje strastima i odupiranje željama, pa to inovatoru teško pada (predstavlja teret), a duša (nefs) postaje aktivnija i revnija u stvarima koje se podudaraju sa njenim prohtjevima.

Drugi put do svake novotarije vodi preko strasti i ličnih poriva jer ona (novotarija), ustvari, odražava želje i prohtjeve njenog izumitelja i pronalazača (inovatora) i slijedi

njegovu strast i požude (težnje) njegove duše koje ne polaze (izviru) od Šerijata, njegovih propisa i argumenata.

Otuda se na inovatoru ponekad primjećuje ulaganje velikog truda u radu i ibadetu, a razlog tome je tanahnost i okretnog koju nalazi, te revnost i aktivnost koju osjeća pri tome zbog podudarnosti onoga u čemu je sa njegovim strastima. Tako su se i kršćanski monasi i kaluđeri osamljivali u svojim samostanima i manastirima, suprotno onome kako su im Istina i Pravi put nalagali.

"Toga dana neka lica bit će potištena, premorena -napaćena." (El-Gašija: 2-3) "Reci: 'Hoćete li da vam kažemo čija djela neće nikako priznata biti, čiji će trud u životu na ovom svijetu uzaludan biti, a koji će misliti da je dobro ono što rade?'" (El-Kehf: 103-104) "Kako mogu biti isto: onaj kome su njegova ružna djela prikazana lijepim, a i on ih smatra lijepim...Allah u zabludi ostavlja onoga koga hoće, a na Pravi put ukazuje onom kome hoće, pa ne izgaraj od žalosti za njima; Allah, doista, dobro zna sve što oni rade." (Fatir: 8)

Umjerenost u sunnetu bolja je od idžtihada (ulaganja dodatnog napora) u bid'atu (novotariji).

O mu'mini, zbog novotarija i njihovih sljedbenika dešavaju se česte neosnovane rasprave na nedoličan i neislamski način i dolazi do svađa i prepirki u vjeri. A Katade, Allah mu se smilovao, tumačeći riječi Uzvišenog:

"I ne budite kao oni koji su se razjedinili i u mišljenju podvojili kad su im već jasni dokazi došli." (Ali-'Imran: 105), rekao je: "To su sljedbenici novotorija."

Neki su učenjaci rekli: "Svako pitanje koje se pojavilo u islamu i u vezi s kojim su se ljudi razišli, s tim da to razilaženje nije dovelo do neprijateljstva, mržnje i razdora među njima, spada, uistinu, u pitanja islama.

A nijedno pitanje koje se pojavilo ili iskrslo prouzrokujući neprijateljstvo, mržnju, neslogu i prekidanje odnosa nema nikakve veze sa vjerom."

Pristalice novotarija slijede mutešabih (manje jasne) ajete (i pitanja u vjeri) i nepromišljeno i samovoljno pribjegavaju te'vilu, prenesenom tumačenju, do te mjere da su riječi Uzvišenog:

"Oni čija su srca pokvarena, željni smutnje i svog tumačenja, slijede one što su manje jasni" (Ali-'Imran: 7) protumačene da se odnose na sljedbenike novotarija i ličnih prohtjeva.

A kada su pristalice arbitraže (u slučaju između Alije i Muavije) rekli hazreti Aliji:

“Sud pripada jedino Allahu” (El-En’am: 57, Jusuf: 40,67),

on je odgovorio: “Riječ istine kojom se želi neistina (batil).”

A u Poslanikovim (hadisima) izrekama potvrđeno je da nijedna novotarija nije uvedena a da na njenom mjestu nije umrtvljen i dokinut sunnet.

Ahmed, Taberanija i Bezzar prenose hadis od Gadita, a ovaj od Vjerovjesnika, s.a.v.s., da je rekao: “Nema nijednog ummeta koji nakon njegovog vjerovjesnika uvede u svoju vjeru neku novotariju da recipročno tome ne zapostavi i zanemari nešto od sunneta.” O vjernici, stoga bojte se Allaha i znajte da se pojavom novotarija brišu i uništavaju sunneti i da je veliki sretnik onaj ko se čvrsto prihvati sunneta, oživljava ga i njemu poziva, pa Allah, dž.š., sebebom Njegovim onemogućiti inovatoru da uvede novotariju, uputi zalutalog ili spasi zbunjenog i neodlučnog.

Omer ibn ‘Abdul-‘Aziz, Allah mu se smilovao, napisao je pismo ‘Adijju ibn Ertatu povodom nekih kuderija, pa je u njemu, između ostalog, rekao: “Preporučujem ti da se Allaha bojiš i da budeš umjeren u Njegovoj vjeri, da slijediš sunnet Njegovog Poslanika, s.a.v.s., i da se kloniš novotarija kojima su inovatori potisnuli sunnet. Drži se sunneta jer njega je uveo i propisao onaj koji zna kakva se greška, zabluda, glupost i pretjerivanje krije u onom što mu je oprečno. Zadovolji se onim što je Allah učinio njihovim zadovoljstvom, jer oni su se na osnovu znanja i kritičkog pogleda zaustavili i na granicama (sunneta) stali. Bili su sposobniji proniknuti u suštinu stvari, a zbog svojih vrлина oni to i zaslužuju; oni su preteče; rekli su onoliko koliko je dovoljno i pružili onoliko koliko je potrebno; oni koji su izostali iza njih grješni su i nepotpuni, a oni koji ih pretječu kratkovidni su i jadni; oni koji ih ne cijene neotesani su i sirovi, a oni koji ih precjenjuju pretjeruju; oni (ashabi) su između.”

Utječem se Allahu od prokletog šejtana.

“Kada Allah i Poslanik Njegov nešto odrede, onda ni vjernik ni vjernica nemaju pravo da po svom nađođenju postupe. A ko Allaha i Njegova Poslanika ne posluša taj je sigurno skrenuo s Pravog puta.” (El-Ahzab: 36)

SLIJEDITE, A ZA NOVOTARIJAMA NE POVODITE SE

DRUGA HUTBA

Hvala Allahu, Njemu zahvala pripada i na dunjaluku i na ahiretu. Njega slavim i Njemu se na vidljivim i nevidljivim blagodatima zahvaljujem. Vjerujem da nema drugog boga osim Allaha, Jedinog, Koji nema druga, i vjerujem da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik, koji je, izunom Gospodara svog, zbunjena i neodlučna srca uputio. Neka je Allahov salavat, selam i bereket na njega, njegovu porodicu i vjerne ashabe - zvijezde koje razbijaju tamu i mjesece pune, vidljive - zatim na tabiine i sve one koji ih, u dobročinstvu, budu slijedili sve do Sudnjega dana.

O robovi Allahovi, bojte se Allaha i znajte da je najljepši govor Allahova Knjiga (Allahov govor), a najbolja uputa, uputa Muhammeda, s.a.v.s., a da su najružnije stvari novotarije; da je svaka novotarija bid'at, svaki bid'at zabluda, a svaka zabluda vodi u Džehennem (Vatru).

Slijedite, Allah vam se smilovao, a za novotarijama ne povodite se, jer ste pošteđeni svake dopune i dodavanja. Huzejte, r.a., veli: "Niti jedan ibadet koga nisu praktikovali drugovi Allahovog poslanika, s.a.v.s., nemojte praktikovati ni vi, jer prvi nisu ostavili potonjima prostora za mišljenje (i dodavanja)."

Darimi prenosi vjerodostojnim (sahih) senedom da je Ebu-Musa el-Eš'ari rekao Ibn- Mes'udu, r.a.: "Vidio sam u džamiji ljude kako sjede u halkama i iščekuju namaz. U svakoj halki nalazi se po jedan čovjek, a u rukama su im kamenčići, pa on govori: 'Učite tekbir - veličajte Allaha - stotinu puta', pa oni stotinu puta donose tekbir. Zatim on ponovo kaže: 'Izgovarajte 'LA ILAHE ILELLAH' STOTINU PUTA!', pa oni izgovore 'la illahe illelah' stotinu puta. Potom on ponovo veli: 'Recite 'subhanallah' (slavite Allaha) stotinu puta', pa oni izgovore 'subhanallah' stotinu puta. Na to će Ibn-Mes'ud reći: 'Zašto im nisi naredio da broje njihova loša djela, a ja im garantujem

da od njihovih dobrih djela neće propasti ništa.' Zatim je otišao do jedne halke, stao pored njih i rekao: 'Šta to vidim da radite?' Odgovorili su: 'Ebu-Abdurrahman, kamenčićima brojimo tekbire, tehlile (la illahe illelah), tesbihe (subhanallah) i tahmide (elhamdulillah).' On im je na to rekao: 'Prebrajajte vaša loša (hrđava) djela, a ja garantujem da od vaših dobrih djela neće propasti ništa. Teško vama, o ummetu Muhammedov, kako brzo srljate u propast! Eto vam njegovih (Poslanikovih) ashaba prisutnih u velikom broju, i eto vam odjeće njegove, još se ni raspala nije!² Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, vi ili ste u vjeri boljoj od Muhammedove ili otvarate vrata zablude i propasti!' Oni su mu na to rekli: 'Ebu-Abdurrahman, tako nam Allaha, samo smo dobro željeli.' A on je dodao: 'Koliko je onih koji žele dobro, ali ga ne dokuče!'"

Priča se da je neki čovjek upitao Malika ibn Enesa: "Odakle ću ihram učiniti - hadž zanijetiti?" On mu je rekao: "Odakle je zanijetio Allahov Poslanik, s.a.v.s." Čovjek će na to ponovo: "A ako zanijetim ranije nego što je to on učinio?" Malik mu je odgovorio: "Nemoj to činiti jer se za te bojimo fitneta (iskušenja)." Čovjek opet ne miruje, pa kaže: "Kakvo iskušenje i fitnet može biti u višku (hajra) dobra?" Malik odgovori na to: "Uzvišeni Allah kaže: ***'Neka se pripaze oni koji postupaju suprotno naređenju Njegovu: da ih iskušenje kakvo ne stigne ili da ih patnja bolna ne snađe.'*** (En-Nur: 63) A ima li većeg iskušenja od toga da smatraš da ti je podareno dobro koje nije bilo podareno Allahovom Poslaniku, s.a.v.s.?"

Zato se bojte Allaha, Allah vam se smilovao, i slijedite put prvih generacija. Držite se slijeđenja, bježite od uvođenja novotarija.

VELIKODUŠNOST ISLAMA

Hvala Allahu, Koji je zadovoljan da nam islam bude vjera i Koji ga (islam) je učinio vjerom lahkoće i velikodušnosti.

"On vas je izabrao i u vjeri vam nije ništa teško propisao." (El-Hadždž: 78)

Vjerujem da nema drugog boga osim Allaha, Jedinog, Koji nema druga, i vjerujem da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. Nije mu nikada dato da bira između dvije stvari, a da nije izabrao lakšu, ukoliko se ne bi radilo o grijehu. Neka je neizmjerni salavat i selam Allahov na njega, njegovu časnu porodicu i vrijedne ashabe i na sve

one koji se budu držali njegovog sunneta (puta) do Sudnjeg dana.

Muslimani, bojte se Allaha i zahvaljujte Mu što je posebno vas počastio ovom uzvišenom vjerom i poslanstvom ovog plemenitog Vjerovjesnika. ***“Allah je vjernike milošću Svojom obasuo kad im je jednog između njih kao poslanika poslao da im riječi Njegove kazuje, da ih očisti i da ih Knjizi i mudrosti nauči, jer su prije bili u očitoj zabludi.” (Ali-‘Imran:164)*** Zaista je ova vjera sa kojom je od Allaha došao naš Poslanik -vjera milosti, dobra i sreće za cijelo čovječanstvo. U svijetu se nikada dosad nije pojavila vjera uzvišenija, potpunija (sveobuhvatnija) i lakša od ove istinite vjere, vjere za koju nam Allah preporučuje da se nje čvrsto držimo sve do časa smrtnoga.

“O vjernici, bojte se Allaha onako kako se treba bojati i umirite samo kao muslimani!” (Ali-‘Imran: 102)

Ibrahim, a.s., i njegov sin Ismail molili su Allaha da njih i njihovo potomstvo učini sljedbenicima ove vjere - muslimanima, pa su rekli:

“Gospodaru naš, učini nas dvojicu muslimanima -Tebi odanim i porod naš neka bude odan Tebi (neka budu muslimani).” (El-Bekara: 128) “I Ibrahim ostavi u amanet to sinovima svojim, a i Ja’kub: ‘Sinovi moji, Allah vam je odabrao pravu vjeru, i nipošto ne umirite drukčije nego kao muslimani!” (El-Bekara: 132)

Islam je, dakle, potpuna predanost Allahu putem tevhida (vjerovanja u Božije jedinstvo), pokornosti i poslušnosti Njemu i potpuna čistota od širka, idolatrije i idolopoklonika, mušrika. To je vjera svih vjerovjesnika, jer Nuh, a.s., kaže:

“I naređeno mi je da budem musliman.” (En-Neml: 91) “I Musa reče: ‘O narode moj, ako u Allaha vjerujete, u Njega se pouzdajte ako ste muslimani!” (Junus: 84)

Islam, dakle, u njegovom općem značenju obuhvata svaki šerijat sa kojim je Allah, dž.š., poslao jednog od vjerovjesnika prije dolaska pečata svih poslanika, našeg vjerovjesnika Muhammeda, s.a.v.s. Njegovim dolaskom objedinjena je nebeska vjera, a njegovo poslanstvo obuhvatilo je cijela dva svijeta: džine i ljude i trajat će sve do konca dunjaluka. Neće biti mijenjana niti derogirana sve do Dana sudnjeg. ***“A onaj koji želi neku drugu vjeru osim islama, neće mu biti primljena, i on će na onom svijetu nastradati.” (Ali-‘Imran: 85)*** Poslanikovim dolaskom Allah, dž.š., otklonio je teret i teškoće od svakoga ko ga bude vjerovao i slijedio: “Onima koji će slijediti Poslanika, Vjerovjesnika, koji neće znati ni čitati ni pisati, kojeg oni kod sebe, u Tevratu i Indžilu, zapisana nalaze, koji će od njih tražiti

da čine dobra djela, a od odvratnih odvrćati ih, koji će ih tereta i teškoća koje su oni imali osloboditi. Zato će oni koji u njega budu vjerovali, koji ga budu podržavali i pomagali i svjetlo po njemu poslano slijedili, postići ono što budu željeli.”

“Reci: ‘O ljudi, ja sam svima vama Allahov poslanik, Njegova vlast je i na nebesima i na Zemlji; nema drugog boga osim Njega, On život i smrt daje, i zato vjerujte u Allaha i Poslanika Njegova, Vjerovjesnika, koji ne zna da čita i piše, koji vjeruje u Allaha i riječi Njegove; njega slijedite - da biste na Pravom putu bili!’” (El-E’araf: 157-158) Svi su islamski propisi, dakle, lahki i primjenjivi. “Allah želi da vam olakša, a ne da poteškoće imate.” (El-Bekara: 286) “I u vjeri vam nije ništa teško propisao.” (El-Hadždž: 78) “Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih.” (El-Bekara: 185) “Zato se Allaha bojte koliko god možete.” (El-Tegabun: 16)

A Poslanik, s.a.v.s., kaže: “Kada vam nešto naredim, poslušajte koliko ste u stanju.” I kaže: “Poslan sam sa velikodušnom pravom vjerom (islamom).” Allah je, dž.š., u ovoj uzvišenoj vjeri uzeo u obzir sva stanja i situacije Svojih robova, iz milosti prema njima i olakšanja, pa je za svako stanje propisao ono što mu odgovara. Tako je dopustio putniku da se mrsi u ramazanskim danima i da ih naposti u drugim danima koje će moći lakše ispostiti. Također mu je dozvolio da namaz od četiri rekata skraćuje na dva rekata, te da izvrši spajanje dva namaza u jednom namaskom vremenu. Onom ko je u stanju straha propisao je da klanja u skladu s njegovim stanjem: hodajući, jašući, okrenut prema kibli ili prema nekoj drugoj strani.

“A ako se budete nečega bojali, onda hodajući ili jašući.” (El-Bekara: 239)

Bolesniku je propisao da klanja u skladu s njegovim mogućnostima: stojeći, sjedeći ili na strani (ležeći). Zatim je Uzvišeni Allah oslobodio ovaj ummet odgovornosti za ono što učine greškom, iz zaborava ili pod prisilom.

“Gospodaru naš, ne kazni nas ako zaboravimo ili ako što nehotice učinimo!” (El-Bekara: 286)

Taberanija i Ibn-Hibban prenose od Ibn-Abbasa, r.a., da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Allah je oprostio mom ummetu grešku, zaborav i ono na što su prisiljeni.” A također je rekao i sljedeće: “Ko se zaboravi na ramazan pa nešto pojede ili popije, neka dovrši svoj post, jer Allah je Taj Koji ga je nahranio i napojio.” Također, Uzvišeni je Allah za nužne situacije odredio propise koji im odgovaraju, pa je onom ko se nađe u nuždi dozvolio ono što je u normalnim uvjetima haram (zabranjeno), kao što je jedenje strvine. Uzvišeni kaže:

"A onome ko bude primoran, ali ne iz želje, tek toliko da glad utoli, njemu grijeh nije. -Allah zaista prašta i milostiv je." (El-Bekara: 173) "A onome ko bude primoran, kad hara glad, bez namjere da učini grijeh, Allah će oprostiti i samilostan biti." (El-Ma'ida: 3)

Allah, dž.š., propisao je muslimanu da čistom zemljom uzme tejemum (potirući, umjesto vodom, svoje lice i ruke), u slučaju kada nema vode ili u slučaju da je njena upotreba štetna (po zdravlje). Allah, dž.š., kaže:

"A ako ste bolesni, ili na putu, ili ako ste izvršili prirodnu potrebu, ili ako ste se sastajali sa ženama, a ne nađete vode, onda rukama svojim čistu zemlju dotaknite i njima preko lica svojih i ruku svojih pređite. Allah ne želi da vam pričini poteškoće, već želi da vas učini čistim i da vam blagodat Svoju upotpuni, da biste bili zahvalni." (El-Ma'ida: 6)

A kad je Allah, dž.š., propisao džihad na Njegovom putu, borbu protiv nevjernika imecima i životima, uvažio je prilike onih koji nisu u mogućnosti ispuniti ovu obavezu pa im je olakšao i opravdanje njihovo prihvatio. Uzvišeni Allah kaže:

"Neće se ogriješiti nemoćni i bolesni, i oni koji ne mogu naći sredstva za borbu, samo ako su prema Allahu i Njegovom Poslaniku iskreni. Nema razloga da se išta prigovara onima koji čine dobra djela - a Allah prašta i samilostan je." (Et-Tevba: 91)

I također kaže:

"Nije grijeh slijepom, ni hromom ni bolesnom!" (El-Feth: 17)

Postoji još mnoštvo drugih primjera koji govore o velikodušnosti islama kao i o njegovoj lahkoći. Tako je Vjerovjesnik, s.a.v.s., zabranio čovjeku da se opterećuje ibadetom (da muči sam sebe dodatnim dozama ibadeta), preporučujući mu da u tome bude umjeren. Imam Muslim prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Propali su oni koji cjepidlače i pretjeruju", tj. fanatici i ekstremisti. A Buharija, Allah mu se smilovao, pripovijeda da su neka tri čovjeka došla kućama žena Vjerovjesnikovih, s.a.v.s., i raspitivali se o Poslanikovom, s.a.v.s., ibadetu. Kada su izviješteni o tome, činilo se da im je to izgledalo malo i nedovoljno, pa su rekli: "Gdje smo mi od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kojemu su oprošteni svi grijesi, i prijašnji i potonji?!" Jedan od njih tada reče: "Ja ću stalno noću klanjati i neću spavati." Drugi dodade: "A ja ću svaki dan postiti i neću se mrsiti." Treći reče: "Ja ću se kloniti žena i neću se nikako ženiti." Kada je Poslanik, s.a.v.s., došao (i nakon što je obaviješten o slučaju), rekao je: "Jeste li vi oni što su rekli to i to? Tako mi Allaha, ja se najviše od svih vas bojim

Allaha i najpobožniji sam Njemu, međutim ja postim i mrsim se, klanjam (noćni namaz), ali i spavam i ženim se. Ko odstupi od moga sunneta i ne bude ga volio taj ne pripada meni!" Tako je Poslanik, s.a.v.s., odredio sredinu između pretjerivanja i zapuštanja (nehaja). Nema, dakle, u islamu pretjerivanja i prekomjernosti, ali ni nemarnosti i popustljivosti; treba ustrajati u činjenju dobra bez opterećivanja onim što nanosi poteškoće.

Poštovani muslimani! Ima ljudi koji žele iskoristiti velikodušnost islama u negativnom smislu pa dopuštaju sebi činjenje harama, a zapostavljaju dužnosti i obaveze. Oni kažu: "Vjera je lahka (u vjeri nema poteškoće)" Da, vjera je lahka i u njoj nema poteškoće. Međutim, to su riječi istine kojima se namjerava reći neistina, jer lahkoća vjere ne znači njenu velikodušnost u oslobađanju od obaveza i prepuštanju grijehenju i haramima. Lahkoća vjere znači prelazak roba sa teškog ibadeta na lahki ibadet, kao: prelazak musafira sa potpunog namaza na skraćeni namaz, prenošenje posta u danima putovanja na post u nekim drugim danima, prelazak sa čišćenja vodom na čišćenje čistom zemljom i sl. Tu isto tako spada oslobađanje vadžiba (obaveze) osobe koja je nemoćna da ga izvrši, uz iskreni nijet da će ga izvršiti kada bude mogla, a ne da ostavi vadžib iz želje da ga se oslobodi ili iz mržnje prema njemu, jer onome ko ostavi vadžib (obavezu) iz nemoći da ga učini, uz iskren nijet da ga uradi kada bude u mogućnosti, pišu se sevabi isto kao i onome ko ga je uradio. U hadisu kojeg prenosi Enes, r.a., Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: "U Medini ima ljudi koji su sa vama ma kuda se vi kretali i ma koju dolinu presijekali." Ashabi rekoše: "U Medini su, a sa nama?!" "Da", odgovori Poslanik, "zadržao ih je uzur, opravdani razlog." A Džabir, r.a, prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ostavili ste iza sebe u Medini ljude koji, kojim god putem se vi kretali i koju god dolinu presijekali, učestvuju sa vama u nagradi. Zadržala ih je bolest." Lahkoća vjere, dakle, ne znači da ostavljaš obaveze (vadžibe), a činiš harama. Naprotiv, onaj ko tako bude postupao zaslužuje kaznu i na dunjaluku i na ahiretu. Stoga su u Šerijatu određene granice i propisane kazne i sankcije s ciljem da se takvi obuzdaju i onemogućće i da se primoraju na poštivanje propisa vjere. A slični njima jesu i oni koji čine grijeha i prijestupe, pa kada im se to želi spriječiti i zatraži se da to ne čine, oni kažu: "Vjera se ne ogleda u spoljašnjim manifestacijama, vjera je u srcu", dokazujući to Poslanikovim, s.a.v.s., riječima: "Takvaluk (bogobožnost) jeste ovdje", pri čemu je pokazao na svoja prsa, s.a.v.s. Međutim, to je pogrešno i neprihvatljivo korištenje argumenata jer onaj u čijem srcu ima takvaluka mrzi grijeha i kloni ih se, onaj kod koga tavakluk u srcu oslabi ili ga u potpunosti nestane, ne osjeća odvratnost

prema grijesima i ne osuđuje ih. Allah, dž.š., kaže:

“Ko poštiva Allahove propise, to je znak bogobožnosti (čestitosti) srca.” (El-Hadždž: 32)

Fesad -iskvarenost vanjštine ili spoljašnosti upućuje na iskvarenost unutrašnjosti (srca), dok ispravnost unutrašnjosti (srca) ostavlja traga na ispravnost spoljašnosti (pojavnih manifestacija), jer korijen bogobožnosti leži u srcu. Poslanik, s.a.v.s., kaže: “U tijelu ima jedan organ (komad mesa) koji ako je ispravan (zdrav), ispravno je čitavo tijelo, a ako je pokvaren (bolestan), iskvari se čitavo tijelo. Taj je organ srce.”

“Gospodaru naš, Ti popravi naša srca i učvrsti ih na Putu istine! Gospodaru naš, ne dopusti srcima našim da skrenu, kad si nam, već, na Pravi put ukazao, i daruj nam Svoju milost, Ti si, uistinu, Onaj Koji mnogo daruje!” (Ali-’Imran: 6)

SAVRŠENOST ISLAMA, NJEGOVA LAHKOĆA I JEDNOSTAVNOST

Hvala Allahu, Njega slavimo (hvalimo) i od Njega pomoć i oprost tražimo. Njemu se kajemo, tevbu činimo i Njemu se utječemo od zla naših duša i naših ružnih djela. Koga Allah uputi, niko ga u zabludu odvesti ne može, a koga On u zabludi ostavi, niko ga uputiti ne može. Vjerujem da nema drugog boga osim Allaha, Jedinog, Koji nema druga, i vjerujem da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. Poslao ga je sa uputom i vjerom istinitom. Poslao ga je sa islamom, vjerom milosti, pravde, ibadeta i vladanja, pa je Allah preko njega neke ljude uputio, a neke od puta Njegova odvatio (u zabludi ostavio). Neka je salavat Allahov i selam neizmjerni na Poslanika, njegovu porodicu, ashabe i sve one koji ih do Sudnjeg dana, u dobročinstvu, budu slijedili.

Najbolji je govor Allahova Knjiga, a najbolja je uputa uputa Muhammeda, s.a.v.s., dok su najružnije stvari novotarije, a svaka novotarija je zabluda. Najbolji govor jeste Allahova Knjiga jer Ona vodi jedinom ispravnom putu, a najbolja uputa je uputa Muhammedova, s.a.v.s., jer ona predstavlja Pravi put, koji vodi Allahu i sreći: i dunjalučkoj i ahiretskoj.

Cijenjeni muslimani! Jedina ispravna vjera kod Allaha je islam, i ko bude tražio neku drugu vjeru mimo islama, neće mu biti primljena. A islam je potpuna i apsolutna

predanost Allahu i vanjštinom (djelima) i unutrašnjošću (srcem), bez ikakvog oklijevanja, lijenosti, devijacija (odstupanja) i naklapanja. Islam jeste pokoravanje Allahu, dž.š., i tajno i javno (i u tajnosti i u javnosti) izvršavanjem onoga što je naredio, a izbjegavanjem onoga što je zabranio. A kako je to lahko onome kome je Allah olakšao i lahkim mu ga učinio! Braćo muslimani, prokleti šejtan, iz neprijateljstva prema vama, radi na tome da popusti i oslabi vaša odlučnost u izvršavanju vjerskih obaveza i poziva vas u lijenost i ravnodušnost prema njima. Također vas podstiče i bodri da se suprotstavite vjeri i da se odate griješenju i prijestupima. On vam vjeru prikazuje kao zatvor (tamnicu) koji služi za ugnjetavanje, tlačenje i iznurivanje čovjeka i zapuštanje njegovih ličnih interesa. Prikazuje vam vjeru u najodvratnijoj formi (slici) kako biste propast doživjeli kao što je i on doživio.

“Šejtan je, uistinu, vaš neprijatelj, pa ga takvim i smatrajte! On poziva pristaše svoje da budu stanovnici u vatri.” (Fatir: 8)

Šejtan vam prikazuje vjeru takvim ubacivanjem ružnih ideja i predstava o njoj u vaša srca i grudi, te istovjetnim djelovanjem njegovih prijatelja među ljudima - ljudskih šejtana. Braćo muslimani, islam je čist od svega onoga što mu pripisuju njegovi neprijatelji, jer on je vjera istine, pravde i istinske slobode. Islam je lahka i jednostavna vjera, vjera sreće i napretka (progresa). Izložite i razmotrite osnove (temelje) njegovih zakona (propisa), a onda sa njima usporedite njegove ogranke (sporedne propise) pa ćete se sami uvjeriti. Islam je sazdan na pet temelja - ruknova: šehadetu - svjedočenju da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov poslanik; obavljanju namaza, davanju zekata, postu mjeseca ramazana i hadžu - posjeti Bejtullaha, za onoga ko bude u mogućnosti. Svi ovi temelji lagahni su i jednostavni, svi teže i vode odgoju i preporodu.

Tako šehadet, svjedočenje da je samo Allah bog, znači vjerovanje u Božije jedinstvo (tevhidullah) i čišćenje srca od obožavanja i pokornosti bilo kome mimo Allahu. Znači usredsređivanje, koncentraciju i ograničavanje ibadeta, svih vidova pokornosti samo na Allaha, Gospodara svih svjetova, Koji te je stvorio i lik ti najljepši dao, a zatim te blagodatima Njegovim hrani i odgaja. Ti si u odnosu na svoga Gospodara jedan od Njegovih robova, a u odnosu na sve drugo potpuno si slobodan. Stoga, bila bi velika ludost i nepromišljenost da se oslobodiš robovanja svome Gospodaru, a to je istinsko ropstvo, i da se ograničiš (sputaš) robovanjem svojim strastima, imetku ili nekom od ljudi. Mnogi ljudi kada su zauzeti pokornošću i tavafom Allahu, pored nemira koji osjećaju u duši i zauzetosti srca drugim stvarima, kao da stoje na žeravici (kao da se bore sa vatrom): nemaju strpljivosti ili je imaju vrlo

malo, a kada se počnu baviti dunjalukom, potpuno mu se predaju i srcem i umom, i nalaze u tome smiraj i rahatluk. On je, dakle, savršen i potpun u svojoj pokornosti i predanosti dunjaluku, a manjkav i nepotpun u pokornosti i predanosti svome Gospodaru.

Što se tiče šehadeta (svjedočenja da je Muhammed, s.a.v.s., Allahov poslanik), on podrazumijeva apsolutno i potpuno slijedenje samo njega mimo svih drugih stvorenja. On je poslanik tvoga Gospodara i zadužen je da ti dostavi Njegovu poslanicu (Objavu), a ti si zadužen slijediti je. On će biti pitan da li je vjerno dostavio, a ti ćeš biti pitan da li si slijedio.

"I sigurno ćemo pitati one kojima smo poslanike slali, a pitat ćemo, doista, i poslanike." (El-E'araf: 6)

Svi će se ljudi u svome radu i djelovanju kretati zacrtanom stazom i po uobičajenom programu, pa će slijediti ili put Vjerovjesnika ili put zalutalih nevjernika - lažljivaca. A poslije istine nema ničega drugog osim zablude, pa dobro gledaj koji je od ova dva puta bolji i ispravniji.

A što se tiče namaza, pa ništa lakše i jednostavnije od njega nema niti ima išta korisnije za srce (dušu) i tijelo, za pojedinca i zajednicu. Namaz je veza između tebe i tvoga Gospodara i ne prilaziš mu sve dok ne budeš čist i tjelesno i duhovno (i svana i iznutra), stajući pred Allaha skrušeno i ponizno i približavajući Mu se onim što je i propisao: zikrom, učenjem, ruku'om (pregibanjem), sedždom, stajanjem i sjedenjem, i moliš Ga da ti podari dobro ovoga i budućeg svijeta. Namaz pojačava vjeru, briše grijehe i pripada salihinima (iskrenim Allahovim robovima). U namazu se traži pomoć i potpora i za vjerska i dunjalučka pitanja, on odvraća od razvrata i pokuđenih djela.

"Tražite sebi pomoć u strpljivosti i obavljanju namaza - molitve." (El-Bekara: 153) "I obavljaj namaz (molitvu); namaz, zaista, odvraća od razvrata i od svega što je ružno." (El-'Ankebut: 45)

Što se, pak, tiče zekata, to je jedan neznatni iznos koji izdvajaš iz svog imetka za podmirivanje potreba tvoje braće i za reformu i uređenje tvoje zajednice. Zekatom se čisti imetak, odstranjuje pokuđeno svojstvo škrtosti iz duše i čisti srce od grijeha i prijestupa, jer sadaka gasi (poništava) grijehe kao što voda gasi vatru.

"Uzmi od dobara njihovih zekat, da ih njime očistiš i blagoslovljenim ih učiniš." (Et-Tevba: 103)

Mnogi ljudi olahko troše velike količine imetka na zadovoljavanje ličnih strasti i prohtjeva, od čega imaju samo štetu ili, u najmanju ruku, nemaju nikave koristi, a

kada je u pitanju zekat (obavezno davanje) i sadaka (dobrovoljno dijeljenje), onda im teško pada izdvojiti makar i jedan dirhem (dinar), kao da nemaju povjerenja u Allahovo obećanje da će im to još na dunjaluku nadoknaditi, a na ahiretu veliku nagradu dati, te kao da ne vjeruju u strogu prijetnju onima koji odbijaju dati zekat.

A što se tiče posta, on zahvata samo jedan mjesec u godini i podsjeća te na najveću blagodat koju ti je Allah podario: mjesec u kojem je objavljen Kur'an. Tokom mjeseca ramazana ti se, samo preko dana, ustežeš od ličnih prohtjeva i potreba: hrane, pića i spolnog općenja, s ciljem približavanja svom Gospodaru i davanja prednosti onome čime je On zadovoljan nad onim za čim lično žudiš, pored drugih velikih i neprocjenjivih vjerskih i društvenih koristi koje u sebi krije post.

I na kraju, kad je riječ o hadžu, to je odlazak Bejtullahu (Allahovoj kući, Kabi) radi izvršavanja propisanih obreda i štovanja (veličanja) Allahovih svetinja. Hadž je obavezan izvršiti samo jednom u životu onaj ko bude u mogućnosti. Hadžom se brišu grijesi i prijestupi, a za ispravno obavljen i primljen hadž nagrada je Džennet. Pored toga, tu je i međusobno upoznavanje muslimana cijelog svijeta, njihovo okupljanje, bogaćenje novim saznanjima i usmjeravanje.

Cijenjeni muslimani, ovo je pet osnova, temelja (stupova) islama, pa recite, tako vam Allaha, ima li u njima kakve poteškoće i primjećujete li u njima kakav nedostatak ili manjkavost?! Zar oni ne predstavljaju Šerijat i Njegov sud?!

"A ko je od Allaha bolji sudija narodu koji čvrsto vjeruje?" (El-Ma'ida: 50)

Islam je ponos za njegove sljedbenike (muslimane), te snaga, ugled, čast i slava i na dunjaluku i na ahiretu. On je izvor i materijalnog i duhovnog progresa (napretka), a ko sumnja u to neka pogleda u historiju prvog islamskog perioda, doba kada su muslimani bili muslimani i praktično i teoretski (i praksom i vjerovanjem), kada ih dunjaluk nije zasljepljivao (obmanjivao) i nije ih šejtan u vjerovanju u Allaha pokolebao.

Zato se bojte Allaha, o robovi Allahovi, i čvrsto se držite svoje vjere, i praktično i teoretski, i javno i tajno, prije nego vam bude uskraćena i odlutate od nje u zabludu tešku. I strahujte da vas ne pogode riječi Uzvišenog Allaha: ***"I kada bi zaboravili ono čime su opominjani, Mi bismo im kapije svega otvorili; a kad bi se onome što im je dato obradovali, iznenada bismo ih kaznili i oni bi odjednom svaku nadu izgubili, i zameo bi se trag narodu koji je činio zlo, i neka je hvaljen Allah, Gospodar svjetova."*** (El-En'am: 44-45) Gospodaru naš, učvrsti nas u islamu i u tevhidu i učini da nam kraj bude sretan i dobar, o Gospodaru svjetova!

Rekoh to što ste čuli i molim oprost od Allaha i za sebe i za vas i za sve muslimane...

ISLAM ŠTITI VJERU, ŽIVOT, ČAST I IMETAK

Hvala Allahu, Moćnom i Veličanstvenom, Blagom i Milostivom. On istinu određuje i po pravdi sudi, On je Mudri i Sveznajući. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Jedinog, Koji nema druga, svjedodžbom iza koje se nadam spasu od bolne kazne (Džehennema) i nagradi u vječnom blagostanju (Džennetu). I svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik, koji je poslan sa istinom da na Put pravi poziva. Neka je Allahov salavat i neizmjerni selam na njega, njegovu porodicu, ashabe i sve one koji budu slijedili njihovu ispravnu vjeru.

O ljudi, bojte se Uzvišenog Allaha i zahvaljujte Mu na blagodati zaštite vjere, života, imetka i časti. Zaštitio vam je vjeru jasnim znakovima (ajetima) koji svjedoče o njenoj ispravnosti, kako biste je prihvatili svjesno, argumentovano i s razumijevanjem; kao što ju je zaštitio obilnom nagradom koju je obećao onima koji se vjere budu držali, kako biste joj prišli iz ljubavi i ispravno je slijedili. Zaštitio vam je vjeru, također, strogom kaznom koju je odredio za one koji joj se suprotstave i leđa okrenu, kako je ne bi napuštali (i nevjerstvu se odavali). I zaštitio vam ju je, isto tako, propisivanjem džihada, imecima i životima vašim, kako biste je štitili i branili.

Allah, dž.š., zaštitio je također živote potvrđujući njihovu svetost i nepovredivost u Kur'anu i sunnetu Njegovog Poslanika kako bi i zajednica bila uređena i sunnetu Njegovog Poslanika kako bi i u njoj vladala sigurnost. Nasrtanje na život Allah, dž.š., poredi sa nasrtanjem na vjeru, jer ubijanje poredi sa širkom, pa kaže:

"I oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju, i koji, one koje je Allah zabranio, ne ubijaju, osim kad pravda zahtijeva." (El-Furkan: 68)

I kaže, također:

"Reci: 'Dodite da vam kažem šta vam Gospodar vaš propisuje: da Mu ništa ne pridružujete, da roditeljima dobro činite, da djecu svoju, zbog neimaštine, ne ubijajte - Mi i vas i njih hranimo - ne približujte se nevaljalštinama, bile javne ili tajne; ne ubijajte onog koga je Allah zabranio ubiti, osim kada to pravda zahtijeva -eto, to vam On preporučuje da biste

razmislili.''' (El-En'am: 151)

A Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Klonite se sedam teških grijeha: pripisivanja druga Allahu, sihra, ubijanja nedužne osobe - osim kada to pravda zahtijeva...", da bi nakon završetka ovog hadisa rekao: "Grđenje i psovanje muslimana jeste grijeh, a borba protiv njega jeste kufr - nevjerstvo." I još je rekao: "Musliman ostaje u okrilju svoje vjere sve dok ne prolije nedužnu krv." (Prenosi Buharija) A rekao je i sljedeće: "Propast čitavog dunjaluka beznačajnija je (bezvrednija) kod Allaha od ubistva samo jednog muslimana." Stoga je Allah, dž.š., za namjerno ubijanje propisao veoma stroge kazne i utvrđenu odmazdu - kisas, pa je rekao:

"Onome koji hotimično ubije vjernika kazna će biti - Džehennem, u kome će vječno ostati; Allah će na njega gnjev Svoj spustiti i proklet će ga i patnju mu veliku pripremiti." (En-Nisa': 94)

Kakva zastrašujuća kazna: Vatra (Džehennem), srdžba (gnjev) Allahova, prokletstvo i patnja velika! A Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Kada bi stanovnici nebesa i Zemlje učestvovali u ubistvu mu'mina (vjernika), Allah bi ih sve bacio u Vatru." Zbog zaštite života Allah, dž.š., propisao je kisas, odmazdu, rekavši:

"O vjernici! Propisuje vam se odmazda za ubijene." (El-Bekara: 178)

Ovo se odnosi na ovaj, Muhammedov, s.a.v.s., ummet, a za Izraelćane rekao je:

"Mi smo im u njemu propisali 'glava za glavu.'" (El-Ma'ida: 45)

Vjerovjesnik, s.a.v.s., kaže: "Krv muslimana nije dozvoljena osim u tri slučaja: oženjeni preljubnik (onaj ko učini prostituciju, a oženjen je), glava za glavu i onaj koji napusti svoju vjeru (islam) i džemat (zajednicu)." Zatim je Allah dao olakšicu u pogledu ove stroge odredbe (kisasi) pa je nasljednicima (rođacima) ubijenog ostavio pravo izbora između kisasi (odmazde), otkupnine (krvarine) i oprosta - ako je u njemu hajr. Uzvišeni je rekao:

"A onaj kome rod ubijenog oprosti, neka oni velikodušno postupe, a neka im on dobročinstvom uzvрати. To je olakšanje od Gospodara vašeg i milost." (El-Bekara: 178)

A Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Kome neko bude ubijen, on ima pravo izabrati jednu od dvije stvari - koja mu više bude odgovarala: da primi otkupninu ili da izvrši kisas - odmazdu." A Allah je opovrgao i obesnažio ono što su pretpostavljali i uobražavali neki koji imaju iskvarenu maštu (uobrazilju, iluziju), da kisas, odmazda, predstavlja dodatno ubistvo, pa je rekao:

"U odmazdi vam je - opstanak, o razumom obdareni, da biste se ubijanja

okanili!" (El-Bekara: 179)

Zatim je Allah, dž.š., zaštitio imetke osiguravajući ih odgovarajućim kaznama za one koji bespravno nasrću na njih. Uzvišeni Allah veli:

"Ne jedite imovinu jedan drugog na nepošten način i ne parničite se zbog nje pred sudijama da biste na grješan način i svjesno dio tuđe imovine pojeli." (El-Bekara: 188)

Allah je u cilju zaštite imetaka propisao odsijecanje ruke kradljivcu, rekavši:

"Kradljivcu i kradljivici odsijecite ruke njihove, neka im to bude kazna za ono što su učinili i opomena od Allaha! A Allah je i silan i mudar." (El-Ma'ida: 38)

U odsijecanju ruke kradljivcu ogleda se dalekosežna mudrost i očiti interes, jer ruka kradljivca odsijeca se za iznos od četvrtine dinara (zlatnika), a kada bi neko nasrnuo na čovjeka i odsjekao mu ruku, otkupnina (krvarina) za nju iznosila bi pet stotina dinara (zlatnika), iz pažnje prema zaštiti imetka i života.

Što se, pak, tiče zaštite časti i obraza, islam je to usavršio u svakom pogledu, bilo da se radi o moralnoj ili društvenoj strani. Tako je u pogledu moralne strane Allah, dž.š., propisao kaznu za onoga ko oskrnavljuje čast putem zinaluka (prostitucije), a ta se kazna ogleda u kamenovanju do smrti za onoga ko je oženjen, bio čovjek ili žena, dok se onaj ko je neoženjen bičuje sa stotinu udaraca bičem i protjeruje se iz mjesta boravišta na godinu dana. A što se tiče livata (pederastije), a to je općenje muškaraca sa muškarcom, tu je u svakom pogledu propisana smrtna kazna, ukoliko je počinitelj punoljetan, oštar ukor (nedeterminisana kazna), ukoliko je maloljetan. Vjerovjesnik, s.a.v.s., kaže: "Koga nađete da radi djelo Lutovog naroda (homoseksualizam), ubijte i počinioca i onoga na kome se čini." Također je Allah, dž.š., propisao kaznu za onoga ko potvori kreposnu i čednu osobu za zinaluk, pa je rekao:

"One koji okrive poštene žene, a ne dokažu to s četiri svjedoka, sa osamdeset udaraca biča izbičujte i nikada više svjedočenje njihovo ne primajte; to su nečasni ljudi." (En-Nur: 4)

Tako ko poštenoj i čestitoj osobi kaže "bludniče", dobija osamdeset udaraca bičem, osim ako to dokaže sa četiri svjedoka ili potvorena osoba prizna da je počinila blud.

A što se tiče zaštite časti sa društvene strane, tu je Allah, dž.š., zabranio muslimanima da se međusobno ismijavaju, izruguju i kleveću, da jedni druge ružnim nadimcima nazivaju i da jedni druge gibete - ogovaraju. A gibet je da kažeš o svome

bratu nešto što on ne voli, u njegovom odsustvu. Sve to Uzvišeni Allah spominje u suri El-Hudžurat, pa kaže:

“O vjernici, neka se muškarci jedni drugima ne rugaju, možda su oni bolji od njih, a ni žene drugim ženama, možda su one bolje od njih...”, do kraja ovog i sljedećeg ajeta (El-Hudžurat: 11-12)

Zato, o robovi Allahovi, Gospodaru vašem budite zahvalni, na blagodati zaštite vaše vjere, vaših života, vaših imetaka i vaših časti. Tražite od Njega i molite Ga za postojanost u vjeri, a i sami se borite i zalažite na tom putu. Njemu se pokoravajte, na Njega se oslanjajte i svi se čvrsto za Allahovo uže držite i ne razilazite se.

Kazao sam vam ovo i molim Allaha, dž.š., da oprost svaki grijeh i meni, i vama i svim muslimanima, pa tražite i vi oprost od Njega, jer On mnogo prašta i samilostan je.

REALIZACIJA TEVHIDA I NJEGOVO ČIŠĆENJE OD PRIMJESA ŠIRKA

Zahvala pripada Allahu, Njega hvalimo, od Njega pomoć i oprost tražimo i Njemu se kajemo. Utječemo se Allahu od zla naših duša i od naših zlih djela. Koga Allah uputi niko ga u zabludu odvesti ne može, a koga u zabludi ostavi niko ga uputiti ne može. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Jedinog, Koji nema druga, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. Neka je Allahov salavat i neizmjerni selam na njega, njegovu porodicu, ashabe i sve one koji ih, u dobročinstvu, budu slijedili.

O ljudi, bojte se Uzvišenog Allaha i zahvaljujte Mu na milosti koju vam je ukazao šaljući vam Poslanika između vas, da vam ajete Njegove kazuje (uči), i da vas očisti, i da vas Knjizi i mudrosti podučiti. Njime vas je Allah izveo iz tmina na svjetlo: iz tmina džehaleta (neznanja) u svjetlo spoznaje; iz tmina širka i kufra na svjetlo tevhida i imana (vjerovanja); iz tmina nepravde, nasilja i vrijeđanja na svjetlo pravde i dobročinstva; iz tmina duhovne i socijalne anarhije na svjetlo ispravnosti cilja i ponašanja (vladanja); iz tmina duševne uznemirenosti i uskogrudnosti na svjetlo smirenosti, pouzdanja i širokogrudnosti.

“ Zar je isti onaj čije je srce Allah učinio sklono islamu, pa on slijedi svjetlo Gospodara svoga?...” (Ez-Zumer:22) “Knjigu ti objavljujem zato da

ljude, voljom njihova Gospodara, izvedeš iz tmina na svjetlo, na put Silnoga i Hvaljenoga Allaha, Čije je ono što je na nebesima i ono što je na Zemlji. A od užasne patnje teško nevjernicima.” (Ibrahim: 1-2)

Allah je ljudima poslao Svoga poslanika Muhammeda, s.a.v.s., u vremenu kada su oni tumarali i lutali u tminama neznanja, pa im je otvorio vrata spoznaje: vrata spoznaje Uzvišenog Allaha preko Njegovih nužnih imena i svojstava, kao i preko Njegovih djela i prava; zatim vrata spoznaje stvorenja (ljudi): njihovog početka (stvaranja) i kraja, polaganja računa, nagrađivanja (i kažnjavanja) itd. Uzvišeni Allah kaže:

“Mi smo, zaista, čovjeka od grumena zemlje stvorili, zatim ga kao kap sjemena na sigurno mjesto stavili, pa onda kap sjemena ugruškom učinili, zatim od ugruška grudu mesa stvorili, pa od grude mesa kosti napravili, a onda kosti mesom zaodjenuli, i poslije ga, kao drugo stvorenje, oživljujemo - pa neka je uzvišen Allah, najljepši stvoritelj! Vi ćete, poslije toga, pomrijeti, zatim ćete, na onom svijetu, oživljeni biti.” (El-Mu’minun: 12-16)

Zatim je Allah, dž.š., slanjem vjerovjesnika Muhammeda, s.a.v.s., otvorio Svojim robovima vrata spoznaje pokornosti i obožavanja Uzvišenog Allaha i kretanja pravcem koji Njemu vodi, zatim vrata spoznaje na planu ulaganja truda i kretanja prostranstvima Zemljinim u svrhu stjecanja halal-nafake i opskrbe. Jednostavno rečeno, nema ništa što je ljudima potrebno da znaju, bilo o pitanjima vjere ili o pitanjima dunjaluka (ovog svijeta), a da im to On (Allah) nije otkrio i pojasnio. Tako su dospjeli na čistu, Jasnu stazu, kako usred dana tako i usred noći, sa koje može skrenuti samo stradalnik, onaj koji je propast zaslužio, i na kojoj može zalutati samo onaj čije je srce zaslijepljeno. Allah, dž.š., poslao je Muhammeda, s.a.v.s., u vremenu kada su ljudi bili ogrezli u širku, u svim njegovim oblicima i vrstama: neki od njih obožavali su kipove (idole), neki Isaa, sina Merjemina, neki drveće, a neki kamenje - do te mjere da bi jedan od njih, kada bi bio na putu i odsjeo u nekoj zemlji, uzeo (sa zemlje) četiri kamena, pa tri stavio pod lonac, a četvrti uzeo za božanstvo koje bi obožavao. Allah ih je, sa Poslanikom Njegovim, izbavio iz ove duboke provalije i teške ludosti, iz predanosti i pokornosti idolima i kipovima u predanost i pokornost Milostivom Allahu, istinski i doslovno realizujući tevhid - vjeru u jednog Boga, Gospodara svih svjetova. A to se postiže kroz predanost i pokornost jedino Allahu, predanošću u kojoj se očituje čistota i iskrenost prema Allahu u nijjetu, ljubavi i slavljenju (veličanju). Tako rob postaje iskren i predan Allahu u svome nijjetu, iskren i predan Allahu u svojoj ljubavi prema Njemu, iskren i predan Allahu u Njegovom

slavljenju i veličanju, iskren i predan Allahu i spoljašnjošću svojom i unutrašnjošću (i u pojavnim i u unutrašnjim manifestacijama), ne žudeći kroz svoju pokornost Allahu ni za čim drugim osim za Njegovim zadovoljstvom (licem) i dospijećem u kuću Njegove počasti -Džennet.

“Reci: ‘Klanjanje moje, i obredi moji, i život moj, i smrt moja doista su posvećeni Allahu, Gospodaru svjetova, Koji nema saučesnika; to mi je naređeno i ja sam prvi musliman.’” (El-En’am: 162-163) “I povratite se Gospodaru svome i pokorite Mu se.” (Ez-Zumer: 54) “Vaš Bog-jedan je Bog! Nema boga osim Njega, Milostivog, Samilosnog!” (El-Bekara: 163) “Vaš Bog je jedan Bog, zato se Njemu iskreno predajte!” (El-Hadždž: 34)

Ovako je došla Knjiga Uzvišenog Allaha, a za njom i sunnet Njegovog Poslanika, s.a.v.s., sa realizacijom iskrenog tevhida i njegovim čišćenjem od svih drugih primjesa zatvarajući svaka vrata i presijecajući svaki put koji bi mogao voditi njegovom krunjenju, trunjenju ili, pak, slabljenju. U tom smislu neki je čovjek rekao Vjerovjesniku, s.a.v.s.: “Što želi Allah i što želiš ti?”, pa mu je Vjerovjesnik, s.a.v.s., odgovorio: “Zar si me učinio suparnikom Allahu?!” Naprotiv, istina je i treba reći: “Šta želi samo Allah?” Poslanik, s.a.v.s., osporio je ovom čovjeku da poredi njegovu volju sa voljom Uzvišenog Allaha na način koji podrazumijeva njihovo izjednačavanje, držeći to uzimanjem suparnika Allahu, dž.š., a uzimanje suparnika Uzvišenom Allahu jeste širk - pripisivanje Bogu druga. Vjerovjesnik, s.a.v.s., zabranio je da se čovjek zaklinje nečim drugim mimo Allaha, smatrajući to širkom, pa je rekao: “Ko se zakune nečim drugim mimo Allaha počinio je kufr ili širk.” To je stoga što zaklinjanje nečim drugim, osim Allahom, znači veličanje i slavljenje onoga čime se zaklinje na način koji zaslužuje samo Uzvišeni Allah i koji dolikuje samo Njemu. Zato muslimanu nije dopušteno da u zakletvi kaže: “Tako mi Vjerovjesnika” ili: “Tako mi života Vjerovjesnikova”; ili da kaže: “Tako mi života tvoga”, ili: “Tako mi života toga i toga”. Naprotiv, musliman se zaklinje samo Allahom ili šuti (ne zaklinje se ničim). Kada je Poslanik, s.a.v.s., upitan o čovjeku koji sretne svoga brata pa ga poselami, da li će i nakloniti mu se, odgovorio je: “Ne!” Zabranio je, neka je salavat i selam Allahov na njega, naklanjanje prilikom pozdrava, jer je to poniznost koja dolikuje samo i jedino Uzvišenom Allahu. U jednom drugom hadisu navodi se da je Mu'az ibn Džebel, r.a., došao u Šam (Siriju) i zatekao ljude kako pred sami pozdrav selam - čine sedždu svojim prvacima, pa je stoga po povratku (u Medinu) učinio sedždu Vjerovjesniku, s.a.v.s., te ga je Vjerovjesnik, s.a.v.s., upitao na to: “Šta je to, Mu'aze?”, na što je on odgovorio: “Vidio sam ih (stanovnike Šama) kako čine sedždu njihovim prvacima,

a ti si preči od njih da ti se sedžda čini, o Allahov Poslaniče." Poslanik je, s.a.v.s., tada rekao: "Da sam ikome naredio da učini sedždu, naredio bih ženi da učini sedždu svome mužu, zbog značaja i veličine njegovog hakka (prava) u vezi s njom." A Nesaija prenosi dobrim senedom od Enesa ibn Malika, r.a., da su neki ljudi došli Vjerovjesniku, s.a.v.s., pa su rekli: "Allahov Poslaniče, ti najbolji među nama, sine najboljeg među nama, prvače naš, sine prvaka našeg!", te ih je on prekinuo rekavši: "O ljudi, recite što imate reći i ne dopustite nipošto da vas šejtan zavede, ja sam Muhammed, rob Allahov i Njegov poslanik i ne volim da me uzdižete iznad stupnja (položaja, deredže) koji mi je Allah, dž.š., dodijelio." Vjerovjesnik je, s.a.v.s., u sprečavanju svega što bi moglo poslužiti kao sredstvo i put ka širku išao dotle da u kući svojoj nije ostavljao sliku ničega što se obožava i ibadetom slavi mimo Uzvišenog Allaha. U Buharijinom Sahihu prenosi se da je Aiša, r.a., rekla: "Poslanik, s.a.v.s., u svojoj kući nije ostavljao ništa na čemu su bili križevi, a da ga nije razvalio i srušio." A križevi su znakovi koje su kršćani uzeli za obilježje svoje vjere i koje obožavaju. "Križ" je sve ono što je u obliku dvije linije (crte) koje se presijecaju. Ovako je definisao "križ" autor riječnika "El-Mundžid", što znači da je to oblik koga predstavlja jedna uspravna linija koju presijeca druga vodoravna, bez obzira da li vodoravna linija presijecala sredinu uspravne ili bila iznad njene sredine. Kršćani smatraju (*tvrde*) da je Mesih, sin Merjemin, a.s., razapet na krstu nakon što je ubijen, a Uzvišeni Allah kaže u Kur'anu, pobijajući njihovu tvrdnju da su ga ubili:

"A nisu ga ni ubili ni raspeli, već im se pričinilo." (En-Nisa': 157)

I kaže, također:

"A sigurno je da ga nisu ubili, već ga je Allah uzdigao Sebi. - Allah je silan i mudar." (En-Nisa': 157-158)

A pošto su kršćani križ (krst) držali svetim i blagoslovljenim, stavljajući ga iznad mihraba (u crkvama) i vješajući ga o svoje vratove, put Poslanika, s.a.v.s., bio je uklanjanje svega na čemu su se nalazili križevi, u cilju zaštite tevhida i udaljavanja od poistovjećivanja sa nemuslimanima (nevjernicima).

Gospodaru naš, sačuvaj ovom ummetu njegovu vjeru, zaštititi ga od zla njegovih neprijatelja i probudi srca iz nemara spram onog šta se sa nama smjera. O Gospodaru svih svjetova, Ti si, uistinu, darežljiv i plemenit.

Kazah ovaj govor i molim Allaha za oprost i sebi i vama...

NEKI ALLAHOVI ZNAKOVI (AJETI) KOJI UPUĆUJU NA NJEGOVU MOĆ

Hvala Allahu, Koji šalje vjetrove kao radosnu vijest pred dolazak milosti Njegove i Koji čistu vodu, kišu s neba, spušta da njome mrtve predjele oživi i mnoge životinje i ljude, koje je stvorio, napoji. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Jedinog, Koji nema druga i Koji je svemoćan i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. Poslao ga je svim ljudima da radosne vijesti donosi i da opominje, i da Allahu, voljom Njegovom, poziva, i kao svjetiljku koja svijetli. Primjer onoga s čime ga je Allah poslao jeste kao primjer obilne kiše koja na zemlju padne, pa jedan dio prispije na dobru plodnu zemlju koja prihvati vodu i iz nje trava i bilje obilno nikne. Drugi dio prispije na neplodnu zemlju (ilovaču), koja prihvati i zadrži vodu kojom Allah okoristi ljude pa piju, napajaju, navodnjavaju i siju, dok treći dio prispije na zemlju zvanu "ki'an" (pjeskulja), koja niti zadržava vodu niti daje da iz nje rastinje nikne. Prva je zemlja primjer čovjeka koji je shvatio i razumio vjeru Allahovu i okoristio se Objavom Njegovom, pa je stekao znanje a i druge poučava; druga je zemlja kao čovjek koji objavu nosi i dostavlja drugom, pa se on njome koristi; a treća je kao čovjek koji ne obraća pažnju na Objavu Allahovu i ne prihvata Uputu Njegovu kojom je Poslanika Svoga poslao. Neka je Allahov salavat i neizmjerni selam na njega, njegovu porodicu, ashabe i njihove sljedbenike u dobročinstvu.

***"O ljudi, bojte se Gospodara vašeg i Njemu se pokoravajte (Njega obožavajte). On vam je Zemlju učinio posteljom a nebo zdanjem, i s neba kišu spustio i učinio da pomoću nje rastu plodovi, hrana za vas. On je Taj Koji šalje vjetrove kao radosnu vijest milosti Svoje; a kad oni pokrenu teške oblake, Mi ih prema mrtvom predjelu potjeramo, pa na njeg kišu spustimo i učinimo da uz njenu pomoć rastu plodovi svakovrsni; isto ćemo tako mrtve oživiti, opametite se! U plodnom predjelu raste bilje voljom Gospodara njegova, a u neplodnom tek s mukom. Eto, tako Mi, na razne načine, ponavljamo dokaze ljudima koji zahvaljuju."* (El-E'araf: 57-58)**

O ljudi, u svemu što se nalazi u kosmosu kriju se Allahovi znaci, koji upućuju na Njegovu jednoću i na savršenost Njegove vlasti, moći, veličine, mudrosti i milosti. Oni upućuju na to da On sve može, da stvara šta hoće i odabire, i da Mu ništa ne može umaćini na nebesima ni na Zemlji; On, uistinu, sve zna i sve može. Pogledaj

u ove blage vjetrove, koje Uzvišeni Allah šalje, oni teške oblake, obilnom vodom napunjene, nose, pa od nje onda rijeke po zemlji teku ili se u morima i okeanima voda smiri. Allah, dž.š., (pokreće) tjera te oblake, pa ih onda spaja i sabire dok se jedni nad drugima kao brda ne nagomilaju, pa svjetlost sunčevu gustinom svojom zastru i zemlju, crninom i gustinom svojom, tamom obaviju. Vidiš ih kako se gomilaju i velikom brzinom, Allahovim izunom, jedni se drugima pripajaju, a kada Allah hoće da ih rasprši, On to brzo učini i nebo vedro postane kao da na njemu nikada oblaka nije bilo. Enes, r.a., priča: "Ljude je u doba Poslanika, s.a.v.s., zadesila suša, pa je, dok je Poslanik, s.a.v.s., držao hutbu (u petak), ustao neki beduin i rekao: 'O Allahov Poslaniče, nastradao je mal (imetak), izgladnjela su čeljad i presahli su (zatvoreni) svi putevi, pa zamoli Allaha da nam spusti kišu.' On je digao ruke a na nebu nismo vidjeli ni tračka oblaka, i tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, nije ih spustio dok se nisu uskovitlali oblaci kao brda, i nije sišao s minbera, a vidio sam kišu kako se slijeva niz njegovu, s.a.v.s., bradu. I kiša nam je padala toga dana, i sutra, i prekosutra, i sljedećeg dana, sve do naredne džume, kada je isti ili neki drugi beduin ponovo ustao pa rekao: 'O Allahov Poslaniče, srušiš se kuće (zgrade) i potopi se blago (imetak), pa zamoli Allaha da nam obustavi kišu.' On je digao ruke i rekao: 'Gospodaru naš, oko nas, a ne na nas (neka kiša pada oko nas, a ne na nas), na brežuljke, na stijene i humke, u njedra dolina i korijenje drveća!', i na koju god bi stranu nebesa rukom pokazao, oblaci bi se razbili i raspršili dok odjednom nad Medinom nismo vidjeli niti jednog.. A dolinom je čitav mjesec tekla rječica i niko, ni niodakle, nije došao a da o plemenitosti i darežljivosti nije pričao."

Braćo muslimani, zaista u ovom vjerodostojnom hadisu i ovoj veličanstvenoj noći koju posmatramo leži najveći dokaz Allahovog kudreta (snage), slavljen neka je On i uzvišen, i dokaz da On, kada nešto hoće, samo kaže:

"'Budi' i ono odjednom bude" "...i naređenje je Naše samo jedna riječ, sve bude u tren oka." (El-Kamer: 50)

Zaista je to očit znak da su ovi oblaci, Allahovom odredbom potčinjeni, i da ne prekoračuju granice koje im je odredio njihov Tvorac i Uzročnik. Allahov Poslanik, s.a.v.s., priča, a on je iskren i istinoljubiv, da je neki čovjek, u prostranoj i bezvodnoj pustinji, čuo glas iz oblaka: "Napoji i zalij vrt (bašču) toga i toga"! Pa je oblak izlio svoju vodu u dolinu Hirra, blizu Medine, koja je iz nje potekla ka bašči spomenutog čovjeka. Čovjek (koji je čuo glas) upitao ga je: "O robe Allahov, kako se zoveš?" Ovaj je odgovorio: "Tako i tako", spomenuši ime koje je onaj prvi čuo iz oblaka. "A zašto me pitaš za moje ime?", dodade čovjek, a on reče: "Čuo sam glas iz oblaka iz

kojeg je ova voda kako kaže: 'Zalij bašću toga i toga', spomenuvši tvoje ime, pa me izvijesti šta ti radiš u svojoj bašči (vrtu)!' Čovjek odgovori: "Kada si to već ispričao, onda znaj da ja gledam u ono što rodi u njoj (bašči) pa trećinu podijelim, trećinu pojedemo i ja i moja čeljad, a trećinu vratim njoj, to jest potrošim za njeno obrađivanje i oranje (sijanje)."

Braćo muslimani, zaista je ova kiša koju Allah spušta na nas znak Njegove dobrote i milosti, pa smo, stoga, dužni da Mu se zahvalimo i da se njome (kišom) potpomognemo u pokornosti Allahu, jer onaj ko se zahvali Allahu, Allah mu dadne još (poveća), a onaj ko porekne i zaniječe blagodat Njegovu, Allah mu je oduzme - učini ga mahrumom. "I kad je Gospodar vaš objavio:

'Ako budete zahvalni, Ja ću vam, zacijelo, još više dati; budete li nezahvalni, kazna Moja, doista, će stroga biti.' (Ibrahim: 7)

Pa zahvaljajte Allahu hvaleći Ga jezicima vašim i pričajući o blagodatima Njegovim. Zahvaljajte Allahu pokoravajući se samo Njemu, izvršavajući naređenja a kloneći se zabrana, i zahvaljajte Allahu od srca Mu se kajući i čvrsto vjerujući da su sve ove blagodati samo dobrota Njegova, milost i dobročinstvo.

Gospodaru naš, pomози nam da Te se sjećamo, da Ti zahvaljujemo i da Ti lijepo ibadet činimo; i učini nam ono čime si nas opskrbio potporom u pokornosti Tebi, i oprost i nama i svim muslimanima.

JOŠ NEKI OD ALLAHOVIH, DŽ.Š., ZNAKOVA

Hvala Allahu, Koji je Sebi potčinio sve što je na nebesima i na Zemlji. Njemu pripada hvala i na dunjaluku i na ahiretu. On je Sveznajući i Mudri. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Jedinog, Koji nema druga. Njemu vlast i hvala pripadaju i On je svemoćan. I svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik, koji radosne vijesti donosi i opominje, i koji Allahu, s izunom Njegovim i smišljeno, poziva i koji je svjetiljka koja sija. Neka je salavat Allahov i selam neizmjerni na njega, njegovu porodicu, njegove ashabe i sve njihove sljedbenike, u dobru, do Dana sudnjega.

O ljudi, bojte se Uzvišenog Allaha i razmišljajte o Njegovim ajetima (znakovima), koji upućuju na savršenstvo Njegove moći, ne bi li se time povećao vaš ibadet i

slavljenje Svevišnjeg Allaha. Allah, dž.š., stvorio je nebesa i Zemlju i ono što je između njih, u šta, između ostalog, spada: Sunce, Mjesec, zvijezde, brda, drveće, životinje, mora, rijeke i dr. Stvorio je sve to za šest dana na najsavršeniji način i sa najpotpunijim sistemom, a da je htio, stvorio bi sve to u jednom trenu, kao što, neka je Uzvišen, kaže:

“Ako nešto hoćemo, Mi samo za to reknemo: ‘Budi!’, i ono bude.” (En-Nahl: 40)

I kaže:

“...i naređenje je Naše samo jedna riječ, sve bude u tren oka.” (El-Kamer: 50)

Međutim, Uzvišeni Allah stvorio je to u vremenu od šest dana iz mudrosti koja je to iziskivala, a Gospodar tvoj stvara što hoće i odabire šta hoće.

Uzvišeni je Allah čovjeka od grumena zemlje stvorio. Od njega je stvorio Adema, a potomstvo njegovo stvara od kapi hude tekućine, koja se izbacila i koja između kičme i grudi izlazi. Zatim se ta kap na sigurnom mjestu zaustavi, gdje do nje ni sunce, ni zrak, ni toplota, ni hladnoća ne dopire i gdje je Uzvišeni Allah kroz tri tmine postepeno razvija: tmine stomaka, tmine materice i tmine opne (membrane). Četrdeset dana ona bude kap sjemena, zatim isto toliko ugrušak, potom gruda mesa također toliko. A kada se završi ovaj period koji traje četiri mjeseca, Uzvišeni Allah šalje mu meleka zaduženog za embrije (djecu u majčinoj utrobi) pa mu melek udahne dušu i embrij postane čovjekom, nakon što je neživo biće bio, pa neka je uzvišen Allah, Stvoritelj najljepši.

Uzvišeni je Allah robovima Svojim od znakova Svoje moći pokazao ono što će, uistinu, biti znakom (ajetom) za one koji čvrsto vjeruju i koji pouku primaju. Tako je Svevišnji Allah stvorio Isaa, sina Merjemina, samo od majke, bez oca, i dao mu moć da progovori u bešici, pa je govorio govorom kojim govore najrječitiji i najjasniji ljudi.

“Ja sam Allahov rob”, on reče, “meni će On Knjigu dati i vjerovjesnikom me učiniti, i učinit će me, gdje god budem, blagoslovljenim i naredit će mi da dok sam živ, molitve obavljam i milostinju udjeljujem, i da majci svojoj dobar budem, a neće mi dopustiti da budem drzak i nepristojan. I neka je mir nada mnom na dan kada sam se rodio i na dan kada budem umro i na dan kada budem iz mrtvih ustao!” (Merjem: 30-33)

Pa ima li izražajnijeg i rječitijeg govora od ovoga, i po tematici značajnijeg - od djeteta u bešici - Allah, dž.š., također je izvijestio da će on od ilovače slično liku ptice nešto načiniti (stvoriti), s izunom Allahovim, pa će u nju puhnuti i ona će pticom koja leti, voljom Allahovom, postati. I izvijestio je, isto tako, da će on od rođenja

slijepa iscijeliti, a i gubava, sve izunom Uzvišenog Allaha. I izvijestio je da će on, voljom Allahovom, mrtve oživljavati i iz kaburova njihovih ih izvoditi.

Allah Uzvišeni nam u suri "El-Bekara" navodi pet događaja, od kojih svaki sadrži oživljavanje mrtvih na ovom svijetu (dunjaluku).

Prvi je događaj priča o Izraelćanima kada su rekli njihovom vjerovjesniku Musau: **"Mi ti nećemo vjerovati dok Allaha ne vidimo!" (El-Bekara: 55)** Zbog ovoga Svevišnji Allah ih je kaznio i munja ih je ošinula pa su pomrli, a zatim ih je Uzvišeni Allah, poslije smrti njihove, oživio. O tome Allah, dž.š., obraćajući se Izraelćanima, kaže: **"I kada ste uglas rekli: 'O Musa, mi ti nećemo vjerovati dok Allaha ne vidimo!', munja vas je ošinula, vidjeli ste. Zatim smo vas, poslije smrti vaše, oživili da biste zahvalni bili." (El-Bekara: 55-56)**

Druga je priča vezana za ubijenu osobu među Izraelćanima (jevrejima). Ubio ju je njen amidžić, ali su optužili drugo pleme, posvađavši se s njim oko toga, pa im je Musa, a.s., objavom od Uzvišenog Allaha, naredio da zakolju kravu i da jednim njenim dijelom udare ubijenog. Oni su to nakon upornog suprotstavljanja, te zahtjeva i traženja, jedva učinili udarivši ubijenog, a Allah Uzvišeni oživio ga je pa je ovaj kazao ko ga je ubio. O tome Allah, dž.š., kaže:

"I kada ste jednog čovjeka ubili, pa se oko njega prepirati počeli -Allah je dao da izađe na vidjelo ono što ste bili sakrili - Mi smo rekli: 'Udarite ga jednim njezinim dijelom!' - i eto tako Allah vraća mrtve u život i pruža vam dokaze Svoje da biste shvatili." (El-Bekara: 72-73)

Treća priča govori o narodu koga je zadesila epidemija (kuga) pa su hiljade ljudi zbog straha od smrti izašle iz svoje zemlje. Potom im je Uzvišeni Allah pokazao da nema bježanja od Njegovog kadera (određenja) i sve je usmrtio, kako bi robovi spoznali snagu Njegove vlasti i djelotvornost Njegove moći, a potom ih je ponovo oživio da upotpune njihove edže (životne vijekove). O tome Allah, dž.š., veli:

"Zar nisi čuo o onima koji su iz straha od smrti iz zemlje svoje pobjegli -a bijaše ih na hiljade. Allah im je rekao: 'Pomrite!' - a poslije ih je oživio. Allah je, zaista, dobar prema ljudima, ali većina ljudi ne zahvaljuje." (El-Bekara: 243)

Četvrta priča govori o čovjeku koji je prošao pored jednog do temelja porušenog grada. Zgrade su u njemu bile potpuno razrušene a drveće osušeno pa je smatrao nemogućim da se grad ikada povrati u nekadašnje stanje procvata, blagostanja i života, te mu je Uzvišeni Allah dao znak - ajet u njemu samom, koji ukazuje na moć Njegovu, Uzvišen neka je On. Usmrtio ga je na stotinu godina, a sa njim je bio

njegov magarac, hrana i piće. Magarac je umro i raspao se, a kosti mu se ukazale (vidljivim postale), a hrana i piće ostali su i ništa se od njih nije promijenilo ni količinski, ni okusom, ni bojom, ni mirisom čitavih stotinu godina, iako ih je sunce palilo i vjetrovi smjenjivali. La ilahe Illellah - nema drugog boga osim Allaha, Jedinog, On nema sudruga. Njemu pripada vlast, hvala i slava i On sve može. Zatim je Uzvišeni Allah oživio tog čovjeka i pokazao mu njegovu nepromijenjenu hranu i piće, bez obzira na dužinu vremena, i pokazao mu je potom i magarca; i čovjek je posmatrao njegove kosti, po zemlji razbacane, kako se međusobno spajaju i svaka kost na svoje mjesto dolazi, i kako Uzvišeni Allah kosti mesom zaogrće. O tome Allah Uzvišeni veli:

"Ili za onoga koji je, prolazeći pored jednog do temelja porušenog grada, povikao: 'Kako će Allah oživiti ove što su pomrli?!' Allah učini te on umre i tako ostade mrtav stotinu godina, a onda ga oživi i zapita: 'Koliko si ostao?' 'Dan ili dio dana', odgovori. 'Ne', reče On, 'ostao si stotinu godina. Pogledaj jelo svoje i piće svoje, nije se pokvarilo; a pogledaj i magarca svoga - da te učinim dokazom ljudima; a pogledaj i kosti - vidi kako ih sastavljamo, a onda ih mesom oblažemo.' I kad njemu bi jasno, on povika: 'Ja znam da Allah sve može!'" (El-Bekara: 259)

Peta je priča vezana za Ibrahima, a.s., kada je upitao Uzvišenog Allaha da mu pokaže kako mrtve oživljuje, pa mu je Allah, dž.š., naredio da uzme četiri ptice, da ih isiječe na komade i raznese po okolnim brdima, na svako brdo po jedan komad, i da ih zatim pozove. U tom će se momentu ovi komadi, po brdima raštrkani, spojiti jedni s drugima i doći će Ibrahimu, a.s., hodajući, ne leteći. O tome Uzvišeni Allah kaže:

"A kada Ibrahim reče: 'Gospodaru moj, pokaži mi kako umrle oživljavaš!', On reče: 'Zar ne vjeruješ?' 'Vjerujem', odgovori on, ali želio bih da mi se srce smiri.' 'Uzmi četiri ptice', reče On, 'i isijeci ih, pa pojedine komade njihove stavi na razne brežuljke, zatim ih pozovi, brzo će ti doći. Znaj da je Allah silan i mudar!'" (El-Bekara: 260)

Ovi primjeri Allahovog, dž.š., oživljavanja mrtvih na dunjaluku jasni su dokazi proživljenja na Sudnjem danu, a kako je to samo lahko Uzvišenom Allahu! Svevišnji Allah kaže:

"On je Taj koji iz ničega stvara i On će to ponovo učiniti, to je Njemu lahko." (Er-Rum: 26) "Stvoriti sve vas i sve vas oživiti isto je kao i stvoriti i oživiti jednog čovjeka." (Lukman: 28) "A bit će to samo povik jedan, i evo

njih - na Zemlji." (En-Nazi'at: 13-14) "Bit će to samo jedan glas i oni će se svi pred Nama obreti." (Ja-Sin: 53)

"A smak svijeta će u tren oka doći, ili još brže, jer je Allah, uistinu, Svemoćni!" (En-Nahl: 77)

Pa neka je slavljen Bog, Sveznajući, Koji je kadar da jednim glasom sva živa bića iz kaburova njihovih izvede: i muškarce i žene, i mlade i stare. Niko od njih neće izostati i sve će se to u trenu oka odigrati, ili još brže, a Allahu ne može ništa umaći ni na nebesima ni na Zemlji; On, uistinu, sve zna i sve može.

Gospodaru naš, daj nam da razmišljamo o ajetima, Tvojim dokazima, učini nas onima koji će pouku iz toga uzeti i podari nam da se okoristimo Objavom Tvojom, koju si poslao i odredbom Tvojom, koju si odredio. Oprosti nam i smiluj nam se, jer, Ti, uistinu, mnogo praštaš i samilostan si.

ŠTA JE SVE ALLAH POTČINIO LJUDIMA I ČIME IH POČASTIO

Hvala Allahu, Koji je počastio ljude i odlikovao ih nad drugim svjetovima, i Koji im je potčinio sve što je na nebesima i na Zemlji kako bi bili od onih koji su zahvalni. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Jedinog, Koji nema druga i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik, nad svim svjetovima odabran. Neka je salavat Allahov i selam neizmjerni na njega, njegovu porodicu, ashabe i sve njihove sljedbenike, u dobru, do Dana sudnjega.

O ljudi, bojte se Gospodara vašeg i zahvaljujte Mu na blagodatima Njegovim, ako, uistinu, Njega obožavate, i cijenite ono čime vas je počastio nad ostalim svjetovima i čime vas je odlikovao i nad narodima drevnim i kasnijim. Allah je, dž.š., Adema, a.s., rukom Svojom stvorio i dušu u njega udahnuo; zatim ga nazivima svih stvari podučio i meleke mu Njegove sedždom naklonio, i drugu mu (ženu) od njega samog stvorio da se uz nju smiri i da se porod (djeca) od njih dvoje raširi. Zatim se sjetite blagodati Allahove prema vama kada vas je u utrobama majki vaših stvorio dajući vam likove, jedan za drugim, u tri tmine. Samo Allah za vas zna i samo vas On podučava, i niko vam tu, osim Njega, nije u stanju hranu, piće, korist ili štetu pribaviti. Hranu vam je u utrobama majki vaših dao (stvorio), od krvi koja preko

pupka u tijelo dospijeva a onda se venama širi. Zatim vam je, nakon izlaska iz utroba majčinih, dvije dojke pripremio da se iz njih čistim i ukusnim mlijekom napajate, koje odgovarajuću toplotu i ukus posjeduje i koje je nježno i prijatno u prodiranju (stizanju) do vena, a također je hranjivo. I sjetite se blagodati Allahove prema vama kada vas je iz utroba majki vaših izveo a vi ništa ne znate - iz milosti Svoje i dobročinstva prema vama, jer da ste tada u takvom stanju bili podučeni i znali šta vas čeka, vaša slabašna tijela ne bi bila u stanju da podnesu životne boli, nevolje i iskušenja. Potom vam je Allah razumijevanje postepeno davao: kako se povećavao vaš uzrast i vaša starost, povećavalo se i vaše (razumijevanje) znanje, da bi na kraju bilo upotpunjeno. I sjetite se blagodati Allahove prema vama kada je za vas sve što je na zemlji stvorio i lijepa i ukusna jela, kojima potrebe vaše zadovoljavate, dopuštenim vam učinio, naređujući vam da ih jedete i da u njima uživete, rekavši:

“O ljudi, jedite od onoga što ima na zemlji, ali samo ono što je dopušteno i prijatno!” (El-Bekara: 168)

I rekao je:

“O vjernici, jedite ukusna jela koja smo vam podarili i budite Allahu zahvalni, ta vi se samo Njemu klanjajte!” (El-Bekara: 172)

A ovu vam je oposkrbu i naftaku raznovrsnom učinio, kako po obliku i velični tako i po okusu i koristima, da bi se upotpunila slast uživanja u njoj. Zatim se sjetite blagodati Allahove prema vama kada vam je sredstva za prijevoz i putovanje dostupnim učinio:

“I daje vam lađe i kamile da putujete.” (Ez-Zuhruf: 12) “I konje, i mazge, i magarce - da ih jašete, i kao ukras - stvorit će i ono što ne znate.” (En-Nahl: 8)

I sjetite se blagodati Allahove prema vama kada vam je od Sebe sve što je na nebesima i na Zemlji potčinio, i vjetrove vam, koji kišu najavljuju, poslao.

“...On spušta s neba kišu i čini da pomoću nje rađaju plodovi kojima se hranite, i daje vam da se koristite lađama koje plove morem, voljom Njegovom; i daje vam da se rijekama koristite, i daje vam da se koristite Suncem i Mjesecom, koji se stalno kreću; i daje vam da se koristite noći i danom; i daje vam od svega onoga što od Njega tražite, ako biste Allahove blagodati brojali, ne biste ih nabrojali. - čovjek je, uistinu, nepravedan i nezahvalan.” (Ibrahim: 32-34)

A Allahova briga i pažnja prema vama dosegla je dotle da vam je i meleke Njegove potčinio:

“Meleki koji drže prijesto i oni koji su oko njega veličaju i hvale Gospodara svoga i vjeruju u Njega i mole se da budu oprosteni grijesi vjernicima: ‘O Gospodaru naš, Ti sve obuhvataš milošću i znanjem; zato oprosti onima koji su se pokajali i koji slijede Tvoj put i sačuvaj ih patnje u Vatri! Gospodaru naš, uvedi ih u edenske vrtove, koje si im obećao, i pretke njihove i žene njihove i potomstvo njihovo - one koji su bili dobri; Ti si, uistinu, silan i mudar. I poštedi ih kazne zbog ružnih djela, jer koga Ti toga dana poštediš kazne zbog ružnih djela, Ti si mu se smilovao, a to će, zaista, veliki uspjeh biti!” (El-Mu’minun: 7-9)

Nadzor nad ljudima povjerio je cijenjenim pisarima, koji znaju ono što oni rade. Uz svakog su čovjeka dva meleka; jedan sjedi s desne a drugi s lijeve strane, i on ne izusti ni jednu riječ, a da pored njega nije prisutan Onaj Koji bdije. Ako uradi dobro djelo, upišu ga deseterostruko (kao deset dobrih djela), a ako uradi ružno djelo (griješ) upišu ga jedanput, kao jedno ružno djelo; a ako naumi da učini dobro djelo, upišu mu ga kao dobro djelo. Allah je plemenite meleke potčinio interesima ljudi, pa tako Džibril donosi objavu u kojoj se krije život za srca i sreća za narode; Mikail je zadužen za zemlju i vegetaciju (biljke), a u tome je zemljin opstanak i supstanca za ishranu tijela; Israfil je zadužen za “sur” (rog) u koji će puhnuti, pa će ljudi iz grobova, živi, prema Gospodaru svome pohrliti. Neke od meleka Allah je zadužio da nad ljudima bdiju, a oni su spomenuti u riječima Uzvišenog:

“Uz svakog od vas su meleki, ispred njega i iza njega - po Allahovom naređenju nad njim bdiju.” (Er-Ra’d: 11)

A Poslanik, s.a.v.s., rekao je: “Nad vama se naizmjenično smjenjuju meleki noći i meleki dana”, te također: “Kada dođe petak, na svaka od džamijskih vrata stane po jedan melek i zapisuje po redu kako ko dolazi (na džumu), a kada imam sjedne (na minber), oni sklope knjige (listove) i dođu da slušaju zikr - spominjanje Allaha.” Sve ovo upućuje na veliku pažnju koju Allah, dž.š., poklanja ljudima, a jedan od vidova te pažnje jeste i taj što kada rob umre, meleki mu, s potpunim povjerenjem i bez oklijevanja, dušu uzmu, a zatim, kada dođe Kijametski dan, meleki susreću vjernike (mu’mine) sa radosnom viješću:

“Ovo je dan vaš koji vam je obećan!” A kada uđu u Džennet, kod njih, na sva vrata, meleki ulaze govoreći: ‘Mir neka je vama, zato što ste trpjeli, a divno li je najljepše prebivalište!’” (Er-Ra’d: 24)

Zato, o robovi Allahovi, zahvaljujte Allahu na blagodatima Njegovim i na onom što vam je potčinio na nebesima i na Zemlji. Pokoravajte se Njemu iz ljubavi,

poštovanja i traženja pomoći, jer Njemu pripada svaka dobrota i dobročinstvo (*milosrđe*) -i prije i poslije. I neka je hvala Allahu, Gospodaru svjetova.

Neka Allah, dž.š., podari berićet u Kur'anu časnom i meni i vama...(dova).

VJEROVANJE U KADER - ALLAHOVO ODREĐENJE

Hvala Allahu, Koji je sve stvorio i kako treba uredio, Koji je pitanje robova Svojih uredio i organizirao onako kako to zahtijeva Njegova mudrost. On je, uistinu, dobar i sve zna. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Jedinog, Koji nema druga. Njemu vlast i zahvala pripadaju i On je svemoćan. I svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. Poslao ga je pred Sudnji dan da radosne vijesti donosi i da opominje, i da Allahu, voljom Njegovom, poziva, i kao svjetiljku koja sija. Neka je salavat Allahov i selam neizmjerni na njega, njegovu porodicu, ashabe i njihove sljedbenike u dobročinstvu.

O ljudi, bojte se Allaha i vjerujte u Njegova Poslanika, jer iman roba sastoji se od vjerovanja u Allaha, Njegove meleke, knjige i poslanike:

"Poslanik vjeruje u ono što mu se objavljuje od Gospodara njegovog, i vjernici - svaki vjeruje u Allaha, i meleke Njegove, i knjige Njegove, i poslanike Njegove; Mi ne izdvajamo nijednog od poslanika Njegovih. (El-Bekara: 285)

Jedan od sastavnih dijelova imana jeste i vjerovanje u Allahovu volju i Njegovo određenje, pa vjerujte da Allah sve zna. Zna šta je bilo u prošlosti i šta će se desiti u budućnosti. Poznaje sve to i općenito i pojedinačno i Njemu nije skriveno ništa ni na nebesima ni na Zemlji.

"Mi stvaramo čovjeka i znamo šta mu sve duša njegova haje..." (Kaf: 16)

Vjerujte u savršenost i sveobuhvatnost Allahovog znanja i vjerujte u savršenost i potpunost Njegovog čuvanja, pažnje i zaštite. I znajte (i vjerujte) da je u Levhi-mahfuzu zapisano sve što će se desiti do Sudnjeg dana još prije stvaranja nebesa i Zemlje na pedeset hiljada godina i da je Allah prvo stvorio "kalem" (pero) i rekao mu: "Piši!" "Šta ću da pišem?", upitalo je pero, a On mu je odgovorio: "Piši sve što će se desiti!", i u tom je času zapisano i određeno sve što će se desiti do Sudnjega dana.

"Zar ne znaš da je Allahu poznato sve što je na nebu i na Zemlji? To je

sve u Knjizi; to je, uistinu, Allahu lahko!" (El-Hadždž: 70) "Nema nevolje koja zadesi Zemlju i vas, a koja nije, prije nego što je damo, zapisana u Knjizi, to je Allahu, uistinu, lahko." (El-Hadid: 22)

Cijenjeni muslimani, vjerujte u volju Allahovu u cjelokupnom Njegovom carstvu jer ne postoji ništa ni na nebesima ni na Zemlji a da nije u vlasti Uzvišenog Allaha: ***"Allahova je vlast na nebesima i na Zemlji i nad onim što je nad njima; On sve može!" (El-Ma'ida: 120)*** I ne postoji ništa što je u carstvu Njegovom a da nije podređeno Njegovoj volji i želji. U Njegovim je rukama vlast i u Njegovim su rukama ključevi nebesa i Zemlje. Sve što se dešava: blagostanje, nesreća, strah, sigurnost, zdravlje, bolest, oskudica i izobilje... dešava se voljom Njegovom, neka je Slavljén i Uzvišen On.

Vjerujte, braćo muslimani, da je Allah stvorio sve što je na nebesima i na Zemlji: ***"Allah je stvoritelj svega i On upravlja svim." (Ez-Zumer: 62) "Allah stvara i vas i ono što napravite." (Es-Saffat: 96)***

Allah je stvoritelj nebesa i Zemlje i On njima upravlja i tvorac je čovjeka i On njime rukovodi. Čovjek posjeduje odlučnost, volju, moć i akciju (djelovanje), međutim, Onaj Koji je pohranio u njemu tu odlučnost i stvorio u njemu ovu moć jeste Allah, dž.š., a da je htio, oduzeo bi mu um (pamet) pa bi propala njegova volja, i da je htio, oduzeo bi mu moć pa ne bi bio u stanju raditi i djelovati.

Cijenjeni muslimani, vjerovanje u kader (Allahovo određenje) jedan je od šest stupova (ruknova) imana, te iman bez njega nije potpun (ispravan). Međutim, to ne smije biti opravdanje čovjeku da čini ono što je Allah zabranio ili da zapostavlja ono što je On naredio. Razlog je to što ti je Allah, dž.š., dao razum pomoću kojeg vladaš i upravljaš voljom i što ti je dao moć i snagu pomoću koje stupaš u akciju i djelo. Stoga, kada bi čovjeku bila oduzeta pamet, ne bi bio kažnjen za grijeh (prijestup) niti za ostavljanje obaveze, a kada bi bio lišen snage i moći potrebne za realizaciju dužnosti, ne bi bio pitan za njeno neizvršavanje. Zaista je uzimanje kadera (Božijeg određenja) kao dokaza i izgovora za činjenje grijeha i zapostavljanje vadžiba (obaveza) ništavan i bezvrijedan dokaz. Obesnažio ga je i poništio Allah u Svojoj Knjizi, a poništava ga, isto tako, i razum i sama stvarnost (realnost). Poništio ga je Uzvišeni Allah u Svojoj Knjizi rekavši:

"Poslali smo i poslanike koji su radosne vijesti i opomene donosili, da ljudi poslije poslanika ne bi nikakva opravdanja pred Allahom imali." (En-Nisa: 165)

A da je Allahovo određenje (kader) opravdanje i dokaz, ne bi bio poništen slanjem

poslanika, jer kader traje i postoji i pored njihovog slanja. Uzvišeni kaže:

“Mnogobošci će govoriti: ‘Da je Allah htio, mi ne bismo druge Njemu ravnim smatrali, a ni preci naši, niti bismo išta zabranjenim učinili.’ Tako isto su oni prije njih poricali sve dok Našu kaznu nisu iskusili. Reci: ‘Imate li vi kakav dokaz da nam ga iznesete? Vi se samo za pretpostavkama povodite i vi samo neistinu govorite.’” (El-En’am: 148)

Kada bi uzimanje kaderu za ispriku i bilo ispravan izgovor i prihvatljivo opravdanje, onda Allah ne bi učinio da oni koji širk svoj njime opravdavaju kaznu Njegovu iskuse, jer Allah nikome nepravdu ne čini.

Pribjegavanje kaderu kao opravdanju za činjenje grijeha i zapostavljanje obaveza ništavno je i bezvrijedno opravdanje koje, isto tako, poništava razum. Razlog je to što onaj ko kader uzima za dokaz ne poznaje sam kader (Allahovo određenje) da bi na njemu temeljio svoje djelovanje. Stoga, kako onda da kao dokaz koristi ono što nema utjecaja na njegovo djelo, jer nešto ne može imati utjecaja na djelo počinioca sve dok mu ne bude poznat izvor tog utjecaja.

Kada bi neko nasrnuo na neku osobu pa joj uzeo imetak (novac) ili je ubio a zatim rekao: “Ovo se desilo Allahovom voljom i određenjem”, ni napadnuta osoba ni ostali ljudi ne bi prihvatili to njegovo opravdanje. Pa kako onda ta osoba ne prihvata pribjegavanje kaderu kao opravdanju (izgovoru) nekog drugog kada vrši napad na nju, a uzima ga za opravdanje kada sama nasrće na Allahov hakk -Kur’an, islam i dr.?

Pribjegavanje kaderu kao opravdanju za činjenje grijeha i zapostavljanje obaveza ništavno je i bezvrijedno opravdanje koje, pored ostalog, poništava i sama realnost. Tako svaka osoba koja traži posao, kada čuje o natječaju za neko radno mjesto, prijavi se na njega i priloži svu potrebnu dokumentaciju (uz sve nužne pripreme za uspješno polaganje ispita) kako bi došla do zaposlenja, iako se njen pristup tom radnom mjestu, bez ikakve sumnje, dešava Allahovom voljom i određenjem. Znači, ona preduzima sve moguće i raspoložive razloge i ne zapostavlja akciju i ulaganje truda za stizanje do radnog mjesta. Pa zašto onda zapostavlja ono što joj je Allah naredio - a u stanju je da to učini, i zna da je to vodi Allahovom zadovoljstvu i u Džennet, tražeći izgovor i opravdanje u Allahovoj volji i određenju? Zašto se ne zalaže i ne djeluje na putu stizanja do Dženneta kao što se zalagao i trudio na putu stizanja do zaposlenja i do sredstava za život? Mi u vrijeme ispita vidimo studente koji žele položiti i uspjeti, kako noću ne spavaju i kako se danju trude i (iscrpljuju) zamaraju pripremajući i obnavljajući gradivo - sve u cilju postizanja uspjeha i prolazne

ocjene. Ni jedan od njih ne zapostavlja učenje i pripremanje gradiva opravdavajući se Allahovom voljom i određenjem (kaderom). Stoga, kako može biti ispravno da čovjek ostavi i zapostavi ono što mu je Allah naredio, znajući da ga ono vodi Njegovom zadovoljstvu i Džennetu, opravdavši se Allahovom voljom i određenjem? Mi posmatramo osobu kojoj je zabranjena određena vrsta hrane čije joj konzumiranje šteti. Duša njena za njom teži, ali je ona ostavlja iz straha od štete i ne konzumira je opravdavajući se kaderom. Pa zašto onda griješi, a to joj šteti, ispričavajući se kaderom - Allahovom voljom i određenjima?!

Zaista, pametan čovjek kad god razmisli o činjenicama i realnosti, odmjeri stvari svojim razumom i pogleda u Allahovu Knjigu i sunnet Njegovog Poslanika, dođe do čvrste i pouzdane spoznaje da čovjek nema opravdanja ni izgovora u Allahovoj volji i određenju za ono što čini po svom ličnom izboru, te da je ispričavanje time u ostavljanju obaveza i činjenju harama bezvrijedno, neispravno i ništavno i da mu pribjegavaju samo oholi i svojehlavi besposličari i lažovi. Što se, pak, tiče stvari u kojima nema slobodnog izbora kao što su: smrt, bolest, sručivanje neke stvari na čovjeka koja ga ubije i slično, tu čovjek ima dokaz i opravdanje (izgovor). Zato Allah, dž.š., neće kazniti ludu osobu za propuštene obaveze ili počinjene harame niti će kazniti roba za učinjeni haram iz neznanja ili iz zaborava-nehata, jer on nije imao slobodnog izbora prilikom vršenja tog čina, za razliku od situacije kada mu je zabrana dotične radnje poznata.

Zato se bojte Allaha, o muslimani, i vjerujte u Božiju volju i Božije određenje, i koristite se time kao sredstvom za stjecanje Allahove pomoći i traženjem Njegove upute, jer u Njegovoj su ruci uzde i ključevi svih stvari - sve je u Njegovoj vlasti. Ashabi su, neka je Allahovo zadovoljstvo sa njima, jednom prilikom rekli Vjerovjesniku, s.a.v.s.: "Zašto ne ostavimo posao (djelovanje) i oslonimo se na Božije određenje?", pa im je on odgovorio: "Radite, jer svakom je omogućeno i olakšano ono za što je stvoren, sretni će raditi djela sretnih a nesretni djela nesretnih", a zatim je proučio:

"Onome koji udjeljuje i ne griješi i ono najljepše smatra istinitim - njemu ćemo Džennet pripremiti; a onome koji tvrdi i osjeća se neovisnim i ono najljepše smatra lažnim - njemu ćemo Džehennem pripremiti." (El-Lejl: 5-10) Pa bojte se Allaha, o robovi Allahovi, i ne koristite kader, određenje Njegovo, kao opravdanje i izgovor za suprotstavljanje Njemu i Šerijatu. ***"Oni koji Njemu druge ravnim smatraju, govore: 'Da je Allah htio, ne bismo se ni mi ni preci naši, pored Allaha, nikome klanjali i ne bismo, bez Njegove volje, ništa***

zabranjenim smatrali.' Tako su isto i oni prije njih postupili. A zar su poslanici bili dužni što drugo već da jasno obznane?" (En-Nahl: 35)

Neka Allaha, dž.š., blagoslovljenim učini Kur'an veličanstveni i meni i vama...(dova).

ZIKRULLAH - SPOMINJANJE UZVIŠENOG ALLAHA

Hvala Allahu, Koji se jezikom svakim spominje i Kome se na dobročinstvu svakom zahvaljuje. On je ljude stvorio da Ga obožavaju, jasne im ajete (dokaze) Svoje pokazao da Ga spoznaju, i puteve koji Njemu vode olakšao im da do Njega (Njegovog zadovoljstva) stignu. On je vlasnik blagodati najveće i dobra velikog, sveopćeg. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Jedinog, Koji nema druga, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. Neka je Allahov salavat i neizmjerni selam na njega, njegovu porodicu, ashabe i sve one koji ih, u dobru, slijedili budu.

O ljudi, često Allaha spominjite i hvalite, i ujutro i navečer Ga veličajte (slavite). Budite od onih koji su razumom obdareni, koji i stojeći i sjedeći i ležeći Allaha spominju. Budite od onih koji vjeruju i čija se srca, kad se Allah spomene, smiruju, a srca se, doista, kad se Allah spomene, smiruju i brige se raspršuju. Zikrullahom se postiže pobjeda i njime Allah srca umiruje kada strah zavlada, pa je, stoga, Uzvišeni Allah naredio da Ga spominjemo kada se u ratu sa neprijateljem susretnemo. Rekao je:

"O vjernici, kada se s kakvom četom sukobite, smjeli budite i neprestano Allaha spominjite da biste postigli što želite!" (El-Enfal: 45)

Spominjanjem svoga Gospodara srce čovjekovo ispuni se srećom, lice mu se ozari nurom, svjetlošću, i Allah ga, sebebom njegovim spomene. Uzvišeni Allah u plemenitom Kur'anu kaže:

"Sjećajte se vi Mene, i Ja ću se vas sjetiti, i zahvaljujte Mi, i na blagodatima Mojim nemojte neblagodarni biti!" (El-Bekara: 152)

A u hadisi -kudsiju, kojeg Poslanik, s.a.v.s., prenosi od Allaha, Uzvišeni kaže:

"Ja sam kod mišljenja Moga roba o Meni, i Ja sam sa njim kada Me spomene. Ako Me spomene u sebi, i Ja njega spomenem u Sebi, a ako Me spomene u društvu (skupini), Ja njega spomenem u društvu boljem od njih."

Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao je: "Pretekli su 'muferridini'." "A ko su 'muferridini'?", upitali su ashabi, a on je odgovorio: "Oni koji se često Allaha sjećaju." I rekao je s.a.v.s.: "Primjer onoga koji spominje Allaha i onoga koji Ga ne spominje jeste kao primjer onoga ko je živ i onoga ko je mrtav." Poslanik, s.a.v.s., upitan je: "Allahov Poslaniče, koji je čovjek najzaslužniji za tvoj šefad (zauzimanje)?", a on je odgovorio: "Ko iskreno iz srca kaže 'LA ILAHE ILLELLAH' (samo je Allah Bog)." Također je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Kod koga posljednje riječi (na dunjaluku) budu 'LA ILAHE ILLELLAH', ući će u Džennet!" Stoga je naredio da se samrtnik, osoba koja se nalazi pred samu smrt, upućuje i nagovara da kaže te riječi - šehadet. A najviše što čovjeka podsjeća na ove riječi pred njegovu smrt jeste često spominjanje života, jer ko nešto često tokom svog života spominje navikne se na to i zavoli. Rekao je Poslanik, s.a.v.s.: "Često izgovarajte šehadet: 'LA ILAHE ILLELLAH', prije nego se između njega i vas ispriječi prepreka - smrt." I rekao je: "Ko izgovori deset puta: 'LA ILLAHE ILLELAHU VAHDEHU LA ŠERIKE LEHU, LEHUL- MULKU VE LEHUL- HAMDU VE HUVE 'ALA KULLI ŠEJ'IN KADIR' (Nema drugog boga osim Allaha, Jedinog, Koji nema druga. Njemu pripada vlast i hvala i on sve može), smatrat će se kao onaj koji je oslobodio ropstva četiri osobe od sinova Ismailovih." I rekao je, s.a.v.s.: "Ko u jednom danu izgovori stotinu puta: 'LA ILAHE ILLELAHU VAHDEHU LA ŠERIKE LEHU, LEHUL-MUKU VE LEHUL-HAMDU VEHUVE 'ALA KULLI ŠEJ'IN KADIR,' imat će nagradu kao da je oslobodio deset robova, bit će mu upisano stotinu dobrih, a izbrisano stotinu ružnih djela, bit će mu to zaštitom od šejtana toga dana sve dok ne omrkne; i niko neće doći sa nečim boljim od ovoga s čime je došao on, osim onoga ko učini više od toga (izgovori to više puta)." I rekao je: "Dvije su riječi lagahne za jezik, teške na mizanu, drage Rahmanu (Milostivom): 'SUBHANELLAH VE BI HAMIDIHI SUBHANE LLAHIL -'AZIM', (Slavljen neka je i hvaljen Allah, slavljen nek je Allah Veliki)." I kazao je: "Ko izgovori: SUBHANELLAHI VE BI HAMIDIHI SUBHANELLAHIL - AZIM' stotinu puta u jednom danu, bit će mu oprošteni njegovi grijesi, pa makar ih bilo kao morske pjene." I rekao je: "Da izgovorim: 'SUBHANELLAHI VEL HAMDULILLAHI VE LA ILAHE ILLELLAHU VALLAHU EKBER' (Slavljen neka je Allah i neka je Njemu hvala, nema drugog boga osim Njega, Allah je najveći) draže mi je nego sve što sunce obasjava." I rekao je Poslanik, s.a.v.s.: "Ima li iko među vama da nije u stanju da svakog dana uradi hiljadu dobrih djela?" Neko od prisutnih ga je upitao: "Kako će jedan od nas steći hiljadu dobrih djela?" On je odgovorio: "Izgovorit će: 'SUBHANELLAH' (Slavljen neka je Allah) stotinu puta i bit će mu upisano hiljadu dobrih djela!" Pa bojte se Allaha, o robovi

Allahovi, i koristite često ove velike (ogromne) mogućnosti oličene u jednostavnim i laganim djelima. Spominjite često Uzvišenog Allaha vašim srcima, vašim jezicima i vašim udovima (rukama i nogama). Neka spominjanje Uzvišenog Allaha u srcima vašim bude i stojeći i sjedeći i ležeći. Neka vam je uvijek na umu Njegova veličina i uzvišenost, te savršenost Njegovih imena, svojstava i djela, jer u svemu se kriju ajeti, jasni dokazi, koji vas podsjećaju na Njega, upućuju na Njegovu jednoću, veličinu i moć i kroz njih do izražaja dolaze Njegova milost i Njegova mudrost. Spominjite Uzvišenog Allaha vašim jezicima izgovarajući: "LA ILAHE ILLELAH" (Samo je Allah Bog), "SUBHANELLAH" (Slavljen neka je Allah), "ELAHMDULILLAH" (Hvaljen neka je Allah), "ALLAHU EKBER" (Allah je najveći) i znajte da svaka riječ dobra, izgovorena s ciljem postizanja Allahovog zadovoljstva, spada u zikrullah -spominjanje Allaha. Spominjite Uzvišenog Allaha vašim udovima (rukama i nogama), čineći dobra djela i kloneći se grijeha, jer svako djelo ili sustezanje od njega, koje činite iz pokornosti prema Allahu i s namjerom da se približite Njemu, jeste zikrullah -spominjanje Allaha. Često spominjite Uzvišenog Allaha i ne budite kao onaj čije je srce Allah nehalnim ostavio, koji strast svoju slijedi i čiji su postupci daleko od razboritosti. Spominjite Allaha često prije nego što vam to bude onemogućeno - bilo smrću, bilo nemoći, bilo kaznom za nehat i nemarnost.

Brate, neka te nipošto od spominjanja Allaha ne odvrate bogatstvo i sinovi, jer su bogatstvo i sinovi samo ukras u životu na ovom svijetu, a dobra djela, koja vječno ostaju, bit će od Gospodara tvoga bolje nagrađena i ono u što se čovjek može pouzdati. A u dobra djela spada svako hairli-djelo na čijem čelu su riječi: 'SUBHANELLAHI VEL HAMDULILLAHI VE LA ILAHE ILLELLAH VALLAHU EKBER VELA HAVLE VE LA KUVETE ILLA BILLAH' (Slavljen neka je Allah i neka je Njemu hvala, nema drugog boga osim Allaha, Allah je najveći, nema snage niti moći bez Allaha).

Robovi Allahovi, u spominjanju Uzvišenog Allaha leži velika korist i dobit, a u zaboravu i nehatu prema Njemu krije se velika šteta i gubitak. Ebu-Hurejre, r.a., prenosi od Vjerovjesnika, s.a.v.s., da je rekao: "Kada jedna skupina ljudi odsjedne na nekom sijelu pa u njemu ne spomenu Allaha niti donesu salavat na njihova Poslanika, ono će za njih biti krnjavo i štetno. Allah će ih, ako bude htio, kazniti, a ako bude htio, oprostiti će im."

Gospodaru naš, pomози nam da Te spominjemo, da Ti zahvaljujemo i da Ti lijepo ibadet činimo. Gospodaru naš, učini nas u obiteljima našim od onih koji Te puno spominju, od onih koji iskorištavaju svoje vrijeme za dobra djela, koja vječno

ostaju. I sačuvaj nas, Gospodaru naš, od gafleta (Zaboravio na Te) i od zanimanja onim što nas ne približava Tebi. Gospodaru naš, ne dopusti srcima našim da skrenu kada si nam već na Pravi put ukazao i daruj nam Svoju milost; Ti si, uistinu, Onaj Koji mnogo daruje. Oprosti nam i smiluj nam se, jer Ti, uistinu, praštaš i samilostan si.

TUMAČENJE NEKIH AJETA IZ SURE "ET-TUR"

Hvala Allahu, Koji je robu Svome objavio Knjigu i to ne iskrivljenu, nego ispravnu, koja vodi jedinom Pravom putu da teškom kaznom, koju će On dati, opomene, a da vjernike koji čine dobra djela divnom nagradom obraduje, u kojoj će vječno boraviti. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Jedinog, Koji nema druga, i Koji nije uzeo Sebi ni druge ni djeteta. I svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik, kojem je Allah uvjerenje još više učvrstio (povećao). Neka je Allahov salavat i selam neizmjerni na njega, njegovu porodicu, ashabe i sve njihove sljedbenike, u dobru, do Dana sudnjega.

O ljudi, bojte se Uzvišenog Allaha, slijedeći ono što je naredio, a izbjegavajući ono što je zabranio i razmišljajte o onom što je zadesilo vjerovjesnike od naroda njihovih koji su ih u laž ugonili i od velikaša i velmoža naroda njihovih koji su nasilje i nepravdu činili. Oni su poslanike svoje u laž utjerivali, vrijeđali ih i klevetali, za svaku ih laž optuživali i omalovažavali. Govorili su za svoje vjerovjesnike da su čarobnjaci, da su ludi i opsjednuti. **"I tako je bilo, ni onima prije ovih nije došao nijedan poslanik, a da nisu rekli:**

'Čarobnjak je!', ili: 'Lud je!' Zar su to jedni drugima u amanet ostavljali? Nisu, nego su oni ljudi koji su u zlu svaku mjeru bili prevršili'" (Ez-Zarijat: 52-53)

Tako su isto činili i oni koji u Allahovog Poslanika, s.a.v.s, nisu vjerovali i koji su su ga lažljivcem smatrali, opisujući ga svim ružnim i pogrđnim izrazima (riječima), koji pristaju njima i koje zaslužuju oni a ne on. Za Kur'an, sa kojim je došao, rekli su:

"Ovo nije ništa drugo do vradžbina koja se nasljeđuje." (El-Muddessir: 24) "I nevjernici još govore: 'Vi samo začarana čovjeka slijedite!'" (El-Furkan: 8)

Međutim, Allah, neka je slavljen i uzvišen, štitio ga je, podržavao i pomagao, te pobjedu njemu dodijelio. U suri "Et-Tur" spominje se zaštita i podrška Allahova njemu, što opet upućuje na potpunost i savršenost Allahove brige, pažnje i potpore (pomoći) Poslaniku. Nevjernici rekli su za Vjerovjesnika, s.a.v.s., da je prorok (vrač) i da je lud (malouman) kako bi ga spriječili u vršenju njegove misije, oslabili njegovu odlučnost i energičnost i odvratili ljude od njega i Šerijata (Putu). Allah, dž.š., odgovarajući na to, kaže:

"Zato ti opominji, jer ti, milošću Gospodara svoga, nisi ni prorok ni lud."
(Et-Tur: 29)

Da, nije on sa poslanstvom kojim ga je Allah obdario ni prorok ni lud, nego je istinoljubivi vjerovjesnik, umno najpotpuniji čovjek i po vladanju i ponašanju najbolji od svih ljudi. Također su za Vjerovjesnika govorili: "On je pjesnik, sačekat ćemo da ga smrt i propast uklone kao što se to desilo i pjesnicima prije njega!" Pa je Allah rekao Vjerovjesniku Svome:

"Pa čekajte, reci ti, 'i ja ću zajedno s vama čekati!'" (Et-Tur: 31)
"Čekajte, jer smrt nije svojstvena samo meni, mimo vas, i ja ću propast vašu čekati, a ona će do vas prije stići. Da li im to dolazi od pameti njihove ili su oni inadžije tvrdoglave?" (Et-Tur: 32)

Je li ih to umovi njihovi navode da kažu onako isprazan i bezvrijedan govor? Ne, jer svaki pametan čovjek zna da Kur'an nije poezija i da propast i smrt nije svojstvena samo onome ko je došao sa njim. Međutim, oni su narod nepravedni koji granicu svaku prelazi. ***"Zar oni da govore:***

'Izmišlja ga'...!'" (Et-Tur: 33)

To jeste, izmišlja Kur'an, od sebe ga donosi i lažno ga Allahu pripisuje. Allah Uzvišeni, odgovarajući im, pojašnjavajući i izazivajući ih, kaže:

"...Ne, nego oni neće da vjeruju..." (Et-Tur: 33)

Oni, dakle, znaju da Allahov Poslanik nije izmislio Kur'an niti je moguće da ga izmisli, jer to je govor Stvoritelja i nešto slično njemu nije svojstveno stvorenju - nemoguće je da potekne od stvorenja. Međutim, razlog za ovu neosnovanu i lažnu tvrdnju bio je njihov kufr i nezahvalnost pa im se Uzvišeni Allah suprotstavio i izazvao ih, rekavši:

"O...zato neka oni sastave govor sličan Kur'anu..." (Et-Tur: 34)

To jeste sličan Kur'anu po rječitosti, uputi, korisnom znanju (naukama), dobrim djelima, ispravnim vjerovanjima (dogmama) i moralnim odlikama. Oni su, međutim, bili nemoćni to učiniti iako su predvodnici u retorici i prvaci u rječitosti. Pošto im se

Uzvišeni Allah izazovom suprotstavio i nemoć njihovu da ajetu jasnom, vjerskom (šerijatskom) dokazu Njegovom, prigovore objelodanio, izazvao ih je, Uzvišen neka je On, kozmičkim dokazom (ajetom) rekavši:

“Zar su oni bez Stvoritelja stvoreni ili su oni sami sebe stvorili?!” (Et-Tur: 35)

Dakle, jesu li oni bez Tvorca stvoreni i jesu li stvoreni slučajno, bez ikakvog povoda?! Nisu, to je nemoguće, jer svako stvorenje ima svog stvoritelja i svaki događaj (pojava) ima svog kreatora. A ako im je stvoritelj neophodan, jesu li, onda, stvorili sami sebe?! Naravno - nisu, jer ne postoji osoba koja može tvrditi da je stvorila samu sebe. Kako bi i mogla jer prije nego što je postala, ništa nije bila! Isto tako niko ne može tvrditi da je drugog stvorio, jer niko ne može tvrditi da je embrij (zametak) djeteta u utrobi majčinoj postepeno razvijao, počevši od kapi sjemena, preko ugruška, da bi ga zatim živim bićem, u koga je duša udahnuta, učinio. A pošto je sigurno i pouzdano (dokazano) da nisu stvoreni slučajno i da nisu stvorili sami sebe, onda ne preostaje ništa drugo nego da ih je stvorio Uzvišeni Allah, što su oni i sami priznali: ***“A ako ih zapitaš ko ih je stvorio, sigurno će reći: ‘Allah!’ Pa kuda se odmeću?” (Et-Zuhruf: 87)***

Zatim se Allah, dž.š., izazivavši ih onim što je u vezi sa stvaranjem njih samih, podsjetio na ono što je u vezi sa stvaranjem većih i krupnijih (stvorenja), rekavši:

“Zar su oni nebesa i Zemlju stvorili?!” (Et-Tur: 36)

Ne, nisu stvorili ni nebesa ni Zemlju, niti je moguće da tako nešto učine. Naprotiv, oni priznaju da je stvoritelj nebesa i Zemlje Allah:

“A da ih upitaš: ‘Ko je stvorio nebesa i Zemlju?’, sigurno bi rekli: ‘Allah!’, a ti reci: ‘Hvaljen neka je Allah!’” (Lukman: 25)

“A ako priznaju da je i njih i nebesa i Zemlju stvorio Allah, dž.š., zašto onda ne vjeruju u Njegovog Poslanika, koji je Objavu od Njega donio i koji je očvidnim znamenjima i dokazima potpomognut?!... Nego oni neće da vjeruju!” (Et-Tur: 36)

Štaviše, oni su smeteni i nesigurni, zapali su u sumnju i nepovjerenje. Zatim Uzvišeni Allah, u kontekstu izazivanja ovih lažljivaca i nevjernika, kaže:

“Zar je u njih blago Gospodara tvoga...?!” (Et-Tur: 37)

Blago koje oni uskraćuju kome hoće, a daju kome hoće, pa tvrde kako ti oni ne daruju poslanstvo te da ga ti sebi lažno pripisuješ?! Ne, nisu kod njih riznice Allahove, nego su one kod Njega (Allaha), a On blagodat Svoju kome hoće daruje.

“...ili oni vladaju?!” (Et-Tur: 37)

Da li vlast, moć i kraljevstvo (upravo) pripada njima pa oni ograničavaju ljude u njihovom djelovanju (stavljaju ih pod svoje skrbništvo)?! Ne, ni vlast, ni moć, ni kraljevstvo ne pripada njima! Allah, dž.š., uskraćuje im dvije vrste moći: moć dodjele i davanja, te moć uprave (vladanja) i snage (sile). Oni, dakle, nisu u stanju niti spriječiti Allahovu blagodat (dar) niti dodijeliti je nekom drugom mimo Allahove volje. Džubejr ibn Mut'im, r.a., prenosi da je čuo Vjerovjesnika, s.a.v.s., kako na akšamu uči suru "Et-Tur", pa veli: "Kada je stigao do ovih (prethodno spomenutih) ajeta, srce samo što mi nije prhnulo (poletjelo)!" A slušanje ovih ajeta bio je i najveći povod za njegovo prihvatanje islama, neka je Allah zadovoljan s njim.

"Zar oni imaju ljestve, pa na njima prisluškuju?" (Et-Tur: 38)

To jeste, prisluškuju vijesti sa nebesa, pa otkrivaju (čuju) da ti odgovaraju opisi koje ti propisuju: čarobnjaštvo, ludost, sihr, pjesništvo, laž i dr.?! Ne, oni nemaju ljestve da na njima prisluškuju, a ako se uzohole i ustvrde kako to, ipak, čine, onda su dužni da to jasno dokažu:

"Neka onaj među njima koji tvrdi da je nešto čuo donese potvrdu očitu." (Et-Tur: 38)

Neka donese jasan dokaz za tvrdnju svoju, a oni to nikada neće moći. A ovi nevjernici u Poslanika i klevetnici njegovi još prije su i samog Allaha, dž.š., oklevetali mahanama koje njima priliče pa su meleke kćerkama Njegovim nazvali! Stoga, od njih nije ni čudo da okleveću Poslanika Njegova, i to je, vjerovatno, a Allah najbolje zna, povod za spomen ovog ajeta:

"Zar da su za Njega - kćeri, a za vas da su - sinovi?!" (Et-Tur: 39)

i to u kontekstu ogovaranja Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a nakon što je Allah, u ovim časnim ajetima, poništio i obesnažio nevjerovanje u Njegovog Poslanika i podvrgao nevjernike izazovu da iznesu i pojasne razlog za to nevjerstvo (poricanje). Potom je rekao Uzvišeni:

"Zar ti tražiš od njih nagradu...?" (Et-Tur: 40)

To jest, zar tražiš naknadu za vjerovanje u ono sa čime si došao i za njegovo slijedenje?

"...pa su nametom opterećeni" (Et-Tur: 40)

pa žele da se nevjerstvom i poricanjem oslobode onoga što tražiš od njih? Ne, naprotiv, Poslanik je, s.a.v.s., taj koji njima daje i za islam ih nastoji pridobiti.

"Zar je u njih iskonska knjiga (tajne), pa oni prepisuju?!" (Et-Tur: 41)

Pa prepisuju gajb, tajne koje su otkrili, pa su vidjeli da je tvoje poslanstvo oprečno onome što je kod njih te ga poriču iz straha da ne bude poništeno ono što su od

gajba saznali i prepisali?! Ne, oni ne poznaju gajb (tajne, nevidljive stvari) niti poznaju pisanje, jer oni su neupućen (neuk) ummet! Stoga je razumno i uputno bilo da se raduju onome s čime je došao Allahov Poslanik, s.a.v.s., da ih očisti i da ih knjizi (pisanju) i mudrosti podučiti.

“Ili žele zamke da postavljaju?!” (Et-Tur: 42)

I to je stvarnost, jer oni sa onim što su Poslaniku Allahovom pripisali žele samo obmanuti njega i vjeru njegovu i uništiti ga. Međutim, Allah, dž.š., odbija sve drugo osim da svjetlo Svoje (vjeru) upotpuni.

“A u zamku će se”, zbog nevjerstva i poricanja njihova, “uhvatiti baš oni koji ne vjeruju!” (Et-Tur: 42)

I to samo oni koji su na poniženje i propast osuđeni. A pošto sve ono sa čime je došao Poslanik, s.a.v.s., poziva u tevhid - Allahovu jednoću, rububijje -Njegovu vlast i gospodstvo, uluhijet -Njegovu božanstvenost, i odnosi se na Njegova imena i sifate (svojstva), Allah je na kraju ove odbrane Svoga Poslanika rekao: ***“Zar oni drugog boga osim Allaha da imaju”, (Et-Tur: 43)*** Kome će se obraćati i koga će, mimo Allaha, obožavati pa da odstupe od puta Poslanikova, s.a.v.s.?! Ne, nemaju oni nikoga drugog mimo Allaha i svi idoli (kumiri) koje su za bogove uzeli nisu bogovi istinski jer su manjkavi i nepotpuni.

“Hvaljen neka je Allah, On je iznad onih koje Mu ravnim smatraju!” (Et-Tur: 43)

Da On bude kao kipovi i idoli njihovi? Pošto je Allah pojasnio da ovi nevjernici i lažljivci negiraju i poriču šerijatske (vjerske) ajete i dokaze, pojasnio je da negiraju, isto tako, i kozmičke ajete (dokaze), pa je rekao:

“ Kad bi vidjeli da komad neba pada”, kao kazna koja sa neba dolazi, rekli bi: ‘Oblaci nagomilani!’” (Et-Tur: 44)

Obična stvar koje se mi ne plašimo i kojoj pažnju ne poklanjamo! A to je krajnji inat, drskost i bezbožnost (nepravda).

Molim Uzvišenog Allaha da i mene i vas spasi i od džehenemske vatre, da nas udalji od puta munafika i nevjernika i da nas uputi Njegovim ispravnim putem...itd. (dova).

SMISAO BRATSTVA U VJERI I NJEGOVE NUŽNE POSLJEDICE

PRVA HUTBA

Hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova, Koji je mu'mine (vjernike) braćom učinio i ljubav vjerničku među njima raširio i Koji im je zabranio da se razilaze i da se za zavidnima i smutljivcima povode. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Istinitog i Pravog Gospodara, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov iskreni i povjerljivi poslanik. Neka je salavat Allahov i selam neizmjerni, do Sudnjeg dana, na njega, njegovu porodicu i ashabe, koji su Pravim putem vodili i na njemu pravedni bili.

O ljudi, bojte se Uzvišenog Allaha i znajte da su mu'mini braća u vjeri, kako ih je Allah u Knjizi Svojoj jasno nazvao, rekavši:

"Vjernici su samo braća." (El-Hudžurat: 10)

A Vjerovjesnik, s.a.v.s, rekao je: "Budite, robovi Allahovi, braća!" Enes ibn Malik prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: "Nijedan od vas neće biti (pravi) vjernik sve dok ne bude volio svome bratu ono što voli samom sebi." (Prenose Buharija i Muslim) U Muslimovom predanju stoji: "...dok ne bude volio svome komšiji (susjedu) ili svome bratu ono što voli sebi", dok u Ahmedovom predanju stoji: "Rob (čovjek) neće dostići deredžu istinskog imana dok ljudima ne bude želio dobro koje želi samom sebi." U Muslimovom Sahihu, u hadisu Abdullaha ibn 'Amra ibn el-'Asa, r.a., prenosi se da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: "Ko bude želio da od Vatre bude udaljen i u Džennet uveden, neka ga smrt zateče dok vjeruje u Allaha i u Sudnji dan i postupa prema ljudima onako kako bi želio da se postupa prema njemu." Ovi i drugi hadisi koji tretiraju istu temu upućuju na to da mu'mina raduje ono što raduje njegovog brata, a da ga žalosti ono što žalosti njegovog brata i da on svome bratu mu'minu želi dobro koje želi samom sebi. To se može ostvariti samo ako je musliman

čist i sačuvan od nepoštenja, mržnje i zavidnosti, jer zavidnost od zavidnika zahtijeva (traži) da mrzi da ga iko u blagodatima nadmaši ili na njegovoj deredži bude. On se želi odlikovati nad ljudima i u dobru (blagodatima) uživati sam, dok iman, s druge strane, suprotno tom, zahtijeva da svi vjernici učestvuju u sličnom dobru koje im je Allah podario bez ikakvog umanjenja dobra. Uzvišeni Allah je u Knjizi Svojoj pohvalio one koji posjeduju ovo svojstvo, koji se ne žele na Zemlji oholiti i nered činiti, pa je rekao:

“Taj drugi svijet dat ćemo onima koji se ne žele na Zemlji oholiti i nered činiti, a one koji se Allaha boje čeka srećan kraj.” (El-Kasas: 83)

Ikrima, a i drugi, u komentaru ovoga ajeta kažu: “Oholost na Zemlji jeste uobraženost, traganje za položajem, ugledom i časti (slavom) kod sultana (vladara) i uništavanje (kvarenje) djela grijesima (griješanjem).” Uzvišeni Allah hvaleći vjernike kaže: “Oni koji poslije njih dolaze -govore:

‘Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima; Gospodaru naš, Ti si, zaista, dobar i milostiv!’” (El-Hašr: 10)

U svojstva vjernika (mu'mina), dakle, spadaju: krepost i čistota njihovih srca, jezika (prema njihovoj braći mu'minima), zahvalnost i pohvala vjernicima kao i upućivanje dove Allahu da im oprosti, uz dovu za sebe samog. Posebno ovo treba biti istaknuto u odnosu prema prvim generacijama, muslimanima drugovima Allahovog Poslanika, s.a.v.s., (ashabima), muhadžirima i ensarijama te onima koji su ih u dobru slijedili. Ko, pak, u svojoj duši osjeti mržnju prema ashabima Allahovog Poslanika ili ih ponizi i omalovaži on nije vjernik (mu'min), jer je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: “Nemojte vrijeđati i psovati moje ashabe, jer, tako mi Onoga u Čijoj ruci je moja duša, kada bi neko od vas udijelio zlata koliko je brdo Uhud, ne bi dostigao mudd (šuplja mjera) jednoga od njih niti njegovu polovinu.” Pa neka je prokletstvo Allahovo na rafidije, koji vrijeđaju, psuju i ponižavaju Poslanikove, s.a.v.s., ashabe i njegove pravedne halife! A Uzvišeni je Allah rekao:

“Allah je zadovoljan prvim muslimanima, muhadžirima i ensarijama, i svima onima koji ih slijede dobra djela čineći, a i oni su zadovoljni Njime; za njih je On pripremio dženetske bašče kroz koje će rijeke teći i oni će vječno i zauvijek u njima boraviti. To je velik uspjeh.” (Et-Tevba: 100)

I rekao je:

“Muhammed je Allahov poslanik, a njegovi sljedbenici strogi su prema nevjernicima, a samilosni među sobom.” (El-Feth: 29)

Zatim je rekao:

“A u Indžilu stoji: Oni su kao biljka kad izdanak svoj izbaci pa ga onda učvrsti, i on ojača i ispravi se na svojoj stabljici izazivajući divljenje sijača - da bi On s vjernicima najedio nevjernike. A onima koji vjeruju i dobra djela čine, Allah obećava oprost i nagradu veliku.” (El-Feth: 29)

Sve ovo upućuje da srdžbu i bijes prema ashabima Allahovog Poslanika, s.a.v.s., ispoljavaju samo nevjernici, a da ih vjernici vole, prijateljstvo prema njima ispoljavaju i oprost za njih mole (traže).

O robovi Allahovi, mu'min treba željeti mu'minima ono što želi sebi, a prezirati ono što prezire za sebe. Ako primijeti kod brata muslimana nedostatak (mahanu) u njegovoj vjeri, nastoji ga otkloniti, jer vjernik neće biti istinski vjernik sve dok ne bude želio ljudima ono što želi samom sebi. Ako nije zadovoljan da njega neko ogovara (kleveće), kako može ogovarati svoga brata?! A Uzvišeni je Allah rekao:

“...i ne ogovarajte jedni druge! Zar bi nekom od vas bilo drago da jede meso umrlog brata svoga - a vama je to odvratno - zato se bojte Allaha, Allah, zaista, prima pokajanje i samilostanje.” (El-Hudžurat: 12)

Ako vjernik nije zadovoljan da ga neko klevetom i ogovaranjem zavađa sa njegovim prijateljima, kako to, onda, može činiti svojoj braći koja se međusobno vole i paze, upropaštavajući njihove lijepe odnose i ljubav među njima?! A Uzvišeni je Allah rekao:

“I ne slušaj nijednog krivokletnika, prezrena klevetnika, onoga koji tuđe riječi prenosi!” (El-Kalem: 10-11)

Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao je:

“U Džennet neće ući klevetnik.” Ako mu'min nije zadovoljan da mu se iko podruguje i ismijava ga, kako onda može ismijavati, ruglu izvrgavati i omalovažavati braću svoju?!” A Uzvišeni je Allah rekao:

“Teško svakom klevetniku - podrugljivcu!” (El-Humeze: 1)

I rekao je:

“Grješnici se smiju onima koji vjeruju; kada pored njih prolaze, jedni drugima namiguju.” (El-Munafikun: 29-30)

Ako vjernik nije zadovoljan da ga neko vara u kupovini i prodaji, kako onda može varati braću svoju i obmanjivati ih?! Ako nije zadovoljan da ga uznemirava njegov susjed (komšija), kako onda može uznemiravati komšije svoje?! Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao je: “Tako mi Allaha, nije vjernik, tako mi Allaha, nije vjernik, tako mi Allaha, nije vjernik onaj od čijeg zla i nepravde nije siguran susjed njegov.” Ako

mu'min nije zadovoljan da mu se čini nepravda, kako onda može ljudima nepravdu činiti?! Ako, kada isprosi ženu ili proda neku robu ili je kupi, nije zadovoljan da mu to neko pokvari i poništi izvršivši prosidbu (prošnjju) na njegovu prosidbu, ili prodaju na njegovu prodaju, ili kupnju na njegovu kupnju; kako onda to može učiniti svojoj braći vjernicima?! Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao je: "Ne zavidite jedan drugom, ne nadmećite se pri prodaji (ne podižite cijenu jedan drugom), ne mrzite jedan drugog, ne okrećite leđa jedan drugom (ne svađajte se), ne namećite se u kupovini (i prodaji) jedan drugom, nego budite, robovi Allahovi, braća." Buharija i Muslim prenose od Ebu-Hurejrea, r.a., da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Neka vjernik ne prodaje na prodaju brata svoga i ne prosi na prošnju brata svoga!" Vjerovjesnik, s.a.v.s., objasnio je ispravan kriterij za istinskog vjernika u sažetoj, jezgrovitoj izreci (rečenici) koja glasi: "Nijedan od vas neće biti pravi vjernik dok ne bude želio svome bratu ono što želi samom sebi." Tako, ako želi sebi dobro, neka ga želi i svojoj braći i neka se trudi da im ga pribavi (priušti), a ako ne želi sebi zlo, neka ga ne želi ni svojoj braći. To je korisno, vrijedno pravilo i sveobuhvatan (univerzalan) savjet, pa molim Allaha, dž.š., da i mene i vas učini od onih koji će Ga slijediti i od onoga što mu je oprečno bježati (udaljavati se). On je, uistinu, blizu i odaziva se. E'uzu billahi mineš-šejtanir-radžim (Utječem se Allahu od prokletog šejtana).

"O vjernici, neka se muškarci jedni drugima ne rugaju, možda su oni bolji od njih, a ni žene drugim ženama, možda su one bolje od njih. I ne kudite jedni druge i ne zovite jedni druge ružnim nadimcima! O, kako je ružno da se vjernici spominju podrugljivim nadimcima! A oni koji se ne pokaju - sami sebi čine nepravdu. O vjernici, klonite se mnogih sumnjičenja, neka su sumnjičenja, zaista, grijeh. I ne uhodite jedni druge i ne ogovarajte jedni druge! Zar bi nekom od vas bilo drago da jede meso umrloga brata svoga - a vama je to odvratno - zato se bojte Allaha. Allah, zaista, prima pokajanje i samilostan je." (El-Hudžurat: 11-12)

SMISAO BRATSTVA U VJERI I NJEGOVE NUŽNE POSLJEDICE

DRUGA HUTBA

Hvala Allahu, Koji je mu'mine učinio braćom u vjeri, i uporedio ih po njihovom međusobnom potpomaganju, podršci, jačanju i zalaganju sa čvrstom kućom, propisujući im sredstva i puteve na kojima se temelji njihovo bratstvo i održava tokom vremena. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Jedinog, Koji nema druga ni u uluhijjetu, božanstvenosti, ni u imenima, sifatima, ni u vlasti; i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik, koji je poslan svim ljudima i džinima. Neka je salavat Allahov i selam neizmjerni na njega, njegovu porodicu, ashabe i sve one koji ih, u dobročinstvu, budu slijedili.

O ljudi, bojte se Uzvišenog Allaha i znajte da ste braća u vjeri, te da je ovo bratstvo i vjerska veza jača od svih drugih veza i odnosa. Na Sudnjem danu neće rodbinskih veza među vama biti; toga dana će oni koji su jedni drugima bili prijatelji postati neprijatelji, ali to neće zadesiti one koji su se Allaha bojali i grijeha klonili. Zato, poštovani vjernici, ostvarite ovo bratstvo među sobom - ljubavlju i prisnošću (povezanošću), želeći dobro jedni drugima i međusobno se u njemu pomažući te slijedeći puteve koji ga jačaju i razvijaju, a kloneći se puteva koji ga slabe i okrnjuju. Jer, ummet ne može biti ummet niti objediniti svoje snage sve dok ne bude onakav kakvim ga je opisao Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekavši: "Vjernik je vjerniku kao zgrada čiji su dijelovi međusobno čvrsti i uvezani."

Draga braćo! Allah vam je propisao ono što jača vaše jedinstvo, razvija ljubav među vama i otklanja neprijateljstvo i razdor. Propisao vam je da selam jedni drugima nazivate, jer selam usađuje ljubav i prisnost, a izbjegavanje i razdvajanje uzrokuje mržnju i otuđenost. Zato, kada neko od vas sretne nekoga, neka ga poselami (selamom pozdravi), a najbolji među vama jeste onaj koji prvi selam naziva. A onaj ko bude poselamljen neka, nasmijana i vedra lica, glasno odgovori i neka njegov odgovor bude isti kao selam kojim je poselamljen ili bolji od njega. Isto tako vama je Allah propisao da jedni druge obilazite u slučaju bolesti, jer posjećivanje bolesnika

donosi ljubav, raznježuje srce, povećava iman i uzrokuje nagradu - sevab. A onome ko obiđe bolesnika, dovikne telal sa nebesa: "Blago tebi i hodu tvom -stazi kojom si hodio!" A ko obiđe svoga brata muslimana nalazi se u 'HURFETU' džhenetskom sve dok se ne vrati. Poslanik Allahov upitan je: "A šta je to 'HURFET' džhenetski?" Na to je odgovorio: "Njegovi plodovi." A kada neko od vas obiđe bolesnika, neka mu olakša situaciju i neka mu kaže ono što će ga obradovati - kao što je podsjećanje na nagradu (sevab) strpljivima i onima koji iščekuju olakšanje (ozdravljenje), te da je on dobro i da se ništa ne boji; neka mu otvori vrata tevbe, pokajanja, i iskorištavanja vremena za zikr, učenje Kur'ana, tesbih i istigfar, te svega ostalog što približava Allahu; neka ga uputi i pouči kako će se očistiti vodom ili tejemmumom i kako će klanjati namaz, te kako će ostaviti vasijjet, oporuku, jer mnogi bolesnici nisu u to upućeni.

Također vam je propisao i preporučio uspostavljanje sloge među ljudima i popravljnje njihovih međusobnih odnosa. Uzvišeni Allah kaže:

"Nema kakva dobra u mnogim njihovim tajnim razgovorima, osim kada traže da se milostinja udjeljuje, ili da se dobra djela čine ili da se uspostavlja sloga među ljudima." (En-Nisa': 114)

A u hadisu se prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao Ebu-Ejjubu: "Hoćeš li da te uputim na (korisnu) trgovinu (posao)?" Hoću, Allahov Poslaniče" odgovorio je on, a Poslanik mu je rekao: "Uspostavljaš slogu među ljudima kada nesloga među njima zavlada i zbližavaj ih kada se jedni od drugih udalje." Uspješan čovjek kada primijeti nepodnošljivost i otuđenost između dvije osobe, radi na otklanjanju te nepodnošljivosti i otuđenosti između njih sve dok se nepodnošljivost ne pretvori u prijateljstvo a otuđenost u bliskost. U tom slučaju on stječe veliko dobro i ogromnu nagradu.

Poslanik, s.a.v.s., preporučio vam je i propisao da kažete: "Jerhamukellah" (Allah, dž.š., ti se smilovao) muslimanu kada kihne pa potom se zahvali Allahu, dž.š., riječima: "Elhamdulillah!" (Hvala Allahu, dž.š.). Na ovo on samo treba odgovoriti: "Jehahikumullahu ve juslihu lakhum" (Allah, dž.š., vas uputio i stanje vaše popravio). Također, preporučio vam je da jedni drugima hedije (poklone) donosite i kazao je da oni odstranjuju mržnju a uspostavljaju ljubav. Isto tako svaka stvar koja vodi povezivanju muslimana i njihovom jedinstvu dopuštena je i preporučena. Tu spada i savjetovanje sa pametnim ljudima (autoritetnim ljudima) u općim stvarima koje su važne za muslimane, jer kada se muslimani ujedine oko svojih interesa i međusobno se posavjetuju u vezi s njima, prije će i ispravnije postupiti te biti bliže uspjehu.

Nasuprot tome, Vjerovjesnik, s.a.v.s., zabranio je i osudio sve što vodi

razjedinjavanju muslimana i njihovoj međusobnoj otuđenosti. Zabranio je da čovjek prekine odnose sa svojim bratom duže od tri dana, da jedan drugom okreću leđa, da se ne selame i ne otklanjaju međusobu otuđenost i nepodnošljivost. Sve su ovo ružna djela kojima šejtan zavodi neke ljude, uvlačeći ih u svoju zamku dok ih konačno ne uhvati. Stoga se i mogu sresti ljudi koji inače žele drugome dobro, rade ono što se traži od njih i ubrajaju se među pobožne, ali u jednom trenutku, kada ih šejtan prevvari, zbog ličnih ciljeva i dunjalučkih interesa prekidaju odmah sa svojim bratom muslimanom. Oni tad ne znaju da je islam uzvišeniji od njihovih ciljeva. Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao je: "Muslimanu nije dopušteno ostaviti svoga brata duže od tri dana; ko to učini duže od tri dana, a umre, ući će u Vatru." I rekao je, također: "Svakog ponedjeljka i četvrtka ljudska djela izlažu se (predočavaju Allahu) pa Allah toga dana oprostí svakom čovjeku koji Mu nikoga kao druga ne pripisuje (širk ne čini), izuzev čovjeku koji je u svađi sa svojim bratom, pa kaže: 'Ostavite ovu dvojicu dok se ne pomire.'" Stoga je napuštanje muslimana haram, zabranjeno, osim kada javno čini grijeh i kada ga napuštanje odvraća od grijeha ili ga umanjuje, ili, pak, odvraća drugog da se za njim povodi.

Šerijat je došao sa zabranom klevete, ogovaranja i zavađanja ljudi, pa je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: "Neće ući u Džennet klevetnik!" Isto tako zabranio je vrijeđanje i psovanje, jer to unosi neprijateljstvo i mržnju među ljude. Pa družite se i zbližavajte, o vjernici! Otklanjajte neprijateljstvo i mržnju između vas i budite, robovi Allahovi, braćo! Euzubillahi mineš-šejtanir-radžim (Utječem se Alahu od prokletog šejtana).

"Vjernici su samo braća, zato pomirite vaša dva brata i bojte se Allaha da bi vam se milost ukazala." (El-Hudžurat: 10)

Molim Uzvišenog Allaha da nas učini složnom braćom u Njegovoj vjeri i da otkloni iz naših srca sve što imamo protiv naše braće...(dova).

PODSTICANJE NA PRAVEDNOST I VRSTE PRAVDE

Hvala Allahu, Koji je u Svojoj jasnoj Knjizi pravednost naredio, a zabranio nepravdu, nasilje i tiraniju, čak i prema nevjernicima. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha. Istinitog i Pravog Vladara, i svjedočim da je Muhammed Njegov

rob i Njegov poslanik. Poslao ga je kao milost svim svjetovima i kao dokaz svim stvorenjima (ljudima). Neka je salavat Allahov i selam neizmjerni na njega, njegovu porodicu, ashabe i sve one koji budu slijedili njegov put i držali se njegovog sunneta.

O ljudi, bojte se Uzvišenog Allaha i znajte da je On naredio opću pravednost, a i izvijestio je da voli pravedne. Uzvišeni kaže:

“Allah, zaista, naređuje pravednost i dobročinstvo.” (En-Nahl: 90). I kaže: “Allah, zaista, voli pravedne.” (El-Ma’ida: 42)

Pravednost jeste umjerenost u svim stvarima, a pravda je svojstvo koje zahtijeva čuvanje od svega što narušava čovječnost. Poslanik, s.a.v.s., rekao je: “Pravedni će biti kod Allaha na mimmerima od svjetlosti. To su oni koji su bili pravedni u svojim presudama (odlukama), prema svojim porodicama i u onome što im je na upravu povjereno.” (Prenosi Muslim)

Robovi Allahovi, mjesto pravednosti u islamu veliko je i značajno, a nagrada za nju je kod Allaha ogromna (velika). Postoji mnogo vrsta pravde i svako je dužan držati se pravednosti u skladu sa svojom odgovornosti u životu. Vladar je dužan biti pravedan prema svojim podanicima. Uzvišeni Allah kaže:

“Allah vam zapovijeda da odgovorne službe onima koji su ih dostojni povjeravate i kada ljudima sudite, da pravično sudite.” (En-Nisa’: 58)

A Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao je: “Sedmericu će Allah staviti u Svoj hlad onoga dana kada drugog hlada osim Njegovog ne bude bilo”, spomenuvši među njima pravednog vladara -vođu. Sudija je dužan biti pravedan u svojim presudama, jer Uzvišeni Allah kaže:

“I sudi im prema onome što Allah objavljuje.” (El-Ma’ida: 49)

I kaže:

“O Davude, Mi smo te namjesnikom na Zemlji učinili, zato sudi ljudima po pravdi i ne povodi se za strašću da te ne odvede s Allahova puta.” (Sa’d: 26)

Poslanik, s.a.v.s., rekao je: “Tri su vrste sudija: dvojica će u Vatru a jedan u Džennet: čovjek koji je spoznao istinu i po njoj sudio - on će u Džennet; čovjek koji je spoznao istinu, ali nije po njoj sudio, već je nepravedne presude donosio -on će u Vatru; i čovjek koji nije spoznao istinu pa je ljudima iz neznanja sudio, on će, isto tako, u Vatru.” Međutim, ako je kadija (sudija) imao namjeru suditi pravedno i ako je uložio sav trud da pravedno presudi, on će biti nagrađen pa makar i pogriješio. Poslanik, s.a.v.s., rekao je: “Kada sudija sudi, pa se potrudi i (istinu) pogodi, imat će dvije nagrade; a kad sudi i potrudi se, ali pogriješi, imat će jednu nagradu

(Muttefekun'alejhi).

Roditelj je dužan biti pravedan prema svojoj djeci, kako u davanju tako i u svemu drugom, i ne smije jednima davati a druge ostavljati i zaboravljati, radilo se u muškoj ili ženskoj djeci. Nu'man ibn Bešir, r.a., pripovijeda da je njegov otac došao sa njim Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., pa rekao: "Ja sam poklonio ovom mom sinu roba (slugu) koji je pripadao meni."

Poslanik, s.a.v.s., upitao ga je: "Jesi li svakom svom djetetu poklonio isto to?" "Nisam", odgovorio je, pa mu je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Onda ga uzmi nazad." U drugom predanju stoji: "Moj otac je otišao kod Vjerovjesnika, s.a.v.s., da ga uzme kao svjedoka za ono što mi je dodijelio, a Poslanik mu je rekao: "Jesi li to učinio sa svom svojom djecom?" "Ne", odgovorio je, pa mu je on (Poslanik) rekao: "Bojte se Allaha i budite pravedni među svojom djecom!" Zato, neka roditelji pazi na ovo i neka u davanju ne izdvajaju jednu djecu od drugih.

Muž (suprug) dužan je biti pravedan prema svojim ženama. Uzvišeni kaže:

"S njima lijepo živite." (En-Nisa': 19)

Muž je obavezan jednako postupati prema svojim ženama u pogledu noćivanja, izdržavanja i drugih bračnih obaveza. Uzvišeni Allah kaže:

"Ne dopustite sebi takvu naklonost pa da jednu ostavite u neizvjesnosti." (En-Nisa': 3)

Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ko bude imao dvije žene pa se prikloni jednoj od njih, doći će na Sudnjem danu za jednom nagnutom stranom", tj., jedna će mu strana biti paralizovana.

Musliman je obavezan biti pravičan i kad govori.. Uzvišeni Allah kaže:

"I kad govorite, pravo govorite, pa makar se ticalo i srodnika" (El-En'am: 152),

tj. kada govorite o nečemu, budite pravedni i ne griješite. Naprotiv, recite istinu pa makar bila i gorka, bez obzira bila ona protiv vas ili protiv nekog drugog, pa i protiv tebi najbliže i najdraže osobe. Uzvišeni kaže:

"O vjernici, dužnosti prema Allahu izvršavajte i pravedno svjedočite!" (El-Ma'ida: 8)

I kaže:

"O vjernici, budite uvijek pravedni, svjedočite Allaha radi, pa i na svoju štetu ili na štetu roditelja i rođaka!" (En-Nisa': 135)

Uzvišeni naređuje pravednost u djelima i riječima: i prema sebi, i prema bližnjima i prema daljnjima. Naređuje pravednost svakome, u svakom vremenu i u svakoj

situaciji... Musliman je dužan biti pravedan, čak, i prema svojim neprijateljima kafirima (nevjernicima). Uzvišeni kaže:

"...I neka vas mržnja koju prema nekim ljudima nosite, zato što su vam spriječili pristup Časnom hramu, nikako ne navede da ih napadnete (prekoračite granice)" (El-Ma'ida: 2)

To jeste, neka vas mržnja prema onima koji su vas spriječili da stignete do Mesdžidul-hrama (Kabe) ne navede da propise Allahove u vezi s njima prekršite pa im se nepravedno i tiranski osvetite. Naprotiv, sudite po pravdi u odnosu na svakoga -onako kako vam je Allah naredio. A Uzvišeni kaže:

"Neka vas mržnja koju prema nekim ljudima nosite nikako ne navede da nepravedni budete! Pravedni budite, to je najbliže čestitosti (bogobožnosti) (El-Ma'ida: 8)

To jeste, neka vas mržnja prema nekom narodu ne navede da pravednost ostavite, jer pravednost je obavezna svakome, i za svaku situaciju. Na pravdi počivaju nebesa i Zemlja i ona je draga svakom biću. Pomoću nje ustrojavaju se i uređuju interesi i sa njom su ljudi sigurni za svoje živote, imetke i čast. Allah je Uzvišeni pravdu naredio i u odmazdi (kisasu), pa se tako prijestupnik kažnjava adekvatno njegovom prijestupu, bez ikakvog dodavanja. Uzvišeni kaže:

"Nepravda se može uzvratiti istom mjerom." (Eš-Šura: 40)

I kaže:

"Ako hoćete da na nepravdu uzvratite, onda to samo uradite u onolikoj mjeri koliko vam je učinjeno..." (En-Nahl: 126)

I kaže Uzvišeni:

"Eto tako! A onome ko istom mjerom uzvrati za učinjeno zlo, i kome opet nepravda bude učinjena, Allah će sigurno, pomoći.- Allah je Onaj Koji grijehe poništava i Koji ih prašta." (El-Hadždž: 60)

I kaže:

"... onima koji vas napadnu, uzvratite istom mjerom...." (El-Bekara: 194)

Muslimani su dužni dvije zaraćene skupine pravedno izmiriti. Uzvišeni Allah kaže:

"Ako se dvije skupine vjernika sukobe, izmirite ih; a ako jedna od njih, ipak, učini nasilje drugoj, onda se borite protiv one koja je učinila nasilje sve dok se Allahovim propisima ne prikloni. Pa ako se prikloni, onda ih nepristrasno izmirite i budite pravedni; Allah, zaista, pravedne voli." (El-Hudžurat: 9)

Znači: budite pravični prema njima u vezi s onim što su jedna drugoj učinile, jer riječ "kist" znači pravednost. Allah, slavljeno neka je On, dakle, naređuje vjernicima da izmire sukobljene strane, pa ako jedna od njih odbije izmirenje, onda je ona ta koja čini nasilje i svi vjernici dužni su boriti se protiv nasilnika sve dok se ne povinuju i prihvate odredbu Allahovu. A kada se vrate Allahovoj odredbi, onda mu'mini vrše pomirenje između njih na temeljima pravde, nepristrasno postupajući i prema jednoj i prema drugoj skupini i pomažući da svaka ostvari svoje pravo, sve dok ne zavлада sigurnost i ne povrati se iskrenost i ljubav među vjernike, u skladu sa zahtjevom vjerskog bratstva.

Braćo muslimani, ovo je naša vjera, vjera koja se u svim njenim odredbama i propisima temelji na pravdi. Uzvišeni kaže:

"Riječi Gospodara tvoga su vrhunac istine i pravde!" (El-En'am: 115)

Naša vjera istinita je u svojim vijestima (informacijama), pravedna u svojim odredbama. Ne odobrava nepravdu, nasilje i tiraniju i nije pristrasna ni prema kome. Uvijek je s istinom, gdje god ona bila. Naređuje poštivanje i ispunjavanje ugovora i sporazuma, čak i sa nevjernicima. Uzvišeni kaže:

"Čim primijetiš vjerolomstvo nekog plemena, i ti njemu isto tako otkaži ugovor - Allah, uistinu, ne voli vjerolomnike." (El-Enfal: 58)

Tj. ako se bojiš da oni sa kojima si ugovor sklopio prekrše i iznevjere taj ugovor, onda im ga ti odbaci tako što ćeš ih izvijestiti da si prekinuo ugovor između sebe i njih kako ne bi bili u sumnji da ugovor još važi, pa makar to bila i izdaja (nevjera) sa tvoje strane. Uistinu je vjera koja posjeduje ovakve osobine podobna za svako vrijeme i za svako mjesto!

"To je prava vjera, ali većina ljudi to ne zna." (Er-Rum: 30)

Stoga, ko god je od nevjernika razmislio o ovoj vjeri ili živio u njenom okrilju priznao je njenu pravednost, savršenost i podobnost. Neki od njih prihvatili su je, a neki su odabrali da iz prkosa i oholosti ostanu u nevjerstvu,

"...iako im je Istina poznata." (El-Bekara: 109)

Duge su priče koje o tome govore pa ko želi da se upozna sa njima, ili nekima od njih, neka se obrati na historijsku literaturu i neka pročita mišljenja objektivnih orijentalista. Ovim bih završio svoj vaz. Molim Allaha da i meni i vama oprost svaki grijeh, a tražite i vi oprost od Njega jer On, uistinu, puno prašta i samilostan je. Neka je salavat i selam Allahov na našeg poslanika Muhammeda, njegovu porodicu i sve ashabe.

SLIJEĐENJE PRAVOG PUTA (ISTIKAMET)

Hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova. Naredio je slijeđenje Pravog puta i odredio za to veliku i obilnu nagradu. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Silnoga i Darežljivoga, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. Neka je salavat Allahov i selam neizmjerni na njega, njegovu porodicu i ashabe, koji su se držali njegovog sunneta i ispravno slijedili njegovu vjeru.

O ljudi, bojte se Allaha i znajte da je Allah, slavljem neka je On, naredio slijeđenje Pravog puta Svojim robovima općenito, a Poslanika Svoga zadužio time posebno. Uzvišeni kaže:

“Zato se Njemu iskreno klanjajte i od Njega oprosta tražite!” (Fussilet: 6)

I kaže Poslaniku Svome:

“Ti idi Pravim putem, kao što ti je naređeno.” (Hud: 112)

A onima koji se Njemu budu iskreno klanjali i Pravi put slijedili, obećao je veliku nagradu. Uzvišeni kaže:

“Oni koji govore: ‘Naš Gospodar je Allah!’ i istraju na Pravom putu, neka se ničega ne boje i ni za čim neka ne tuguju! Oni će stanovnici Dženneta biti, u njemu će vječno boraviti, i to će im biti nagrada za ono što su radili.” (El-Ahkaf: 13-14)

“El-istikame”, slijeđenje Pravog puta i ustrajnost na njemu, sveobuhvatna je riječ. Ona znači istinsko i iskreno obožavanje Allaha i ispunjenje zadatog ugovora, a odnosi se i na riječi, i na djela, i na stanja i na namjere -nijete. Ona, dakle, spada u sažet i jezgrovit govor, pa, stoga, kada je neki čovjek došao Vjerovjesniku, s.a.v.s., i rekao mu: “O Allahov Poslaniče, reci mi o islamu nešto što neću nikoga drugog trebati pitati”, on mu je odgovorio: “Reci: ‘Vjerujem u Allaha’, zatim slijedi Pravi put.” (Prenosi Muslim)

Istikamet je, dakle, slijeđenje Pravog puta bez ikakvog skretanja sa njega desno ili lijevo, tako što mu se neće ništa dodavati niti išta od njega oduzimati; neće se ni pretjerivati (strog biti) ni nemaran biti, jer šejtan iskušava i ispituje srce roba. Ako vidi u njemu izbjegavanje vjere ili lijenost (tromost) u pokornosti i poslušnosti, on ga navraća na nemarnost i lijenost sve dok se vjere potpuno ne oslobodi pa počne

ostavljati obaveze (vadžibe), a činiti haram, dok ga ne ostavi u zabludama (bespućima) propasti. Ako vidi kod roba želju za vjerom i ne uspije odvratiti ga od nje, naredi mu da se previše trudi i napreže, da nasilje sam sebi čini i granice umjerenosti prekorači, govoreći mu: "Ovo je samo hajr i pokornost, a višak i revnost u njoj je potpunija i savršenija, zato nemoj klonuti sa onima koji su malaksali i popustili i nemoj spavati sa onima koji spavaju." I neprestano ga tako huška i podstiče dok ga ne izvede iz istikameta - slijeđenja Pravog puta. To je slično stanju haridžija, koji su bili takvi da su sljedbenike Pravog puta potcjenjivali i bezvrijednim smatrali svoj namaz pored njihovog namaza; svoj post pored njihovog posta i svoje učenje Kur'ana pored njihovog učenja Kur'ana - a izlijetali su (izlazili) iz vjere kao što strijela izlijeće iz naboja. A obje krajnosti (ekstremnost) pokuđene su: i nemarnost i pretjeranost; oba ekstrema predstavljaju odstupanje od sunneta i istikameta -slijeđenja Pravog puta. Prvi vodi u novotariju zapuštanja i zanemarivanja, a drugi u novotariju prekoračenja i pretjerivanja. Neko od selefa (dobrih prethodnika) rekao je: "Prema svakoj Allahovoj naredbi šejtan ima dvije tendencije (težnje): ili zapuštanje, ili prekoračenje (a to je pretjerivanje) i svejedno mu je koju će ostvariti: višak ili nedostatak. Stoga je svako dobro i hajr u trudu i angažovanju povezano (spojeno) sa umjerenošću i slijeđenjem sunneta, a svako je zlo u odstupanju od sunneta putem nemarnosti ili putem pretjerivanja.

Robovi Allahovi, neki ljudi kažu: "Vjerujemo u Allaha", a ne pridržavaju se Allahove vjere nego se zadovoljavaju samo riječima. O njima Uzvišeni Allah kaže:

"Ima ljudi koji govore: 'Vjerujemo u Allaha', a kada neki, zbog Allaha, bude na muke stavljen, on drži da je ljudsko mučenje isto što i Allahova kazna." (El-'Ankebut: 10)

On skreće (sa Pravog puta) prilikom najmanjeg iskušenja i odlazi u zabludu kod najmanje šubhe (sumnje) ili požude. To su oni koji govore ono što ne čine. Vjera je njihova ono što žele i vole njihove duše i što odgovara njihovim prohtjevima i simpatijama. Oni niti poznaju (rade) dobra djela niti odvrćaju od ružnih i ne pridržavaju se onoga što podrazumijevaju njihove riječi "Vjerujemo u Allaha", a to je zahtjev za: činjenje dobrih djela, ostavljanje zabrana (harama), iskrenost prema Obožavanom (Allahu) i dobročinstvo prema robovima. Uistinu riječi "Vjerujemo u Allaha" prelaze preko njihovih jezika bez ikakvog značenja, pa ne utječu na njihovo ponašanje niti mijenjanju njihove postupke... A spas od Vatre i ulazak u Džennet ne može se ostvariti bez dvije stvari zajedno: izgovaranjem ovih riječi i slijeđenjem njihovog značenja. Uzvišeni Allah kaže:

“Oni koji govore: ‘Naš Gospodar je Allah!’ i istraju na Pravom putu, neka se ničega ne boje i ni za čim neka ne tuguju! Oni će stanovnici Dženneta biti, u njemu će vječno boraviti, i to će im biti nagrada za ono što su radili.” (El-Ahkaf: 13-14)

A Poslanik, s.a.v.s., rekao je: “Reci: ‘Vjerujem u Allaha’, zatim ustraj na Pravom putu!” A da su same riječi dovoljne i da će koristiti njihovom vlasniku, koristile bi munaficima koji neprestano ponavljaju: “Vjerujemo u Allaha!”, a Allah ih pobija kazavši: “Oni nisu vjernici. Oni nastoje da prevare Allaha i one koji vjeruju.” Zašto? Zato što se ne pridržavaju i ne slijede njihove riječi: “Vjerujemo u Allaha.”

Robovi Allahovi, potpuni istikamet, slijedenje Pravog puta i ustrajnost na njemu u smislu da ne dođe ni do kakve greške i propusta roba u pokornosti Allahu nemoguć je, jer, rob je manjkav i nepotpun i izložen je griješenju. Međutim, Allah, dž.š., mu je, iz dobrote Svoje prema njemu, propisao i naredio istigfar (traženje oprosta) kako bi popravio taj nedostatak u istikametu. Uzvišeni Allah kaže: ***“Zato se Njemu iskreno klanjajte i od Njega oprosta tražite!” (Fussilet: 6)*** Ovaj časni kur’anski ajet išareti (ukazuje) da je neophodno postojanje grešaka i nedostataka u realizaciji propisanog i naređenog istikameta, što se popravlja i otklanja istigfarom. A i Vjerovjesnik, s.a.v.s., izvijestio je i rekao da ljudi neće biti u stanju da se drže potpunog, savršenog istikameta (bezgrješnog slijedenja Pravog puta). Tako imam Ahmed i Ibn-Madže prenose u hadisu Sevšana, r.a., da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: “Slijedite Pravi put i istrajte na njemu, a nećete to nikako moći - i znajte da je najbolje vaše djelo namaz, a da abdest čuva i pazi samo mu’min.” A Buharija i Muslim od Ebu-Hurejrea, r.a., prenose da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: “Sedidu i karibu” (Postupajte ispravno i približno ispravno (Idite Pravim putem i približno Pravim putem!) Sedad - ispravnost jeste suština savršenog i potpunog istakameta, a to je pravilnost i tačnost u svim riječima, djelima i namjerama, slično kao kod onoga koji gađa cilj i pogodi ga. A mukarebe (približna ispravnost) jeste pravilnost i ispravnost blizu cilja, ako ne pogodak u sam cilj, s tim da postoji namjera da se pogodi sama meta. Od roba se, dakle, zahtijeva istikamet, a to je “sedad” (potpuna ispravnost), a ko to nije u stanju onda “mukarebe” (približna ispravnost u slijedenju Pravog puta). Ako, pak, nije postigao ni “sedad” ni “mukarebe”, onda je on rasipnik i gubitnik. Stoga, hvala Allahu, Koji nas nije zadužio preko naših mogućnosti i što nam je propisao ono što će popraviti naše greške i upotpuniti naše nedostatke.

“On prima pokajanje od robova Svojih, prašta hrdave postupke” (Eš-Šura: 25) i umnožava dobra djela, iz dobrote i plemenitosti Svoje.

O robovi Allahovi! Kako je divan i lijep put istikameta i kako je divna umjerenost u stvarima između dvije krajnosti! Nema ni raspuštenosti ni slabosti, ni kršenja ni prestupanja, niti ima spuštanja i padanja ispod nivoa vjere kojom je Allah, dž.š., odlikovao ljudsku zajednicu i počastio cijelo čovječanstvo. Nema pretjerivanja, strogosti, okrutnosti i cjepidlačenja u vjeri, u smislu da sunnete učiniš farzovima, a mekruhe (pokuđene stvari) haramima i da zabraniš ljudima ono što im je Allah dopustio, ukrase Njegove, koje je On za robove Svoje stvorio, i ukusna jela! Enes, r.a., pripovijedao je: "Neka su tri čovjeka došla kod žena Vjerovjesnikovih, s.a.v.s., i raspitivala se o Poslanikovom, s.a.v.s., ibadetu. Kada su izvješteni o tome, kao da im je to izgledalo malo i nedovoljno, pa su rekli: 'Gdje smo mi u odnosu na Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kojem su oprošteni svi grijesi: i prijašnji i potonji!?' Jedan od njih tada reče: 'Ja ću stalno noću klanjati i neću spavati.' Drugi dodade: 'A ja ću svaki dan postiti i neću mrsiti.' A treći reče: 'Ja ću se kloniti žena i neću se nikako ženiti.' Kada je Poslanik, s.a.v.s., došao, rekao je: 'Jeste li vi oni što su rekli to i to? Tako mi Allaha, ja se najviše od svih vas bojim Allaha i najpobožniji sam Mu, međutim, ja postim i mrsim se, klanjam (noćni namaz) i spavam, i ženim se. Ko odstupi od mog sunneta i ne bude ga volio taj ne pripada meni!'" (Muttefekun 'alejhi)

Molim Allaha da i meni i vama podari istikamet u vjeri i slijedenju sunneta Najboljeg vjerovjesnika. Utječem se Allahu od prokletog šejtana.

"Onima koji govore: 'Gospodar naš je Allah', pa poslije ostanu pri tome, dolaze meleki: 'Ne bojte se i ne žalostite se, i radujte se Džennetu, koji vam je obećan. Mi smo zaštitnici vaši u životu na ovom svijetu, a i na onom; u njemu ćete imati sve ono što duše vaše zažele, i što god zatražite - imat ćete, bit ćete počašćeni od Onoga Koji prašta i Koji je milostiv.'" (Fussilet: 30-32)

O PODSTICANJU NA DOBRA DJELA

PRVA HUTBA

Hvala Allahu,

“Koji je dao smrt i život da bi iskušao koji od vas će bolje postupati; On je Silni, Onaj Koji prašta.” (El-Mul: 2)

Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Jedinog, Koji nema druga. Njemu ne koristi pokornost pokornog niti Mu šteti grijeh nepokornog, jer On ni o kome nije ovisan i On je jedini hvale dostojan! I svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. Podsticao je svoj ummet na dobra djela i bodrio ga na njih, a na ružno ga upozoravao s ciljem da ga iskreno posavjetuje o onom što će mu koristiti. Neka je salavat Allahov i selam neizmjerni na njega, njegovu časnu porodicu i vrijedne ashabe.

O ljudi, bojte se Allaha i požurite sa dobrim djelima, jer nema vam spasa bez njih i samo će vam ona koristiti. Ona su vaše blago na ahiretu i vaš put u Džennet. Zbog njih ste stvoreni i dat vam je rok, zdravlje, bogatstvo i slobodno vrijeme da ih ostvarite. A koliko je samo onih koji su zapostavili dobra djela i koji će pred smrt samo reći: “Gospodaru moj, povrati me da uradim kakvo dobro u onome što sam ostavio!” Ali će im biti rečeno: “Nikada!” Daleko od toga!

Allah, dž.š., u Knjizi Svojoj plemenitoj, u mnogobrojnim ajetima i na raznovrsne načine, podstiče na činjenje dobrih djela. Ponekad ih naređuje i u obavezu stavlja:

“O poslanici, dopuštenim i lijepim jelima hranite se i dobra djela činite, jer Ja dobro znam što vi radite!” (El-Mu’minun: 51) “I reci: ‘Trudite se! Allah će trud vaš vidjeti, a i Poslanik Njegov i vjernici, i vi ćete biti vraćeni Onome Koji zna nevidljivi i vidljivi svijet, pa će vas o onome što ste radili,

obavijestiti.” (Et-Tevba: 105) “O vjernici, molitvu obavljajte i Gospodaru Svome se klanjajte, i dobra djela činite da biste postigli ono što želite.” (El-Hadždž: 77).

Ponekad za njih obećava veliku nagradu, pa kaže:

“One koji su u Allaha i u onaj svijet vjerovali i dobra djela činili, doista, čeka nagrada od Gospodara njihova, ničega se oni neće bojati i ni za čim neće tugovati!” (El-Bekara: 62)

“Onima koji budu vjerovali i dobra djela činili -dženetske će bašče prebivalište biti...” (El-Kehf: 107) “A one koji vjeruju i dobra djela čine, obraduj dženetskim baščama kroz koje će rijeke teći.” (El-Bekara: 25) “I vjernicima koji čine dobra djela, donosi radosnu vijest da ih čeka nagrada velika.” (El-Isra': 9) “One koji vjeruju i čine dobra djela, Gospodar njihov će na Pravom putu podržati - zato što vjeruju; rijeke će teći ispred njih u džennetima zadovoljstva.” (Junus: 9)

Ponekad izvještava, zaklinjući se, da su svi ljudi, bez izuzetka, na gubitku, osim onih koji vjeruju i dobra djela čine. To se navodi u riječima Uzvišenog:

“Tako ni vremena, čovjek, doista, gubi, samo ne oni koji vjeruju i dobra djela čine i koji jedni drugima istinu preporučuju i koji jedni drugima preporučuju strpljenje.” (El-'Asr: 1-3). “Mi čovjeka stvaramo u skladu najljepšem, zatim ćemo ga u najnakazniji lik vratiti, samo ne one koji budu vjerovali i dobra djela činili, njih čeka nagrada neprekidna.” (Et-Tin: 4-6)

Ponekad saopćava da je On stvorio nebesa i Zemlju, i život i smrt, i da je sve što je na Zemlji ukrasom njenim učinio da bi robove iskušao (koji će od njih bolje postupati). Uzvišeni kaže:

“On je u šest vremenskih razdoblja (dana) nebesa i Zemlju stvorio - a Njegov prijesto je iznad vode bio da bi vas iskušao koji će od vas bolje postupati.” (Hud: 7) “Sve što je na Zemlji Mi smo kao ukras njoj stvorili da iskušamo ljude ko će se od njih ljepše vladati...” (El-Kehf: 7) “Onaj Koji je dao smrt i život da bi iskušao koji će od vas bolje postupati.” (El-Mulk: 2)

A kada će djelo biti lijepo i dobro? Djelo, uistinu, neće biti lijepo, odnosno neće biti primljeno kod Allaha sve dok ne bude ispunjavalo dva osnovna šarta (uvjeta): da bude učinjeno iskreno u ime Allaha, bez ikakvih primjesa velikog ili malog širka; i drugo: da bude u skladu sa sunnetom Allahovog Poslanika, s.a.v.s., čisto od bid'ata i novotarija. Na ova dva šarta upućuju mnogobrojni ajeti iz Knjige Allahove, kao što npr. stoji u riječima Uzvišenog:

"A nije tako! Onoga ko se bude Allahu pokorovao", to jeste iskreno, u Njegovo ime, radio, "i usto dobra djela činio", to jest Poslanika, s.a.v.s., slijedio, "toga čeka nagrada kod Gospodara njegova; takvi se neće ničega bojati i ni za čim neće tugovati." (El-Bekara: 112)

A ono djelo koje ne bude ispunjavalo ova dva šarta, ili jedan od njih, predstavljat će nesreću i prokletstvo za njegovog izvršitelja, te beskorisno zamaranje i ulaganje truda. Uzvišeni kaže:

"... kada će se neka lica potištena, premorena, napaćena u vatri užarenoj pržiti, sa vrela uzavrelog piti, kada drugog jela osim trnja neće imati, koje neće ni ugojiti ni glad utoliti." (El-Gašija: 2-7)

A ponekad Uzvišeni ukazuje da je džine i ljude stvorio samo zato da Njega obožavaju ostvarujući to činjenjem dobrih djela, pa kaže:

"Džine i ljude stvorio sam samo da Me obožavaju..." (Ez-Zarijat: 56)

Potom objašnjava da On, neka je Slavljem, nema potrebu za Svojim stvorenjima, nego da oni trebaju Njega, pa kaže:

"...ja ne tražim od njih opskrbu niti želim da Me hrane..." (Ez-Zarijat: 57)

Robovi Allahovi! Allah, slavljem neka je On, izvještava da se naša djela prebrojavaju, zapisuju i čuvaju. Kaže Uzvišeni:

"Kad se dvojica sastanu i sjedu jedan s desne, a drugi s lijeve strane, on ne izusti ni jednu riječ, a da pored njega nije prisutan onaj koji bdije." (Kaf: 17-18) "... a nad vama bdiju čuvari, kod Nas cijenjeni pisari, koji znaju ono što radite..." (El-Infitar: 10-12) "Ova Knjiga Naša o vama će samo istinu reći, jer smo naredili da se zapiše sve što ste radili." (El-Gašija: 29) "Mi ćemo, zaista, mrtve oživiti i Mi smo zapisali ono što su radili i djela koja su iza sebe ostavili; sve smo Mi to u Knjizi jasno pobrojali." (Ja-Sin: 12)

Uzvišeni obavještava (isto tako) da će se svaki čovjek upoznati sa rezultatom svojih djela i da će mu se njegova knjiga (knjiga njegovih djela) dati na Sudnjem danu ili u desnu ili u lijevu ruku.

"Onoga dana kad svaki čovjek pred sobom nađe dobro djelo koje je uradio i hrdavo djelo koje je učinio - poželjet će da se između njih i njega nalazi udaljenost velika..." (Ali-'Imran: 30)

I kaže Uzvišeni:

"I Knjiga će biti postavljena i vidjet ćete grješnike prestravljene zbog onog što je u njoj..." 'Teško nama!', govorit će, 'kakva je ovo knjiga, ni mali

ni veliki grijeh nije propustila, sve je nabrojala! -i naći će upisano ono što su radili. Gospodar tvoj neće nikome nepravdu učiniti." (El-Kehf: 49)

Sudbina čovjekova, nesretna ili sretna, bit će određena kvalitetom njegovih djela -dobrim ili lošim. Uzvišeni kaže:

"Na dan kad nastupi Čas oživljenja, ljudi će se razdvojiti: oni koji su vjerovali i dobra djela činili -u džennetskom perivoju radovat će se, a oni koji nisu vjerovali i koji su ajete Naše i susret s Njim na Sudnjem danu poricali -u trajnoj će muci biti." (Er-Rum: 14-16) "Toga dana ljudi će se odvojeno pojaviti da im se pokažu djela njihova: onaj ko bude uradio koliko trun dobra -vidjet će ga, a onaj ko bude uradio koliko trun zla - vidjet će ga." (Ez-Zilzal: 6-8)

Robovi Allahovi! Naša će djela na Sudnjem danu biti mjerena pravednom vagom, ispravnim kantarom.

"Oni čija dobra djela budu teška, oni će želje svoje ostvariti, a oni čija dobra djela budu lahka, oni će posve izgubljeni biti, u Džehennemu će vječno boraviti." (El-Mu'minun: 102-103) "Mjerenje toga dana bit će pravedno: oni čija dobra djela prevagnu, oni će šta žele, postići, a oni čija dobra djela budu lahka, oni će, zato što dokaze Naše nisu priznavali, stradati." (El-E'araf: 8-9) Pretezanjem (prevagom) jednog tasa (strane) vage bit će određena vječna sreća ili vječna nesreća! A čovjeku neće koristiti ništa osim njegovih djela, "... i da je čovjekovo samo ono što sam uradi, i da će se trud njegov sigurno iskazati, i da će prema njemu u potpunosti nagrađen ili kažnjen biti." (En-Nedžm: 39-41) "Danas se nikome neće nepravda učiniti i vi ćete, prema onom kako ste radili, nagrađeni biti." (Ja-Sin: 54) "Dan kada niko nikome neće moći nimalo pomoći." (El-Infitar: 19) "I bojte se Dana kada niko ni za koga neće moći ništa učiniti." (El-Bekara: 48)

Stoga, neka se čovjek ne oslanja na čestitost i pobožnost svoga oca, ili na čestitost i pobožnost svoga rođaka (bližnjega) ili na njegov ugled, ili ugled svojih predaka, jer koga uspore njegova djela, neće ga ubrzati njegovo porijeklo.

Robovi Allahovi! Allah nas u mnogim ajetima obavještava da On nadzire naša djela i da je upoznat sa njima, pa kaže:

"A Allah dobro zna ono što radite." (Ali-'Imran: 153) "Ja dobro znam što vi radite!" (El-Muminun: 51) "Allah motri na ono što radite." (El-Bekara: 149)

Čak su Njemu, uzvišen neka je On, poznate namjere koje se kriju u našim

srcima, jer

“On, uistinu, zna misli svačije”. (Hud: 5) “Mi stvaramo čovjeka i znamo šta mu sve duša njegova haje.” (Kaf:16)

Stoga, obavezni smo popraviti i naš nijet (namjere) i naša djela imati Allaha na umu u svim našim postupcima... Zatim, trebamo znati da je rok koji je čovjeku dat na ovom svijetu kratak i ograničen i da je njegov smrtni čas određen, da je čovjek na dunjaluku izložen raznim događajima i preprekama koje ga ometaju u radu i djelovanju pa smo stoga dužni iskoristiti svaku povoljnu priliku prije nego što prođe. Uzvišeni kaže:

“Zato se natječite ko će više dobra učiniti.” (El-Ma’ida: 48). “Nadmećite se da u Gospodara svoga zaslužite oprost...” (El-Hadid: 21)

Neka Allah, dž.š., i mene i vas učini mu’minima koji će dobra djela činiti i sa hajratima (dobrim djelima), prije smrti, požuriti. Utječem se Allahu od prokletog šejtana.

“O vjernici, Allaha se bojte, i neka svaki čovjek gleda šta je za sutra pripremio, i Allaha se bojte jer On dobro zna šta radite. I ne budite kao oni koji su zaboravili Allaha pa je On učinio da sami sebe zaborave; to su pravi grješnici. Nisu jednaki stanovnici Džehennema i stanovnici Dženneta; stanovnici Dženneta će ono što žele postići.” (El-Hašr: 18-20)

Održah ovaj vaz i molim oprost od Allaha za svaki grijeh i sebi i vama, pa tražite i vi oprost od Njega, jer On, uistinu, mnogo prašta i samilostan je.

O PODSTICANJU NA DOBRA DJELA

DRUGA HUTBA

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova, Koji je sve stvorio i kako treba uredio. ***“Mi čovjeka od kapi sjemena stvaramo da bismo ga na kušnju stavili i činimo da on čuje i vidi; Mi mu na Pravi put ukazujemo, a njegovo je da li će zahvalan ili nezahvalan biti.” (Ed-Dehr: 2-3)*** Svjedočim da je samo Allah Bog, Koji Sebi nije uzeo djeteta i Koji u vlasti nema ortaka, i Kome ne treba zaštitnik zbog nemoći, i hvaleći Ga, veličaj! I svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik.

Poslao ga je pred Sudnji dan da radosne vijesti donosi i da opominje, i da Allahu, voljom Njegovom, poziva, i kao svjetiljku koja sija. Neka je salavat Allahov i selam neizmjerni na njega, njegovu porodicu, ashabe i sve njihove sljedbenike u dobročinstvu.

O ljudi, bojte se Uzvišenog Allaha i znajte da su djela zarada, učinak sa kojim će čovjek otići sa ovoga svijeta i koji će odrediti njegovu sudbinu na ahiretu. Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao je: "Tri stvari prate mejjita (mrtvoga): njegova porodica, njegov imetak i njegova djela, dvije se vrate, a jedna ostane. Vрати se njegova porodica i njegov imetak, a ostanu njegova djela." (Muttefekun 'alejhi) Djela su čovjekov pratilac u njegovom mezaru, zbog njih će uživati, ako su bila dobra, ili mučen biti, ako su bila loša. U hadisu se prenosi da će u kaburu dobra djela doći onome u liku čovjeka lijepog lica, lijepe odjeće i lijepog mirisa pa će mu reći: "Raduj se onome što će te razveseliti i razvedriti!" Na to će mejjit kazati: "Ko si ti pa tvoje lijepo lice donosi dobro?" A on će odgovoriti: "Ja sam tvoja dobra djela." A ružna i nevaljala djela doći će u kabur umrlome u liku čovjeka ružnog lica, ružne odjeće i smrdljivog zadaha, pa će reći: "Očekuj ono što će te ražalostiti, ovo je dan koji ti je obećan." On će reći: "Ko si ti pa tvoje ružno lice donosi zlo?" Reći će: "Ja sam tvoja ružna djela, bio si lijen u pokornosti Allahu, brz u griješenju prema Njemu, pa te je Allah kaznio zlom."

Robovi Allahovi! Dobra su djela ono što će čovjek koji je na umoru, na samrti, poželjeti. Uzvišeni kaže:

"Kad nekom od njih smrt dođe, on uzvikne: 'Gospodaru moj, povrati me da uradim kakvo dobro djelo u onome što sam ostavio!'" (El-Mu'minun: 99-100)

A to je ono što će i stanovnici Vatre poželjeti kada u nju budu bačeni. Uzvišeni Allah kaže:

"Oni će u njemu jaukati: 'Gospodaru naš, izbavi nas, činit ćemo dobra djela, drukčija od onih koja smo činili.'" (Fatir: 37)

Robovi Allahovi! Pred čovjekom nema druge prilike za rad i djela osim njegovog ovodunjalučkog života -danas su djela, a nema obračuna, sutra je obračun, a nema djela. A život je čovjekov kratak i kraj je života njegovog skriven, ne znade u kojem času će kraj doći, a kada dođe, ne dopušta odgađanje.

"I kada dođe njegov kraj, neće ga moći ni za tren jedan ni odložiti ni ubrzati." (El-E'araf: 34)

Ovi dani koje ti, čovječe, proživljavaš na ovom svijetu dragocjena su i

neprocjenjiva prilika. Ako shvatiš njihovu vrijednost i iskoristiš ih za ono što će ti koristiti, donijet će ti vječitu sreću, a ako ih prokockaš u igri, zabavi i gafletu (nehatu), donijet će ti vječitu propast. Onima koji svoj dunjalučki život iskoriste za dobra djela (sačuvaju ga dobrim djelima), bit će na Sudnjem danu rečeno:

“Jedite i pijte radosni, za ono što ste u danima minulim zaradili!” (El-Hakka: 24)

A onima koji svoje vrijeme na ovom svijetu prokockaju i potroše u zabavi, igri i gafletu (nemaru), bit će rečeno:

“Vi ste u svom životu na Zemlji sve svoje naslade iskoristili i u njima uživali, a danas sramnom patnjom bit ćete kažnjeni zato što ste se na Zemlji, bez ikakva osnova, oholo ponašali i što ste raskalašeni bili.” (El-Ahkaf: 20)

Robovi Allahovi! Na putu činjenja dobrih djela mnogo je zapreka i smetnji koje iziskuju otpor i borbu. Tu, prije svega, dolazi duša naklonjena zlu, šejtan i njegova vojska, strasti i sumnjičave stvari (sumnje). Ko zatraži pomoć od Allaha i okrene se ka dobrim djelima, Allah će mu pomoći da savlada ove prepreke i smetnje, koje će biti poražene i razbijene ispred njega, a ko se prepusti i preda ovim zaprekama i smetnjama i bude lijen u činjenju dobrih djela, one će ga savladati i svršetkom njegovog života i dolaskom edžela (smrti) izgubit će se prilika iz njegovih ruku. Osim toga, postoje i drugi problem na putu činjenja dobra, pa je čovjek dužan požuriti sa dobrim djelima prije nego što oni nastanu. Tu spadaju: bolest, siromaštvo, starost, iskušenja, smrt i dr. Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao je: “Požurite sa dobrim djelima prije iskušenja, kao dijelova mrkle noći, kada će čovjek osvanjivati kao vjernik, a omrkavati kao nevjernik i omrkavati kao vjernik, a osvanjivati kao nevjernik, prodajući svoju vjeru za ovosvjetsko dobro.” (Prenosi Muslim)

Zato se Allaha bojte, robovi Allahovi, i požurite sa dobrim djelima prije nastupanja edžela (smrti). Utječem se Allahu od prokletog šejtana. ***“O vjernici, neka vas imanja vaša i djeca vaša ne zabave od sjećanja na Allaha. A oni koji to učine bit će izgubljeni. I od onoga čime vas Mi opskrbljujemo udjeljujte prije nego nekom od vas smrt dođe, pa da onda rekne: ‘Gospodaru moj, da me još samo kratko vrijeme zadržiš, pa da milostinju udjeljujem i da dobar budem!’ Allah sigurno neće ostaviti u životu nikoga kome smrtni čas dođe; a Allah dobro zna ono što vi radite.” (El-Munafikun: 9-11)***

Molim Velikog Allaha da nas učini od onih koji u Njega vjeruju i u svemu Ga slijede.

O ISPRAVNOSTI I POKVARENOSTI SRCA

PRVA HUTBA

Hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova. Stvorio je čovjeka u skladu najljepšem i nad mnogim stvorenjima ga sa blagodatima i počastima odlikovao. Ako se čovjek bude Pravog puta držao i ispravno se Allahu pokorovao, to odlikovanje nastavit će se u džennetima blagodati, u protivnom bit će vraćen u poniženje i u kaznu bolnu. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Jedinog, Koji nema druga. On sve stvara i On je Sveznajući. I svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. Gospodar njegov je u korist njegovu posvjedočio, rekavši:

"Ti si, uistinu, najljepše čudi." (El-Kalem: 4)

Neka je salavat Allahov i selam neizmjerni na njega, njegovu porodicu i ashabe, koji su Pravi put slijedili.

O ljudi!

Bojte se Uzvišenog Allaha i znajte da Allah, slavljen neka je On, ne gleda u vaše likove, njihovu ljepotu, ili ružnoću, ili dužinu, ili kratkoću, ili tome slično, nego gleda u vaša srca i u vaša djela. Srce je, dakle, predmet Allahove pažnje kod roba.

Ono je organ koji kada je zdrav, zdravo je i čitavo tijelo, a kada se razboli, razboli se čitavo tijelo, kako je o tome izvijestio Vjerovjesnik, s.a.v.s. On je, također, mjesto (izvor) spoznaje Allaha, dž.š., ljubavi prema Njemu, strahu i bojazni od Njega i nade u Njegovu milost, to je mjesto nijeta (namjere) koji djela čini ispravnim i primljenim, ili odbijenim i neispravnim. Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Djela se cijene isključivo prema namjerama i svakom čovjeku pripada ono što je naumio."

Imam Ibnul-Kajjin, Allah mu se smilovao, veli: "Najplemenitiji dio čovjeka jeste njegovo srce: ono je poznavalac Allaha, Njemu ide i teži, i Njega voli; u njemu je mjesto imana (vjerovanja) i spoznaje, njemu se obraća i njemu su poslanici poslani; ono je odabrano za najplemenitije i najuzvišenije darove: iman i razum. Ostali dijelovi tijela podređeni su srcu. ono ih iskorištava i služi se njima kao što kraljevi iskorištavaju

robove i pastir stada. Stoga, neka je slavljjen Onaj Koji srcima raspolaže (i kuda želi ih okreće); Gospodar nevidljivog i skrivenog (svijeta), Koji se upliće između čovjeka i srca njegova i zna šta se u njemu krije od pokornosti Njemu i vjere Njegove. On srcima raspolaže kako hoće i okreće ih kuda hoće. Nadahnuo je srca evlija, Svojih miljenika: "Dodite i približite se Meni", pa su požurila i stala pred Gospodara svjetova i poklonila se (predala se) Njemu, a mrzio je (Svemogući i Uzvišeni) buđenje i preporod drugih, pa ih je obeshrabrio rekavši im: "Sjedite sa onima koji sjede!"

Najčešća zakletva Allahovog Poslanika, s.a.v.s., bila je "O Ti Koji srcima raspolažeš, i kuda želiš, okrećeš ih", a jedna od dova bila mu je: "Gospodaru moj, o Ti koji srcima upravljaš, učvrsti srca naša u pokornosti Tebi!"

Robovi Allahovi! Srca nekada postanu tvrda i okrutna, pa budu kao kamen ili još tvrđa, te se udalje od Allaha, od milosti Njegove i od pokornosti Njemu. A najudaljenije je srce od Allaha okrutno srce, kojem podsjećanje ništa ne koristi, ne smekšava se od savjeta i ne razumije ono što mu se govori. Njegov vlasnik nosi u grudima (prsima) tvrdi kamen od koga nema nikakve koristi i od koga dolazi samo zlo. A ima srca koja se smekšavaju i pokoravaju njihovom Stvoritelju; koja shvataju i razumiju i koja su bliska Allahu, Njegovoj milosti i poslušnosti Njemu. Vlasnici njihovi nose u grudima dobro i milostivo srce iz koga uvijek potječe hajr.

Za okrutnost ili mehkoću srca postoje sredstva koja preduzima i upražnjava rob, a jedno od najvećih sredstava za smekšavanje srca jeste učenje Kur'ana i njegovo slušanje. Uzvišeni kaže:

"U tome je, zaista, pouka za onoga ko srce (razum) ima ili ko sluša, a priseban je." (Kaf: 37)

I kaže Uzvišeni:

"Ti podsjeti Kur'anom onoga koji se prijetnje Moje boji!" (Kaf: 45)

I kaže:

"Allah objavljuje najljepši govor, Knjigu sličnu po smislu, čije se pouke ponavljaju, zbog kojih podilazi jeza one koji se Gospodara svoga boje, a kada se spomene ime Allahovo, kože njihove i srca njihova se smiruju." (Ez-Zumer: 23)

I kaže Uzvišeni:

"Zar nije vrijeme da se vjernicima srca smekšaju kad se Allah i Istina, koja se objavljuje, spomene, i da oni ne budu kao oni kojima je još davno data Knjiga, pa su srca njihova, zato što je proteklo mnogo vremena, postala nemilosrdna." (El-Hadid: 16)

Ovi plemeniti ajeti ukazuju da je Kur'an veličanstveni najveći sebeb za smekšavanje srca, za one koji pristupe njegovom učenju i slušanju sa razmišljanjem, kao što kaže Uzvišeni: ***"Da ovaj Kur'an kakvom brdu objavimo, ti bi vidio kako je strahopoštovanja puno i kako bi se od straha pred Allahom raspalo."*** (El-Hašr: 21) Oni isto tako upućuju da su muslimani obavezni pristupiti Knjizi njihovog Gospodara, preko učenja, razmišljanja i djelovanja, sve dok ne postignu hidajet (uputu) i vitalnost (život) srca. A da ne slijede sljedbenike knjige kojima je dat Tevrat i Indžil pa su ih napustili i ostavili, i srca njihova su, zbog toga, osorna i gruba postala, pa ne prihvataju savjet i opomenu i njihova srca se ne smekšavaju ni obećanjem ni prijetnjom. Srca najviše smekšava prisjećanje smrti, propasti dunjuluka i prelaska na ahiret, a najviše ih osornim i grubim čini ravnodušnost prema ahiretu, zaboravljanje smrti i zauzetost dunjalukom.

Uzvišeni kaže:

"Svako će živo biće smrt okusiti. I samo na Sudnjem danu dobit ćete u potpunosti plate vaše, i ko bude od Vatre udaljen i u Džennet uveden - taj je postigao što je želio; a život na ovom svijetu je samo varljivo naslađivanje." (Ali-'Imran: 185)

A Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao je: "Posjećujte mezare jer oni podsjećaju na ahiret." I rekao je, s.a.v.s.: "Sjećajte se često rušioca strasti - smrti." A Uzvišeni Allah kaže:

"Onima koji ne očekuju da će pred Nas stati i koji su zadovoljni životom na ovom svijetu, koji su u njemu smireni; i onima koji su prema dokazima Našim ravnodušni -prebivalište njihovo bit će Džehennem, zbog onoga što su radili." (Junus: 7-8)

Među najznačajnijim razlozima koji omekšavaju srca jeste i uzimanje pouke iz stradanja i razaranja koja su se dešavala i dešavaju se nevjerničkim narodima, a među naznačajnijim razlozima koji srca čine grubim i okrutnim jeste ravnodušnost prema tome. Uzvišeni kaže:

"I koliko smo naselja uništili, čiji su žitelji grješni bili, i ona su opustjela, samo su ruševine ostale! I koliko bunareva ima zapuštenih i koliko visokih palata ima praznih! Zašto oni po svijetu ne putuju pa da srca njihova shvate ono što trebaju shvatiti i da uši njihove čuju ono što trebaju čuti, ali oči nisu slijepe, već srca u grudima." (El-Hadždž: 45-46)

Neki od načina koji smekšavaju srca jesu i često spominjanje Allaha, dž.š., neki od najvećih povoda njihove okrutnosti i tvrdoće jeste ravnodušnost prema zikrullahu -spominjanju Allaha.

Uzvišeni kaže:

“Pravi vjernici samo su oni čija se srca strahom ispune kad se Allah spomene...” (El-Enfal: 2) “...one koji vjeruju i čija se srca, kad se Allah spomene, smiruju - a srca se, doista, kad se Allah spomene, smiruju!” (Er-Ra’d: 28) “I ne slušaj onoga čije smo srce nehajnim prema Nama ostavili, koji srast svoju slijedi i čiji su postupci daleko od razboritosti.” (El-Kehf: 28) “I spominji Gospodara svoga ujutro i navečer u sebi, ponizno i sa strahopoštovanjem i ne podižući jako glas, i ne budi nemaran...” (El-E’araf: 205)

Među najvećim uzrocima koji smekšavaju srca jeste i prihvatanje Allahovih naredbi i njihovo sprovođenje, a izbjegavanje Njegovih zabrana, dok je među najvećim uzrocima koji srca čine okrutnim zapostavljanje Allahovih naredbi i Njegovih zabrana. Uzvišeni kaže: “A kad bude objavljena neka sura, ima ih koji govore: ‘Kome je od vas ona učvrstila vjerovanje?’ Što se tiče vjernika, njima je učvrstila vjerovanje, i oni se raduju; a što se tiče onih čija su srca bolesna, ona im je nevjerovanje dodala na nevjerovanje koje već imaju...”, do riječi Uzvišenog: ***“A kad bude objavljena koja sura, samo se zagledaju: ‘Da li vas ko vidi?’, i onda se udaljuju. Neka Allah srca njihova bez podrške ostavi, zato što su od onih koji neće da razumiju.” (Et-Tevba: 124, 127)***

Prihvatanje istine i djelovanje u skladu s njom razlog je za uputu srca i njegov iman, a odbijanje istine i djelovanje suprotno njoj povod je za skretanje srca i njegovu zabludjelost. Uzvišeni kaže:

“Mi preokrećemo njihova srca i njihove poglede pa neće vjerovati kao što nisu ni prije vjerovali. Mi ćemo ih ostaviti da lutaju u obijesti.” (El-En’am 110)

I kaže Uzvišeni:

“I kad oni skrenuše u stranu, a Allah učini da i srca njihova u stranu skrenu -a Allah neće ukazati na Pravi put narodu koji je ogrezao u grijehu.” (Es-Saff: 5)

U povode za smekšavanje srca i njihovo urazumljivanje spada i razmišljanje o stanjima i položaju bolesnih, siromašnih i nesrećnih (jadnih), a u povode njihove okrutnosti spada zaslijepljenost zdravljem, snagom, bogatstvom i izobiljem. Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao je:

“Gledajte u onoga ko je ispod vas (slabijeg stanja od vas), a nemojte gledati u onoga ko je iznad vas (boljeg stanja od vas), jer to je primjerenije da ne potcijenite

i ne omalovažite blagodat Allahovu prema vama." A Uzvišeni Allah je za narod Ad, kojeg je zaslijepila i obmanula snaga njihovih tijela i mnoštvo imetka, rekao:

"Da se bez ikakva osnova bio na Zemlji uzoholio." 'Ko je od nas jači?', govorili su. A zar nisu znali da je Allah, Koji ih je stvorio, jači od njih, a i znamenja Naša su poricali. I Mi poslismo protiv njih, u danima nesretnim, vjetar leden, da bismo im još na ovom svijetu dali da osjete sramnu patnju -patnja na onom svijetu bit će, zaista, još sramnija - i niko im neće u pomoć priteći." (Fussilet: 16-16)

Kada bi čovjek posjetio bolnicu pa vidio stanje bolesnika i bolove i patnje koje podnose, te kada bi pogledao u siromahe i jetime (siročad), njihovu bijedu, oskudicu i gladovanje, spoznao bi vrijednost i veličinu Allahove blagodati prema njemu i popustilo bi (smekšalo se) njegovo srce. Međutim, kada ne obraća pažnju na to, već gleda samo u one koji žive u izobilju, raskoši i bogatstvu i u ljepote ovoga svijeta u kojima uživaju, onda će njegovo srce postati tvrdo i okrutno i počet će se uznositi i oholiti. A Allah, dž.š., naredio je Svom Vjerovjesniku, s.a.v.s., da sjedi sa siromašnim muslimanima i bijednim i potlačenim vjernicima (mu'minima) i da ne prolazi pokraj njih ostavljajući ih i odlazeći bogatašima i nemarnim ravnodušnicima. Uzvišeni kaže:

"Budi čvrsto uz one koji se Gospodaru svome mole ujutro i navečer u želji da naklonost Njegovu zasluže; i ne skidaj očiju svojih s njih iz želje za sjajem u životu na ovom svijetu; i ne slušaj onih čije smo srce nehajnim prema Nama ostavili, koji strast svoju slijede i čiji su postupci daleko od razboritosti." (El-Kehf: 28)

Pa bojte se Allaha, o robovi Allahovi, i slijedite puteve koji će oživiti i omekšati vaša srca, a klonite se puteva koji će ih okrutnim učiniti i umrtviti, jer o tome ovisi vaša sreća ili vaša nesreća (to je okosnica vaše sreće ili vaše nesreće). Neka Allah, dž.š., blagoslov Kur'ana Uzvišenog podari i meni i vama.... (dova)

O ISPRAVNOSTI I POKVARENOSTI SRCA

DRUGA HUTBA

Hvala Allahu, Koji srcima upravlja i kako hoće ih okreće i Koji sve tajne zna, Koji tevbu (pokajanje) prima od onoga ko se pokaje i Koji žestoko kažnjava kada su srca okrutna. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Jedinog, Koji nema druga, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik, koji je često govorio: "O Ti, Koji srcima upravljaš, učvrsti srca naša u pokornosti Tebi!" Neka je salavat Allahov i selam neizmjerni na njega, njegovu porodicu, ashabe i sve njihove sljedbenike u dobru...

O ljudi!

Bojte se Uzvišenog Allaha izvršavajući Njegovo naređenje, kloneći se Njegovih zabrana i poštujući Njegove propise.

"A ko poštiva Allahove propise -znak je čestita srca (bogobožnosti)"
(El-Hadždž: 32)

I znajte da su se u ovom našem vremenu namnožili putevi koji vode okrutnosti srca, pa ih se klonite (pripazite), a tu, prije svega, spada obuzetost dunjalukom, opčinjenost njegovih ukrasima i uživanje u njegovim nasladama.

Tu, također, spada i rijetko odlaženje u džamije i boravljenje u njima, te trošenje većine vremena u potrazi za dunjalukom i uživanju u njemu.

Tu je, isto tako, i zaokupljenost gledanjem zabavnih ili zabranjenih prizora na TV ekranu ili videu kao što su: zavodljive slike i prizori, filmovi, serije i dr., ili, pak, slike koje se nalaze po novinama i časopisima. A tu je i bavljenje zabavom i razonodom: slušanjem muzike, i pjesama, što se uveliko širi i za što se uveliko propaganda među muslimanima vrši.

A to su zabranjeni glasovi (zvuci i tonovi) koji usađuju nifak (licemjerstvo) u srce, unose strasti i prohtjeve u dušu i sprečavaju slušanje Kur'ana, jer nespojivo je slušanje šejtanovog kur'ana i Kur'ana Rahmana, Milostivog Allaha. A od stvari koje srce čine grubim i okrutnim jeste i praćenje sportskih igara i takmičenja, navijanje, bodrenje i njihovo gledanje te zauzetost i zaokupljenost njima u većini vremena, što

je danas postalo glavna briga i preokupacija velikog broja muslimanske omladine i onih koji su zavedeni ovom besposlicom od koje nema nikakve koristi.

U stvari koje srce čine tvrdim i okrutnim spada i učestalo šaljenje, smijanje, veselje i neozbiljnost, pa je musliman obavezan povesti računa o ovim stvarima...

U navedene stvari, koje srce čine okrutnim, spadaju i zabranjena jela i pića, to jest njihovo jedenje i pijenje, jer njihovo je uzimanje štetno i zabranjeno a posljedice loše; ostavljaju tragove na moralu i ponašanju, slabe pokornost, a bodre i podstiču na griješenje. Ovo se jasno vidi na moralu i ponašanju onih koji "jedu" kamatu i mito i troše opojna pića i drogu, jer tragovi ovih poroka pojavljuju se na njihovim tijelima, u njihovom ponašanju i postupcima, a grijesi, općenito, čine srce okrutnim i tvrdim, zasljepljuju ga i zaklanjaju od njega svjetlo imana, vjerovanja i upute (hidajeta). Uzvišeni Allah kaže:

"A nije tako! Ono što su radili prekrilo je srca njihova!" (El-Mutafifun: 14)

U (Ahmedovom) Musnedu i Tirmizijinom Džami'u stoji da je Ebu-Hurejre, r.a. rekao: "Kazao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.: 'Kada vjernik (mu'min) učini grijeh, u njegovom srcu ucrtava se crna tačka, pa ako se pokaje, ostavi (griješenje) i istigfar učini - oprosta zatraži, njegovo srce očisti se, a ako nastavi sa griješenjem, nastavi se ucrtavanje crnih tačaka sve dok ne prekriju čitavo srce. To je "RAN" - hrđa (koprena) koju je spomenuo Svemogući i Uzvišeni Allah:

"A nije tako! Ono što su radili prekrilo je srca njihova!" (El-Mutafifun: 14)

(Tirmizija kaže za ovaj hadis da je sahih).

U stvari koje srce čine okrutnim spada i druženje sa zlikovcima i grješnicima i veza sa njima, jer čovjek se po društvu poznaje i: "ne pitaj za čovjeka nego pitaj za njegovog druga." Uzvišeni kaže:

"I ne budite kao oni koji su zaboravili Allaha, pa je On učinio da sami sebe zaborave; to su pravi grješnici." (El-Hašr: 19)

A Poslanik, s.a.v.s., svog sagovornika (druga) uporedio je sa onim koji puše u kovački mijeh; njegovo društvo će neizbježno zadesiti i snaći šteta koja zadesi i njega.

Gospodaru naš, mi Te molimo za ispravnost i čestitost naših srca! Gospodaru naš, o Ti koji srcima i pogledima upravljaš (i kada želiš ih usmjeravaš), učvrsti srca naša u pokornosti Tebi! Gospodaru naš, oživi i preporodi srca naša nurom (svjetlom) imana....itd. (dova).

TAKVALUK (BOGOBOJAZNOST) STJECIŠTE JE SVAKOG DOBRA

PRVA HUTBA

Hvala Allahu, On jedini prašta i On je jedini dostojan da Ga se boji. On znanjem Svojim sve obuhvata; On zna broj svega što postoji; Njegovo je sve što je na nebesima i što je na Zemlji i što je između njih i što je pod zemljom! Njega hvalim, Slavljem neka je On, Njemu zahvaljujem, Njemu se kajem i od Njega oprosta tražim. Blagodati su Njegove neprebrojne i dobročinstvu Njegovom nema kraja. Svjedočim da nem drugog boga osim Allaha, Jedinog, Koji nema druga i svjedočim da je naš prvak i naš vjerovjesnik Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. Najviše se od svih ljudi Gospodara svoga bojao i najpobožniji Mu bio; na Pravi put je ukazao, a od puta propasti i stradanja upozorio; neka je salavat Allahov i selam i blagoslov na njega, njegovu porodicu, njegove ashabe, putokaze upute i svjetiljke u tminama, tabiine i sve one koji ih, u dobročinstvu, budu slijedili i njihovim se putem i stopama kretali.

O robovi Allahovi! Preporučujem vam, a i sebi samom, da se Allaha bojite (bogobojaznost), jer je bogobojaznost (takvaluk) stjecište svih hajrata (dobara) i riznica berekata (blagodati) i pohvalno svojstvo koje se najviše spominje u Knjizi Allahovoj.

Nema dobra, ni prijašnjeg ni kasnijeg, ni javnog ni skrivenog, a da takvaluk nije povezan s njim, put (sredstvo) i vodič ka njemu, niti ima zla, ni prijašnjeg ni kasnijeg, ni javnog ni skrivenog, a da takvaluk nije sigurna zaštita i postojan i jak štit od njega.

Takvaluk je vasijjet Allahov i drevnim i kasnijim narodima:

“Mi smo onima kojima je data Knjiga prije vas, a i vama, već zapovijedili da se bojite Allaha.” (En-Nisa: 131)

On je poziv (misija) vjerovjesnika i obilježje (lozinka) evlija, jer svaki je vjerovjesnik

govorio svom narodu:

"Kako to da se Allaha ne bojite?" (Es-Šura: 124),

a evlije, (Allahovi štićenici) oni su koji vjeruju i koji se Allaha boje.

Dužnost nam je, draga braćo, da se zaustavimo kod takvaluka (bogobojažnosti i da razmislimo o njemu i o njegovim značenjima, ne bi li nas Allah, dž.š., učinio bogobrojažnima. A takvaluk u osnovi znači da čovjek između njega i onoga čega se boji i plaši postavi zaštitu i osiguranje. A Gospodar naš Slavljeni i Uzvišeni jedini je dostojan da Ga se boji. On je jedini dostojan da se od Njega strahuje, da se veliča, uzdiže i da Mu se počast ukazuje. Takvaluk je, kao što je rekao Alija, r.a.: "Strah od Uzvišenog, rad po Objavljenom (Kur'anu), zadovoljstvo sa malim i pripremanje za dan odlaska (smrti)."

Muttekija od robova Allahovih ima istančanu i izoštreanu savjest (dušu); u stalnom je strahu i neprestanom oprezu; čuva se trnja na putu; oprezan je prema životnim labirintima (zamkama); bojažljiv pred osjećajem uzajamne privlačnosti i borbe između prohtjeva i strasti i sklonosti ka ostvarenju ambicija i željenih ciljeva.

A bogobojažnost će dostići svoje savršenstvo, kako kaže Ebu-Derda', r.a., kada se rob bude bojao svoga Gospodara i u najsitnijim stvarima, koliko jedan trun, i kada se bude klonio dijela onoga što smatra halalom, dozvoljenim, bojeći se da bude haram, zabranjeno, kako bi time načinio zastor između sebe i između harama. A Allah, dž.š., objasnio je robovima šta će ih učiniti takvim, pa je rekao:

"Onaj ko bude uradio koliko trun dobra -vidjet će ga, a onaj ko bude uradio koliko trun zla - vidjet će ga." (Ez-Zilal: 7-8)

U Knjizi vašeg Gospodara, draga braćo, nalaze se svojstva muttekija (bogobojažnih), njihova pohvala, uzdizanje njihovog stupnja i ugleda i njihovi opširni i detaljni opisi. Tako su muttekije u Knjizi Allahovoj:

"Oni koji u nevidljivi svijet vjeruju, i molitvu (namaz) obavljaju i od onoga što smo im Mi dali, udjeljuju; koji vjeruju u ono što je objavljeno tebi i u ono što je objavljeno prije tebe, i koji u onaj svijet čvrsto vjeruju." (El-Bekara: 3-4)

Muttekije (bogobojažni) u Knjizi su Allahovoj:

"Oni koji vjeruju u Allaha, i u onaj svijet, i u meleke, i u knjige, i u vjerovjesnike, i koji od imetka, iako im je drag, daju rođacima i siročadi, i siromasima, i putnicima namjernicima i prosjacima, i za otkup iz ropstva, i koji molitvu obavljaju i zekat daju, i koji obavezu svoju, kad je preuzmu, ispunjavaju, naročito oni koji su izdržljivi u neimaštini, i u bolesti, i u boju

ljutom. Oni su iskreni vjernici i oni se Allaha boje i ružnih postupaka klone.” (El-Bekara: 177)

Bogobojazni su u Knjizi Allahovoj:

“Oni koji, i kada su u obilju i kad su u oskudici, udjeljuju, koji srdžbu savlađuju i ljudima praštaju, a Allah voli one koji dobra djela čine; i oni koji se, kada grijeh počine ili kad se prema sebi ogriješe, Allaha sjete i oprost za grijehe svoje zamole, a ko će oprostiti grijehe ako ne Allah?, i koji svjesno u grijehu ne ustraju.” (Ali-‘Imran: 134-135)

Bogobojaznost otvara kapije (tajne) srca:

“Bojte se Allaha i Allah će vas podučiti.” (El-Bekara: 282)

A Kur’anske upute nema za one čije duše nisu bogobojazne i čija srca nisu čista... čuvaju se grijeha i klone se puteva zablude i zavodjenja.

Takvalukom se rastavlja istina od neistine, njime se dolazi do spoznaje kojom se razotrkivaju stvari i do svjetla kojim se otvaraju srca (grudi).

“O vi koji vjerujete, Allaha se bojte i u Poslanika Njegova vjerujte, on će vam dvostruku milost Svoju darovati i dat će vam svjetlo pomoću kojeg ćete ići, i oprostiti će vam - jer Allah prašta, i samilostan je.” (El-Hadid: 28)

Primanje (dobrih djela) ograničeno je na bogobojazne:

“Allah prima samo od onih koji su bogobojazni.” (El-Ma’ida: 27)

Oni zauzimaju prvo mjesto po ugledu i plemenitosti:

“Najugledniji kod Allaha jeste onaj koji Ga se najviše boji.” (El-Hudžurat: 13)

Oni će biti spašeni od razbuktale vatre (Džehennema):

“I svaki od vas će do njega stići! Gospodar se tvoj sigurno tako obavezao! Zatim ćemo one koji su bogobojazni bili (koji su se grijeha klonili) spasiti, a nevjernike ćemo, da u njemu na koljenima kleče, ostaviti.” (Merjem: 71-72)

“Allah će spasiti one koji su bili bogobojazni, koji su Njegova naređenja izvršavali, a Njegovih se zabrana klonili, i oni će postići ono što su željeli: zlo ih neće doticati i oni neće tugovati.” (Ez-Zumer: 61)

Njima pripada spas i pobjeda u kući dobročinstva (Džennetu):

“Dat ćemo da takav Džennet naslijedi onaj od robova Naših koji bogobojazan bude bio (koji se grijeha bude klonio).” (Merjem: 63)

Alija, r.a., opisao ih je pa je rekao: “Oni su zaslužni ljudi (dobročinitelji); govor im je ispravan; odjeća im je skromna; hod im je skrušen i ponizan; odvrćaju pogled od harama; slušaju samo ono što je korisno. Njihovi su postupci isti i u oskudici

(iskušenju) i u izobilju. Stvoritelj je velik i silan u njihovim dušama, pa se sve što je mimo Njega smanjilo i sitno postalo u njihovim očima. Srca su njihova žalostiva, a zlo njihovo je bezopasno (ukroćeno). Njihove su ovodunjalučke potrebe sitne i male, a duše su njihove, prema onome što je u njemu (dunjaluku), suzdržljive (skromne). Strpili su se kratko vrijeme pa im je to donijelo dugačak rahatluk (udobnost). Klanjaju noćni namaz; lijepo i pravilno uče Kur'an; padaju na sedždu (kleče na koljenima); traže spasa od stradanja i propasti. Nisu zadovoljni malim brojem dobrih djela niti mnoštvo njihovo smatraju pretjeranim i prevelikim. Boje se Gospodara svoga i strahuju za djela svoja (da ne budu primljena). Lijepo se i uljudno ponašaju u siromaštvu i oskudici, a strpljivi su u nevolji i nedaći, a zahvalni su na blagodatima i udobnostima. Nada je njihova (u spas) velika, a greške njihove su malobrojne. Dobro od njih je očekivano, a zlo njihovo je ukroćeno (bezopasno)."

Islamski ummete!

Takvaluk, bogobožnost, neće doći do punog izražaja sve dok bogobožnost roba ne bude ista i u tajnosti i u javnosti njegovoj, dakle, u svakoj prilici. Izabrani Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je Mu'azu, r.a.: "Boj se Allaha gdje god bio!" (Prenosi Tirmizija i veli da je hasen hadis). A na to značenje upućuju i riječi Uzvišenog:

"I Allaha se bojte, s imenom Čijim jedni druge molite, i rodbinske veze ne kidajte, jer Allah, zaista, stalno nad vama bdije." (En-Nisa': 1)

A bdijenje i nadziranje nije ništa drugo do spoznaja i svijest srca o blizini Gospodara. Imam Šafija, r.a., rekao je: "Tri su vrste vrijednih stvari: darežljivost u oskudici, pobožnost u samoći i izricanje istine kod onoga za koga postoji nada (da posluša) ili kod onoga koga se boji."

U savjetima i oporukama nekog (jednog) vaiza stoji: "Preporučujem ti takvaluk (da se bojiš Allaha), Koji je povjerenik tvojih tajni, skrivenih misli (onoga što se u duši tvojoj krije) i Nadzornik tvoj u tvojoj javnosti. Pa neka ti je Allah na umu u svakoj prilici i danju i noću, i boj se Allaha onoliko koliko ti je On blizu i koliko je Njegova moć nad tobom.

Čudnovato je, o robovi Allahovi, kako rob izbjegava griješenje i čuva se grijeha pred ljudima (Allahovim stvorenjima), a ispoljava ih i čini kada se osami sa svojim Gospodarom!?

A već je rečeno: "Boj se da Allah bude tvoj najbeznačajniji posmatrač." Subhanallah? -Slavljen neka je Allah? Zar si pripravan za grijeh samo onda kada se

osamiš sa svojim Gospodarom? Zar Ga se ne stidiš bar onoliko koliko se stidiš nekih Njegovih stvorenja? A ko je u većoj zabludi od onoga ko ljudima pokazuje svoja dobra djela, a sa ružnim se suočava i ističe ih pred Onim Ko mu je bliži od žile kucavice!?

Draga braćo!

Kada čovjek učini kakav prijestup ili grijeh i kada ga savlada poriv strasti, onda bogobojaznost stupa na scenu i muttekija se brzo vraća svome Gospodaru, pribjegava Njegovoj milosti i bježi od svog šejtana (zavodnika).

“Oni koji se Allaha boje, čim ih sablazan šejtanska dodirne, sjete se i odjednom dođu sebi.” (El-E’arat: 201) “I oni koji, kada grijeh počine ili kad se prema sebi ogriješe, Allaha se sjete i oprost za grijehe svoje zamole - a ko će oprostiti grijehe ako ne Allah? - i koji svjesno u grijehu ne ustraju.” (Ali-’Imran: 135)

Muttekije (bogobojazni) zauzimaju najviši stupanj i položaj među vjernicima, a velikodušnost i dobrostivost Allahove vjere i samilost prema Allahovim stvorenjima uvode u krug muttekija (bogobojaznih) svakog grješnika pokajnika, koji se vrati svome Gospodaru i ne ustrajava u svojim grijesima.

Kada se grješnik (nemarnik) pokaje, on ne ostaje na začelju kolone (karavana) niti na repu ljestvice (liste); on je dostojan da se uzdigne do najviših pozicija i stupnjeva, pod uvjetom da je njegova tevba iskrena i povratak vjerodostojan.

“Njih čeka nagrada, oprost od Gospodara njihova i dženetske bašče kroz koje će rijeke teći, u kojima će vječno ostati, a divne li nagrade za one koji budu tako postupili?” (Ali-’Imran: 136)

Draga braćo!

Ostala je još jedna vrlo važna i značajna komponenta takvaluka na koju želimo ukazati. To je čuvanje i ispunjavanje obaveza prema ljudima, uporedo sa izvršavanjem i ispunjavanjem obaveza prema Allahu. Ibn-Redžeb, r.a., rekao je: “Često se desi da oni koji izvršavaju obaveze prema Allahu, ispoljavaju ljubav, strahopoštovanje i pokornost prema Njemu, u potpunosti ili djelimično zapostave dužnosti i obaveze prema robovima”, da bi na kraju rekao: “Spoj između izvršavanja obaveza prema Allahu i obaveza prema Njegovim robovima veoma je rijedak, a to su sposobni samo najpotpuniji i najsavršeniji među vjerovjesnicima i muttekijama (bogobojaznima). Neki je mudrac rekao: “Od rijetkih stvari su: lijep moral sa pobožnošću i lijepo bratstvo sa emanetom (povjerljivošću).”

A u Kur'anu se od svojstava bogobojaznih spominju i oni

"koji srdžbu savlađuju i ljudima praštaju - a Allah voli one koji dobra djela čine." (Ali-'Imran: 134)

- Takvaluk djeluje na bogobojazne pa oni savlađuju srdžbu i ne prepuštaju se provali (erupciji) bijesa i srdžbe. A suzdržavanje mržnje kod muttekija (bogobojaznih) ne znači potisnutu mržnju u srcima niti utomljenu (pohranjenu) zlobu i pakost u dušama (dubinama), nego je to suzdržavanje iza kojeg slijedi oprost i velikodušnost: "...i ljudima praštaju." Srdžba je, uistinu, težak teret za dušu kada je prigušuje i plamen (žar) koji srce prži kada je ono skriva, međutim, kada duša oprašta i srce pomilovanje čini, onda su to istinske muttekije (dobročinitelji), a Allah voli one koji dobra djela čine.

Zato se bojte Allaha, o robovi Allahovi! Bojte Ga se u odnosu na sami sebe, bojte Ga se u odnosu na vaše porodice i bojte Ga se u odnosu na sve ljude.

Utječem se Allahu od prokletog šejtana:

"O vjernici, Allaha se bojte, i neka svaki čovjek gleda šta je za sutra pripremio i Allaha se bojte jer On dobro zna šta radite. I ne budite kao oni koji su zaboravili Allaha, pa je On učinio da sami sebe zaborave; to su pravi grješnici." (El-Hašr: 18-19)

TAKVALUK JE STJECIŠTE SVAKOG DOBRA

DRUGA HUTBA

Hvala Allahu, Koji pomaže one koji Ga se boje, Koji je dovoljan onima koji se na Njega oslanjaju i Koji štiti one koji Njemu pribjegu (kod Njega utočište zatraže). Njega, neka je slavljn On, hvalim i Njemu zahvaljujem. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Jedinog, Koji nema druga, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob, Njegov poslanik, Njegov miljenik, Njegov prijatelj i Njegov odabranik. Neka je Allahov salavat, selam i blagoslov na njega, njegovu porodicu, ashabe i sve one koji poziv Njegov budu širili i Uputu njegovu budu slijedili.

Cijenjeni muslimani! Koliko je samo takvaluk spomenut u Allahovoj Knjizi, koliko je dobra njime uvjetovano, koliko nagrade (sevaba) za njega obećano, koliko sreće i uspjeha za njega vezano i koliko uvažavanja, počasti i ugleda njime zajamčeno?!
 Čitajte o Allahovoj pratnji i prisutnosti:

Čitajte o Allahovoj pratnji i prisutnosti:

"I Allaha se bojte, i znajte da je Allah sa bogobojaznima, na strani onih koji se grijeha klone." (El-Bekara: 194)

"Allah je zaista na strani onih koji se Allaha boje i grijeha klone i koji dobra djela čine." (En-Nahl: 128)

A o dunjalučkoj nagradi i njegovim blagoslovljenim dobrima kaže se:

"A da oni vjeruju i boje se, nagrada od Allaha bi im bila bolja, kad bi samo znali!" (El-Bekara: 103)

"A da su stanovnici sela i gradova vjerovali i bogobojazni bili (grijeha se klonili), Mi bismo im blagoslove i s neba i iz zemlje slali." (El-E'arat: 96)

"A onome koji se Allaha boji, On će izlaz naći i opskrbit će ga odakle se i ne nada." (Et-Talak: 2-3)

"A onome ko se Allaha boji, On će sve što mu treba učiniti dostupnim." (Et-Talak: 4).

"...onda se oni koji se budu Allaha bojali i dobra djela činili neće ničega bojati niti će za bilo čim tugovati (El-E'araf: 35)

I na kraju, čitajte o nagradi ahiretskoj i o blagodatima i uživanjima džennetskim:

"A one koji se Gospodara svoga boje, čekaju odaje sve jedne iznad drugih sagrađene, ispred kojih će rijeke teći, obećanje je Allahovo, a Allah neće obećanje prekršiti." (Ez-Zumer: 20)

"Oni koji su se Allaha bojali bit će u džennetskim baščama i pored rijeke, na mjestu u kome će biti zadovoljni, kod Vladara Svemoćnoga." (El-Kamer: 54-55)

"Oni koji su se Allaha bojali bit će među izvorima, u gustim baščama. I među voćem koje budu željeli. "Jedite i pijte, prijatno neka vam je za ono što ste radili." (El-Murselat: 41-43)

Neka nas Allah, dž.š., iz dobročinstva Svog i plemenosti Svoje učini od njih (stanovnicima Dženneta).

Okitite se, opskrbite i naoružajte takvalukom (bogobojaznošću), Allah vam se smilovao, jer je to najbolja opskrba i najbolje oružje. Preporučujte jedni drugima takvaluk, jer je to najbolji savjet i preporuka. Naši dobri prethodnici (selef) uvijek su ga jedni drugima preporučivali. Tako je Omer ibn 'Abdul-'Aziz, r.a., napisao nekom

čovjeku: "Preporučujem ti da se bojiš Uzvišenog i Svevišnjeg Allaha, jer Allah djela prima samo bogobožaznima (muttekijama), milost ukazuje i sam za bogobožaznost nagrađuje. Mnogo je onih koji bogobožaznost savjetuju i preporučuju, a malo je onih koji je u praksi primjenjuju. Neka Allah i nas i tebe učini muttekijama (bogobožaznima)!"

Drugi je napisao svome prijatelju: "Preporučujem ti bogobožaznost, jer to je najplemenitije što možeš sakriti, najljepše što možeš pokazati (otkriti) i najbolje što možeš pohraniti i sačuvati. Molim Allaha da nam pomogne (da budemo bogobožazni i da nam dodijeli nagradu za bogobožaznost."

Neka nas sve Allah učini muttekijama, onima koji dobra djela čine, a ružnih se klone. Gospodaru naš, ispuni naša srca strahopoštovanjem prema Tebi, učini naše tijelo (udove) pokornim Tebi i obogati naše jezike sjećanjem i spominjanjem Tebe, zahvalnošću Tebi i traženjem oprostata od Tebe.

UPOZORENJE NA ZASLIJEPLJENOST DUNJALUKOM

Hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova, Koji je dao smrt i život da bi iskušao koji od vas će bolje postupati, On je Silni, Onaj Koji prašta. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Jedinog, Koji nema druga i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik, koji radosnu vijest donosi i opominje i svjetiljka koja sija. Neka je salavat Allahov i selam neizmjerni na njega, njegovu porodicu i njegove ashabe sve do dana ponovnog proživljenja (sve do Sudnjega dana).

O ljudi, bojte se Uzvišenog Allaha,

"i neka vas nikako život na ovom svijetu ne zavara i neka vas u Allaha šejtan ne pokoleba." (Lukman: 33)

Robovi Allahovi, razmislite o vašem stanju, prisjetite se vašeg kraja (svršetka, konca) i pogledajte u vaša djela. Vi, uistinu, niste uzalud stvoreni i nećete biti prepušteni sami sebi. Znajte da će nagrada, odnosno kazna biti prema vrsti djela, da je danas rad i djelovanje bez obračuna i polaganja računa, a sutra polaganje računa bez mogućnosti rada i djelovanja. Razmislite o dunjaluku i njegovom brzom prolasku:

"Sve što je na Zemlji i prolazno je, ostaje samo Gospodar tvoj, Veličanstveni i Plemeniti." (Er-Rahman: 26-27)

Sve živo na njemu (dunjaluku) pomrijet će; svako ko je snažan bio oslabit će, sve što je novo pohabat će se, sve što cvate, buja i napreduje propast će i uništeno biti. Mnogo je ajeta u Kur'anu koji upozoravaju na zaslijepljenost dunjalukom, ukazuju na njegovu brzu propast i prolazak i navode primjere za to. Slavljeni i Uzvišeni Allah govori i izvještava o sudbini i koncu onoga ko svoj interes i zanimanje ograniči na dunjaluk, zadovoljan je sa njim i samo njegov aželi, a ahiretu leđa okreće. Uzvišeni kaže:

“Onima koji ne očekuju da će pred Nas stati i koji su zadovoljni životom na ovom svijetu, koji su u njemu smireni, i onima koji su prema dokazima Našim ravnodušni — prebivalište njihovo bit će Džehennem, zbog onoga što su radili.” (Junus: 7-8) “Onima koji žele život na ovom svijetu i ljepote njegove — Mi ćemo dati plodove truda njihova i neće im se u njemu ništa prikratiti. Njih će na onom svijetu samo vatra peći; tome neće imati nikakve nagrade za ono što su na Zemlji radili i bit će uzaludno sve što su učinili.” (Hud: 15-16)

Buharija i Muslim prenose da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Odnos dunjaluka prema ahiretu (vrijednost dunjaluka u odnosu na ahiret) jeste kao kada bi jedan od vas zamočio prst u more pa pogledao šta će na njemu ostati (s čime će izaći).” U drugom hadisu stoji: “Dunjaluk je zatvor za mu'mina (vjernika), a Džennet za kafira (nevjernika) (Prenosi Muslim). A u trećem hadisu navodi se: “Da dunjaluk kod Allaha vrijedi koliko krilo mušice (komarca), On iz njega ne bi nevjernika napojio ni gutljajem vode.” (Prenosi Tirmizija i kaže da je vjerodostojan). Hasan el-Basri napisao je pismo Omeru ibn 'Abdul-'Azizu, rekavši u njemu: “A zatim: ovaj svijet, dunjaluk, jeste kuća putovanja i odlaska, a ne kuća boravka; Adem, a.s., je kaznom nastanjen na njemu pa budi oprezan i čuvaj ga se, o vođo provjerenih. Uzimanje od njega (snabdijevanje njim) jeste njegovo ostavljanje, a bogatstvo na njemu je njegovo siromaštvo. Ponižava i potčinjava onoga ko ga veliča i uzdiže, a osiromašuje onoga ko ga sakuplja i sabire, kao otrov koji jede onaj ko ga ne poznaje, a on mu smrt donosi. Stoga se pazi ove zavodljive i varljive kuće. Budi kada si najveseliji na njemu, najoprezniji prema njemu. Radost je njegova pomiješana sa tugom (žalošću), a čistota i bistrina njegova pomiješana je sa zlovoljom i sujetom. Da Stvoritelj nije ništa o njemu kazao i rekao i da nikakav primjer nije za njega naveo, već do sada bi probudio uspavanog i upozorio nemarnog (ravnodušnog), a kako tek kada je od Svemogućeg i Uzvišenog Allaha došlo ono što od njega odvraća i suzbija i na njega opominje i upozorava. Vjerovjesniku našem, s.a.v.s, ponuđeni su njegovi ključevi i

njegove riznice, nije mu nedostajalo niti umanjeno kod Allaha ni koliko krilo mušice, pa je odbio i nije ga prihvatio, mrzeći da voli ono što ne voli (mrzi) njegov Stvoritelj, ili da podiže i uzvisuje ono što je prezreo i ponizio njegov Gospodar. Allah ga je uskratio salihinima (Svojim dobrim robovima), dragovoljno, (drage volje), a dao ih je i pružio Svojim neprijateljima da ih odvede u zabludu i zaslijepljenost, pa misli li onaj ko je njime obmanut i zaveden i koji nad njim ima vlast i moć da je time počašćen i darovan, a zaboravlja šta je Allah, dž.š., učinio sa Muhammedom kada je Muhammed, a.s., svezao kamen za stomak (od gladi). Tako mi Allaha, nema nikoga od ljudi kome je pružen i dat dunjaluk, i nije se uplašio da bude prevaren i obmanut, a da a nije umanjio (okrnjio se) njegov razum i oslabilo njegovo mišljenje i shvatanje."

Robovi Allahovi, pokuđenost dunjaluka ne odnosi se na koristi, jela, pića, imovinu i ostalo što je Allah na dunjaluku stvorio, nego se pokuđenost i prijetnja odnosi na postupke ljudi (sinova Ademovih) na njemu. Tako je onaj ko se njime uznosi (ponosi), ko je njime opčinjen i koga on odvraća od pokornosti Allahu i čini ga da zaboravi ahiret, pokuđen i bit će kažnjen, slično slučaju naroda 'Ad kada ih je Allahov poslanik Hud, a.s., zastrašio kaznom Allahovom

"...pa su se bez ikakva osnova bili na Zemlji uzoholili. 'Ko je od nas jači?', govorili su." (Fussilet: 15)

Te slično slučaju Fir'avna (Faraona) kada mu je Allahov poslanik Musa, a.s., zaprijetio:

"O narode moj, reče on, 'zar meni ne pripada carstvo u Misiru i ovi rukavi rijeke koji ispred mene teku, shvaćate li?'" (Ez-Zuhruf: 51)

I slično slučaju Karuna kada mu je Allah dao ogromno blago (zlato i srebro). "Ne budi obijestan, je Allah ne voli one koji su obijesni!", govorili su mu ljudi iz naroda njegova," i nastoj da time što ti je Allah dao stekneš onaj svijet, a ne zaboravi ni svoj udio na ovom svijetu i čini drugima dobro, kao što je Allah tebi dobro učinio, i ne čini nered po Zemlji, jer Allah ne voli one koji nered čine."

"Ovo što imam stekao sam znanjem svojim, tako je mislim', govorio je on" (El-Kasas: 76-78),

tj. stekao sam to svojom vještinom i spretnošću i svojim umijećem ili zato što ga zaslužujem. Onaj ko gleda na dunjaluku kada stekne nešto od njega, ovakvim pogledom, i on ga navede na oholost i uobraženost, širenje fesada (nereda) na Zemlji i zaboravljanje ahireta, on je pokuđen i kažnjen (bit će kažnjen). Što se, pak, tiče onoga ko uzima i koristi dunjaluk na dopušten (halal) način, potpomaže se njime u pokornosti Allahu i ne podstiče ga na oholost i uobraženost, on će biti darovan

i nagrađen, divan je dobar imetak u rukama dobrog čovjeka. U hadisu se prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: "Dunjaluk pripada četverici ljudi: robu kojem je Allah podario imetak i znanje pa on nastoji time steći zadovoljstvo svoga Gospodara, održava pomoću njega rodbinske veze i priznaje u njemu Allahov hakk (zekat) - Ovo je najbolji stupanj i položaj (deredža): robu kojem je Allah podario znanje, a nije mu podario imetak, međutim, on ima iskren nijjet pa kaže: "Da imam imetak, postupao bih sa njim kao taj i taj" (mислеći na prethodnu osobu) - on će biti nagrađen prema svom nijjetu i nagrada njih dvojice je ista; robu kojem je Allah podario imetak, a nije mu podario znanje, pa je on izbezumljen u svom imetku, troši ga nasumice i bez ikakvog plana i osnove; ne strahući za njega od svoga Gospodara, ne koristeći ga za održavanje rodbinskih veza i ne uvažavajući Allahov hakk u njemu (zekat) - ovo je najlošiji i najštetniji stupanj i deredža; i rob kojem Allah nije dao (podario) ni imetak ni znanje, pa on kaže: "Da imam imetak, postupao bih sa njim kao taj i taj" (mислеći na prethodnu osobu) -on će biti kažnjen u skladu s njegovim nijjetom, a grijeh i odgovornost njih dvojice su isti." (Prenosi Imam Ahmed, Tirmizi i Ibn- Madže).

Cijenjeni muslimani! Mnogo je ljudi danas zaokupio i zabavio dunjaluk i učinio da zanemare i zaborave ahiret. Neki su od njih zauzeti sakupljanjem imetka i njegovim gomilanjem (povećavanjem), a zapostavili su i zaboravili namaze i druge obrede (ibadete) kojim ih je Allah zadužio. Drugi su zauzeti uživanjem u njemu i udovoljavanjem prohtjevima, nasladama i strastima svoje duše pružajući joj prekomjernu udobnost i blagostanje, a zaboravljajući ahiret (drugi svijet). Čak, oni ne podnose ni njegovo spominjanje i teško im pada svaki govor o njemu. Takvi umjerenost i skromnost na dunjaluku te odricanje od njega, a žudnju i zainteresiranost za ahiretom smatraju glupim i blesavim, zato što je dunjaluk zavladao njihovim srcima i učinio ih da zaborave ahiret. Stoga se bojte Allaha, a robovi Allahovi, i spremajte se za susret s Njim. Utječem se Allahu od prokletog šejtana.

"Onaj ko se boji susreta s Allahom — pa, doći će, sigurno, Dan obećani; a On sve čuje i sve zna! A onaj ko se bori — bori se samo za sebe, jer Allah sigurno može bez svih svjetova biti." (El-'Ankebut: 5-6)

Kazah ovaj govor moj i molim Allaha za oprost svakog grijeha i meni i vama, a tražite i vi oprost od Njega jer On puno prašta i samilostan je.

PODSTICAJ NA BOGAĆENJE DOBRIM DJELIMA (na umnožavanje dobrih djela)

PRVA HUTBA

Hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova, Koji je smrt i život dao da bi iskušao koji od vas će bolje postupati. A stvorio je i robove (ljude) i nije ih zanemario i same sebi prepustio, nego im je na put dobra i put zla ukazao i poslanike im poslao, upućujući koga hoće i pomažući mu da dobra djela čini — ako otkrije iskrenost u nijjetu (namjeri) njegovom i naklonost prema dobru, a uskraćuje i mahrumom čini onoga ko glavu okrene od Knjige Njegove (Njega) i iz oholosti zapostavi pokornosti Njemu. Svjedočim da nema drugog boga osim Jedinog Allaha, Koji nema druga, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. Nema dobra a da nije ummet svoj uputio na njega niti zla a da ga nije upozorio od njega. Neka je salavat Allahov i selam neizmjerni na njega, njegovu porodicu, njegove ashabe i sve one koji ih, u dobru, budu slijedili.

O ljudi, bojte se Uzvišenog Allaha i pogledajte u vaša djela i u vaše namjere (nijjete), jer to će biti sebeb i razlog za vašu sreću ili za vašu nesreću, pošto Allah, dž.š., ne gleda u vaše likove i u vaše imetke, nego gleda u vaša srca (namjere) i u vaša djela. I znajte da će nagrada, odnosno kazna, biti određena vrstom djela, jer kako zaradiš tako ćeš i naplatiti. Ibn-'Abbas, r.a., priča da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u hadisi-kudsijju, hadisu kojeg prenosi od svoga Blagoslovljenog i Uzvišenog Gospodara, rekao: "Zaista je Allah propisao i odredio i dobra i loša djela, a zatim je to objasnio: pa ko posegne za dobrim djelom, a zatim ga ne učini (bude spriječen), Allah mu to djelo u cjelosti upisuje kao da ga je i učinio; a ko posegne za dobrim djelom pa ga i učini, Allah mu ga upisuje deseterostruko, do sedam stotina puta, pa čak i više. A ako posegne za lošim djelom, pa ga ne učini, Allah mu upisuje jedno dobro djelo; a ako posegne za njim pa ga i učini, Allah mu upisuje samo jedno loše

djelo." (Prenosi Buharija i Muslim). Ovaj hadis sadrži četiri stvari. Prva stvar: činjenje dobrih djela; druga stvar: posezanje za činjenjem dobrih djela; treća stvar: činjenje loših djela; i četvrta stvar: posezanje za činjenjem loših djela, i svaka od ovih stvari je posebno vrednovana, tj. za nju je vezan specifičan propis.

Ko učini dobro djelo, ono mu se deseterstruko umnožava (računa mu se kao deset dobrih djela) i to je neopozivo (obavezno) za svako dobro djelo, kao što kaže Uzvišeni:

"Ko uradi dobro djelo bit će deseterostruko nagrađen." (El-En'am: 160)

Što se tiče dodatnog umnožavanja, poslije deset, Allah ga čini kome hoće i ono se razlikuje prema različitosti djela, različitosti namjera (nijjeta), različitosti počinioca (djelatnika) te različitosti vremena, mjesta i stanja (pozicija) u kojima se djelo čini. Tako se trošenje imetka na Allahovom putu umnožava sedam stotina puta. Uzvišeni Allah kaže:

"Oni koji imanja svoja troše na Allahovu putu liče na onoga koji posije zrno iz kojeg nikne sedam klasova i u svakom klasu po stotinu zrna. - A Allah će onome kome hoće dati i više." (El-Bekara: 261)

Ovaj ajet upućuje na to da se trošenje imetka na Allahovom putu umnožava sedam stotina puta, a ima i djela čije umnožavanje nije ograničeno brojem. Uzvišeni kaže:

"Ko je taj koji će Allahu drage volje zajam dati, pa da mu ga On mnogostruko vrati?" (El-Bekara: 245)

I kaže Uzvišeni:

"Samo oni koji budu strpljivi bit će bez računa nagrađeni." (Ez-Zumer: 10)

A u hadisu stoji: "Uzvišeni Allah kaže:

'Svako djelo pripada čovjeku (sinu Ademovom), dobro djelo se umnožava od deset do sedam stotina puta, osim posta - post pripada Meni (post je Moj) i Ja ću za njega nagrađivati.'

Nekada se dobro djelo višestruko umnožava zbog visokog položaja i počasti mjesta, kao što se navodi da namaz u Mesdždul-haramu (kod Ka'be) vrijedi kao stotinu hiljada namaza (van njega), a namaz u Poslanikovom, s.a.v.s., mesdžidu (džamiji) ko hiljadu namaza. A nekada se umnogostručava zbog počasti i važnosti (ugleda) vremena, kao što se navodi da se onaj ko uz ramazan učini neko neobavezno (dobrovoljno) dobro djelo smatra kao da je učinio farz - obligatnu dužnost van njega, a ko u njemu izvrši farz kao da je izvršio sedamdeset farzova mimo njega.

A ko učini ružno i pokuđeno djelo (grijeħ), bilježi mu se samo jednom, bez umnogostručavanja (umnožavanja), kao što kaže Uzvišeni:

“A ko uradi hrđavo djelo bit će samo prema zasluži (jedanput) kažnjen, i neće im se učiniti nepravda.” (El-En’am: 160)

A u hadisu se, kao što smo vidjeli, navodi: “Allah mu upisuje samo jedno loše djelo.” Loše djelo se, dakle, ne umnožava, međutim, ono nekada postaje krupno, veliko i teško zbog počasti mjesta u kojem se čini, ili zbog počasti vremena, pa je, u skladu s tim, i kazna za njega veća i teža, kao što je naprimjer El-Mesdždul-haram (džamija u Meki), sveti mjeseci i ihram, period (vrijeme) zauzetosti hadžskim ili umranskim obredima. Uzvišeni Allah kaže:

“Nevjernicima i onima koji odvrćaju od Allahova puta i Časnog hrama — a Mi smo ga namijenili svim ljudima, kako za mještanina tako i za došljaka — i onome ko u njemu bilo kakvo nasilje učini dat ćemo da patnju neosnosnu iskuse.” (El-Hadždž: 25)

I kaže za svete mjesece:

“U njima ne griješite — nepravdu prema sebi ne činite.” (Et-Tevba 36)

I kaže za “ihram”:

“Hadž je u određenim mjesecima; onome ko se obaveže da će u njima obavljati hadž nema snošaja sa ženama, nema ružnih riječi i nema svađe u danima hadža.” (El-Bekara: 197)

A nekada grijeħ za počinjeno zlodjelo postaje veći i teži u skladu s mjestom i položajem njegovog počinioca kod Allaha, dž.š. Tako Uzvišeni Allah veli Poslaniku Svome:

“A da te nismo učinili čvrstim, gotovo da bi im se malo priklonio i tada bismo ti doista dali da iskusiš dvostruku muku u životu i dvostruku patnju poslije smrti.” (El-Isra’: 74-75)

I veli ženama Vjerovjesnika Svog:

“O žene Vjerovjesnikove, ako bi koja od vas očit grijeħ učinila, kazna bi joj udvostručena bila...” (El-Ahzab: 30)

Neposlušnost je alima (učenog) veći i teži grijeħ od neposlušnosti nekoga drugog, a grijeħ se za počinjeno loše djelo isto tako povećava u skladu s okolnostima i prilikama. Tako Poslanikove, s.a.v.s., riječi: “Pa ko posegne za dobrim djelom (naumi da ga učini), pa ga ne učini, Allah mu to djelo u cjelosti upisuje kao da ga je i učinio” upućuju na to da Allah, dž.š., nagrađuje za nijjet, namjeru, da se učini dobro, u slučaju kada musliman nanijeti da ga učini pa bude u tome spriječen. Prema tome,

ko nanijeti džihad, borbu na Allahovom putu, pa ne bude u stanju da ga realizuje (u praksi sprovede), bit će mu upisana nagrada mudžahida; a ko nanijeti da klanja noćni namaz, pa ga savlada san i ne probudi se, bit će mu upisana nagrada onoga ko je klanjao noćni namaz. S druge strane, u riječima Poslanika, s.a.v.s.: "A ko posegne za lošim djelom (naumi da ga učini), pa ga ne učini, Allah mu ga upisuje kao potpuno dobro djelo" leži dokaz da Onaj ko nanijeti učiniti loše djelo u stanju je uraditi ga, pa ga, zatim, ostaviti iz straha od Allaha, njemu time bude upisano dobro djelo, jer je ostavljanje grijeha s ovakvom namjerom samo po sebi dobro djelo. Ako, pak, njegovo ostavljanje grijeha ne bi bilo prouzrokovano strahom od Uzvišenog Allaha nego strahom od stvorenja (ljudi) ili iz licemjerstva prema njima, onda neće dobiti ovu nagradu, nego se, čak, kaže da će biti kažnjen, jer je davanje prednosti strahu od stvorenja (ljudi) nad strahom od Allaha zabranjeno, haram. A ako naumi da učini grijeh i preduzme sve da ga i realizuje, pa u tome bude spriječen kaderom (Allahovim određenjem), a u nijjetu mu je i dalje da ga kada bi mogao učiniti, on bi ga i učinio, on će biti kažnjen za njegovu namjeru i za uloženi trud na putu realizacije grijeha, kao što je Vjerovjesnik, s.a.v.s, rekao: "Kada se dva muslimana suoče sa sabljama i ubica i ubijeni će u vatru!" Prisutni rekoše: "O Allahov Poslaniče, za ubicu znamo, a šta je kriv ubijeni!", na što je on dodao: "I on se trudio i želio ubiti svoga druga." Slično jednom drugom hadisu koji upućuje na to da onaj ko naumi da učini grijeh i ispriča to što je naumio svojim jezikom bit će za to kažnjen i odgovoran. Poslanik, s.a.v.s., kaže: "Allah je oprostio mome ummetu ono što zamišljaju i ono što se krije u njihovim dušama (na što ih nagovaraju njihove duše) sve dok to ne ispričaju ili ne urade", jer je pričanje o grijehu grijeh.

O ljudi! Bojte se Uzvišenog Allaha, držite se dobrih djela i činite često nafilu, dobrovoljna dobra djela, jer to je put spasa i od sadašnjih i od budućih ovosvjetskih i onosvjetskih, opasnosti. Uzvišeni Allah kaže: **"Poslije smo spašavali poslanike Naše i one koji su vjerovali. Eto tako, dužnost je naša da spasimo vjernike."** (**Junus: 103**) A Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao je: "Znaj za Allaha u izobilju i blagostanju, Allah će znati za tebe u nevolji i oskudici." To znači da rob kada se boji Allaha, čuva Njegove propise i odredbe i pazi na dužnosti i obaveze prema Njemu u stanju izobilja i blagostanja; on je time spoznao Allaha (pokazao da drži do Njega) i između njega i njegovog Gospodara uspostavljena je posebna vrsta poznanstva i spoznaje, pa kada padne u teškoće i oskudicu, Allah ga izbavlja iz nje, jer ko se odnosi prema Allahu sa takvalukom i pokornošću u stanju izobilja, blagostanja, Allah će se odnositi prema njemu blagonaklono i milostivo i pružit će mu Svoju pomoć i podršku u stanju

nevolje i oskudice. Uzvišeni Allah kaže:

“A onome ko se Allaha boji, On će izlaz naći i opskrbit će ga odakle se i ne nada.” (Et-Talak: 2-3)

Dahhak ibn Kajs veli: “Sjećajte se i spominjite Allaha kada ste u blagostanju i izobilju, jer Junus, a.s., spominjao je i slavio Uzvišenog Allaha, pa kada se našao u utrobi ribe (kita), Allah je rekao:

‘I da on nije bio jedan od onih koji Allaha hvale, sigurno bi ostao u utrobi njenoj do dana kad će svi biti oživljeni.’” (Es-Saffat: 143-144)

A Fir'avn (Faraon) bio je nasilnik i tiranin, zaboravljajući na Allaha, pa je, kada se počeo daviti, povikao: “Ja vjerujem!”, na što mu je Uzvišeni Allah odgovorio:

“Zar sada, a prije si neposlušan bio i razdor sijao?!” (Junus: 91)

Najveća nevolja koja se može desiti robu na ovom svijetu (dunjaluku) jeste smrt, a sve što dolazi poslije nje još je teže, pa je, stoga, vjernik dužan pripremati se, bogobojaznošću (takvalukom) i dobrim dijelima, za smrt i ono što će doći poslije nje. Svemogući i Uzvišeni Allah kaže:

“O vjernici, Allaha se bojte, i neka svaki čovjek gleda šta je za sutra pripremio, i Allaha se bojte jer On dobro zna šta radite. I ne budite kao oni koji su zaboravili Allaha, pa je On učinio da oni sami sebe zaborave; to su pravi grješnici.” (El-Hašr: 18-19)

Ko se bude sjećao Allaha i spominjao Ga u zdravlju, izobilju i rahatluku i bude se tada pripremao za susret sa Svemogućim i Uzvišenim Allahom, Allah će se sjetiti njega prilikom svih nevolja i nedaća pa će tada biti uz njega pružit će mu Svoju pomoć, učvrstit će ga u tevhidu (vjerovanju u Jednog Boga) i usmrtit će ga zadovoljan njim; a ko zaboravi Allaha u zdravlju, izobilju i rahatluku i ne bude se pripremao za susret s Njim, Allah će njega zaboraviti u ovim nevoljama i nedaćama, tj. ostavit će ga i neće mu pomoći kada u njih zapadne.

Kazah ovaj govor svoj i molim Allaha, dž.š., da i meni i vama oprost svaki grijeh, a i vi tražite oprosta od Njega jer On, uistinu, mnogo prašta i samolostan je.

PODSTICAJ NA BOGAĆENJE DOBRIM DJELIMA

(podsticaj na što veće činjenje dobrih djela)

DRUGA HUTBA

Hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova. Naredio je da se Njemu pokorava i izvijestio da je to put spasa i sreće, a zabranio je da Mu se nepokorno bude (griješenje) i objasnio da je to put propasti i nesreće. Svjedočim da nema drugog boga osim Jedinog Allaha, Koji nema druga, i svjedočim da je naš vjerovjesnik Muhammed, sallallahu 'alejhi ve selleme.

Draga braćo!

U čudne doživljaje muttekija i pobožnjaka i njihovo spašavanje u nevoljama i nedaćama spada i ovaj o kojem Vjerovjesnik, s.a.v.s., izvještava (priča) u vjerodostojnom hadisu, pa kaže: "Zaputila se trojica ljudi, od prijašnjih naroda, na dalek put te ih zateče noć pored jedne pećine u koju uđu da bi u njoj prenoćili. Međutim, jedna stijena zakotrlja se sa brda i potpuno zatvori ulaz u pećinu. Oni tada jedan drugom rekoše: 'Jedini način da se spasimo iz ove situacije jeste da zamolimo Allaha da, zbog naših dobrih djela koje smo počinili, ukloni ovu stijenu.'

Jedan od njih tada reče: 'Allahu dragi, ja sam imao stare i iznemogle roditelje i nikad nisam prije njih nahranio niti napojio svoju djecu niti svoje robove i sluge. Jednog dana tražio sam bolju pašu svome stadu pa im nisam došao na vrijeme te sam ih, nakon što sam im namuzao mlijeka i donio, našao da spavaju. Nezgodno mi je bilo da ih probudim, ali i da prije njih nahranim i napojim svoju porodicu i svoje robove pa sam čekao sa sudom u svojoj ruci i gledao kada će se sami probuditi, i tako osta sve do zore, a djeca su u neposrednoj mojoj blizini plakala od gladi. Zatim su se probudili i popili svoj dio mlijeka. Dragi Allahu, ako sam ja to učinio isključivo radi Tebe, a ne radi čega drugog, onda nam odmakni ovu stijenu sa vrata pećine u kojoj se nalazimo!' Stijena se maknu, ali ne toliko da bi mogli izaći pored nje.

Drugi od njih reče: 'Allahu dragi, ja sam imao jednu bližnju rodicu, koju voljeh više od cijelog svijeta pa sam je poželio imati, ali ona mi to ne dopusti. Jedne godine zavladała je jaka glad te mi ona dođe i zatraži pomoć. Ja joj dadoh 120 zlatnika, ali pod uvjetom da mi se dopusti. Ona na to pristade i kad sam joj se približio, ona zaplaka i reče: 'Boj se Allaha i ne raskidaj prsten moje nevinosti bespravno!' Na to sam se ja odmakao od nje, iako mi je bila najdraža na svijetu, i ostavio joj zlato koje sam joj bio dao. Allahu dragi, ako sam ja to uradio isključivo radi Tebe, spasi nas ove naše nedaće u kojoj se nalazimo!'

Stijena se ponovo malo pomjeri, ali ne toliko da bi mogli izaći.

Treći od njih reče: 'Allahu dragi, ja sam držao najamnike i svima sam odmah zasluženu nagradu plaćao, osim jednom čovjeku koji je otišao prije prijema svoje plaće. Ja sam tu njegovu plaću pošteno uložio tako da se njegov mal namnožio. Nakon nekog vremena došao mi je i zatražio svoju plaću koja mu je ostala kod mene. Ja sam mu na to odgovorio: 'Sve što ispred sebe vidiš od ovog blaga: deva, stoke, ovaca i robova, tvoje je!' On mi tada reče: 'Robe Božiji, ne izigravaj se sa mnom!' 'Ne izigravam se sa tobom', rekoh mu ja, na što je on uzeo sav taj mal i otjerao ga, a da meni nije ništa ostavio. Allahu dragi, ako sam ja to isključivo radi Tebe učinio, spasi nas ove naše nevolje u kojoj se nalazimo!'

Stijena se tada potpuno pomjeri, te oni izadoše iz pećine i odoše dalje."

Ova trojica ljudi kada su zapali u nevolju i teškoću, nisu našli ništa što bi ih izbavilo iz nje, osim dobrih djela koja su ranije počinili. Prvi od njih se usrdno obratio Allahu za pomoć posredstvom dobročinstva prema njegovim roditeljima, te činjenice da nije prednost nad njima davao ni porodici ni slugama (robovima). Drugi se obratio Allahu za pomoć posredstvom svoje čestitosti i sustezanja od bluda, nakon što je bio u prilici da ga učini, iz straha od Svemogućeg i Uzvišenog Allaha. I treći se obratio Allahu za pomoć posredstvom ispunjavanja obaveze prema najamniku i čuvanja emaneta, pa je Allah, nakon što su Ga zamolili i obratili Mu se posredstvom njihovih dobrih djela, otklonio njihovu nevolju i poteškoću. Dobra su djela, dakle, put i način za spašavanje od propasti i opasnosti i na dunjaluku i na ahiretu. Uzvišeni Allah kaže:

"Mi ćemo, doista, pomoći poslanike Naše i vjernike u životu na ovom svijetu, a i na Dan kad se dignu svjedoci, na Dan kad krivcima pravdanja njihova neće od koristi biti; njih će prokletstvo i najgore prebivalište čekati."

(El-Mu'minun: 51-52)

Zbog toga je Allah, dž.š., uništio neprijatelje poslanika, kao što su: Nuhov, a.s.

narod, 'Ad, Semud, stanovnici Ressa, Lutov, a.s., narod, stanovnici Medjena i njima slični. Spasio je, neka je Uzvišen On, između njih vjernike i nikoga od njih nije uništio, a nevjernike je uništio i nikoga od njih nije ostavio.

Pa bojte se Allaha, braćo muslimani, i čuvajte vjeru vašu u kojoj leži vaš spas i vaša sreća i na dunjaluku i na ahiretu! I nemojte je zanemarivati pa da nastradate i propadnete, jer su se mnogi ljudi, uistinu, utopili u grijesima i haramima (zabranama). Oni, kada kaznu ugledaju i kada se veze među njima pokidaju i putevi nade zatvoreni postanu, neće spašeni biti. Utječem se Allahu od prokletog šejtana. "Oni koji ne vjeruju da će pred Allaha stati nastradat će kad im iznenada čas oživljenja dođe i reći će:

'O žalosti, šta smo sve na Zemlji propustili!', i grijeha će svoje na leđima svojim nositi, a užasno je ono što će uprtiti!'" (El-En'am: 31)

Neka nam Allah blagoslavljenim učini Kur'an Veličanstveni...! (dova)

VRIJEDNOST ŠEHADETA “LA ILAHE ILLELLAH”; POJAŠNJENJE ONOGA ŠTO ON ZAHTIJEVA I IZISKUJE

PRVA HUTBA

Hvala Allahu, Njega hvalimo, od Njega pomoć i oprost tražimo i Njemu se kajemo (tevbu činimo). Utječemo se Allahu od zla nas samih (naših duša) i od zlih djela naših. Koga Allah uputi, niko ga u zabludu odvesti ne može, a koga u zabludi ostavi, niko ga uputiti ne može. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha Jedinog, Koji nema druga i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. Neka je salavat Allahov i selam neizmjerni na njega, njegovu porodicu i njegove drugove - ashabe...

O ljudi!

Bojte se Allaha kao što vam je preporučio i naredio da Ga se bojite, izvršavajte naređenja Njegova i nemojte Mu nepokorni biti. Sjećajte Ga se i spominjite, i On će se sjećati vas; zahvaljujte Mu i nemojte nezahvalni biti...

Robovi Allahovi:

Allah nam je naredio da Ga spominjemo (zikr činimo) u svakom vremenu, pa je rekao, Uzvišen neka je On:

“O vjernici, često Allaha spominjite i hvalite, i ujutro i navečer Ga veličajte.” (El-Ahzab: 41-42)

A neka je vremena odlikovao i istakao: vrijeme poslije (neposredno nakon) namaza i vrijeme nakon svršetka (obavljanja) vjerskih obreda ili ibadeta, pa je naredio

da Ga u njima spominjemo i hvalimo, zbog njihovih prednosti i privilegija nad drugim vremenima. Uzvišeni kaže:

"A kada molitvu (namaz) završite, Allaha spominjite, i stojeći, i sjedeći, i ležeći." (En-Nisa': 103)

I kaže: "A kad završite obrede vaše, opet spominjite Allaha, kao što spominjete pretke vaše, i još više Ga spominjite!" (El-Bekara: 200)

Zikrullah - spominjanje Uzvišenog Allaha obuhvata sva dobra i pobožna djela; bilo da se odnose na riječi (govor) ili na akciju (aktivnosti), a sva pobožna djela jesu , ustvari, zikrullah, spominjanje Svemogućeg i Uzvišenog Allaha, kao što obuhvata spominjanje Njega, dž.š., jezikom i srcem. Tako vjernik uvijek spominje i slavi Allaha, posebno jezikom i riječima, izgovarajući "TEHLIL", "TESBIH", "TAHMID" i "TEKBIR", "LA ILAHE ILLELLAH", "SUBANELLAH", "ELHAMDULILLAH" i "ALLAHU EKBER", jer je ova vrsta zikra olakšana čovjeku u svim njegovim prilikama i situacijama, bez obzira da li se vozio (jahao) ili pješice išao; ili, pak, stajao, sjedio ili ležao, jer jezik se ne zamara zaposlenošću zikrom, za razliku od ostalih dijelova tijela, koji se učestalim pokretima i akcijom zamaraju. Najbolji zikr jeste "LA ILAHE ILLELLAH" (Nema drugog boga osim Allaha, samo je Allah Bog), pa ga treba što češće činiti. Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Najbolje što sam rekao (izgovorio) ja i vjerovjesnici prije mene je: "LA ILAHE ILLELLAHU VAHDEHU LA ŠERIKE LEHU, LEHUL-MULKU VE LEHUL-HAMDU VE HUVE 'ALA KULLI ŠEJ'IN KADIR." (Samo je Allah Bog, On nema druga, Njemu pripada vlast i zahvala (hvala) i On sve može."

A pošto ova veličanstvena izreka zauzima ovako značajno mjesto među ostalim kategorijama zikra, za nju su vezani određeni propisi, zatim uvjeti ili šartovi i ona ima specifično značenje (smisao) i zahtjeve ili obaveze koji iz nje proističu i ni u kom slučaju nije rečenica koja se samo jezikom izgovara. Nju muslimani izjavljuju posredstvom ezana, ikameta i hutbi; na njoj je utemeljen opstanak (opstojnost) Zemlje i nebesa; zbog nje su stvorena sva živa bića; zbog nje je Allah, dž.š., objavio Svoje knjige, poslao poslanike i propisao zakone-šerijate.! Zbog nje su uspostavljene terezije - mjere (kojima će precizno biti vagana naša djela) i tefteri - knjige (u kojima s precizno bilježe naši postupci). Zbog nje je stvoren Džennet i Džehennem (vatra) i zbog nje su se ljudi podijelili na vjernike i nevjernike. O njoj i obavezama prema njoj bit će postavljeno pitanje i tražen odgovor. Na njoj je utemeljeno nagrađivanje odnosno kažnjavanje; zbog nje je uspostavljena kibla (strana prema kojoj se okreće u namazu), zasnovan millet (ummet) i zbog nje su isukane sablje džihada. Ona je pravo Allahovo, odnosno obligatna obaveza svih robova prema Njemu. Ova

veličanstvena izreka, ustvari, znači islam, ona je ključ za kuću spasa (Džennet) i suština takvaluka (bogobožnosti), čvrsto i neprekidno uže (kojeg se trebamo držati) i smisao iskrenosti i predanosti. Na njoj je zasnovano izbavljenje i spas iz nevjerstva i vatre. Onaj ko je izgovori zaštitio je svoj život i svoj imetak na dunjaluku, a ako je iskreno i s potpunim uvjerenjem potekla iz njegovog srca, spasit će se od Vatre na ahiretu i ući će u Džennet, jer Muhammed, a.s., rekao je: "Allah je, uistinu, zabranio vatri da dotiče onoga ko je iskreno i poradi Allaha izgovorio: 'LA ILAHE ILLELAH.'"

To je jezički sažeta izreka sa neznatnim brojem harfova, lagahna je za izgovaranje ali teška na mizanu -vagi. Tako prenosi Ibn-Hibban i Hakim (u hadisu za koga kaže da je sahih) od Ebu-Se'ida el-Hudrija, r.a., da je Resullah, s.a.v.s., rekao: "Musa, a.s., kazao je: 'Gospodaru moj, pouči me nečemu čime ću Te se sjećati i čime ću Ti se u molbi (dovi) obraćati.' (Gospodar mu je) odgovorio: 'O Musa, reci: 'LA ILAHE ILLELAH!' Na to Musa, a.s., reče: 'O Gospodaru, svi robovi Tvoji to izgovaraju!', a Gospodar mu odgovori: 'O Musa, kada bi sedam nebesa i sve što je na njima, mimo Mene, i isto toliko (sedam) zemalja bilo stavljeno na jednu stranu (vage) a 'LA ILAHE ILLELAH' na drugu, prevagnula bi strana na kojoj je 'LA ILAHE ILLELLAH.'"

Ova veličanstvena izreka ima dva rukna (dijela)

Prvi rukn jeste odricanje, to jest odricanje božanstva svim stvorenjima mimo Allaha.

Drugi rukn jeste potvrđivanje, odnosno pripisivanje božanstva Uzvišenom Allahu. Iz ovoga proizlazi i pojašnjava se njeno značenje (značenje šehadeta) koje podrazumijeva potpuno distanciranje i ograđivanje od širka i mušrika (idolopoklonstva i idolopoklonika) i iskrenu predanost i pokornost jedino Allahu. Ovo je značenje sadržano u riječima Halila-Ibrahima, a.s., njegovom ocu i (njegovom) narodu:

"Nemam ja ništa s onima kojima se vi klanjate, ja se klanjam samo Onome Koji me je stvorio, jer će mi On, doista, na Pravi put ukazati." (Ez-Zuhruf: 26-27)

A to je i smisao riječi Uzvišenog:

"Onaj ko ne vjeruje u šejtana, a vjeruje u Allaha, drži se za najčvršću vezu, koja se neće prekinuti." (El-Bekara: 256)

Tako, kada musliman izgovori ovu rečenicu (ŠEHADET), on njome izjavljuje potpuno ograđivanje od širka i mušrika i obavezuje se na pokornost i predanost jedino Allahu, iskreno Mu ispovijedajući vjeru. Ako ispuni ovu obavezu i ustraje na njoj, praktično će ostvariti vjeru islam i ući će u kuću spasa (Džennet), dok, u suprotnom, njeno izgovaranje i opetovanje samo jezikom, bez djelovanja u skladu s

njenim sadržajem i njenim zahtjevima, neće nimalo koristiti čovjeku. Pa zar je i licemjeri (munafici) nisu izgovarali njihovim jezicima, ne vjerujući (prihvatajući) u njenu istinitost srcima, pa su skončali na samom dnu Džehennema?! Isto tako, ko danas izgovara ovu rečenicu svojim jezikom, a obraća se mrtvima i tavafi (kruži) oko mezarova (turbeta) kako bi se približio (umilio) njihovim vlasnicima (mrtvima), tražeći pomoć i podršku od "evlija" i "dobrih ljudi" i zavjetujući se da će žrtve prinositi (kurbane klati) na njihovim kaburima, njemu "LA ILAHE ILLELLAH" neće ništa koristiti. Zašto? Zato što ne djeluje prema njegovom značenju koje podrazumijeva potpuno ograđivanje i udaljavanje od širka i mušrika i iskreno pokoravanje i robovanje Allahu, Gospodaru svjetova, i zato što smisao "LA ILAHE ILLELLAH" leži u odbacivanju pokornosti (ibadeta) kaburima i približavanju mrtvima (umrlima), kao što leži u odbacivanju pokornosti kipovima — LATU, UZZA'U I MENATU — jer, ne postoji suštinska razlika između obožavanja kipova i obožavanja kaburova (odnosno njihovih vlasnika). Ovo je pravo i istinsko značenje "LA ILAHE ILLELLAH."

Stoga, kada je Vjerovjesnik, s.a.v.s., tražio od nevjernika plemena Kurejš da izgovore "LA ILAHE ILLELLAH", oni su rekli:

"Zar on da bogove svede na Boga jednog? To je, zaista, nešto veoma čudno!" (Sa'd: 5)

Mušrici su, dakle, razumjeli da "LA ILAHE ILLELLAH" podrazumijeva odbacivanje širka i iskrenu pokornost i obožavanje jedino Allaha, dok to ove današnje "kaburdžije" ne razumiju. Oni tako objedinjuju širk sa izgovaranjem šehadeta "LA ILAHE ILLELLAH", a možda ga tumače da znači prihvatanje Allaha kao Halika i Razika (onoga koji stvara i opskrbu daje) i govore da je onaj ko prizna Allaha za "Halika i Razika" ostvario "TEVHID" i posvjedočio da nema drugog boga osim Allaha (LA ILAHE ILLELLAH), a da, poslije toga, prema njima, nema nikakve zapreke da prinosi žrtve (kolje) mrtvima i da im se dodvorava i pokorava raznovrsnim oblicima i ibadeta.³

Oni kao da ne znaju da su mušrici od kojih je Vjerovjesnik, s.a.v.s., tražio da izgovore "LA ILAHE ILLELLAH" priznavali Allaha kao "Halika" i "Razika" (Stvoritelja i vlasnika opskrbe), jer, Allah, dž.š., za njih veli:

"A ako ih upitaš ko je stvorio nebesa i Zemlju, oni će sigurno reći: 'Stvorio ih je Allah!' - Da, Silni i Sveznajući." (Ez-Zuhruf: 9)

I veli:

"Upitaj: 'Ko vas hrani s neba i iz zemlje, čije su djelo sluh i vid, ko stvara živo iz neživoga, a pretvara živo u neživo, i ko upravlja svim?' 'Allah!', reći će oni, a ti reći: 'Pa zašto Ga se onda ne bojite?'" (Junus: 31)

S druge strane da ovo pogrešno razumijevanje šehadeta "LA ILAHE ILLELLAH" potječe od običnog svijeta, problem bi bio rješiv i opasnost bi bila ograničena, jer obične mase se mogu podučiti i oni su spremni, više od drugih, prihvatiti istinu, međutim, musibet (problem) leži u tome što pogrešno shvatanje i razumijevanje "LA ILAHE ILLELLAH" potječe od onih koji tvrde da znaju i koji se proturaju da druge podučavaju i fetve (šerijatskoppravna) rješenja izdaju. Njih je teško urazumiti i uvjeriti jer je njihovo neznanje dvostruko, a dvostruki džahil (neznalica) jeste onaj ko ne zna i ne zna da ne zna jer kao takav on je udaljeniji od prihvatanja istine od običnog neznalice koji priznaje svoj džehl (neznanje). Oni, iako su upućeni u sporedna pitanja vjere (furu'), ne poznaju temelje (osnove) i nedostaje im "EL-FIKHUL-EKBER", a to je spoznaja "TEVHIDA" kojeg su naučavali Božiji poslanici. Iz tog razloga oni se s neprijateljstvom odnose prema njemu i njegovim sljedbenicima i ispisuju djela u kojima odvrćaju od pravog "TEVHIDA" i istinskog značenja šehadeta "LA ILAHE ILLELLAH" i njegovih obligatnih zahtjeva...

"...da bi na Sudnjem danu nosili čitavo breme svoje i dio bremena onih koje su, a da oni nisu bili svjesni, u zabludu doveli. A grozno je to što će oni nositi!" (En-Nahl: 25)

O robovi Allahovi! (Poštovana braćo, cijenjeni vjernici)!

Šehadet "LA ILAHE ILLELLAH" podrazumijeva i obavezuje onoga ko ga izgovori da obavlja namaz, daje zekat, posti razmazan i ako bude u mogućnosti, obavi hadž, tj. posjeti Allahovu kuću (Kabu). Isto tako on ga obavezuje da se pokorava Allahu, držeći se Njegovih naredbi i kloneći se Njegovih zabrana - grijeha.

Međutim, danas ima mnogo ljudi koji izgovaraju ovu rečenicu (kelimei-šehadet), a ne klanjaju namaz ili ne daju (dijele) zekat, a tekstovi Kur'ana i sunneta upućuju i svjedoče da onaj ko ne klanja nije musliman, pa makar i izgovarao "LA ILAHE ILLELLAH."

Uzvišeni Allah kaže:

"Pa ako se pokaju i budu namaz obavljali i zekat davali, ostavite ih na miru" (Et-Tevba: 5),

i kaže u drugom ajetu:

"Ali ako se oni budu pokajali i namaz obavljali i zekat davali, braća su vam po vjeri." (Et-Tevba: 11)

Ova dva plemenita kur'anska ajeta upućuju na to da se onaj ko ne obavlja namaz ne ostavlja na miru, nego se kažnjava (ubija), te da on nije naš brat po vjeri jer je

nevjernik (kafir).

Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao je: "Između roba (čovjeka) i kufra (nevjerstva) jeste ostavljanje namaza." (Prenosi Muslim). Jedna, pak, skupina muslimana odbila je nakon Vjerovjesnikove, s.a.v.s., smrti plaćati zekat iako su svjedočili da je samo Allah Bog (izgovarali šehadet "LA ILAHE ILLELLAH"), pa su se Ebu-Bekr es-Siddik i ashabi, r.a., borili protiv njih i nije ih u tome spriječilo njihovo izgovaranje (očitovanje) šehadeta, jer su zekat smatrali pravom, odnosno obavezom koja proističe iz samog šehadeta, jer je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "A kada izgovore kelimei-šehadet, zaštitili su od mene svoje živote i svoje imetke, osim kada to pravda zahtijeva."

Hasanu el-Basriji, Allah mu se smilovao, rečeno je: "Neki ljudi kažu da će onaj ko kaže 'LA ILAHE ILLELLAH' ući u Džennet, pa je on obrazložio: 'Ko izgovori šehadet ('LA ILAHE ILLELLAH') i ispuni dužnosti i obaveze prema njemu ući će u Džennet.'" A Vehb b. Munebbih je onome ko ga je upitao da li je "LA ILAHE ILLELLAH" ključ Dženneta? rekao: "Da, međutim, nema ključa bez zubaca, pa ko dođe sa ključem koji ima zupce⁴ bit će mu otvorena vrata Dženneta, u suprotnom neće."

Zato se bojte Allaha, o robovi Njegovi, i budite istinski sljedbenici šehadeta ("LA ILAHE ILLELLAH")! Neka nas Svevišnji gospodar sve učini od njih! E'uzu billahi mineš-šejtanir-radžim (Utječem se Allahu od prokletog šejtana):

***"Znaj da nema boga osim Allaha! Traži oprost za svoje grijehe i za vjernike i vjernice! Allah zna kud se krećete i gdje boravite."* (Muhammed: 19)**

Neka nas Allaha obaspe berićetom Kur'ana Uzvišenog...(dova).

NEKA OD ZNAČENJA I ZAHTJEVA ŠEHADETA ("LA ILAHE ILLELLAH")

DRUGA HUTBA

Hvala Allahu, Gospodaru svijetova, pobjeda i sretan kraj pripada bogobožnima. Svjedočim da je samo Allah Bog i da nema druga i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. Neka je salavat od Allaha na njega, njegovu porodicu,

ashabe i njihove iskrene i istinske sljedbenike do Sudnjeg dana...

Ljudi, robovi Allahovi!

Jedno od značenja šehadeta ("LA ILAHE ILLELAH"), njegovih sadržaja i obavezujućih zahtjeva jeste i slijedenje Šerijata i služenje po Njegovom zakonu, zatim prihvatanje haramom ono što je On uharamio a halalom ono što je On halalom učinio, te da se ne pokorava stvorenju tamo gdje će se pogriješiti prema Stvoritelju. Obaveza je, dakle, onoga ko izgovori "LA ILAHE ILLELAH" suditi po Allahovom Zakonu, Šerijatu, i zaniijekati, zanemariti i napustiti sve zakone "TAVAGITA" (onih kojima se pokorava mimo Allaha), jer zakonodavstvo je samo Allahovo izričito i neprikosnoveno pravo. Tako onaj ko propisuje zakone (mimo Allaha) i po njima sudi među ljudima mijenja i odbacuje Šerijat, stavljajući se u poziciju Allahovog sudruga i ortaka, i svako ko ga u tome bude dobrovoljno i po ličnom izboru slijedio i pokoravao mu se učinio je širk, tj. pripisao druga Allahu (izašao iz okvira tevhida). Uzvišeni Allah kaže:

"Zar oni da imaju bogove koji im propisuju da vjeruju ono što Allah nije naredio?" (Eš-Šura: 21)

I kaže:

"Pa ako biste im se pokorili i vi biste, sigurno, mnogobošci postali." (El-En'am: 121) I kaže Svevišnji: ***"Oni pored Allaha, bogovima smatraju svećenike svoje i monahe svoje, i Mesiha, sina Merjemina, a naređeno im je da se samo jednom Bogu klanjaju -nema boga osim Njega. On je vrlo visoko iznad onih koje oni Njemu ravnim smatraju." (Et-Tevba: 31).***

Kada je Adijj ibn Hatim, r.a., čuo ovaj ajet, rekao je: "O Allahov Poslaniče, mi ih nismo obožavali!", na što mu je on odgovorio: "Zar vam nisu dopuštali ono što je Allah zabranio, pa ste ga halalom držali, a zabranjivali vam ono što je Allah dopustio - pa ste ga haramom smatrali?" "Jesu", odgovorio je Hatim, a Poslanik je dodao: "To je njihovo obožavanje." Danas to predstavljaju vladari i namjesnici koji sude i vladaju na osnovu ljudskih, pozitivnih (laicističkih) zakona umjesto Šerijata; zatim pojedini fanatični i pristrasni fakihi (takozvani islamski pravници) koji slijepo slijede i oponašaju njihove učitelje i imame, pa makar se ispostavilo da su oni pogriješili u prosudi i idžtihadu i odstupili od dokaza; kao i neke (nazovi) sufije (derviši) koji se pokoravaju šejhovima tarikata u stvarima koje vode u širk i novotarije. Sve to ulazi u okvire obožavanja svećenika i monaha mimo Uzvišenog Allaha, a što, opet, obavezuje svakog muslimana koji želi da se spasi i uspije, da dobro spozna i razumije smisao i značenje šehadeta (LA ILAHE ILLELAH), da shvati njegov sadržaj i obaveze koje

on zahtijeva i nameće, te da djeluje u skladu s tim kako bi bio njegov istinski sljedbenik.

Uzvišeni kaže:

“Znaj da nema boga osim Allaha, i traži oprost za svoje grijeh!”
(Muhammed: 19),

zadužujući nas spoznajom prije riječi i djela, jer djelo koje nije zasnovano na ispravnom i tačnom znanju i spoznaji neminovno vodi u zabludu i stranputicu. I u drugom ajetu Uzvišeni veli: ***“Oni kojima se oni, pored Njega, klanjaju, neće moći da se za druge zauzimaju, moći će samo oni koji Istinu priznaju, oni koji znaju.”*** (Ez-Zuhruf: 86). To jest koji priznaju “TEVHID” očitovanjem šehadeta “LA ILAHE ILLELAH” i koji znaju, tj. srcima prihvataju i razumiju ono što jezicima svojim svjedoče.

Stoga se bojte Allaha, o robovi Allahovi, i studirajte i proučavajte značenje šehadeta “LA ILAHE ILLELAH” kako biste spoznali i otkrili njegovu suštinu i sadržaj te neopohodne zahtjeve koje on nameće; i čvrsto se držite Allahove Knjige i sunneta Njegovog Poslanika.

Gospodaru naš, učini nas sljedbenicima čistog “TEVHIDA” (očitovanja Tvoje jednoće) i pomози nam da se iskreno i skrušeno samo Tebi pokoravamo i samo Tebe obožavamo i ni u čemu Ti druga ne pripisujemo.

Gospodaru naš, Ti visoko uzdigni bajrak “Tevhida” i učini da Tevhidom smrt dočekamo, tj. kelimei-šehadetom u srcu i na usnama.

SMISAO I SADRŽAJ ŠEHADETA “LA ILAHE ILLELAH MUHAMMEDUN RESULULLAH”

PRVA HUTBA

Hvaljen neka je Allah, Koji Sebi nije uzeo djeteta, Koji u vlasti nema ortaka i Kome ne treba zaštitnik zbog nemoći, i hvaleći Ga veličaj! Svjedočim da je samo Allah Bog, On nema druga i On je vrlo visoko iznad onoga što o Njemu govore zulumčari i nevjernici. I svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik, Allah, dž.š., poslao ga je pred Sudnji dan kao donosioca radosnih vijesti i kao poslanika koji opominje da, po Njegovom naređenju, Allahu poziva i kao svjetiljku koja sija. Neka je salavat Allahu i selam neizmjerni na njega, njegovu porodicu, ashabe i sve njegove sljedbenike do Sudnjega dana.

O ljudi! Bojte se Uzvišenog Allaha i pokorni Mu budite!

Robovi Allahovi! Prvi rukn ili temelj islama jeste kelimei-šehadet: svjedočenje i očitovanje da je samo Allah Bog i da je Muhammed, s.a.v.s., Njegov poslanik. Ovaj je rukn ili temelj osnova na kojoj počivaju ostali temelji ili ruknovi i na koju se nadograđuju i iz koje proističu svi vjerski propisi i odredbe. Ako je ova osnova zdrava, čvrsta i stabilna, bit će ispravna sva ostala djela, bit će primljena kod Allaha i koristit će njihovom vlasniku, a ako se ova osnova poremeti i poljulja (iskvari), propast će sva ostala djela, u pepeo će biti pretvorena i kao varka (fatamorgana) u ravnici će postati, u kojoj žedan vidi vodu, ali kad do nje dođe, ništa ne nađe; postat će nalik na pepeo koji vihor u olujnom danu raznese i predstavljat će teret i beskorisno trudbovanje za njihovog vlasnika na dunjaluku te jad, propast i nesreću na Sudnjem danu.

Robovi Allahovi! Kelimei-šehadet - svjedočenje Allahove jednoće i Muhammedovog poslanstva (LA ILAHE ILLELAH MUHAMMEDUN RESULULLAH) ima svoj smisao i značenje kao i obaveze i zahtjeve koje nameće i koje iz njega proističu. Neophodno je da onaj ko izgovori šehadet poznaje to značenje i da djeluje u skladu s obavezama koje iz njega proističu, u suprotnom, neće mu nimalo koristiti njegovo puko očitovanje i izjavljivanje jezikom. Smisao svjedočenja da je samo Allah Bog (LA ILAHE ILLELAH) jeste čvrsto i nepokolebljivo priznavanje i prihvatanje da niko mimo Allaha ne zaslužuje da se obožava i da mu se pokorava i da su sva božanstva mimo Njega lažna i ništavna.

“To zato što je Allah - Istina, a oni kojima se, pored Njega, oni mole — neistina, i što je Allah uzvišen i velik.” (Lukman: 30)

A zadužba, imperativ i zahtjev svjedočenja da je samo Allah Bog jeste da se pokoravaš samo Njemu i da ne obožavaš nikoga pored Njega. Tako, kada izgovoriš: “Svjedočim da je samo Allah Bog” (LA ILAHE ILLELAH), ti izjavljuješ i obznanjuješ da nemaš ništa sa lažnim božanstvima mimo Allaha i obavezuješ da se da ćeš se pokoravati i robovati samo Njemu (Allahu), da ćeš raditi ono što On naređuje, a kloniti se onoga što On zabranjuje. Stoga, kada je Vjerovjesnik, s.a.v.s., zatražio od mušrika (mnogobožaca) da kažu “LA ILAHE ILLELAH”, razumjeli su da on traži od njih da obožavaju samo Allaha i da napuste i ostave obožavanje idola i kipova, pa su odbili da izgovore tu rečenicu, zanijekali su je i rekli:

“Zar on da bogove svede na Boga jednog? To je, zaista, nešto veoma čudno!” I oni ugledni između njih krenuše. ‘Idite i ostanite pri klanjanju bogovima svojim, ovim se, uistinu, nešto veliko hoće!’” (Sa’d: 5-6)

Ovo je značenje i smisao “LA ILAHE ILLELAH”: svodenje božanstava na jednog Boga i odbijanje pokornosti i robovanja bilo kome mimo Njemu. Mušrici su razumjeli i shvatili jer su bili Arapi, poznati po rječitosti i retorici, dok to poklonici (obožavatelji) kaburova (i mezarova) danas ne razumiju, to jest ne razumiju smisao i značenje “LA ILAHE ILLELAH” niti djeluju u skladu s imperativom i zahtjevom kojeg šehadet traži i nameće. Zbog toga oni izgovaraju “LA ILAHE ILLELAH”, a klanjaju se mrtvima (obožavaju mrtve), tako da su prvi mušrici bili bolji poznavaoци značenja šehadeta (“LA ILAHE ILLELAH”) od njih, i bolji poznavaoци imperativa i zahtjeva koji iz njega proizlaze. Spomenute “kaburdžije” izgovaraju “LA ILAHE ILLELAH”, ali pored toga dozivaju: “O Alija, o Husejne, o Abdul-Kadire.” Dozivaju mrtve i od njih pomoć traže za ostvarivanje i realizaciju potreba i otklanjanje nedaće i nesreća, tavafe — kruže oko njihovih kaburova i kurbane im (pored njih) kolju, pa šta je onda smisao i značenje

šehadeta ("LA ILAHE ILLELAH") kod njih i čemu on koristi. Oni su, uistinu, narod koji ne razumije!

"Zaboravili su Allaha, pa je i On njih zaboravio." (Et-Tevba: 67) "Ružni postupci njihovi predstavljeni su im kao lijepi. A Allah neće ukazati na Pravi put onima koji neće da vjeruju." (Et-Tevba: 37)

Robovi Allahovi! Jedan od imperativa i zahtjeva šehadeta ("LA ILAHE ILLELAH") jeste da obavljate namaz, jer namaz je drugi rukn ili temelj islama nakon kelimei-šehadeta. Uzvišeni Allah kaže: ***"A ako se oni budu pokajali i namaz obavljali i zekat davali, braća su vam po vjeri." (Et-Tevba: 11)***

Zatim, od imperativa i zahtjeva šehadeta ("LA ILAHE ILLELAH") jeste i to da dajete (dijelite) zekat, da postite ramazan, da, ako ste u mogućnosti, hadž obavite i da vjerske dužnosti i obaveze izvršavate, a da se harama ili zabrana klonite. Ashabi, r.a., borili su se pod zastavom (vodstvom) Ebu-Bekra es-Siddika, r.a., protiv onih koji su odbili plaćati zekat, bez obzira što su izgovarali "LA ILAHE ILLELAH" i govorili su (to jest ashabi) da je zekat pravo "LA ILAHE ILLELAH" (to jest obaveza koja se mora prema šehadetu ispuniti). Hasanu el-Basriji, rahimehullahu, rečeno je: "Neki ljudi vele da će onaj ko kaže 'LA ILAHE ILLELAH' ući u Džennet" pa je on to pojasnio rekavši: "Ko izgovori šehadet ('LA ILAHE ILLELAH') i ispuni dužnosti i obaveze prema njemu ući će u Džennet." A Vehb ibn Munebbih bi onome ko bi ga upitao: "Da li je 'LA ILAHE ILLELAH' ključ Dženneta?", rekao: "Da, međutim, nema ključa bez zubaca, pa ko dođe s ključem koji ima zupce,⁵ bit će mu otvorena vrata Dženneta, dok u suprotnom neće."

Robovi Allahovi! Kao što je veliki širk⁶ oprečan i suprotan šehadetu ("LA ILAHE ILLELAH"), anulira ga i poništava, isto tako ostali grijesi, (koji su manji od njega) umanjuju sadržaj ili obim imperativnih zahtjeva ove velike izreke i smanjuju sevab (nagradu) za nju, u skladu s grijehom koji rob učini ili grijeh potekne od njega. Zato se traži od svakog muslimana da izgovori "LA ILAHE ILLELAH", da spozna njegovo značenje i da djeluje u skladu s njegovim imperativima i zahtjevima i javno i tajno, i u djelima i u nijetima, te da se drži puta kojim on vodi. Uzvišeni Allah kaže:

"Oni kojima se oni, pored Njega, klanjaju — neće moći da se za druge zauzimaju; moći će samo oni koji istinu priznaju, oni koji znaju." (Ez-Zuhruf: 86)

"Oni koji istinu priznaju", to jest: svjedoče i izgovaraju "LA ILAHE ILLELAH", i "koji znaju", to jest srcima vjeruju i priznaju riječi koje svojim jezicima izgovaraju. Pa bojte se Allaha, o robovi Allahovi, budite svjesni značenja ovog šehadeta i djelujte u

skladu s njegovim sadržajem, zahtjevima i imperativima, jer cilj od njega se ne svodi na golo opetovanje i izgovaranje jezikom bez spoznaje njegovog značenja, vjerovanja i prihvatanja njegovog sadržaja i praktičnog djelovanja u skladu s tim, što, uistinu, ne bi vodilo nikakvom dobru ili bilo kakvoj koristi. "E'UZU BILLA HIMINEŠ-ŠEJTANIR-RADŽIM" (Utječem se Allahu od prokletog šejtana):

"Prije tebe nijednog poslanika nismo poslali, a da mu nismo objavili: 'Nema boga osim Mene, zato se Meni klanjajte!'" (El-Enbija': 25)

SMISAO I SADRŽAJ ŠEHADETA

DRUGA HUTBA

Slavljen neka je Allah, Koji je poslao Poslanika Svoga s uputom i vjerom istinitom da bi je uzdigao iznad svih vjera. A Allah je dovoljan svjedok. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Koji nema druga. Priznajem Njegovo postojanje i vjerujem u Njegovu jednoću. I svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik, neka je salavat i selam Allahov neizmjerni na njega, njegovu porodicu i ashabe, njegove drugove.

Ljudi, poštovana braćo! Smisao i značenje šehadeta svjedočenja da je Muhammed Allahov poslanik, ("EŠHEDU ENNE MUHAMMEDEN RESULULLAH") bilo je priznavanje da je on od Allaha poslan i čvrsto, vjerovanje srcem u to, a "mukteda", tj. imperativ i zahtjev ovog šehadeta može se svesti i koncentrisati na četiri stvari: pokoravanje Poslaniku u onome što je naredio; potvrđivanje istinitosti onoga o čemu je izvijestio; izbjegavanje onoga što je zabranio i na što je upozorio i pokoravanje i robovanje Allahu izričito onako kako je on propisao i odredio. Tako, ako si posvjedočio da je on Resulullah, Allahov poslanik, dužan si mu se pokoravati i izvršavati njegova naređenja; kloniti se i izbjegavati ono što ti je zabranio; svjedočiti istinitost vijesti koje prenosi od Uzvišenog Allaha o prijašnjim i budućim gajb-stvarima i ne praktikovati i ne izvršavati nijednu vrstu ibadeta sve dok ne utvrdiš da se podudara sa Šerijatom kloneći se bid'ata i novotarija i izbjegavajući stavove i mišljenja koja su oprečna njegovoj praksi i sunnetu, bez obzira koliki stupanj znanja i fikha dostigao

onaj ko ih zastupa. Jer u govoru svakoga od nas ima onoga što je za prihvatiti i onoga što je za odbaciti, osim Resulullaha, s.a.v.s., Imam Malik ibn Enes, r.a., veli: "Svako od nas odgovara i odgovara mu se (prihvata se od njegovog mišljenja i odbacuje, a i on odbacuje tuđa mišljenja) osim vlasnika ovog kabura", misleći na kabur Allahovog Poslanika, s.a.v.s., A imam Muhammed ibn Idris Eš-Šafij, rahimehullah, rekao je: "Sva je islamska ulema saglasna da onaj kome se razotkrije i ko spozna sunnet Allahovog Poslanika, s.a.v.s., nema pravo da poziva mišljenju i stavu bilo koga drugog." A imam Ahmed ibn Hanbel, rahimehullahu, rekao je: "Čudim se ljudima koji su spoznali 'isnad' (lanac prenosilaca hadisa) i njegovu ispravnost, a opet zastupaju mišljenje Sufjana"⁷, a Uzvišeni Allah veli:

"Neka se pripaze oni koji postupaju suprotno naređenju Njegovu da ih iskušenje (fitna) kakvo ne stigne ili da ih patnja bolna ne snade." (En-Nur: 63)

A znaš li šta je "fitna" (iskkušenje?) "Fitna" je širk jer može se desiti da kada odbaci nešto od njegovog (Poslankovog) govora (hadisa), u njegovom srcu ponikne i začne se zabluda i stranputica, pa doživi propast i kaznu, jer Uzvišeni Allah veli:

"Ono što vam Poslanik da (naredi), to uzmite, a ono što vam zabrani, ostavite." (El-Hasr: 7)

Robovi Allahovi! Bojte se Uzvišenog Allaha i pokorni Mu budite, i znajte da je najbolji govor - Allahov govor (Njegova knjiga), najbolja uputa -uputa Muhammeda, s.a.v.s., a najopasnije i najružnije stvari jesu novotarije (inovacije u vjeri)...itd.

UKAZIVANJE NA OPASNOST ŠIRKA

Slavljen neka je Allah, Gospodar svjetova.

"On je naredio da se klanjate samo Njemu. To je jedino prava vjera, ali većina ljudi ne zna." (Jusuf: 40)

Svjedočim da je samo Allah Bog, Koji nema druga.

"Hvaljen neka je On i vrlo visoko iznad onih koje Njemu smatraju ravnim!" (Er-Rum: 40)

I svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. Poslao ga je s misijom i zadaćom da poziva u "TEVHID" i da ukaže na opasnost i pogubnost "ŠIRKA", pa se istinski, u ime Allaha, zalagao i borio dok poslanicu Gospodara

svoga nije dostavio i dok Allah nije vjeru Svoju sa njime usavršio i blagodat Svoju prema ljudima sa njime upotpunio. Neka je salavat Allahov i selam neizmjerni na njega, njegovu porodicu, ashabe i sve one koji put i program njihov budu slijedili do Sudnjeg dana.

O ljudi, poštovana braćo i džematlije! Bojte se Uzvišenog Allaha, izvršavajte ono što vam je naredio, a klonite se onoga što vam je zabranio, i znajte da je najveća obaveza kojom vas je zadužio "TEVHID", a to je iskrena pokornost i predanost samo Jedinom Allahu, Koji nema durga. On vas je radi toga i stvorio pa je rekao.

"Džine i ljude sam stvorio samo zato da Mi se klanjaju (robuju)." (Ez-Zarijat: 56)

Korist od toga vraća se vama, jer vama je potrebno da se pokoravate i robujete Allahu kako biste zaslužili Njegovu milost (rahmet) i kako biste bili spašeni Njegove kazne. Allah vam je, dakle, naredio da Mu se pokoravate radi vašeg ličnog interesa, a što se tiče Njega, slavljem neka je On, Njemu vaša pokornost i vaš ibadet nije potreban. Uzvišeni kaže:

"Ako budete nezahvalni (nevjernici) i vi i svi drugi i na Zemlji - pa, Allah, doista, ni o kom nije ovisan i On je jedini hvale dostojan." (Ibrahim: 8)

A najveće i najopasnije što vam je Allah, dž.š., strogo zabranio jeste "ŠIRK", a širk je usmjeravanje ili ukazivanje pokornosti i robovanja, u bilo čemu, nekome drugom mimo Uzvišenog Allaha, kao što je npr. dova (molba), klanje (žrtvovanje), zavjetovanje, strah, nada i dr. Uzvišeni kaže:

"Ko drugog Allahu smatra ravnim, Allah će mu ulazak u Džennet zabraniti i boravište će njegovo Džehennem biti." (El-Ma'ida: 72)

I kaže:

"Allah neće oprostiti da Mu se neko drugi smatra ravnim (širk), a oprostiti će manje grijeha od toga, kome On hoće." (En-Nisa': 48)

Širk se dijeli na dvije vrste. Prva je vrsta veliki širk koji izvodi iz dina (islama) i otklanja svetost, neprikosnovenost života i imetka njegovog počinioca na dunjaluku (život i imetak mušrika postaju halal na dunjaluku), izuzev ako je pod "ahdom", ugovorom sa muslimanima, dok će na ahiretu vječno i zauvijek boraviti u vatri džehennemskoj, pošto je Allah, dž.š., Džennet za njega zabranjenim učinio i iz okrilja Svoje milosti i oprosta udaljio ga i protjerao. Do ovog širka dolazi i ostvaruje se kada rob (čovjek) posveti nešto od svoje pokornosti i robovanja nekom drugom mimo Allaha, kao kada bi, npr. prizivao mrtve, džine i šejtane da mu pomognu u realizaciji

njegovih potreba, te u otklanjanju onoga što ga zadesi od zla i nesreća; ili kada bi njima prinosio žrtve (kiao kurbane) povodom iscjeljenja od bolesti ili povodom "njihovog otklanjanja zla od njega." Tu svakako spada i ono što se dešava danas kod kuburova (mezarova) nekih "evlija" i "dobrih Allahovih robova" koji su postali idoli kojima se robuje i klanja mimo Uzvišenog Allaha u mnogim mjestima i zemljama na svijetu. Upravo onako kako je to činio narod Nuhov, a.s., prekoračujući granice poštivanja i pažnje prema "DOBRIM" (dobrim Allahovim robovima), govoreći:

"Nikako božanstva svoja ne ostavljajte, i nikako ni Vedda, ni Suvaa, a ni Jegusa, ni Jeuka, ni Nesra ne napuštajte!" (Nuh: 23)

U Buharijnom Sahihu (zbirci) prenosi se od Abdullaha ibn Abbasa, r.a., da su u ovom ajetu bili spomenuti dobri ljudi u narodu Nuhovom pa kada su pamrli, šejtan je navratio njihov narod da im načine spomenike (statue, kipove) i postave ih na mjesta na kojima su oni sjedili, pa su tako i učinili i nisu ih u prvo vrijeme obožavali. Međutim, kada je izumrla prva generacija (oni koji su načinili te spomenike) i kada je iščezlo znanje, pretvoreni su u božanstva (počeli su ih obožavati). "A Ibn-Džerir, rahimehullah, prenosi od Muhammeda ibn Kissa da su Jegus, Jeuk i Nesr bili dobri ljudi od potomaka Ademovih i da su imali svoje sljedbenike koji su se za njima povodili i slijedili ih, pa kada su pomrli njihovi drugovi, rekli su "Kada bismo ih naslikali (načinili slike, idole ili kipove u njihovim likovima), to bi nas više bodrilo na pobožnost i pokornost (Allahu)", pa su tako i učinili (napravili slike, crteže od njihovih likova). Međutim, kada su oni koji su načinili te slike pomrli, naslijedili su ih drugi narodi kojima je došao Iblis i došapnuo (rekao) kako su ih oni (to jest oni prijašnji) obožavali i njima se obraćali da im kišu pošalju, pa su ih (dakle ovi potonji) počeli obožavati.

Robovi Allahovi! Ovo što se desilo narodu Nuhovom, pa su mrtve obožavali, dešava se i danas poklonicima i ljubiteljima kaburova u mnogim zemljama na svijetu, iako, uz to, prizivaju i tvrde da su muslimani.

Druga vrsta širka jeste mali širk, u što naprimjer spada icemjerstvo, zaklinjanje nečim drugim mimo Allaha: riječi: što bude htio Allah i taj i taj (od ljudi); da nije Allaha i tebe ne bi se desilo to i to, i slično tome. Ova vrsta širka ne izvodi iz dina (islama), ali je opasna i predstavlja veliki grijeh, a katkad može da dovede i do velikog širka.

Robovi Allahovi (draga braćo, poštovane džematlije)! Ako širk predstavlja ovako veliku opasnost, onda je obaveza muslimana upoznati ga kako bi ga se klonio i to tako što će naučiti i spoznati pravu "akidu" (pravo vjerovanje) i upoznati se sa stvarima koje su mu oprečne i koje ga poništavaju (iz domena velikog širka), ili ga okrnjuju i

narušavaju (iz domena malog širka), jer za onoga ko ne poznaje širk postoji opasnost da u njega padne (da ga počini). Vođa pravovjernih Omer ibn El-Hattab rekao je: "Približilo se vrijeme kada će ogranci islama biti rušeni jedan po jedan, kada u islamu odrastu oni koji ne poznaju džahilijet (neznaboštvo)." A Huzejfe ibn el-Jeman, r.a., govorio je: "Ljudi su pitali Resulullaha, s.a.v.s, o dobru, a ja sam ga pitao o zlu, bojeći se da ne upadnem u njega (bojeći se da mu ne zadesi)." A kako čovjek ne bi strahovao od padanja u širk kada je od toga strahovao Ibrahim, a.s., prijatelj Allahov, govoreći:

"Gospodaru moj, učini ovaj grad sigurnim i sačuvaj i mene i sinove moje da se klanjamo kumirima, oni su, Gospodaru moj, mnoge ljude na stranputicu naveli." (Ibrahim: 35-36)

Tako je molio, unatoč činjenici što je svojom rukama kumire srušio i polomio, međutim, on se bojao iskušenja ("fitneta"), a vjernik se ne hvališe i ne smatra sebe imunim (i nepogrešivim) niti je u potpunoj sigurnosti od kušnje (fitne) pa mu je potrebno da ga Uzvišeni Allah učvrsti na istini i Pravom putu. Kako da čovjek ne strahuje od padanja u širk kada je naš Vjerovjesnik, s.a.v.s, govorio svojim ashabima: "Najviše od čega za vas strahujem jeste mali širk." "A šta je mali širk?", upitali su, a on je odgovorio: "Licemjerstvo! Uzvišeni Allah će na Sudnjem danu kada nagradi ljude u skladu s njihovim djelima, reći: 'Idite onima pred kojima ste se na dunjaluku pretvarali pa pogledajte hoćete li naći kod njih ikakvu nagradu (ili nadoknadu).'" (Prenosi imam Ahmed). Šejh Abdurahman ibn Hasan, rahimehullahu, veli: "Ako je mali širk bio opasan i zastrašujući za ashabe Allahovog Poslanika, s.a.v.s., uz savršenstvo njihovog znanja (spoznaje) i jačinu njihovog imana, kako onda da ne strahuju od njega i od onoga što je iznad njega (velikog širka) — oni koji su daleko ispod njih i u znanju i u vjerovanju (imanu)?" Posebno ako se zna da jedan dio današnje uleme u islamskom svijetu poznaje od "TEVHIDA" onoliko koliko su priznavali i sami mušrici, a ustvari nisu svjesni suštine i smisla božanstva koga je riječ iskrena i istinita (kelime-i-šehadet) otpisala svim drugima mimo Svevšenjeg Allaha.

Robovi Allahovi! Kako da ne strahujemo od širka a većina nas danas i ne poznaje šta je širk i koje su njegove vrste, čak da to mjere da su neki džahili (neznalice) ili bezbrižnici i nemarnici za svoje vjerovanja (akidu) počeli tražiti lijek za njihove bolesti kod nadriljekara, dedžala, čarobnjaka (šarlatana i varalica) i sihirbaza (mađioničara), a ovi im, možda, naredi da učine širk pa se oni odazovu i poslušaju, kao što je npr. prinošenje žrtve (klanje) džinima, zavjetovanje kaburu (da kod njega kurban zakolje

i sl.) tog i tog ("evlije"), oblačenje "HALKE" (prstena i sl.), konca (sveze) i zapisa (talismana). Drugi, pak, odlaze kod vračara, proroka i gatara (predskazivača, astrologa) da ih pitaju o gajbu (tajnim stvarima), a Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao je: "Ko ode vračaru pa ga upita o nečemu, a onda posvjedoči istinitost onoga što on kaže (povjeruje u ono što on kaže) neće mu namaz biti primljen četrdeset dana." (Prenosi Muslim). I još je rekao, s.a.v.s.: "Ko ode proroku (proricatelju) pa povjeruje u ono što on kaže zanijekao je (porekao) ono što je objavljeno Muhammedu, s.a.v.s.," (Prenosi: Ahmed, Ebu-Davud, Tirmizija ibn-Madže). Kako da ne strahujemo od zapadanja u širk kada se danas dobar dio onih koji se deklarišu pripadnicima islama već našao u njemu i praktikuju ga u svim njegovim vidovima pored (kod) kaburova (mezarova) i turbeta koja su sazdana u mnogim gradovima i zemljama. Na njima su podignuta kubeta i niz njih (kaburove) spuštene su zastori (zaogrnuti su u zastore); pored njih su stavljene sanduce za prikupljanje zavjeta i dobrovoljnih priloga; pripremljeni su i uređeni za tavaf (kruženje oko njih), dodirivanje, doticanje i potiranje njihovih ruknova (temelja i stupova, strana), iskanje pomoći od njihovih stanara (umrlih) i uzimanje istih za posrednike kod Uzvišenog Allaha — baš onako kako su to činili i govorili prvi mušrici, njihova braća:

"Mi im se klanjamo samo zato da bi nas što više Allahu približili." (Ez-Zumer: 3)

U Buhariji i Muslimu (dvjema vjerodostojnim hadiskim zbirkama) prenosi se od hazreti Aiše, r.a., da je Ummu Seleme, r.a., spomenula Vjerovjesniku, s.a.v.s., crkvu koju je vidjela u Abesiniji te slike (idole) koje su se nalazile u njoj pa je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: "To su ljudi koji bi, kada bi umro među njima "dobri čovjek" ili "dobri rob", podigli u njegovom kaburu džamiju i naslikali bi u njemu te slike (sačinili bi u njemu te idole ili kipove), to su najgora stvorenja kod Allaha." Šejhul-islam, Ibn Tejmijje, rahimehullah, komentarišući ovaj hadis, veli: "Oni su sastavili i spojili dva zla, iskušenja (fitneta): fitnet kaburova i fitnet kipova ili idola." A zatim, Allah mu se smilovao, dodaje: "Uistinu je širk s kaburom čovjeka za koga se vjeruje da je dobar bliži srcima (ljudima) od širka sa drvetom ili kamenom. Stoga ti vidiš (nalaziš) kako su 'mušrici' skrušeni, ponizni i srčano predani pokornosti i ibadetu kod kaburova, više negoli u Allahovim kućama (džamijama) ili u praskozorje (osvit zore). Neki od njih padaju im, čak, i na sedždu, dok se većina uzda u bericet namaza i dove učinjenih kod njih (kaburova ili turbeta) više nego što se uzda kada to obavi u džamijama."

Zato se bojte Allaha, o robovi Allahovi, i molite Ga da vam pomogne da spoznate istinu, u skladu s njom djelujete i da na njoj ustrajete.

“Gospodaru naš, ne dopusti srcima našim da skrenu, kad si nam već na Pravi put ukazao, i daruj nam Svoju milost; Ti si, uistinu, Onaj Koji mnogo daruje!” (Al-Imran: 8)

Kazah vam ovaj govor moj i molim Allaha da oprost i meni i vama, pa molite Ga i vi za oprost jer On, uistinu, mnogo prašta i samilostan je.

LJUBAV PREMA ALLAHU I NJEGOVOM POSLANIKU

PRVA HUTBA

Hvala Allahu na darovima Njegovim i na dobročinstvu Njegovom, Koji nas je obasuo blagodatima Svojim, i vidljivim i nevidljivim. Svjedočim da je samo Allah Bog, On nema druga, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. Poslao ga je s uputom i vjerom istinitom da bi je uzdigao visoko iznad svih vjera, pa neka je salavat Allahov i selam obilni na njega, njegovu porodicu i ashabe...

O Ljudi (draga braćo)! bojte se Uzvišenog Allaha i pokoravajte Mu se iz ljubavi i poštivanja prema Njemu i iz žudnje za Njegovom nagradom i straha od Njegove kazne. On je Bog Koga srca obožavaju i iz ljubavi, poštivanja i veličanja Mu se pokoravaju (robuju). A ako su srca po prirodi svojoj sklona da vole onoga ko ima dobro učini, onda treba znati da svako dobro (činstvo) i svaka blagodat potječe od Svevišnjeg Allaha.

"Od Allaha je je svaka blagodat koju uživete." (En-Nahl: 53)

Zato je dužnost i obaveza roba (čovjeka) da Ga neizmjereno voli, da se samo Njemu pokorava i robuje i da Mu druga ne pripisuje. A ljubav roba prema njegovom Gospodaru ima svoje alamete (znakove) koji na nju upućuju. Uzvišeni Allah kaže:

"Reci: 'Ako Allaha volite, mene slijedite, i vas će Allah voljeti i grijehe vam oprostiti!'" (Ali-'Imran: 31)

Allamet ljubavi roba prema Allahu, dakle, ogleda se u njegovom slijedenju Poslanika (izvršavanjem onoga što je on naredio a izbjegavanjem onoga što je on zabranio). ***"Reci: 'Ako Allaha volite, mene slijedite.'"*** Onaj, pak, ko tvrdi da voli Allaha, a postupa suprotno praksi Njegovog Poslanika obični je lažac, odnosno nije iskren u svojoj tvrdnji pa je, stoga, jedan od "selefa" (naših dobrih prethodnika)

rekao: "Neki ljudi su utvrdili da vole Allaha pa je Allah objavio ajet iskušenja i ispita." **"Reci: 'Ako Allaha volite, mene slijedite.'"** Što se tiče riječi Uzvišenog, **"... i vas će Allah voljeti i grijehе vam oprostiti"**, one ukazuju na rezultat, korist i plod ljubavi prema Allahu, a to je ljubav Allahova prema onome ko Njega zavoli i praštanje njegovih grijehа. Uzvišeni kaže:

"O vjernici, ako neko od vas od vjere svoje otpadne, pa, Allah će sigurno mjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite; oni će se na Allahovom putu boriti i neće se ničijeg prijekora bojati." (El-Ma'ida: 54)

U ovom časnom ajetu Allah navodi da ljubav roba prema njegovom Gospodaru ima četiri alameta, znaka:

prvi: poniznost prema vjernicima, u smislu iskazivanja samilosti prema njima, saosjećanja sa njima i dobročinstva prema njima;

drugi: ponos prema nevjernicima, u smislu iskazivanja strogosti i mržnje prema njima, kako Uzvišeni Allah kaže:

"...strogi prema nevjernicima..." (El-Feth: 29);

treći: prakticanje džihada (borba na Allahovom putu) životom, imetkom, jezikom i srcem;

četvrti: da u svojoj borbi na Allahovom putu ne preza i ne strahuje ni od čijeg prijekora, tako što neće obraćati pažnju niti će na njega utjecati prijekor ljudi upućen na račun njegovog truda, uloženog na putu džihada, da'veta (misionarstva) i naređivanja dobra a odvrćanja od zla. Prijekor i prigovor ljudi ga ne smije spriječiti od ustrajnosti na tom putu.

A od znakova iskrenosti roba u njegovoj ljubavi prema Allahu jeste, prije svega, davanje prednosti onome što Allah voli nad onim što je njemu drago i čemu teži njegova strast i požuda te njegova prirodna naklonost prema imetku, rodbini i domovini. Uzvišeni Allah kaže:

"Reci: 'Ako su vam očevi vaši, i sinovi vaši, i braća vaša, i žene vaše, i rod vaš, i imanja vaša koja ste stekli, i trgovačka roba za koju strahujete da neće prohođe imati, i kuće vaše u kojima se prijatno osjećate - miliji od Allaha i Njegova Poslanika i od borbe na Njegovom putu, onda pričekajte dok Allah Svoju odluku ne donese'. A Allah grješnicima neće ukazati na Pravi put." (Et-Tevba: 24)

Allah je naredio Svom Vjerovjesniku da zaprijeti (kaznom) onom ko da prednost jednog od ovih osam stvari (ili svima zajedno): njegovoj porodici, imetku, rodu, trgovini

i kućama (stanovima) pa ih proturi ili jednoj od njih pred izvršavanjem i praktikovanje djela koja je Uzvišeni Allah obaveznim učinio, koju voli i kojima je zadovoljan, kao što su: džihad, hidžra i slično tome. Ibn-Kesir, rahimehullah, u komentaru ovog ajeta, kaže: "Ako vam ove stvari 'budu milije od Allaha i Njegova Poslanika i od borbe na Njegovom putu, onda pričekajte', to jest pogledajte kakva će vas kazna od Allaha stići." Stoga su prvi muslimani, muhadžiri i ensarije, i oni koji su ih, dobra djela čineći, slijedili davali prednost onome što Allah voli nad onim što je njima drago pa su žrtvovali svoje živote i svoje imetke za džihad (borbu) i trošenje na Allahovom putu, bez obzira na opasnost gubljenja života i nestanka imetka kojom je to bilo popraćeno. Muhadžiri su ostavili svoje domove, svoje imetke i svoje evlade (djecu) i preselili se iz rodne im grude u Darul-Hidžre (Medinu), čeznući i želeći da Allahovu milost i naklonost steknu, i Allaha i Poslanika Njegova pomognu. Zato je Allah o njima rekao:

"Oni su iskreni!" (El-Hudžurat: 15)

Pa uporedite, o robovi Allahovi, stanje većine nas danas sa stanjem ovih iskrenih, pa ćete vidjeti da mnogi od nas daju prednost ličnim strastima i prohtjevima nad pokornošću njihovom Gospodaru. Kada se neko od nas pozove na namaz, a on je u svojoj trgovini ili na radnom mjestu, vidiš ga kako daje prednost sticanju dunjaluka nad traženjem ahireta, pa se predaje prodaji i kupovini, izvršavanjem dunjalučkog posla, a ne odlazi na namaz, već se oglašuje o naređenje svog Gospodara Koji kaže:

"O vjernici, kada se u petak na molitvu pozove, kupoprodaju ostavite i podite da molitvu obavite!" (El-Džumu'a: 9)

I kaže:

"U džamijama, koje se voljom Njegovom podižu i u kojima se spominje Njegovo ime — hvale Njega, ujutro i navečer, oni koje kupovina i prodaja ne ometaju da Allaha sopominju i koji molitvu (namaz) obavljaju i milostinju udjeljuju, i koji strepe od Dana u kom će srca i pogledi biti uznemireni." (En-Nur: 36-37)

Trgovac koji stječe imetak na nedopušten način, putem kamate, varanja, laganja i sl. daje prednost ljubavi prema imetku iznad ljubavi prema Allahu (voli imetak više od Allaha). Isto tako škrta (škrt čovjek) koji zapostavlja obligatne dužnosti i obaveze prema svom imetku, kao što su izdvajanje zekata i trošenja na Allahovom putu, daje prednost ljubavi prema imetku iznad ljubavi prema Allahu, zaboravljajući riječi Uzvišenog:

“Neka oni koji škrtare u onom što im Allah iz obilja Svoga daje nikako ne misle da je to dobro za njih; ne, to je zlo za njih. Na Sudnjem danu bit će im o vratu obješeno ono čime su škrtarili, a Allah će nebesa i Zemlju naslijediti; Allah dobro zna ono što radite.” (Ali-‘Imran: 180)

Kada roditelju bude naređeno da zahtijeva od djece da klanjaju namaz i da ih vodi sa sobom u džamiju, kako bi ih zaštitio od Vatre, jer Uzvišeni Allah kaže:

“O vi koji vjerujete, sebe i porodice svoje čuvajte od Vatre čije će gorivo ljudi i kamenje biti”, (Et-Tahrim: 6),

a Poslanik, s.a.v.s., veli: “Naređujte djeci da klanjaju namaz kada navršše sedam godina, a (i) udarite ih za propuštanje namaza kada navršše deset”, a on to ne učini, u tom slučaju on je potpuno ravnodušan prema Allahovom i Poslanikovom naređenju, ostavljajući djecu u kući da ne prisustvuju namazu i da im džamija ostane strana i nepoznata, jer daje prednost ljubavi prema djeci nad ljubavi prema Allahu. On ne želi udariti ih niti ih rasrditi, makar i pogriješili prema njihovom Gospodaru i zapostavili svoje obaveze. Ljubav prema evladu (djeci) postala je kod njega veća i žešća od ljubavi prema Allahu, a izbjegavanje njihove srdžbe (srdžbe evlada) važnije i bitnije, u njegovim očima, od izbjegavanja srdžbe Allaha. A da nije tako i da je situacija obrnuta, proturio bi Allahovu naredbu i dao joj prednost nad ljubavi prema njima. Sjetite se Haliullaha, Ibrahinma, a.s., kada mu je Allah zapovijedio da zakolje sina, koga mu je darovao nakon što je starost duboku doživio, pa je, bez oklijevanja, požurio da izvrši zapovijest Gospodara svoga, dajući prednost ljubavi prema Njemu nad ljubavi prema sinu. A kada se ukazala iskrenost njegove namjere i čistota njegove ljubavi prema Gospodaru, Allah je povukao (derogirao) naredbu o klanju sina i iskupio ga (zamijenio) velikim kurbanom, šaljući mu istovremeno radosnu vijest da će dobiti drugoga sina, Ishaka, a nakon Ishaka, Ja’kuba. Sve to zahvaljujući berićetu pokornosti i predanosti Allahu i davanju prednosti ljubavi prema Njemu nad ljubavi prema svemu drugom.

Robovi Allahovi (draga braćo)!

Kao što je dužnost voljeti Uzvišenog Allaha, dužnost je, isto tako, voljeti Resulullaha, s.a.v.s., jer ovo podrazumijeva i ljubav prema Allahu i ove dvije vrste ljubavi neodvojive su i prate jedna drugu. Od Enesa ibn Malika, r.a., prenosi se da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Nijedan od vas neće biti pravi vjernik sve dok mu ja ne budem draži od njegovog djeteta, roditelja i od svih ljudi.” (Prenosi Buharija i Muslim). A Buharija bilježi da je Omer ibn el-Hattab, r.a., rekao Resulu, s.a.v.s.: “Ti si

mi, o Allahov Poslaniče, draži od svega osim samog mene", pa mu je Vjerovjesnik, s.a.v.s., odgovorio: "Tako ni Onoga u Čijoj je ruci moja duša, nećeš biti pravi vjernik sve dok ti ne budem draži od tebe samoga." Istog momenta Omer, r.a., izjavio mu je: "Uistinu, sada si mi draži i od samog mene", a Poslanik s.a.v.s., dodao je: "Ovog momenta, Omere, upotpunio si iman." To je tako zato što je Poslanik, s.a.v.s., taj koji nas je uputio na dobro i pokazao nam put spasa i stazu sreće, a upozorio nas od zla i propasti (nesreće) i njegovim sebebom smo upućeni na Pravi put. Stoga ljubav prema njemu zahtijeva i nalaže da njega slijedimo i da se njemu pokoravamo, dok je onaj koji tvrdi da ga voli, a ne slijedi ga, ili tvrdi da ga voli, a ne drži se njegovog sunneta i ne odbacuje novotarije (bid'ate) koje su mu oprečne — običan lažljivac, odnosno nije iskren u izjavi da voli Resulullaha, s.a.v.s., jer ljubav prema njemu imperativno zahtijeva slijeđenje onoga što je naredio a izbjegavanje onoga što je zabranio, a Uzvišeni je Allah rekao:

"Onaj ko se pokorava Poslaniku pokorava se i Allahu." (En-Nisa': 80)

Dakle, onaj ko tvrdi da ga (Resulullaha, s.a.v.s.) voli, a postupa suprotno njegovom sunnetu i slijedi novotarije i izmišljotine (praznovjerje), nije iskren u svojoj tvrdnji. (A) U znakove ljubavi roba prema Allahu i Njegovom Poslaniku spada i sljedeće:

da voli one koje voli Allah i Njegov Poslanik, jer Allah voli "muhsine" (dobročinitelje) i "muttekije" (pobožne, bogobojazne), i voli "tevvabine" (one koji se kaju) i "mutetahirine" (one koji se čiste). Kur'an i sunnet puni su spomena onih koje Svevišnji Allah voli od Svojih robova, mu'mina, kao i spomena njihovih djela, riječi (govora) i moralnih vrлина koje su Mu drage. U Buhariji i Muslimu prenosi se od Enesa, r.a., da je rekao: "Kazao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.: 'Kod koga se nađu tri stvari, taj će osjetiti slast imana: da mu Allah i Njegov Poslanik budu draži od svega drugoga; da voli čovjeka (brata muslimana) isključivo u ime Allaha; i da mrzi da se vrati u nevjerstvo (kufr), nakon što ga je Allah iz njega izbavio, kao što mrzi da bude bačen u vatru.'" A od Ibn Abbasa, r.a., prenosi se da je rekao: "Ko bude volio u ime Allaha i mrzio u ime Allaha, ispoljavao prijateljstvo u ime Allaha, a i neprijateljstvo u ime Allaha, neka zna da se, uistinu, s time postiže vilajet (postaje evlija) kod Allaha. Rob nikada neće osjetiti slast imana, pa makar mnogo klanjao i postio, sve dok ne bude tako postupao. Danas se, međutim, većina bratimljenja i prijateljstava među ljudima bazira na dunjalučkim stvarima, a to im neće donijeti nikakvu korist." (Prenosi Ibn-Džerir). Dakle, ko voli Uzvišenog Allaha, on voli u ime Njega, prijateljuje sa Njegovim prijateljima (evlijama), a neprijateljski nastupa prema Njegovim

neprijateljima. Ko tako bude postupao, Allah će ga uzeti pod Svoju zaštitu, a ko ne bude tako postupao, Allah neće biti njegov zaštitnik, a kada ga Allah (On) ne uzme u Svoje okrilje, bit će prepušten Njegovim neprijateljima (preuzet će ga Njegovi neprijatelji). Uzvišeni Allah kaže:

***"Allah je zaštitnik onih koji vjeruju i On ih izvodi iz tmina na svjetlo, a onima koji ne vjeruju - zaštitnici su šejtani i oni ih odvođe sa svjetla u tmine; oni će biti stanovnici Džehennema, oni će u njemu vječno ostati."* (El-Bekara: 257)**

Neka nam Allah podari blagoslov Kur'ana Časnog....(dova)

LJUBAV PREMA ALLAHU I NJEGOVOM POSLANIKU

DRUGA HUTBA

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova, Koji milošću Svojom obasipa i u iman uvodi koga hoće od robova Svojih. Svjedočim da je samo Allah Bog, On nema druga, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. Neka je salavat Allahov i selam na njega, njegovu porodicu, ashabe i njihove sljedbenike u dobročinstvu...

(Draga braćo) O ljudi! Bojte se Uzvišenog Allaha i znajte da je jedan od znakova ljubavi prema Njemu ispoljavanje mržnje prema onome što On (Allah) mrzi, bilo da se radi o osobama, ili djelima ili govoru (riječima). Uzvišeni kaže:

***"Allah, zaista, ne voli one koji se ohole i hvališu."* (En-Nisa: 36) *"Allah ne voli nasilnike"* (Ali-'Imran: 57). *"Allah ne voli nered (fesad)!"* (El-Bekara: 205)**

Zato je mu'min (vjernik) koji voli Allaha dužan mrziti ono što Allah mrzi, jer Uzvišeni kaže:

***"O vjernici, s Mojim i sa svojim neprijateljima ne prijateljujte i ljubav im ne poklanjajte!"* (El-Mumtehina: 1)**

I kaže:

“Ne trebaju ljudi koji u Allaha i u onaj svijet vjeruju biti u ljubavi sa onima koji se Allahu i Poslaniku Njegovu suprotstavljaju, makar im oni bili očevi njihovi, ili sinovi njihovi, ili braća njihova, ili rođaci njihovi.” (El-Mudžadela: 22)

Svevišnji u ovim ajetima zapovijeda mržnju prema neprijateljima Allahovim, koji se Njemu suprotstavljaju i na koje se On rasrdio, a to su nevjernici (kafiri), licemjeri (munafici) i oholi (mutekebbirni), pa makar im oni bili i najbliži rođaci (rod). Zatim Svevišnji zapovijeda mu'minu da, isto tako, mrzi grijeh (ružna djela), nevjerstvo (kufr), griješenje (fisk) i neposlušnost ('isjan), jer i Allah, dž.š., to ne voli, i treba (mu'min) da mrzi da se u nevjestvo (kufr) povrati, nakon što ga je Allah iz njega izbavio, kao što mrzi da bude bačen u vatru, kako se u hadisu navodi. I znajte, draga braćo, da će se svaka ljubav koja je utemeljena na neposlušnosti Allahu na Sudnjem danu pretvoriti u mržnju. Uzvišeni kaže:

“Tog Dana će oni koji su jedni drugima bili prijatelji postati neprijatelji, samo to neće biti oni koji su se Allaha bojali i grijeha klonili.” (Ez-Zuhruf: 67)

I kaže Uzvišeni:

“Na Dan kad nevjernik prste svoje bude grizao govoreći: ‘Kamo sreće da sam se uz Poslanika Pravog puta držao; kamo sreće, teško meni, da toga i toga za prijatelja nisam uzeo, on me je od Kur’ana odvratio nakon što mi je priopćen bio!’ - a šejtan čovjeka uvijek na cjedilu ostavlja.” (El-Furkan: 27-29)

I kaže, također:

“Vi ste, mimo Allaha, kumire prihvatili da biste u životu na ovom svijetu međusobne prijateljske odnose održavali, a poslije, na Sudnjem danu, jedni drugih ćete se odricati i jedni druge ćete proklinjati.” (El-'Ankebut: 25)

Zato se bojte Allaha i pazite koga ćete voljeti i s kime ćete se družiti, jer čovjek će na Sudnjem danu biti sa onim koga je volio. Ibn el-Kajjim, jedan istaknuti učenjak, Allah mu se smilovao, navodi deset razloga koji donose (pribavljaju) ljubav Allahovu:

1. učenje Kur'ana i razmišljanje o njemu;
2. približavanje Allahu sa nafilama (dobrovoljnim ibadetom) nakon farzova;
3. ustrajnost u zikru - spominjanju Allaha u svakom stanju, i srcem i jezikom i djelima;
4. davanje prednosti onom što Allah voli nad onim što nefis (duša) voli;

5. razmišljanje o Allahovim lijepim imenima i Njegovim savršenima svojstvima (sitatima), jer onaj ko spozna Allaha preko Njegovih imena, Njegovih svojstava i Njegovih djela sigurno će Ga i bez sumnje zavoljeti;

6. razmišljanje o darovima (blagodatima) kojima je Allah obasuo robove, jer razmišljanje o njima poziva u ljubav prema Darovatelju;

7. skrušenost srca pred Uzvišenim Allahom; osamljivanje sa Allahom u vrijeme "Božanskog spuštanja" (silaska na zemaljsko nebo) radi potajnog i skrušenog obraćanja Njemu i razgovora s Njim, zatim čitanje (učenje) Njegove knjige (govora) kada nastupi zadnja trećina noći, te okončavanje svega toga sa istigfarom (traženjem oprosta);

8. osamljivanje sa Allahom u vrijeme "Božanskog spuštanja" (silaska na zemaljsko nebo) radi potajnog i skrušenog obraćanja Njemu i razgovora s Njim, zatim čitanje (učenje) Njegove knjige (govora) kada nastupi zadnja trećina noći, te okončavanje svega toga sa istigfarom (traženjem oprosta);

9. druženje sa dobrim, obljubljenim i iskrenim ljudima, Allahovim robovima, i povodenje za njima;

10. izbjegavanje svih faktora koji zatvaraju put između srca i Svevišnjeg i Uzvišenog Allaha.

Slijedite, draga braćo, ove puteve, Allah vam se smilovao, kako biste zaslužili Allahovu, dž.š., naklonost i ljubav, a čuvajte se i klonite njihovih suprotnosti, i znajte da je najljepši govor Allahov govor, Njegova Knjiga...itd.

OBAVEZA POKORAVANJA ALLAHU I NJENO RAZUMIJEVANJE

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova, Koji je stvorio živa bića (ljude) da Njemu robuju i Koji je naredio da se jedino On obožava i da se samo Njemu pokorava. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Njemu nema druga, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. Najpotpunije i najsavršenije biće u pokornosti i predanosti Allahu i sa najvećim strahopoštovanjem prema Njemu. Pozivao je Allahu i u Njegovo ime istinskim se džihadom borio. Toliko dugo je u molitvi, na namazu, stajao da su njegove čestite i plemenite noge otjecale od dužine stajanja, pa neka je salavat Allahov i selam neizmjerni na njega, njegovu porodicu,

njegove ashabe i sve one koji uputu njegovu budu slijedili i njegovim pravcem budu se kretali.

O ljudi (poštovana i cijenjena braćo)! Bojte se Uzvišenog Allaha i razmišljajte o tome zašto ste stvoreni i šta vam je naređeno i zapovijedeno. Vi ste, uistinu, stvoreni da isključivo Allahu, i samo Njemu, robujete i da Mu druga ne pripisujete (širk ne činite). To vam je, neka znate, zapovijedeno, jer Uzvišeni Allah kaže:

“Džine i ljude stvorio sam samo zato da Mi se klanjaju, Ja ne tražim od njih opskrbu niti želim da Me hrane...” (Ez-Zarijat: 56-57)

I zapovijeda Uzvišeni:

“O ljudi, klanjajte se Gospodaru svome, Koji je stvorio vas i one prije vas, da biste se kazne sačuvali.” (El-Bekara: 21)

I kaže, također:

“I naređeno im je da se samo Allahu klanjaju, da Mu iskreno, kao pravovjerni, vjeru ispovijedaju, i da molitvu (namaz) obavljaju, i da milostinju udjeljuju; a to je — ispravna vjera.” (El-Bejjina: 5)

A “ibadet” je: zajedničko, sveobuhvatno i univerzalno ime za sve što Allah voli i sa čime je zadovoljan od djela i riječi, bilo pojava ili skrivenih a bilo javnih ili tajnih. Ovom definicijom ibadet obuhvata sve što potekne od roba (čovjeka) od Šerijatom propisanih djela i aktivnosti, bilo da su vezana za srce (da potječu iz srca) ili za tjelesne organe ili za imetak i imovinske dužnosti, pa čak i adeti (običaji) pretvaraju se i prelaze u ibadet ako se usmjere lijepim i ispravnim nijetom. Tako san (spavanje) ako se njime želi jačanje tijela za lakše podnošenje posta u danu ili za praktikovanje kijama (noćnog namaza) postaje ibadetom. Čak i spolni odnos čovjeka sa svojom ženom ako se njime želi sačuvati čestitost i zaštititi od harama (prostitucije), računa se ibadetom. Poslušajte riječi Vjerovjesnika, s.a.v.s.: “I spolni odnos (spavanje) jednog od vas sa njegovom ženom je sadaka.” “O Allahov Poslaniče”, upitaše ashabi, “zar da jedan od nas pristupi udovoljavanju svojih strasti i da za to ima nagradu?” On im na to odgovori: “Šta mislite da je to učinio na haram-način (nedozvoljen način putem zinaluka), da li bi bio kažnjen? Pa stoga, kada to učini na halal (dozvoljen način) bit će nagrađen?!” (Prenosi Muslim) Također se u vjerodostojnom hadisu prenosi da se imetak koji čovjek potroši na svoju čeljad (ženu i djecu) ubraja u sadaku, jer Muslim u svom Sahihu bilježi od S’ada da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: “Imetak koji potrošiš (trošiš) na svoju čeljad (porodicu) ubraja se u sadaku.” Imam Ahmed prenosi u hadisu Mikdada ibn M’adi-Keriba da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

“Hrana koju pojedeš upisuje ti se u sadaku.” A u Muslimovom Sahihu, od Džabira, r.a., stoji da je Vjerovjesnik, s.a.v.s, kazao: “Nema muslimana koji posadi voćku a da mu se sve što se sa nje pojede ne ubroji u sadaku; što se ukrade s nje njemu je sadaka; što zvijeri od nje pojedu njemu je sadaka; i ko god sa nje nešto uzme njemu je sadaka (upisuje mu se u sadaku).” U drugom, također, Muslimovom predanju stoji: “Sve što s nje pojede čovjek, životinja ili ptica ubraja se njemu u sadaku sve do Sudnjeg dana.”

Robovi Allahovi (draga braćo)! Dvije su kategorije ibadeta: kategorija koja je obavezna (vadžib) i kategorija koja je preporučljiva i dobrovoljna (mustehab).

U obaveznu kategoriju spada: pet dnevnih namaza, koji se ponavljaju i opetuju svakoga dana (dnevna obaveza); džuma-namaz, koji se obnavlja svake sedmice (sedmična obaveza); post mjeseca ramazana i izdvajanje zekata, koji se obnavljaju svake godine (godišnja obaveza); i hadž i ‘umra koji su za one koji su u mogućnosti obavezni izvršiti je jednom u životu (životna obaveza).

Što se, pak, tiče dobrovoljne, preporučujuće kategorije ibadeta, ona nije ograničena vremenom, kao što su naprimjer: dobrovoljni (nafile) namazi, dobrovoljna sadaka i dobrovoljni post — ako se izuzmu vremena u kojima je zabranjeno klanjati ili postiti. Neke od dobrovoljnih kategorija ibadeta (nafila) preporučuju se u svakom vremenu, kao što je zikrullah, spominjanje Allaha srcem i jezikom. Allah, dž.š., kaže:

“O vjernici, često Allaha spominjite i hvalite, i ujutro i navečer Ga veličajte.” (El-Ahzab: 41-42). “A kad se molitva obavi, onda se po zemlji razidite i Allahovu blagodat tražite i Allaha mnogo spominjite, da biste postigli što želite.” (El-Džumu’a: 10)

I kaže Uzvišeni:

“U stvaranju nebesa i zemlje i u izmjeni noći i dana jesu, zaista, znamenja za razumom obdarene, za one koji i stojeći i sjedeći i ležeći Allaha spominju...” (Ali-‘Imran: 190-191)

I zapovijeda Svevišnji:

“Sjećajte se vi Mene, i Ja ću se vas sjetiti, i zahvaljujte Mi i na blagodatima Mojim nemojte neblagodarni (nevjerni) biti!” (El-Bekara: 152)

Tako vidim da život muslimana ne prolazi ni kroz jednu etapu ibadeta — bilo riječima (jezikom) ili djelima, i ko dio svog života ili jednu njegovu etapu provede bez ibadeta (zanemari u njoj propisani ibadet), ona će za njega biti izgubljena na Sudnjem danu.

Braćo muslimani: Ibadet se ne naziva i ne smatra ibadetom niti će imalo koristiti

njenom vlasniku kod Allaha, dž.š., sve dok ne bude učinjen iskreno i isključivo radi Allaha i u Njegovo ime, bez primjese širka, licemjertva i ugleda ili prestiža. Uzvišeni Allah kaže:

"Klanjaj se samo Allahu iskreno Mu ispovijedajući vjeru! Iskreno ispovijedanje vjere dug je Allahu!" (Ez-Zumer: 2-3) "Naređeno im je da se samo Allahu klanjaju, da Mu iskreno, kao pravovjerni, vjeru ispovijedaju, i da namaz obavljaju, i da milostinju (zekat) udjeljuju; a to je ispravna vjera." (El-Bejjina: 5)

I kaže, također, Uzvišeni:

"A teško onima koji, kad molitvu (namaz) obavljaju, molitvu svoju kako treba ne izvršavaju, koji se samo pretvaraju i nikome ništa ni u naruč ne daju!" (El-Ma'un: 4-7)

"Ko žudi da od Gospodara svoga bude lijepo primljen neka čini dobra djela i neka, klanjajući se Gospodaru svome, ne smatra Njemu ravnim nikoga!" (El-Kehf: 110)

A u hadisu stoji: "Uzvišeni Allah kaže: 'Ja sam najneovisniji ortak od širka (ortakluka), ko uradi neko djelo i u njemu Mi širk učini (ortaka Mi u njemu pripiše), Ja ću ostaviti i njegov širk.'" A kako se za ispravnost ibadeta uvjetuje ihlas (iskrenost), odnosno njegovo vršenje isključivo u ime Allaha, isto tako uvjetuje se i podudarnost ili saglasnost ibadeta sa praksom Vjerovjesnika, s.a.v.s., jer je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ko uradi neko djelo koje se ne slaže sa ovom našom stvari (vjerom) neće mu biti prihvaćeno (to jest bit će odbačeno)."

Draga braćo muslimani! Robovanje i pokoravanje Allahu jeste prva obaveza kojom je rob zadužen i to je Allahovo pravo kod njega, koje je ispred svih drugih prava. Uzvišeni kaže:

"I Allahu se klanjajte (robujte) i nikoga Njemu ravnim ne smatrajte! A roditeljima dobročinstvo činite" (En-Nisa': 36)

I kaže:

"Gospodar tvoj zapovijeda da se samo Njemu klanjate (pokoravate) i da roditeljima dobročinstvo činite." (El-Isra': 23)

O ovome govore mnogobrojni kur'anski ajeti, a u hadisu Mu'aza, r.a., stoji da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: "O Mu'aze, znaš li ti šta je pravo Allaha u odnosu na robove, a što je pravo robova u odnosu na Allaha?" "Rekao sam", veli Mu'az: "Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju", a on je dodao: "Pravo Allaha u odnosu na robove jeste da Ga obožavaju (da Mu se pokoravaju, robuju) i da Mu ništa kao druga ne

pripisuju (da širk ne čine), a pravo robova u odnosu na Allaha jeste da ne kažnjava i da na muke ne stavlja onoga ko Mu širk ne učini." A ibadetom (pokoravanjem Allahu) zadužen je svaki razuman i pametan insana (čovjek) od momenta kada postane punoljetan pa sve do smrti. Svevišnji Allah kaže:

"I sve dok si živ, Gospodaru svome se klanjaj (pokoravaj)!" (El-Hidžr: 99)

Također, kaže:

"... i naredit će mi da dok sam živ namaz obavljam i zekat (milostinju) udjeljujem." (Merjem: 31)

Robovi Allahovi! Ko ne bude robovao i pokoravao se Allahu robovat će šejtanu. Uzvišeni Allah kaže:

"O sinovi Ademovi, zar vam nisam naredio: 'Ne klanjajte se šejtanu, on vam je neprijatelj otvoreni, već se klanjajte Meni; to je put pravi!'" (Ja-Sin: 60-61)

Ko ne bude robovao Allahu robovat će svojim strastima i prohtjevima. Uzvišeni Allah kaže:

"Reci ti Meni ko će uputiti onoga koji je strast svoju za boga svoga uzeo, onoga koga je Allah, znajući ga, u zabludi ostavio...?" (El-Džasija: 23)

Ko ne bude robovao Allahu robovat će dunjaluku. Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Propao je rob ogrtača (to jest odjeće), propao je rob kadife, ako mu se šta dodijeli, zadovoljan je, a ako mu se ništa ne dodijeli, nije zadovoljan!" A posredstvom robovanja i pokoravanja jedino Allahu, ne pripisujući Mu nikoga kao druga, zadobija se vlast i gospodstvo na zemlji i postiže sigurnost od dunjalučkih i ahiretskih strahova i opasnosti. Uzvišeni kaže:

"Allah obećava da će one među vama koji budu vjerovali i dobra djela činili sigurno namjesnicima na Zemlji postaviti, kao što je postavio namjesnicima one prije njih, i da će im zacijelo vjeru njihovu učvrstiti, onu koju im On želi, i da će im sigurno strah sigurnošću zamijeniti; oni će se samo Meni klanjati i neće druge Meni ravnim smatrati. A oni koji i poslije toga budu nezahvalni — oni su pravi grješnici." (En-Nur: 55)

Brate muslimane! Ti 'ahd-jemin daješ Allahu na svakom rekatu svoga namaza, učeći riječi Uzvišenog:

"Samo Tebe obožavamo i samo od Tebe pomoći tražimo", (El-Fatiha: 4),
daješ jemin (zavjet) Allahu da ćeš se samo Njemu klanjati i da ćeš samo od Njega pomoć tražiti.

"Pa ispunjavajte obaveze na koje ste se Allahovim imenom obavezali..."
(En-Nahl: 91)

Molim Allaha Uzvišenog da nam podari blagoslov Kur'ana veličanstvenog...(dova).

PLODOVI IMANA (VJEROVANJA) I RAZLIKE IZMEĐU STAVOVA (PONAŠANJA) VJERNIKA I STAVOVA MUNAFIKA (LICEMJERA), u skladu s onim što bilježi Kur'an časni

Hvala Allahu, Koji, koga hoće, daruje Svojom uputom (imanom), a na cjedilu ostavlja i sumnjama prepušta nevjernike i bezbožnike, tirane i tlačitelje. Svjedočim da je samo Allah Bog,

"Njemu se mole oni koji su na nebesima i na Zemlji; svakog časa On se zanima nečim." (Er-Rahman: 29)

I svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik, koji je pomognut i podržan pobjedom i burhanom (jasnim dokazom). Neka je salavat Allahov na Poslanika Njegovog i našeg vjerovjesnika Muhammeda, na njegovu časnu porodicu, njegove ashabe i sve njihove sljedbenike u dobru.

O ljudi (poštovana braćo, vjernici)! bojte se Allaha i molite Ga da vas učvrsti i ustali u iman, jer iman je nema sumnje, svjetlo (nur) koje Allah, dž.š., ubacuje u srce roba:

"Zar je isti onaj čije je srce Allah učinio sklono islamu, pa on slijedi svjetlo Gospodara svoga?! (Ez-Zumer: 22) "Onome koga Allah želi uputiti — On srce njegovo prema islamu raspoloži." (El-En'am: 125)

Iman je dar i milost Allahova prema robu:

"(Naprotiv), Allah je vama milost podario time što vas je u pravu vjeru uputio..." (El-Hudžurat: 17)

Iman je vjerovanje i praksa (djelovanje) kako je to kazao Imam Hasan el-Basri,

rahimehullah, riječima: "Iman se ne postiže gizdanjem i uljepšavanjem (hvalisanjem) niti pustim nadama, nego je iman ono što se postojano zaustavi i smiri u srcu i potvrde ga djela, tj. praksa." Stoga je definicija imana kod "ehli-sunneta i džemata" ova: očitovanje jezikom, vjerovanje srcem i praktikovanje organima (dijelovima tijela); povećava se pokornošću, a smanjuje (slabi) nepokornošću (griješenjem). Sa ovakvim razumijevanjem iman osigurava postojanost u situacijama prokušavanja i ispitivanja, te u lađi spasa kada nastupi bujica iskušenja (kušnji-fiten) i zapljusnu valovi patnji i nezgoda. A Allah, dž.š., povezao je sa imanom nebrojena dobra, i dunjalučka i ahiretska, pa je odredio da on prouzrokuje i osigurava sigurnost (spas) i uputu i na dunjaluku i na ahiretu.

"Bit će sigurni samo oni koji vjeruju i vjerovanje svoje s mnogoboštvom ne miješaju; oni će biti na Pravom putu." (El-En'am: 82)

Kao što je odredio (Allah), na njemu se zasniva i temelji udoban i lijep život i izobilna i dobra nagrada.

"Onome ko čini dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je, Mi ćemo dati da proživi lijep život i doista, ćemo ih nagraditi boljom nagradom nego što su zaslužili." (En-Nahl: 97)

Allah, dž.š., preuzeo je, također, na Sebe odbranu i zaštitu vjernika. Tu se vidi u slijedećim Allahovim, dž.š., riječima:

"Allah doista štiti vjernike..." (El-Hadždž: 38)

Iman koji posjeduje navedene odlike ima šest ruknova ili šartova i više od sedamdeset ogranaka. Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Iman podrazumijeva da vjeruješ u Allaha, Njegove meleke, Njegove knjige, Njegove poslanike, Sudnji dan, i da vjeruješ u 'KADER' (određenje), bilo dobro ili zlo." I još je rekao: "Iman se sastoji od sedamdeset i nekoliko ogranaka, najviši i najbitniji je očitovanje da je samo Allah Bog ('LA ILAHE ILELLAH'), a najniži i najmanji je uklanjanje sa puta onoga što smeta i šteti; a i stid je jedan od ogranaka imana." Iman sa svojih šest ruknova ili šartova jedinstvena je i nedjeljiva cjelina, obuhvata sve u što se mora vjerovati i nije dovoljno prihvatiti samo neke njegove ruknove, mimo ostalih.

"Oni koji u Allaha i u poslanike Njegove ne vjeruju i žele da između Allaha i poslanika Njegovih u vjerovanju naprave razliku, i govore: 'U neke vjerujemo, a u neke ne vjerujemo', i žele da između toga nekakav stav zauzmu — oni su, zbilja, pravi nevjernici; a Mi smo nevjernicima pripremili sramnu patnju. A oni koji u Allaha i u poslanike Njegove vjeruju i nijednog od njih ne izdvajaju — On će ih, sigurno, nagraditi. - A Allah prašta i

samilostan je.” (En-Nisa’: 150-152)

A Allah Svevišnji i Uzvišeni, iz mudrosti Svoje, nije ostavio robove Njegove bez ispita i iskušenja, nakon čega će se jasno odvojiti oni koji su iskreni u svom imanu (vjerovanju) od onih koji su bili obični lašci i licemjери (munafici).

“A Mi smo u iskušenje dovodili i one prije njih, da bi Allah sigurno ukazao na one koji govore istinu i na one koji lažu.” (El-’Ankebut: 3)

Ovdje dolazi do izražaja razlika u držanju i stavovima između vjernika, s jedne, i munafika i nevjernika, s druge strane, pa ćemo, ovom prilikom, izložiti neke od tih stavova i postupaka, onako kako ih izlaže i iznosi Kur’an plemeniti.

Tu je, prije svega, različito reagovanje ili stav tih dvaju tabora ili skupina kada se pozovu Allahu i Njegovom Poslaniku da im On presudi u onom u čemu su se razišli. O stavu i reakciji munafika (licemjera) Uzvišeni Allah kaže:

“A licemjери govore: ‘Mi vjerujemo u Allaha i Poslanika i pokoravamo se’, zatim neki od njih glave okreću; oni nisu vjernici. Kad budu pozvani Allahu i Poslaniku Njegovu da im On presudi, neki od njih odjednom leđa okrenu; samo ako znaju da je pravda na njihovoj strani, dolaze mu poslušno. Da li su im srca bolesna ili sumnjaju ili strahuju da će Allah i Poslanik Njegov prema njima nepravедno postupiti? Nijedno, nego žele da drugim nepravdu učine.” (En-Nur: 47-50)

Zatim Svevišnji pojašnjava stav i reakciju vjernika kada se pozovu sudu Allahovom i sudu Poslanika Njegovog, pa kaže:

“Kad se vjernici Allahu i Poslaniku Njegovu pozovu da im On presudi, samo reknu: ‘Slušamo i pokoravamo se!’ — oni će uspjeti.” (En-Nur: 51)

To bi bio stav i reakcija i jednog i drugog tabora, i jedne i druge skupine, kada se pozovu da se za presudu u parnicama međusobnim Šerijatu (zakonu Allahovom) obrate. Ta scena ponavlja se uvijek iznova kada god se pojavi novo pitanje ili iskrsne neki problem. Vjernici žele da o njemu presudu donese Allah, dž.š., i Njegov Poslanik, bez obzira da li presuda bila u njihovu korist ili protiv njih, dok munafici žele sud Allahov i Njegovog Poslanika samo onda kada je on u njihovu korist, a ako je protiv njih, bježe i traže utočište u sudu “TAGUTA” (onoga ko ne sudi po Allahovom zakonu) da ih izbavi i spasi presude Allahove.

Drugi je primjer reakcija i ponašanje i jedne i druge skupine, vjernika i munafika, prilikom dolaska objave Kur’ana i za vrijeme njegovog učenja. Vjernicima objavljivanje Kur’ana i njegovo učenje povećava (jača) iman i oni se vesele i raduju, dok munaficima dodaje nevjerovanje na nevjerovanje i vidiš ih kako traže povoljnu priliku

da se povuku i napuste njegovo slušanje (slušanje Kur'ana). Uzvišeni Allah kaže:

“A kada bude objavljena neka sura, ima ih koji govore: ‘Kome je od vas ona povećala (učvrstila) vjerovanje?’ Što se tiče vjernika, njima je povećala vjerovanje (iman), i oni se raduju; a što se tiče onih čija su srca bolesna, ona im je nevjerovanje dodala na nevjerovanje koje već imaju, i oni kao nevjernici umiru. Zar oni ne vide da svake godine jedanput ili dva puta u iskušenje padaju, pa opet, nit’ se kaju nit’ se opamećuju. A kad bude objavljena koja sura, samo se zgledaju: ‘Da li vas ko vidi?’ — i onda se udaljuju. Neka Allah srca njihova bez podrške ostavi, zato što su od onih ljudi koji neće da razumiju.” (Et-Tevba: 124-127)

Treći primjer jeste stav ove dvije skupine u odnosu na džihad, borbu na Allahovom putu. Vjernici su molili svog Svemogućeg i Uzvišenog Gospodara da objavi Njegovom Poslaniku suru u kojoj će im zapovijediti borbu protiv nevjernika, jer su bili ispunjeni čežnjom za džihadom, borbom na Allahovom putu i stjecanjem izobilne nagrade koju je Allah, dž.š., pripremio mudžahidima; i kada je došla naredba o džihadu, požurili su, svi sretni i zadovoljni, i borili se i imecima i životima svojim. Što se, pak, munafika tiče, njih je, kada je došla naredba o borbi, spopao strah i panika i počeli su iznalaziti i izmišljati razloge i opravdanja, jedna iza drugih, da izostanu iza borbe, to jest da ne uzmu učešća u njoj. O stavu i jedne i druge grupe ili skupine Uzvišeni Allah kaže:

“A oni koji vjeruju govore: ‘Zašto se ne objavi jedna sura?’ A kada bi objavljena jasna sura i u njoj spomenuta borba, ti si mogao da vidiš one čija su srca pritivorna kako to gledaju pogledom pred smrt onesviješćenog! A bolja bi im bila poslušnost i razuman govor! A kada je borba već propisana, bolje bi im bilo da su prema Allahu iskreni.” (Muhammed: 20-21)

I kaže na drugom mjestu:

“Oni koji vjeruju u Allaha i u onaj svijet neće od tebe tražiti dozvolu da se ne bore zalažući imetke svoje i živote svoje. — A Allah dobro zna one koji su pobožni. Od tebe će tražiti dozvolu samo oni koji ne vjeruju u Allaha i u onaj svijet i čija se srca kolebaju, pa sumnjaju i neodlučni su.” (Et-Tevba: 44-45)

I četvrti primjer koji želimo istaći jeste držanje i jedne i druge skupine u situaciji kada nevjernici počnu uznemiravati i proganjati muslimane. Vjernicima to učvršćuje njihovu vjeru i jača njihov jekin -uvjerenje u istinitost obećanja Allahovog i Njegovog Poslanika da će pobjeda biti njihova. Kod munafika, pak, tada strah dostiže

kulminaciju i počinju svašta pomišljati (ružno misliti) o Allahu i Njegovom Poslaniku. Uzvišeni Allah iznosi nam (prezentira) ponašanje i jedne i druge skupine u situaciji kada su savezničke grupe nevjernika okružile muslimane i unutar i van Medine i kada su oči bile zapanjene a srca došla do grkljana od strahote prizora, pa kaže o držanju vjernika u takvoj situaciji:

“A kada su vjernici saveznike ugledali, rekli su: ‘Ovo je ono što su nam Allah i Poslanik Njegov obećali, i Allah i Poslanik Njegov su istinu govorili!’ i to im je samo učvrstilo vjerovanje i predanost. Ima vjernika koji ispunjavaju zavjet dat Allahu, ima ih koji su poginuli, i ima ih koji to čekaju — nisu ništa izmijenili.” (El-Ahzab: 22-23)

I kaže o držanju munafika: “Kad su licemjери i oni bolesna srca govorili: ‘Allah i Poslanik Njegov su nas samo obmanjivali kad su nam obećavali!’ Kad su neki među njima rekli: ‘O stanovnici Jesriba (Medine), ovdje vam nema ostanka, zato se vratite!’, a drugi među njima tražili su dopuštenje od Vjerovjesnika i govorili:

‘Kućе su naše nezaštićene!’, a nisu bile nezaštićene, već su oni htjeli da se izvuku.” (El-Ahzab: 12-13)

Bilo je to žestoko i teško iskušenje (ispit) koje je okončano pobjedom i uspjehom vjernika a porazom i neuspjehom munafika, i to je “summetullah” (zakon Allahov koji vlada među Njegovim stvorenjima), a ti u zakonu Allahovom nećeš naći odstupanja.

To bi bilo ono što sam vam namjeravao reći, i molim Svemogućeg i Uzvišenog Allaha da nam podari iman, a da nas sačuva i zaštiti od nifaka (licemjerstva) i neka je hvala Allahu, Gospodaru svjetova.

ODLIKE VJEROVANJA U GAJB (NEVIDENO) I NJEGOVO RAZUMIJEVANJE

Hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova, Koji se o vjernicima pohvalno izrazio, vječni boravak u Džennetu im obećao i ljubav i zadovoljstvo od Sebe im darovao. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Koji nema druga, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. Neka je salavat Allahov i selam neizmjerni na njega, njegovu porodicu, ashabe i sve njihove sljedbenike u dobru.

O ljudi (poštovana i cijenjena braćo)! Bojte se Uzvišenog Allaha i znajte da je iman (vjerovanje), svojstvo ili osobina koja odlikuje one koji će uspjeti i pobijediti u odnosu na one koji će izgubiti i stradati u rodu ljudskome. Uzvišeni Allah kaže:

“U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog! Tako mi vremena, čovjek, doista, gubi, samo ne oni koji vjeruju i dobra djela čine, i koji jedni drugima istinu preporučuju i koji jedni drugima preporučuju strpljenje.” (El-’Asr: 1-3)

Četiri su, dakle, osobine koje spašavaju od sigurne propasti: iman (vjerovanje), činjenje dobrih djela, preporučivanje sitine i sabur radi nje i poradi nje (istine). A iman, draga braćo, robovi Allahovi, ne postiže se pustim željama ili golom izjavom (tvrđnjom) i pripadnošću (muslimanima), nego je iman ono što se nastani u dubinama srca i potvrdi ga, potom, djela. Iman je vjerovanje srcem, očitovanje jezikom i djelovanje organima (potvrđivanje praksom), povećava se pokornošću, a umanjuje nepokornošću (griješanjem). A jedna od najvećih i najznačajnijih odlika imana jeste vjerovanje u “gajb” (neviđeno) Uzvišeni Allah kaže:

“Ova Knjiga, u koju nema nikakve sumnje, uputstvo je svima onima koji se budu Allaha bojali; onima koji u nevidljivi svijet budu vjerovali...” (El-Bekara: 2-3)

A “gajb” je u govoru Arapa sve ono što je odsutno od tebe, a u što ti vjeruješ i potvrđuješ oslanjajući se na istiniti haber, izviješće od Allaha i Njegovog Poslanika i u Sudnji dan i vjeruješ u “kader”, Božije određenje, bilo dobro ili zlo. Zatim vjeruješ u ono o čemu je izvijestio Allah i Njegov Poslanik od prijašnjih (drevnih) i budućih događaja i zbivanja, kao što su vijesti o poslanicima i minulim narodima te događaji koji će se zbiti pred kraj svijeta, u vidu znakova Sudnjeg dana, kao što su: pojava Dedžala, silazak Isa’a, sina Merjemina, a.s., izlazak i pojava “Jedžudža” i “Medžudža”, izlazak sunca sa zapada te drugi predznaci Sudnjeg dana o kojima je izvijestio Vjerovjesnik, s.a.v.s., bilo da su se desili ili da će se desiti. Također, vjeruješ u ono što će se desiti u “berzehu” (razdoblju između smrti i proživljenja poslije smrti), polaganje računa (“hasab”), vagu na kojoj će se mjeriti naša djela (“mizan”), Džennet i Džehenem (Vatru) i zbog toga radiš, zato se pripremaš i s uma ga ne smičeš i ne zaboravljaš, odnosno zapostavljaš. Uzvišeni Allah kaže:

“One koji skreću s Allahova puta čeka teška patnja na onom svijetu zato što su zaboravljali na Dan u kome će se račun polagati.” (Sa’d: 26) “O vjernici, Allaha se bojte, i neka svaki čovjek gleda šta je za sutra pripremio; i Allaha se bojte jer On dobro zna šta radite.” (El-Hasr: 18)

Ko u sve to bude istinski i iskreno vjerovao neće dozvoliti da ga zaokupljenost

dunjalukom od toga odvuče i odvрати pa da postane od onih za koje je Allah, dž.š., rekao:

“Ali, vi više život na ovom svijetu volite, a onaj svijet je bolji i vječan je.”
(El-E’ala: 16-17)

Onima koji tako budu postupili, Allah prijete teškom kaznom (prijetnjom), pa Allah, dž.š., kaže:

“...Onda će onome koji je obijestan bio i život na ovome svijetu više volio Džehennem prebivalište postati sigurno.” ***(En-Nazí’at 37-39)***

Dakle, onaj koji vjeruje u ahiret, ne daje prednost dunjaluku nad njim, nego prilazi dunjaluku kao žitnici ili oranici ahiretskoj (poligon djelovanja za ahiret) i sredstvu za prijevoz do njega, dok nevjernik, s druge strane, gubi i dunjaluk i ahiret. Uzvišeni kaže:

“Ima ljudi koji se Allahu klanjaju, ali bez pravog uvjerenja; ako ga prati sreća, on je smiren, a ako zapadne i u najmanje iskušenje, vraća se nevjerstvu, pa tako izgubi i ovaj i onaj svijet. To je, uistinu, očiti gubitak.” ***(El-Hadždž: 11)***

Abdurrahman ibn Zejd ibn Eslem komentarišući ovaj ajet, veli: “Munatik (licemjer) jeste onaj koji kada mu dunjaluk ide naruku, izvršava ibadet (vjerske obrede), a kada mu propadne dunjaluk i promijeni se (okrene se protiv njega i njegovog interesa), on se mijenja i prestaje izvršavati ibadete (vjerske dužnosti), osim onoliko koliko odgovara njegovim dunjalučkim interesima, a ako ga zadesi kakvo iskušenje ili zapadne u kakvu poteškoću ili oskudicu, napušta u potpunosti svoju vjeru i vraća se (odmeće se) u nevjerstvo (kufr).”

Robovi Allahovi (draga braćo)! U sferu vjerovanja u “gajb” spada i vjernikovo slijedenje Šerijata (zakona) i pokoravanje njemu, a on ga nije vidio. Tako je jednom prilikom skupina ashaba upitala Vjerovjesnika, s.a.v.s.: “Koji će ljudi imati veću nagradu od nas? Mi u Allaha vjerujemo i tebe slijedimo!?” On im je na to odgovorio: “A šta vam u tome smeta i ko vas u tome sprečava kad je Allahov Poslanik među vama i donosi vam objavu (vahj) s neba!? Ali, narod koji će doći poslije vas, kojem će Knjiga između dvije korice doći (u obliku mushafa, kao što to danas imamo vidimo) i koji će u nju vjerovati i prema njenom sadržaju djelovati, oni će imati veću nagradu od vas — dva puta.”⁸ Također se u sunnetu prenosi da će onaj ko se bude pridržavao svoje vjere u vremenu kada nastupe iskušenja i smutnje (fitnetluci) imati nagradu pedeseterice ashaba (drugova Allahovog Poslanika). Od Ebu-S’alebea el-Hušenija. r.a., prenosi se da je upitao Resulullaha, s.a.v.s., o ovom kur’anskom

ajetu:

“O vjernici, brinite se o sebi; ako ste na Pravom putu, neće vam nauditi onaj koji je zalutao!” (El-Ma’ida: 105),

pa je Muhammed, s.a.v.s., odgovorio: “Ne, nego naređujte jedni drugima dobro, a odvrćajte jedni druge od zla sve dok ne vidiš da je škrtost zavládala, da se strasti i prohtjevi slijede, da se dunjaluku prednost (nad ahiretom) daje i da je svako svojim stavom i mišljenjem opčinjen; onda se brini o samome sebi, a ostavi svjetinu (obične mase), jer iza vas slijede dani u kojima će sabur (strpljivost) biti (teška) kao držanje žeravice na dlanu; ko tada bude dobro činio imat će nagradu pedeseterice ljudi koji rade što i vi radite.” “O Allahov Poslaniče”, upita neko: “Nagradu pedeseterice od nas ili od njih?”, a on odgovori: “Naprotiv, nagradu pedeseterice ljudi od vas!” (Prenosi Ebu-Davud, Tirmizija i Hakim i kaže da je sahih). A od Ebu-Hurejre, r.a., prenosi se da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ko se čvrsto bude držao moga sunneta kada nastupi ‘fesad’ (nered i pokvarenost) u mome ummetu imat će nagradu šehida.” (Prenosi Taberanija i Ebu-Nu’ajm).

Robovi Allahovi (draga braćo)! Vjerovanje u “gajb” obuhvata također i onoga koji se pokorava Allahu i iskreno i u Njegovo ime djela čini, bez obzira da li se nalazi među ljudima ili bio sam. Uzvišeni kaže:

“Onima koji se Gospodara svoga boje i kad ih niko ne vidi — oprost i nagrada velika!” (El-Mulk: 12)

I kaže:

“...koji se Milostivog bojao, iako Ga nije vidio, i koji je srce odano donio.” (Kaf: 33)

Suprotno je tome ponašanje munafika (dvoličnjaka): on pokazuje pokornost i vjerovanje kada je među ljudima, a kada ostane sam, onda poriče Gospodara svoga. Uzvišeni kaže:

“Kada susretnu one koji vjeruju, govore: ‘Vjerujemo’, a čim ostanu nasamo sa šejtanima svojim, govore: ‘Mi smo s vama, mi se samo rugamo.’” (El-Bekara: 14)

Vjerovanjem u “gajb” odlikuje se razuman (i pametan) insan (čovjek) nad životinjskim insanom (čovjekom), koji vjeruje samo u ono što vidi i što može osjetiti, a taj “životinjski iman” (vjerovanje) ne odlikuje i ne razdvaja čovjeka od hajvana (životinje) niti će imalo koristiti njegovom vlasniku. Uzvišeni kaže:

“Mi vjerujemo u Allaha, u Njega Jedinog, a odričemo se onih koje smo Mu ravnim smatrali!” Ali im vjerovanje njihovo, kada bi kaznu Našu doživjeli,

ne bi bilo nimalo od koristi, prema Allahovom zakonu koji je vrijedio za sve robove Njegove koji su bili i nestali — i tada bi nevjernici stradali.” (El-Mu’minun: 84-85)

A kada se Fir’aun (Faraon) počeo gušiti (u potopu), povikao je:

“Ja vjerujem da nema boga osim Onoga u Kojeg vjeruju sinovi Israilovi i ja se pokoravam!” (Junus: 90)

Međutim, Uzvišeni Allah mu je odgovorio:

“Zar sada, a prije si neposlušan bio i razdor sijao?!” (Junus: 91)

Ovo je sud Allahov u odnosu na svakoga ko se pokaje u momentu kada kaznu ugleda. Tevba ili pokajanje se tada ne prihvata, i stoga se u hadisu prenosi: “Uzvišeni Allah prima tevbu — pokajanje roba sve dok ‘gargara’ ne nastupi, tj. jest duša do grkljana ne dospije.” To znači da kada “gargara” nastupi, odnosno duša do grla dospije i (umirući) meleka (smrti) ugleda, onda se pokajanje ne prihvata i ne uvažava, pa bojte se Allaha, o robovi Allahovi. E’UZUBILLAHI MINEŠ-ŠEJTANIR-RADŽIM (Utječem se Allahu od prokletog šejtana):

“O ljudi, Allahova je prijatnija, zaista, istinita, pa neka vas nikako život na ovom svijetu ne zaslijepi i neka vas šejtan u Allaha ne pokoleba. Šejtan je, uistinu, vaš neprijatelj, pa ga takvim i smatrajte! On poziva pristaše svoje da budu stanovnici u Vatri.” (Fatir: 5-6)

Neka nam Allah Svevišnji podari blagoslov Kur’ana veličanstvenog....(dova)

SVOJSTVA VJERNIKA

Hvala Allahu, vlasniku milosti i dobročinstva, Koji koga hoće imanom, uputom u vjeru, daruje. Svjedočim da je samo Allah Bog, On nema druga, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. Poslao ga je, pred Sudnji dan, sa uputom i vjerom istinitom kao donosioca radosnih vijesti i kao poslanika koji opominje da, po Njegovom naređenju, Allahu poziva i kao svjetiljku koja sija. Neka je salavat Allahov i selam neizmjerni na njega, njegovu časnu porodicu i njegove ashabe (drugove).

O ljudi, (poštovana i cijenjena braćo)! Bojte se Uzvišenog Allaha i znajte da je najveća blagodan koju rob može dobiti ta da bude upućen u iman (vjerovanje). Zato

molite Allaha da vam iman dragim i obljubljenim učini, da ga u vašim srcima uljepša i okiti, a da vam nevjerstvo, griješenje i neposlušnost mrskim i odvratnim učini. Iman se ne postiže golim izjavama i hvalisanjem niti pukim željama i nadama, nego je iman ono što se duboko u srcu nastani i što, nakon toga, djela potvrde. Iman je očitovanje jezikom, vjerovanje srcem i potvrđivanje djelima (praktikovanje organima); povećava se poslušnošću i pokornošću, a umanjuje neposlušnošću i nepokornošću. On ima šest ruknova ili temelja, a to su: vjerovanje u Allaha, Njegove meleke, Njegove knjige, Njegove poslanike, Sudnji dan i "kader" (Božije određenje), bilo dobro ili zlo. Iman, također, ima svoje alamete ili znakove (obilježja), a to su: sedamdeset i nešto ogranaka imana. Uzvišeni se Allah u mnogobrojnim kur'anskim ajetima obraća vjernicima putem naredjenja i zabrana, jer iman njihov ih poziva da izvršavaju naredbe a klone se zabrana, dok onaj koji jezikom očituje da je mu'min, vjernik, a ne izvršava ono što mu je Allah naredio niti se kloni onoga što mu je zabranio, nije iskren u svom proklamovanju imana, odnosno svojoj tvrdnji da je vjernik. Uzvišeni Allah kaže:

"Ima ljudi koji govore:

'Vjerujemo u Allaha i u onaj svijet!', a oni nisu vjernici. Oni nastoje da prevare Allaha i one koji vjeruju, a oni, i ne znajući, samo sebe varaju." (El-Bekara: 8-9)

Iman je ishodište i pokretačka snaga za dobra djela i pohvalna svojstva. Uzvišeni kaže:

"Pravi su vjernici samo oni čija se srca strahom ispune kad se Allah spomene, a kad im se riječi Njegove kazuju, vjerovanje im učvršćuju i samo se na Gospodara svoga oslanjaju; oni koji molitvu (namaz) obavljaju i dio od onoga što im Mi dajemo udjeljuju. Oni su, zbilja, pravi vjernici." (El-Enfal: 2-4)

Iman koriguje djela i čini ih da budu primljena (kabal) kod Uzvišenog Allaha. On veli:

"Onome ko čini dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je, Mi ćemo dati da proživi lijep život i, doista, nagradit ćemo ih boljom nagradom nego što su zaslužili." (En-Nahl: 97)

Nasuprot tome, bez imana ili vjerovanja ne prima se ni jedno djelo — ma koliko ona mnogobrojna bila. Uzvišeni kaže:

"I Mi ćemo pristupiti djelima njihovim koja su učinili i u prah i pepeo ih pretvoriti." (El-Furkan: 23)

Vjernici su oni koji se u slučaju sporova i međusobnih razilaženja za sudiju

obraćaju Knjizi Allahovoj i sunnetu (praksi) Poslanika Njegovog.

"Kada se vjernici Allahu i Poslaniku Njegovu pozovu, da im on presudi, samo reknu: 'Slušamo i pokoravamo se!' - Oni će uspjeti." (En-Nur: 51)

Što se, pak, nevjernika i munafika tiče, oni od suda Allahovog i Poslanika Njegovog leđa okreću, odbijaju da se njima za presudu obrate i žele da im sude 'faragiti' (oni kojima se mimo Allaha pokorava) i "pozitivni" ljudski zakoni. O njima Uzvišeni Allah kaže:

"A licemjeri govore: 'Mi vjerujemo u Allaha i Poslanika i pokoravamo se', zatim neki od njih glave okreću; nisu oni vjernici. Kad budu pozvani Allahu i Poslaniku Njegovu da im On presudi, neki od njih odjednom leđa okrenu." (En-Nur: 47-48)

I kaže:

"Zar ne vidiš one koji tvrde da vjeruju u ono što se objavljuje tebi i u ono što je objavljeno prije tebe, pa ipak žele da im se pred šejtanom sudi, a naređeno im je da ne vjeruju u njega. A šejtan želi da ih u veliku zabludu navede. Kad im se kaže: 'Prihvatite ono što Allah objavljuje, i Poslanika!' — vidiš licemjere kako se od tebe sasvim okreću." (En-Nisa': 60-61)

Robovi Allahovi (draga braćo)! U ovom našem sadašnjem vremenu i savremenom dobu ima onih koji žele da budu vjernici samo po imenu; žele vjeru (iman) bez djela i prakse, vjeru bez namaza, bez zekata, bez posta i bez hadža, čak žele vjeru (iman) bez tevhida i bez akideta?! Žele da su vjernici, pored klanjanja kaburima i mezarima (turbetima), evlijama i dobrima?! Žele da su vjernici pored sprovođenja "pozitivnih" ljudskih zakona i obraćanja "tavagitima" (šejtanima i njihovim saradnicima) u rješavanju međusobnih sporova i parnica (nesuglasica), a da bi se iman ostvario i postojao, neophodno je zanijekati "taguta" — otkazati pokornost šejtanu i onima kojima se mimo Allaha robuje. Uzvišeni kaže:

"Onaj ko ne vjeruje u šejtana, a vjeruje u Allaha, drži se za najčvršću vezu, koja se neće prekinuti." (El-Bekara: 256)

Da bi ibadet bio voljan i ispravan mora se odbaciti vjera u "tagute" (kumire). Uzvišeni kaže:

"Mi smo svakom narodu poslanika poslali: Allahu se klanjajte, a kumira se klonite!" (En-Nahl: 36)

I kaže, Uzvišen neka je On:

"(I)Allahu se klanjajte i nikoga Njemu ravnim ne smatrajte!" (En-Nisa': 36).

Robovi Allahovi (draga braćo)! Postoje grijesi koji su manji od širka (pripisivanja druga Allahu) i koji ne poništavaju iman i ne izvode iz vjere, ali ga umanjuju i slabe, pa je, stoga, vjernik dužan kloniti se svih grijeha kako bi sačuvao i zaštitio svoj iman ili svoje vjerovanje. Tako treba kloniti se varanja u poslovanju, pretjerivanja u svadi, laži u govoru, neispunjavanja zadatog obećanja, pronevjere amaneta, izdaje zadatog ugovora ('ahda), ogovaranja, klevetanja i tračanja. Zatim čuvati se nedozvoljene (haram) zarade, pa da izbjegava kamatu, uzimanje mita i jedenja jetimskog imetka. Da se drži daleko od ružnih osobina i prostačkog ponašanja, pa da nikoga ne grdi, ne vrijeđa i ne psuje, jer mu'min (vjernik) nije klevetnik niti onaj koji proklinje ili se bestidno i nepristojno ponaša, odnosno odvratne i nedolične riječi izgovara. On voli svome bratu vjerniku ono što voli i samome sebi i nastoji izmiriti zavađene i nesložne, djelujući prema riječima Uzvišenog:

"Vjernici su samo braća, zato pomirite vaša dva brata..." (El-Hudžurat: 10)

Osjeća bol i patnju svoje braće vjernika, ravnajući se prema riječima Vjerovjesnika, s.a.v.s.,: "Primjer vjernika mu'mina u međusobnoj ljubavi i samilosti jeste kao primjer (ljudskog) tijela; kada se jedan njegov organ razboli, bdiju nad njim i čuvaju ga svi ostali organi (dijelovi)."

Jedno od svojstava i karakteristika vjernika jeste i to da budu zahvalni kada su u izobilju i rahatluku, a da se strpe kada su u oskudici i problemima. Vjerovjesnik, s.a.v.s, veli: "Čudna je stvar vjernika (mu'mina), sve što mu se desi dobro mu je, i nije nikome tako osim njemu (vjerniku). Ako ga zadesi blagostanje i sreća, zahvali se — pa mu bude dobro, a ako ga zadesi bijeda i nesreća, strpi se — opet mu bude dobro."

Braćo vjernici! A kao što grijesi umanjuju iman i slabe ga, isto tako ga dobra djela povećavaju i jačaju. Uzvišeni kaže:

"Pravi su vjernici samo oni čija se srca strahom ispune kad se Allah spomene, a kad im se riječi Njegove kazuju, vjerovanje im povećavaju (ili učvršćuju)." (El-Enfal: 2)

I kaže, Uzvišen neka je on:

"On uliva smirenost u srca vjernika da bi još više povećali (učvrstili) vjerovanje koje već imaju..." (El-Feth: 4)

Iman se povećava učenjem Kur'ana, činjenjem dobrih djela, druženjem sa dobrim ljudima, te zikrullahom (spominjanjem Allaha). Uzvišeni kaže:

"...one koji vjeruju i čija se srca, kad se Allah spomene, smiruju — a srca

se, doista, kad se Allah spomene, smiruju!" (Er-Ra'd: 28)

Zato se držite, o robovi Allahovi, onog što će ojačati vaš iman (vjerovanje) i podignuti vaše deredže (stupnjeve ili položaje) kad Allaha. EUZU BILLAHI MINEŠ-ŠEJTANIR-RADŽIM (Utječem se Allahu od prokletog šejtana):

"Nije čestitost u tome da okrećete lica svoja prema istoku ili zapadu; čestiti su oni koji vjeruju u Allaha, i u onaj svijet, i u meleke, i u knjige, i u vjerovjesnike, i koji od imetka, iako im je drag, daju rođacima, i siročadi, i siromasima, i putnicima - namjernicima, i prosjacima, i za otkup iz ropstva, i koji molitvu obavljaju i zekat daju, i koji obavezu svoju, kad je preuzmu, ispunjavanju, naročito oni koji su izdržljivi u neimaštini, i u bolesti, i u boju ljutom. Oni su iskreni vjernici i oni se Allaha boje i ružnih postupaka klone."
(El-Bekara: 177)

KOMENTAR JEDNOG HADISI-KUDSIJA KOJI PRENOSI EBU-ZERR, R.A.

Hvala Allahu, Stvoritelju svih svjetova, Koji je džine i ljude stvorio da se Njemu klanjaju (pokoravaju), Koji im je na put dobra i zla ukazao — da prvi slijede, a da se drugog čuvaju i klone — i dao im razum (umne sposobnosti) i osjetila pomoću kojih raspoznaju štetno od korisnog i dobro od zla.

"Mi čovjeka od smjese sjemena stvaramo da bismo ga na kušnju stavili i činimo da on čuje i vidi; Mi mu na Pravi put ukazujemo, a njegovo je da li će zahvalan ili nezahvalan biti." (Ed-Dehr: 2-3)

Zahvaljujem se Allahu na Njegovim neizmjernim blagodatima, od kojih je najveća i najvažnija islam, i svjedočim da je samo Allah Bog, On nema druga, On je Sveti i Savršeni — Onaj Koji sigurnost daje (El-Kuddus i Es-Selam). Zatim svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik, najčišći i najbolji koji je klanjao i postio, između Safe i Merve hodio, na svetim mjestima stajao i oko Kabe, Svetog hrama, tavaf činio. Neka je salavat Allahov i selam vječni na njega, njegovu porodicu i njegove ashabe, vođe na Pravom putu i svjetiljke u tami.

O ljudi (draga i poštovana braćo)! Bojte se Uzvišenog Allaha i razmišljajte o mudrostima i propisima koji su sadržani u govoru Njegovom i govoru Njegovog Poslanika. Jer najbolji govor je Allahova Knjiga (Allahov govor), a najbolja uputa —

uputa Muhammeda, s.a.v.s., Danas ću vas, draga braćo, upoznati sa jednim hadisom iz govora vašeg Uzvišenog i Svemoćnog Gospodara, koji vam od Njega prenosi Njegov Vjerovjesnik, s.a.v.s., i u kojem vam se Gospodar vaš obraća naredbama i zabranama. Tako Ebu-Zerr el-Gafari, r.a., prenosi od Vjerovjesnika, s.a.v.s., a on od svog Svemoćnog i Uzvišenog Gospodara da je rekao: "O robovi moji, Ja sam Sebi zabranio nasilje (zulum) a i među vama ga učinio zabranjenim, pa nemojte jedni drugima nepravdu činiti! O robovi Moji, svi ste vi u zabludi osim onoga koga Ja uputim, pa tražite uputu Moju — Ja ću vas uputiti! O robovi Moji, svi ste vi gladni osim onoga koga Ja nahranim, pa tražite od Mene nafaku — Ja ću vas nahraniti! O robovi Moji, svi ste vi goli i neodjeveni osim onoga koga Ja odjenem i pokrijem, pa tražite od Mene da vas odjenem — Ja ću vas odjenuti! O robovi Moji, vi griješite i noću i danju, a Ja opraštam sve grijehe, pa tražite od Mene oprosta — Ja ću vam oprostiti! O robovi Moji, vi niste u stanju nikakvu štetu Meni nanijeti, niti Mi ikakvu korist učiniti (donijeti) ! O robovi Moji, kada bi svi vi, i prvi i posljednji, i ljudi i džini, bili pobožni kao što je najpobožniji čovjek među vama, to nimalo ne bi uvećalo carstvo Moje i vlast Moju! O robovi Moji, kada bi svi vi, i prvi i posljednji, i ljudi i džini, bili pokvareni kao što je najpokvareniji čovjek među vama, to nimalo ne bi umanjilo carstvo Moje i vlast Moju! O robovi Moji, kada bi se svi vi, i prvi i posljednji, i ljudi i džini, iskupili na jednom mjestu pa Me upitali i Ja svakom dao ono što je tražio — to bi umanjilo od onoga što Ja posjedujem (od riznica Mojih) samo onoliko koliko bi igla u more umočena umanjila od mora! O robovi moji, sve se svodi na djela vaša koja Ja pomno bilježim, a zatim ću vam ih vjerno predočiti, pa ko nađe dobro neka zahvali Allahu, a ko nađe nešto drugo (zlo) neka ne kori nikoga osim sebe!" (Prenosi Muslim).

Robovi Allahovi (cijenjena i poštovana braćo)! Naši dobri prethodnici (selef) poklanjali su izuzetnu pažnju ovom hadisu. Imam Ahmed govorio je: "Ovo je najplemenitiji hadis koji prenose stanovnici (žitelji) Šama"⁹ A Ebu-Idris el-Havlani, kada bi prenosio ovaj hadis, pao bi na koljena, jer ovaj hadis predstavlja obraćanje Uzvišenog i Svemogućeg Gospodara Njegovim robovima i sadrži (baštini) u sebi uzvišena značenja. Prvo je vjerovanje da je Allah, dž.š., čist od zuluma, nepravde, (da nije nepravedan) i da je i robovima (ljudima) zabranio da jedni drugima nepravdu čine, a veliki broj islamske uleme definirao je i protumačio "zulum" (nepravdu) kao stavljanje nečega na njemu neodgovarajuće mjesto. U Buharijinom i Muslimovom Sahihu od Ibn Omera prenosi se da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: "I zulum (tiranija i nepravda) će na Sudnjem danu, uistinu, predstavljati mrak i tmine (odnosno zablude

i nevolje)." A u Buharijinom Sahihu, od Ebu-Hurejre, r.a., prenosi se da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ko je učinio kakvu nepravdu svome bratu neka zatraži od njega halala (oprosta), jer sutra (na Sudnjem danu) neće biti ni dinara ni dirhema (da se njima iskupi), nego će se od njegovih dobrih djela namiriti (dati) njegovom bratu, a ako ne bude imao dobrih djela, uzet će se od grijeha (loših djela) njegovog brata pa prebaciti (svaliti) na njega."

Drugo od božanskih uputstava (iz ovoga hadisa) jeste isticanje činjenice da su robovi ovisni o Uzvišenom Allahu i da im je On neophodno potreban radi njihovog izbavljenja iz zabude (nevjerstva), utoljavanja njihove gladi (stjecanja natake), pokrivanja njihovog tijela (golotinje) i opraštanja njihovih grijeha, te da im On naređuje da sve te stvari i potrebe traže samo od Njega. Ibrahim, a. s., prijatelj Allahov, zaključio je, iz vezanosti ovih stvari za Allaha i činjenice da su samo u Njegovoj moći, da je obaveza samo Njemu se klanjati i robovati, pa je rekao narodu svome:

"A da li ste razmišljali', upitao je on, 'da su oni kojima se klanjate vi i kojima su se klanjali davni preci vaši, doista, neprijatelji moji? Ali, to nije Gospodar svjetova, koji me je stvorio i na Pravi put uputio, i koji me hrani i poji, i koji me, kad se razbolim, liječi, i koji će mi život oduzeti, i koji će me poslije oživiti, i koji će mi, nadam se, pogreške moje na Sudnjem danu oprostiti'" (Eš-Šu'ara': 75.82)

Jer, onaj u čijem je (jedinom) posjedu i moći stvaranje roba (čovjeka), njegovo upućivanje na Pravi put, opskrbljivanje nafakom, usmrćivanje i oživljavanje te opraštanje njegovih grijeha na ahiretu, zaslužuje i polaže pravo da se samo Njemu klanja i robuje, da se samo od Njega moli i traži i da se pred Njim skrušen i ponizan bude.

Treće od navedenih božanskih uputstava jeste iznošenje činjenice da robovi nisu u stanju da ikakvu korist Allahu pribave ili Mu kakvu štetu nanesu, jer Uzvišeni Allah ni o kome nije ovisan i hvale je dostojan. Njemu nije potrebna pokornost robova i njihova dobra djela niti se korist od toga vraća Njemu nego isključivo njima, kao što Mu, isto tako, nimalo ne štete njihovi grijesi i prijestupi, nego oni nanose štetu jedino njima. Uzvišeni kaže:

"Onaj ko ide Pravim putem, od toga će samo On koristiti imati, a onaj ko luta na svoju štetu luta..." (El-Isra: 15)

I kaže:

"Ako vi budete nezahvalni (ne budete vjerovali), pa, Allah od vas ne ovisi, ali On nije zadovoljan ako su robovi Njegovi nezahvalni, a zadovoljan

je vama ako budete zahvalni." (Ez-Zumer: 7)

Uzvišeni Allah, dakle, pored Svoje neovisnosti od Njegovih robova, voli i zadovoljan je da Mu se pokoravaju, pa da ih nagradi, i da od Njega traže oprost za svoje grijehе, pa da im oprost, iz Svoje neizmjerne samilosti i dobročinstva prema njima. S druge strane, robovi, i pored svoje ovisnosti od Allaha i njihove potrebe za Njim, udaljavaju se od Njega i suprotstavljaju Mu se grijesima, nanoseći štetu samima sebi, što, bez sumnje, ukazuje na njihovu veliku neupućenost, neznanje i oholost ili uobraženost. Zatim Uzvišeni Allah potvrđuje i proklamuje Svoju neovisnost od pokornosti i dobrih djela Njegovih robova, te veličinu Svoje vladavine kojoj ništa, i ni pod kojim uvjetima, ne može nahuditi ili naštetiti; da je Njegova vlast apsolutna i da je ne povećava pokornost pokornog niti umanjuje nepokornost nepokornog; da se Njegove riznice ne umanjuju obilnim udjeljivanjem, jer kad bi svi ljudi bili pobožni i bogobožni to nimalo ne bi povećalo Njegovu vlast i moć, a da su svi grješnici i razvratnici, to ne bi nimalo umanjilo Njegovu vlast i moć, kada bi Mu se svi obratili i On svakom udovoljio potrebu njegovu, ništa se ne bi umanjilo ono što je u posjedu Njegovom (riznice Njegove). Sve navedeno svjedoči da je vlast Allahova savršena i apsolutna u svakom pogledu, i da ništa na nju utjecati ne može; da su Njegove riznice nepresušne i da se ne umanjuju dijeljenjem i darovanjem, pa makar dao i udovoljio svima, i prvima i potonjima, i džinima i ljudima, ispunjavajući svačiju želju odjednom i na jednom mjestu u čemu se krije podsticaj za ljude (stvorenja) da se za ispunjavanje i udovoljavanje svojih potreba obraćaju samo Allahu, Uzvišenom i Svemogućem.

I u posljednjem od spomenutih božanskih uputstava Uzvišeni otkriva (objašnjava) da On pomno pobrojava i bilježi djela Svojih robova, kako dobra tako i loša, zatim će ih na osnovu njih nagraditi (odnosno kazniti). Tako će zlo biti kažnjeno istom mjerom, bez ikakvog dodavanja, osim u slučaju kada ga Allah oprost, a dobro će biti deseterostruko nagrađeno, do sedam stotina puta, do nepoznatog broja (puta) čiju visinu poznaje samo Allah; sve to iz neizmjerne milosti i dobrote Njegove. Potom Svevišnji Allah objašnjava da je svako dobro milost Allahova i dar Njegov prema robu, bez ikakve dužnosti ili obaveze prema njemu, što ga (roba) obavezuje na zahvalnost Allahu; dok, s druge strane, svo zlo dolazi od čovjeka, koga se domogao i počinio zbog slijedenja svojih strasti i prohtjeva, kao što kaže Uzvišeni Allah:

"Sreća koja ti se dogodi od Allaha je, a nesreću koja te zadesi, sam si zaslužio." (En-Nisa': 79)

To je ono što će se desiti na Sudnjem danu pa će oni koji su činili dobro govoriti:

"Hvaljen neka je Allah, Koji nas je na Pravi put uputio; mi ne bismo na Pravom putu bili da nas Allah nije uputio, poslanici su Gospodara našeg, zaista, istinu donosili." (El-E'araf: 43)

A onima koji su radili zlo

"doviknut će se: 'Allahova odvratnost prema vama kad ste, pozivani da vjerujete, ostali nevjernici — bila je, doista, veća od vaše odvratnosti sada prema sebi.'" (El-Mu'minun: 10)

"... da čovjek ne bi uzviknuo: 'Teško meni, koliko sam samo dužnosti prema Allahu propustio, čak sam se i izrugivao'" (Ez-Zumer; 56)

Zato se bojte Allaha, o robovi Allahovi, i požurite sa dobrim djelima, a pokajte se za loša dok ste to još u mogućnosti! E'UZU BILLAHI MINEŠ-ŠEJTANIR-RADŽIM (Utječem se Allahu od prokletog šejtana):

"O ljudi, vi ste siromasi, vi trebate Allaha, a Allah je neovisan i hvale dostojan. Ako hoće, uklonit će vas i nova stvorenja dovesti, to Allahu nije teško. I nijedan grješnik neće grijehove drugog nositi; ako grijehovima pretovareni pozove da mu se ponesu, niko mu ih neće ponijeti, pa ni rođak. A ti ćeš opomenuti samo one koji se Gospodara svoga boje, iako ih niko ne vidi, i koji obavljaju namaz — onaj ko se očisti očistio se za svoje dobro a Allahu se sve vraća." (Fatir: 15-18)

Neka nam Allah podari blagoslov Kur'ana Veličanstvenog...(dova).

UPOZORAVANJE NA VATRU (DŽEHENNEM) I RAZLOZI ULASKA U NJU

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova, Koji je naredio da se od Njega strahuje i izvjestio (kazao) da će onog ako Ga se bude bojao, On zaštititi. Svjedočim da je samo Allah Bog, On nema druga i mi nemamo drugog Gospodara osim Njega. Samo Njemu robujemo i samo Njega obožavamo. I svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik, najčasnije i najplemenitije stvorenje kod Allaha. Neka je salavat Allahov i selam neizmjerni na njega, njegovu porodicu, ashabe i sve one koji uputu njegovu slijedili budu.

O ljudi (poštovana i cijenjena braćo)! Bojte se Uzvišenog Allaha, jer Uzvišeni kaže:

“O vi koji vjerujete, sebe i porodice svoje čuvajte od vatre čije će gorivo ljudi i kamenje biti, i o kojoj će se meleki strogi i snažni brinuti, koji se onome što im Allah zapovijedi, neće opirati, i koji će ono što im se naredi izvršiti.” (Et-Tahrim: 6)

Allah doziva vjernike (obraća se vjernicima), naređuje im i upozorava i o velikoj opasnosti izvještava. Allah doziva vjernike, jer oni su ti koji slušaju Njegovo dozivanje, izvršavaju Njegovu naredbu i okorištavaju se Njegovim riječima (govorom). Doziva ih i naređuje im da preduzmu mjere zaštite za sebe i svoje porodice od opasnosti koja ih vreba i propasti koja ih na životnom putu njihovom čeka, a koju može izbjeći samo onaj ko je primijeti i opazi prije njenog dolaska te preduzme mjere predostrožnosti i opreza od padanja u nju. Tu smrtonosnu opasnost predstavlja ogromna i velika vatra, koja nije kao vatra koju vi poznajete, a koja se potpaljuje drvećem i koja se gasi, te protiv koje se može boriti i koja se može savladati — to je vatra koja će biti potpaljena ljudskim tijelima i kamenjem od kojeg su pravljene kipovi i kumiri ili sumpornim kamenjem. Ta vatra nije kao dunjalučka vatra u kojoj ko izgore umire, rastaje se sa životom i prestaje osjećati bol i patnju, nego

“...kad god je plamen jenja, pojačat ćemo joj oganj.” (El-Isra': 97)

To jest Allah će pojačati njen oganj i

“kad god im se kaže ispeku, zamijenit ćemo ih drugim kožama da osjete pravu patnju.” (En-Nisa': 56) “..oni neće biti na smrt osuđeni, i neće umrijeti, i neće im se patnja u njemu (Džehennemu) ublažiti...” (Fatir: 36). -“U njemu (Džehennemu) svježine neće osjetiti, ni pića okusiti, osim vrele vode i kapljevine...” (En-Nebe': 24-25)

Posluga njena, oni koji su zaduženi da je potpaljuju i raspiruju i stanovnike njene muče i kažnjavaju, neće biti od onih koje spopada nemoć i umor, ili ih obuzima samilost i sažaljenje, ili koristi njihovo preklinjanje i molba da se smiluju, ili ih savladava osjećaj naklonosti i simpatije (prijateljskih veza), ili su nemarni i popustljivi u sporovođenju zadatih im naredbi o kažnjavanju...To će biti

“meleki strogi i snažni, koji se onome što im Allah zapovijedi neće opirati i koji će ono što im se naredi izvršiti.” (Et-Tahrim: 6)

Poštovani muslimani! Uistinu je odgovornost muslimana za sebe i svoju porodicu teška i ozbiljna. Tamo čeka vatra kojoj može biti izložen i on i njegova porodica, i na njemu je da i sebe i njih sačuva te vatre, koja čeka svakoga ko se zaputi ka njoj i krene njenim putem. To je užasna, rasplamsala vatra, izložena i ispriječena na njegovu putu, koji ne može izbjeći. Vatra čije su gorivo ljudi i kamenje. Ljudi i kamenje

su u njoj izjednačeni, ljudi su u njoj u rangu ništavnosti i beznačajnosti kamenja, njihove bezvrjednosti i bacanja bez ikakvog obzira i pažnje. Kako je samo užasna i jezovita ta vatra koja se potpaljuje kamenjem, koja će gutati čvrsto, tvrdo i nijemo kamenje, a kako tek ljudsko tijelo?" Nad njom bdiju strogi i snažni meleki, čija priroda u potpunosti odgovara prirodi kazne koja im je povjerena i prepuštena,

"... koji se onome što im Allah zapovijeda neće opirati i koji će ono što im se naredi izvršiti." (Et-Tahrim: 6)

Neka od njihovih svojstava i osobina su: pokoravanje Allahu u onome što im naredi i zapovijedi i sposobnost da sprovedu i izvrše ono što im se naredi, bez ikakvog zakidanja ili zapostavljanja. Kako da vjernici zaštite sebe i svoje porodice od ove vatre?? Uzvišeni Allah pokazao im je put i način i otvorio im vrata nade, milosti i spasa od te vatre, ukoliko budu slijedili taj put. Hvaljeni i Uzvišeni Allah kaže:

"O vi, koji vjerujete, učinite pokajanje Allahu iskreno, da bi Gospodar vaš preko ružnih postupaka vaših prešao i da bi vas u dženetske bašče, kroz koje će rijeke teći, uveo, na Dan u kojem Allah neće osramotiti Vjerovjesnika i one koji su zajedno s njim vjerovali; svjetlo će njihovo ići ispred njih i njihove desne strane. 'Gospodaru naš', govorit će oni, 'učini potpunim svjetlo naše i oprosti nam jer Ti, doista, sve možeš.'" (Et-Tahrim: 8)

Ovo je, dakle, put: iskreno pokajanje Allahu za grijeha i loša djela, koji podrazumijeva: ostavljanje grijeha, kajanje za njihovo činjenje, čvrstu odluku da im se više ne povraća i vraćanje prava ljudima (robovima), ukoliko je nepravda učinjena njima. Takva teoba (tevba) podstiče na dobra djela, a njen je plod brisanje i opraštanje loših i nevaljalih djela, ulazak u dženetske bašče, spas od poniženja i sramote koji će pogoditi grješnike i pridruživanje Vjerovjesniku, s.a.v.s., i onima koji su vjerovali s njim, u osiguravanju svjetla i izlasku iz tmina (u izlasku iz tmina na svjetlost).

Poštovani muslimani! U skladu s tekstom ovih ajeta mi smo dužni (i obavezni) da sami sebe primoramo i obavežemo na pokornost Allahu i izbjegavamo griješenje (nepokornost Njemu). Isto tako, dužni smo i obavezni da svoju djecu, svoje žene i one koji stanuju u našim domovima (kućama) obavežemo na pokornost Allahu i odvratimo ih od nepokornosti prema Njemu. O tome govori i vjerodostojni sunnet Allahovog Poslanika, s.a.v.s, u kojem on kaže: "Naređujte djeci da klanjaju kada navrše sedam godina, a udarite ih za namaz (ostavljanje namaza) kada navrše deset, i rastavite ih (mušku i žensku djecu) u postelji." I kaže Poslanik, s.a.v.s. "Svi ste vi pastiri i svi ćete biti pitani za vaše stado." *Dragi očevi i drage majke!*

“Čuvajte sebe i porodice svoje od vatre čije će gorivo ljudi i kamenje biti!” (Et-Tahrim: 6)

Sarađujte i međusobno se pomažite u izvršavanju ove obaveze, unutar vaših domova i izvan njih. Pratite vašu djecu gdje god oni bili i šta god oni radili; preporučujte im i naređujte dobro a odvrćajte ih i sprečavajte od zla; podučite ih pitanjima (stvarima) njihove vjere; odvojite ih od lošeg društva i pokvarenih vršnjaka (drugova). Očistite vaše kuće i domove od stvari koje izazivaju poruke i pokvarenost: štetnih i poročnih filmova, (razvratne) muzike, besramnih i raskalašenih fotografija, knjiga koje odvede u zabludu i bestidnih novina i časopisa.

Robovi Allahovi! Kako će se spasiti džehenemske vatre onaj ko ostavlja namaz, a namaz je stup islama i granica između kufra i imana (nevjerovanja i vjerovanja)?! Kako će se spasiti vatre onaj ko je napustio džamiju i zapostavio džuma-namaz i džemat?! Kako će se sačuvati vatre onaj ko se usudio i osmjelio činiti grijeh (harame) i koji omalovažava poslušnost i dobra djela?! Kako će se zaštititi vatre onaj koji danonoćno hodi putem koji njoj vodi, a ni sam ne zna u kojem će se času naći pred njenim vratima?! Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao je: “Džennet je bliži jednom od vas od sveze (ramena, pertle) na njegovoj obući (cipelama), a Vatra (Džehennem) isto tako.” To znači da će onaj ko dočeka smrt u pokornosti i činjenju dobrih djela ući u Džennet, a onaj ko dočeka smrt u grijehu i nepokornosti ući će u Vatru. To je smrt za koju se kaže:

“I ne zna čovjek u kojoj će zemlji umrijeti.” (Lukman: 34)

Kako će spasiti sebe i svoju porodicu od Vatre onaj ko im je otvorio vrata zla i grijeha?! Kako će sačuvati svoju porodicu od Vatre onaj ko ih je prepustio da grijehe čine, neposlušni Allahu budu i zapostave ono što im je Allah naredio i čime ih je zadužio!? Kako će spasiti svoju djecu od Vatre onaj ko odlazi u džamiju, a njih ostavlja u postelji (na spavanju) ili u igri i zabavi, da ne obave namaz sa muslimanima!? Ej Vallahi, jest, tako mi Allaha, vidimo ih kako zaposijedaju ulice i čaršije i uznemiravaju komšije svojom bukom i glasovima, a i ne pomišljaju da odu u džamiju. Očevi njihovi sve to posmatraju i šute, udovoljavajući svim njihovim zahtjevima, prepuštajući im potpunu slobodu u kućama i dočekujući ih osmjehom i radošću, kao da ih bodre da ustraju u takvom halu (stanju) i opravdavaju njihova ružna djela i ponašanje!? A držanje je majki još lošije od držanja očeva. One ništa ne kritikuju i ne osporavaju, ne boje se Uzvišenog Allaha i ne strahuju za svoju djecu od kazne i od ulaska u Vatru (Džehennem) čije će gorivo ljudi i kamenje biti!? Drage i poštovane majke, Allaha se bojte za vašu djecu, jer ste odgovorne za njih!

Ne ostavljajte ih da sjede sa vama u kući, a da ostave namaz (i odlazak u džamiju)! Poštovani i dragi očevi i majke, potpomažite se međusobno u dobročinstvu i bogobožnosti, a nemojte se potpomagati u grijehu i mržnji (nepravdi, neprijateljstvu)! Potomažite se i saradujte na putu spašavanja sebe i svojih porodica od Vatre čije će gorivo ljudi i kamenje biti! I znajte da je vaš nehat i prepuštanje djece grijesima i lošim djelima, a zapostavljanje obaveza i dobrih djela, put ka Vatri i povod za dolazak ovozemaljske (ubrzane) kazne! A prebivališta onih koji su već doživjeli kaznu nisu daleko od vas! E'UZU BILLAHI MINEŠ-ŠEJTANIR-RADŽIM (Utječem se Allahu od prokletog šejtana).

“Naredi čeljadi svojoj da obavljaju namaz i ustraj u tome! Mi ne tražimo od tebe da se sam hraniš, Mi ćemo te hraniti! A samo one koji se budu Allaha bojali i grijeha klonili, čeka lijep svršetak.” (Ta-Ha: 132)

O ZABRANI NANOŠENJA ŠTETE SAMOME SEBI

Slavljen neka je Allah, Gospodar svjetova, Koji je čovjeka u najljepšem liku stvorio i razumom ga i sposobnošću rasuđivanja obdario. Svjedočim da je samo Allah Bog, On nema druga. Njemu pripada vlast i Njemu pripada slava (pohvala); On sve može! I svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik, donosilac radosnih vijesti i opominjač, i svjetiljka koja sija. Neka je salavat Allahov i selam neizmjerni na njega, njegovu porodicu i njegove ashabe.

O ljudi (poštovani vjernici)! Bojte se Allaha, izvršavajući ono što je naredio a kloneći se onoga što je zabranio, i sjetite se blagodati Njegove prema vama (i ne zaboravite blagodati Njegove prema vama). Uzvišeni Allah kaže:

“Mi smo sinove Ademove, doista, odlikovali: dali smo im da kopnom i morem putuju, i opskrbili ih ukusnim jelima, i dali im velike prednosti nad mnogima koje smo stvorili.” (El-Isra': 70)

“Allah vam je učinio Zemlju prebivalištem, a nebo zdanjem i On vam obličje daje i likove vaše čini lijepim i jelima vas opskrbljuje ukusnim. To je Allah, Gospodar vaš, i neka je Uzvišen Allah, Gospodar svjetova!” (El-Mu'minun: 64) ***“Kako ne vidite da vam je Allah omogućio da se koristite***

svim onim što postoji na nebesima i na Zemlji i da vas darežljivo obasipa milošću Svojom; i vidljivom i nevidljivom?" (Lukman: 20)

O ljudi! Allah je čovjeka odlikovao i prednost mu nad mnogim stvorenjima Svojim dao, potčinio mu sve što je na nebesima i na Zemlji i zabranio bespravno ugrožavanje i nasrtanje na njegov život, njegovo tijelo, njegovu čast i njegov imetak, pa je, stoga, propisao kisas (odmazdu), tj. istovjetnu kaznu za onoga ko putem ubistva ugrozi njegov život, ili ugrozi njegovo tijelo ranjavanjem ili odsijecanjem nekog ekstremiteta.

"Mi smo im u njemu propisali: glava za glavu, i oko za oko, i nos za nos, i uho za uho, i zub za zub, a da rane treba uzvratiti." (El-Ma'ida: 45)

Zabranio je ugrožavanje časti putem objede, potvore ili bluda i prostitucije, pa je propisao kaznu za zinaluk i kaznu za objedu ili potvoru (za zinaluk), s ciljem zaštite ljudske časti i ugleda. Zabranio je ugrožavanje ljudske imovine, pa je propisao kaznu za krađu i kaznu za razbojništvo i razbojnike. Zabranio je ugrožavanje razuma, pa je propisao kaznu za opijanje, sve to iz počasti prema čovjeku i radi čuvanja i zaštite temeljnih činilaca u njegovom životu, kako bi on mogao živjeti časno, sigurno i bezbrižno. I zadužio ga je da se pokorava i robuje samo Njemu, ne čineći Mu širk (ne pripisujući Mu druga), kako bi produžio i nastavio sa počastima Svojim prema njemu i na dunjaluku i na ahiretu, kada će biti nagrađen Njegovim Džennetom i spašen od Njegove Vatre.

Poštovani muslimani! Kao što je Uzvišeni Allah zaštitio čovjeka od nasrtanja drugog na njega, isto tako ga je zaštitio od nasrtanja na samog sebe, odnosno ugrožavanja samog sebe, pa je zabranio čovjeku da izvrši samoubistvo ili prouzrokuje svoju smrt. Uzvišeni kaže:

"... i ne ubijajte sami sebe!"⁷⁰ (En-Nisa': 29)

I kaže, Uzvišen neka je On:

"...i sami sebe u propast ne dovodite..." (El-Bekara: 195)

A Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ko zadavi samog sebe davit će se u Vatri (Džehennemu); ko probode samog sebe probadat će se u Vatri, a ko se baci (u provaliju i sl.) bacat će se u Vatru." (Prenosi Buharija). U okviru ove prijetnje ulazi i onaj ko prouzrokuje samoubistvo ili svoju smrt, unoseći u organizam supstancu ili materiju koja šteti njegovom zdravlju i izaziva smrtne bolesti, kao onaj ko puši duhan, jer sukcesivno i praktično je dokazano, a i medicinski stručnjaci su posvjedočili, da je duhan štetan i da uzrokuje smrtne bolesti. Dakle, onaj ko troši duhan ili puši grješan je, a ako umre njegovim sebebom, smatra se samoubicom. Zato je onaj ko je stavljen na belaj i kušnju duhanom dužan pokajati

se i izbaviti se i spasiti se od njegove opasnosti. Također je Allah, dž.š., zabranio čovjeku da ugrožava svoj razum putem konzumiranja alkoholnih pića i uzimanja različitih narkotika. Tako Ibn-Omer, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Allah je prokleo vino (alkohol), i onoga ko ga pije, i onoga ko njime napaja, i onoga ko ga kupuje, i onoga ko ga prodaje, i onoga ko ga cijedi (proizvodi), i onoga kome se cijedi (proizvodi), i onoga ko ga nosi i onoga kome se nosi." (Prenosi Ebu-Davud i Ibn-Madže) i dodaje: "Onoga ko se parama njegovim koristi." A Ibn-Abbas, r.a., pripovijeda da je Resulullah, s.a.v.s., rekao: "Klonite se opojnih pića jer su ona ključ svakog zla." (Prenosi Hakim i veli da je sahih). A "hamr" (vino) naziv je za sve što opija, ma od čega bilo, i svejedno da li se zvalo vino, ili alkohol, ili duševno piće, ili kolonjska voda, ili nekim drugim imenima koja ne mijenjaju stvarnost i činjenično stanje (suštinu). Od Ebu-Malika el-Eš'arija, r.a., prenosi se da je čuo Vjerovjesnika, s.a.v.s., kako kaže: "Ljudi od mog ummeta pit će vino (alkohol), nazivajući ga drugim imenom, a nad njim, u društvu njihovom, svirat će muzika i pjevati pjevačice. Allah će zemlju ispod njih potresti (učiniti da u zemlju propadnu) i učiniti ih majmunima i svinjama." (Prenosi Ibn-Madže i Ibn-Hiban u svom Sahihu). Muslimanu je, dakle, zabranjeno konzumirati opojna pića pod bilo kojim imenom i u bilo kom stanju (tečnom ili čvrstom), kao čist alkohol ili pomiješan sa nečim drugim, i, svejedno, uzimao ga radi strasti i užitka ili ga koristio kao lijek, jer Vail ibn Hadžer prenosi da je Tarik ibn Suvejd el-Džu'fi upitao Vjerovjesnika, s.a.v.s., za vino (alkohol), pa kada mu ga je zabranio, on je rekao: "Ja ga spravljam radi lijeka," a Poslanik je dodao: "On, uistinu, nije lijek nego bolest (u njemu nema lijeka, u njemu je bolest)." (Prenosi Ahmed, Muslim, Ebu-Davud i Tirmizija). A u Ebu-Davudovom i Tirmizijinom sunnenu prenosi se da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., upitan o alkoholu koji se koristi kao lijek ili se dodaje i stavlja u lijek, pa je rekao: "On (alkohol) jeste, uistinu, bolest, a nije lijek!" (Ebu-Davud i Tirmizi). U ugrožavanje razuma spada, također, i uzimanje narkotika ili droge, koja ga uništava, izaziva umnu poremećenost i sakatost, preobražava čovjeka iz kategorije onih koji se odlikuju muškošću i muževnošću u kategoriju onih koji su poprimili svojstva ženstvenosti ili ženske prirode, te pospješuje i olakšava praktikovanje razvrata, nemoralna i nasrtanja na ljude. A svejedno je da li droga ili narkotici bili od hašiša i opijuma ili u obliku tableta. Šejhul-islam Ibn-Tejmije, rahimehullah, veli: "Hašiš koji je proizveden od listova konoplje ili kudjelje isto tako je zabranjen, a onaj ko ga uzima bičuje se kao što se bičuje alkoholičar." A droga je opasnija i štetnija od alkohola jer uništava razum i karakter (ćud ili narav) do te mjere da čovjek poprima osobine hermafroditizma (ženstvenosti), postaje impotentan,

javlja se odsustvo ljubomore (svodništva) kao drugi poroci i izopačenost.

Poštovani muslimani! Kako dolikuje čovjeku koga je Alah obdario razumom i odlikovao ga nad mnogim stvorenjima da padne na nivo životinja uzimajući i konzumirajući ono što uništava njegov razum (opojna pića i narkotike) i izlažući se Allahovoj, dž.š., srdžbi i Njegovoj kazni?? Imam Ibn el-Kajjim, rahimehullah, iznoseći štetnosti alkohola, veli: "On je neprijatnog i odvratnog ukusa, nečista stvar i šejtansko djelo; izaziva neprijateljstvo i mržnju među ljudima; odvraća od zikra (spominjanja Allaha) i od namaza; zove u nemoral, pa ponekad, čak, i sa kćerkom, sestrom i ostalom rodbinom; uništava ljubomoru i donosi poniženje, kajanje i sramotu; svrstava njegovog potrošača u najnižu kategoriju ljudi, a to su ljudi i bezumni; pospješuje i olakšava zločin ubistva i otkrivanja tajne, čije otkrivanje mu donosi štetu i propast. Koliko je ratova i sukoba on izazvao, koliko bogatih osiromašio, moćnih i uglednih ponizio, čestitih i plemenitih obezvrijedio i bijednim učinio?! Koliko je ljudi od žena njihovih rastavio, i koliko je vrata dobra pred licem potrošača njegovih zatvorio, a vrata zla otvorio?! Alkohol je glava (skup) svih grijeha i ključ i izvor svakog zla, odnosi blagostanje i sreću, a donosi bijedu i nesreću; i da je jedina njegova mahana i nedostatak to što se neće sastaviti sa dženetskim vinom u utrobi roba (čovjeka), bilo bi dovoljno, jer je pouzdano zabilježeno da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ko bude pio vino (alkohol) na dunjaluku neće ga piti na ahiretu." Gospodaru naš, zaštitite nas Tvojim halalom od Tvoga harama (zaštitite nas onim što si dopustio od onoga što si zabranio) i poštedite nas dobrotom i izobiljem Svojim od obraćanja nekom drugom mimo Tebe! E'UZU BILLAHI MINEŠ-ŠEJTANIR-RADŽIM (Utječem se Allahu od prokletog šejtana).

"O vjernici, vino i kocka i kumiri i strelice za gatanje odvratne su stvari, šejtanovo djelo; zato se toga klonite da biste postigli što želite. Šejtan želi da pomoću vina (alkohola) i kocke unese među vas neprijateljstvo i mržnju i da vas od sjećanja na Allaha i od obavljanja namaza odvraća. Pa hoćete li se okaniti?" (El-Mai'da: 90-91)

O ČUVANJU I IZVRŠAVANJU FARZOVA I IZBJEGAVANJU HARAMA

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova, Koji nam je propisao istinitu vjeru i uputio nas Pravim putem. Svjedočim da je samo Allah Bog, On nema druga, a dovoljno je to što Allah sve zna. I svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik; Vjerovjesnik čije je grudi Allah prostranim učinio i spomen njegov visoko uzdigao i odredio da sramotu i poniženje doživi onaj ko mu se suprotstavi, a velika je Allahova blagodan prema njemu i ummetu njegovom. Neka je salavat Allahov i selam obilni na njega, njegovu porodicu, ashabe i sve njegove sljedbenike.

Robovi Allahovi! Bojte se Uzvišenog Allaha, jer pred vama je ono čega ako se budete čvrsto držali, nećete nikada zalutati. Pred vama je Allahova Knjiga, kojoj je laž strana, bilo s koje strane, ona je Objava od Mudroga i Hvale dostojnoga, i pred vama je sunnet (praksa) Njegovog Poslanika, s.a.v.s., kao komentar Kur'ana i njegovo pojašnjenje i on je također objava od Allaha koju je obznanio Vjerovjesniku Svome, kako kaže Uzvišeni:

"On ne govori po hiru." (En-Nedžm: 3-4)

Upoznat ću vas ovom prilikom sa jednim od njegovih plemenitih izreka ili hadisa u kojem vam ocrta i razrađuje ispravan program i upućuje vas na Pravi put (usmjerava vas ka Pravom putu). Prenose Ed-Darekutni i drugi od Ebu-S'alebea el-Hušenija, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Allah je propisao farzove — pa ih ne zapostavljajte, i odredio granice — pa ih ne narušavajte. Neke stvari je zabranio — pa ih ne kršite i ne povređujte, a neke je prešutio iz milosti prema vama, a ne iz zaborava, pa nemojte o njima tragati i raspitivati se." Ovaj se hadis ubraja u sažete i jezgrovite izreke¹¹ Vjerovjesnikove, s.a.v.s., i predstavlja jedan od velikih i značajnih temelja vjere i njenih ogranaka, jer dijeli Allahove propise u četiri kategorije: farzove (stroge naredbe), harama (stroge zabrane), granice (propise i zakone) i ono preko čega je šutnjom pređeno (što je šutnjom odobreno). U tome su sabrani svi propisi vjere pa su, stoga, neki učenjaci rekli: "Ko se bude držao ovog hadisa postići će nagradu i sačuvati će se (osigurati će se od) kazne, jer onaj ko bude izvršavao farzove, klonio se harama, zaustavio se kod granica (zakona i propisa) i ostavio traganje za onim što mu je skriveno i nepoznato on je upotpunio sve vrste

dobročinstva i ispunio sve obaveze vjere." Pod farzovima se podrazumijeva ono što je Allah strogo naredio Svojim robovima i zadužio ih da ga izvršavaju, kao što je: namaz, zekat, post i hadž. Harami su, pak, Allahove zabranjene zone kojima je zabranjeno primicati se i povređivati ih, a tu spada sve što je Allah zabranio i zaprijetio kaznom onom ko ih učini. Pod granicama, propisima i zakonima, podrazumijeva se sve ono što je Allah dopustio činiti: bilo putem obaveze (vadžib), ili putem preporuke (nedb), ili putem dozvole (ibaha), a njihovo narušavanje jeste prelaženje preko njih i činjenje onoga što je Allah zabranio, kako kaže Uzvišeni Allah:

"To su Allahovi propisi (granice), pa ih ne narušavajte!" (El-Bekara: 229)

Pod Allahovim se granicama, također, podrazumijevaju sami harami koje je zabranjenim učinio, i u tom slučaju nije dopušteno približavati im se, kako kaže Uzvišeni:

"To su Allahove granice (zabrane), i ne približujte im se!" (El-Bekara: 187)

Dakle, granice dopuštenog ne narušavaju se, a granicama zabranjenog se ne približava. Ponekad se, pak, izraz "granice" (hudud) upotrebljava za Šerijatom određene kazne (ukubat), pa se kaže: kazna (had) za blud, kazna za krađu, kazna za opijanje, kao što je Poslanik, s.a.v.s., rekao Usami: "Zar se zauzimaš i posreduješ u jednoj od Allahovih kazni (hududa)?!", misleći na odsijecanje ruke u krađi. I što se tiče onoga preko čega je šutnjom pređeno tu spada sve ono za što nije naveden i spomenut konkretni šerijatski stav ili sud, bilo da se radi o halalu (onom što je dozvoljeno), vadžibu (onom što je naredeno) ili haramu (onom što je zabranjeno), pa to spada u kategoriju onoga što je oprosteno i za što počinitelj neće odgovarati.

Robovi Allahovi! Za svaku od ove četiri stvari (kategorije) Vjerovjesnik, s.a.v.s., ostavio je posebnu oporuku i savjet, pa je tako za farzove oporučio da se ne zapostavljaju, za granice da se ne narušavaju i prekoračuju, za harama da se ne krše i ne povređuju (da im se ne približava) i za ono preko čega je šutnjom pređeno, da se o njemu ne raspituje i ne traga. A naša je dužnost da se držimo oporuke (vasijjeta) Allahovog Poslanika, jer do čestih nesporazuma, poremećaja i grešaka u vjeri dolazi upravo zbog zapostavljanja ovih plemenitih vjerovjesničkih oporuka i savjeta. Farzovi Allahovi, kojima je strogo zadužio Svoje robove moraju se čuvati, i to njihovim izvršavanjem onako kako su propisani, a u pročelju tih farzova jesu: obavljanje pet dnevnih namaza, davanje zekata, post mjeseca ramazana i posjeta Svetom hramu, hadž. Uzvišeni kaže:

"Redovno namaze obavljajte, naročito onaj krajem dana, i pred Allahom

ponizno stojte.” (El-Bekara: 238)

Allah, dž.š., žestokom kaznom prijeti onome ko zapostavlja namaz, pa kaže:

“A iza njih dodoše zli potomci, koji namaz napustiše i za požudama pođoše: oni će sigurno zlo proći (odnosno njih čeka ‘gajj’) osim onih koji se budu pokajali...” (Merjem: 59-60),

a “gajj” je duboka dolina u Džehennemu u kojoj vlada žestoka vrešina i toplota. Ovim se prijeti onome ko bude zapostavljao namaz, a ko zapostavi namaz zapostavit će još više druge stvari (obaveze), a Uzvišeni kaže:

“Namaz, zaista, odvraća od razvrata i od svega što je ružno.” (El-Ankebut: 45)

Mnogi ljudi, međutim, pridaju važnost i pažnju nafilama (dobrovoljnim ibadetima), a zapostavljaju farzove, pa ih vidiš kako se bave nafilama, a ne klanjaju pet dnevnih namaza, ili ne klanjaju namaz u džematu; vidiš ih kako dobrovoljno dijele imetke (sredstva) za raznorazne projekte i hajrate, a ne daju obavezni zekat. Drugi se pak, trude da se približe Allahu i zadobiju Njegovu milost, putem novotarija i praznovjerja (izmišljotina), a ostavljaju propisane ibadete i obaveze. Mnogi ljudi, opet, ne osjećaju u sebi nikakvu nelagodnost i tjeskobu (griješ) u kršenju i povredi onoga što je Allah zabranio, te narušavanju Allahovih granica — sve dok to odgovara njihovim prohtjevima i poklapa se sa njihovim strastima. On je strast svoju za boga svoga uzeo, i Allah ga je, iz znanja, u zabludi ostavio. Zato je dobro, svako dobro, o robovi Allahovi, držati se onoga što je Allah propisao, a kloniti se onoga što je zabranio, jer Allah nije naredio ništa Svojim robovima a da se u tome ne krije dobro i interes za njih, u vjeri njihovoj i dunjaluku njihovom, pa kada zapostave ono što im je Allah propisao, zapostavili su svoj lični interes. Također, Svevišnji nije zabranio ništa Svojim robovima a da se u tome ne krije šteta za njih, i na dunjaluku i na ahiretu, pa kada učine ono što je Allah zabranio, učinili su štetu sami sebi

“Allah zna, a vi ne znate”, (El-Bekara: 216),

zna šta je dobro i korisno, a šta beskorisno i štetno, i na dunjaluku i na ahiretu.

“...dopušta im lijepe stvari a zabranjuje ružne...” (El-E’araf: 156)

Ponekad, pak, Uzvišeni Allah prešutno pređe preko nekih stvari, iz samilosti prema robovima Svojim, ne čineći ih zabranjenim, kako ih ne bi kaznio ako ih urade, i ne čineći ih obaveznim, kako ih ne bi kaznio ako ih ne urade, nego ih je učinio oproštenim (amnestiranim): ako ih učine, nisu grješni (i neće odgovarati), a ako ih i ne učine, opet nisu grješni (i neće odgovarati). On je to, dakle, prešutio iz mudrosti Svoje, Uzvišen neka je On, ne iz zaborava, jer

“Gospodar tvoj ne zaboravlja.” (Merjem: 64)

Stoga, raspitivanje i traganje o ovim i sličnim stvarima spada u cjepidlačenje i usiljenost (izvještačenost) te traganje za onim što će opteretiti ljude i otežati im, a Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao je: “Propali su oni koji cjepidlače (pretjeruju)!” Izgovorio je to tri puta. A cjepidlaka jeste onaj koji se udubljuje i temeljito proučava i traga za onim što ga se ne tiče, pa je tako Ibn-Mes’ud, r.a., jednom prilikom rekao: “Čuvajte se cjepidlačenja i čuvajte se pretjerivanja (nepotrebnog udubljivanja u stvari), a držite se puta Ebu-Bekra (‘Atika), to jest puta koji su slijedili ashabi, r.a., (neka je Allah zadovoljan s njima). U to spada i traganje o stvarima i pitanjima “gajba” (tajni) u koja smo dužni vjerovati, a nije nam otkrivena njihova bit i suština, odnosno kakvoća. Traganje o tome spada u zabranjeno pretjerivanje (i nepotrebno udubljivanje) jer vodi u zbunjenost i sumnju. Zato se u zaustavljanju kod Allahovih granica, izvršavanju onoga što je naredio i izbjegavanju onoga što je zabranio krije i dunjalučka i ahiretska sreća. Džabir ibn Abdullah, r.a., pripovijeda da je neki čovjek upitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., rekavši mu: “Šta misliš, ako bih ja klanjao propisane namaze i postio ramazan, te halal (ono što je dopušteno) držao halalom, a haram (ono što je zabranjeno) haramom, ne dodavši tome ništa drugo, hoću ili ući u Džennet?” “Hoćeš”, odgovorio je Poslanik. (Prenosi Muslim). Dakle, ovaj hadis upućuje na to da će onaj ko bude izvršavao vadžibe (obaveze), a klonio se harama (zabrana) ući u Džennet, a u mnogobrojnim (mutevatir) hadisima prenosi se da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., u hutbi (govoru) na Oprosnom hadžu rekao: “O ljudi! Bojte se Allaha, obavljajte pet dnevnih namaza, postite mjesec ramazan, dajte zekat na vašu imovinu (imetke) i pokoravajte se vašim pretpostavljenim pa ćete ući u Džennet vašeg Gospodara.” Izvršavanje je obaveza, dakle, uzrok ulaska u Džennet, dok je činjenje harama zapreka ulaska u njeg, pa ko se bude držao uzroka, a klonio se zapreka zaslužuje ulazak u Džennet, iz milosti Allahove i Njegovog istinitog obećanja. A čovjek nije stvoren uzalud, niti će sam sebi prepušten biti, nego je stvoren da se Allahu pokorava, a zabranjeno mu je da Mu nepokoran (neposlušan) bude, i za njega je pripremljena kuća polaganja računa i nagrađivanja, pa će skončati ili u kući blagodati i uživanja (Džennetu) ili u kući patnje i kažnjavanja (Džehennemu). Džennet je pripremljen za bogobojazne, a Vatra za nevjernike, jer nagrada se određuje prema djelima, odnosno kakva djela takva i nagrada (ili kazna):

“Vi ćete prema onome kako ste radili, nagrađeni biti.” (Ja-Sin: 54) “Onaj koji je obijestan bio i život na ovom svijetu više volio, Džehennem će prebivalište postati sigurno. A onome koji je pred dostojanstvom Gospodara

svoga strepio i dušu od prohtjeva uzdržao, Džennet će boravište biti sigurno.” (En-Nazi‘at: 37-41)

Neka nas Allah blagoslovom Svojim obaspe...(dova).

O STANJIMA ČOVJEKA (sažetak iz knjige “Tuhfetuk-mevdud” od Ibnul-Kajjima)

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova, Koji je ljude radi klanjanja i robovanja Njemu stvorio, naredio im da samo Njega obožavaju i samo se Njemu pokoravaju i učinio da se međusobno razlikuju po svojim umnim i moralnim sposobnostima, po dužini života i obimu nafake, kako bi nam time ukazao na Njegovu moć i Njegovu mudrost, na žestinu Njegove kazne i opseg (obim) Njegove milosti. Zahvaljujem Mu se na Njegovim neprojenim blagodatima i svjedočim da je samo Allah Bog, Koji nema druga; On ima najljepša imena. Zatim svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik, poslije koga neće biti vjerovjesnika sve do Sudnjega dana, i svi ljudi su dužni njega slijediti i njemu se pokoravati. Neka je salavat i selam Allahov na njega, svu njegovu porodicu, njegove ashabe i sve njegove sljedbenike.

O ljudi! Bojte se Uzvišenog Allaha i promatrajte vaša stanja; popravite i uredite vaša djela (praksu) i razmišljajte o vašoj sudbini (kraju i svršetku); znajte da u životu na ovom svijetu prelazite i selite se iz stanja u stanje, iz etape u etapu, pa opskrbite se na njemu za ahiret dobrim djelima. Uzvišeni Allah kaže:

“Vi ćete prelaziti iz jednog stanja u drugo stanje.” (El-Inšikak: 19),

to jest iz etape u etapu. Tako je prvo stanje čovjeka ono u kojem je bio kap sjemena (sperma), zatim ugrušak, zatim gruda mesa, zatim embrij (dijete u majčinoj utrobi), zatim novorođenče, zatim dojenče, zatim odbijen od dojenja (zadojen), zatim zdrav ili bolestan, bogat ili siromah, i sve tako raste i napreduje pa biva dječak, zatim odrastao čovjek, dok ne stigne do četrdesete godine kada počinje silazna linija i postepeno slabljenje snaga. Uzvišeni Allah kaže:

“Allah je Taj Koji vas nejakim stvara i onda vam, poslije nejakosti, snagu daje, a poslije snage iznemoglost i sijede vlasi.” (Er-Rum; 54)

Njegova je snaga, dakle, između dvije slabosti, a njegov život između dvije smrti,¹² pa kada se izmijenjaju njegova stanja i pojave se nedostaci i mane (slabosti i nemoć), doživljava duboku starost i oronulost (najnižu etapu života), sve dok ne

nastupi edžel (smrtni čas) koji mu je određen i upotpuni se njegov životni vijek, dolaze mu izaslanici Gospodara Njegova, Svemogućeg i Uzvišenog, da ga presele iz prolazne u vječnu kuću. Na putu za vječnu kuću prvo se zaustavlja u mezaru, a to je "darul-berzeh"¹³, kuća između prolazne dunjalučke i vječne ahiretske, pa kada se spusti u grob i napuste ga njegovi drugovi (i bližnji), vrati mu se duša, tako da čuje udaranje njihove obuće o zemlju. Tada mu dođu dva meleka, pa ga posade i počnu ga pitati: "Ko je tvoj Gospodar? Kako ti se zove vjera? Ko ti je poslanik?" Mu'min, vjernik, odgovara: "Gospodar mi je Allah, vjera mi je islam, a poslanik mi je Muhammed." Oni posvjedoče istinitost njegovog govora i obraduju ga da je to istina s kojom je živio, s kojom je umro i s kojom će biti proživljen. Zatim mu se proširi i rasprostrani kabur toliko koliko može obuhvatiti njegov pogled (dokle može doprijeti njegov pogled), prostre mu se u njemu dženetska postelja i otvore mu se vrata u Džennet. Što se, pak, grješnika (fadžira), odnosno nevjernika, tiče, on će kad ga meleki upitaju, zamucati i reći: "Ne znam." Tada će mu se mezar toliko smanjiti i stisnuti da će mu se rebra razmimoći (pomiješati); zatim će mu se postelja od vatre prostrijeti i otvorit će mu se vrata u Džehennem (Vatru). Eto tako, vjernik će uživati u kaburu u skladu s njegovim djelima, dok će grješnik (i nevjernik) u mezaru biti izložen patnjama, opet u skladu s njegovim djelima. Svaki dio ili organ njegovog tijela iskusit će patnju koja odgovara njegovom grijehu (grijehu koji je njime počinjen): usne klevetnika koje su kidale ljudsko meso i kaljale njihovu čast i ugled bit će sječene makazama od vatre; u stomacima onih koji su jeli i trošili jetimski imetak bit će naložena i zapaljena vatra; oni koji su jeli kamatu gutat će kamenje (onima koji su jeli kamatu bit će usta napunjena kamenjem) i plivat će u rijekama krvi kao što su "plivali" u haram-zaradi; glave onih koji su spavali za vrijeme obaveznog namaza (prespavljivali obavezni namaz) bit će razbijane i razmrskavane ogromnim kamenom; vilica (ili čeljust) onoga ko je lagao i velike izmišljotine smišljao gvozdanim će čivijama i kukama biti probijana sve do zatiljka, a također i njegove nozdrve (nos) i njegove oči, kao što se njegova izmišljena i lažna riječ probijala i širila na sve strane; prostitutke će biti obješene za sise, a bludnici i bludnice će biti zatvoreni u usijanoj i užarenoj peći (kotlu); a oni koji su bili dokoni, lijeni i besposleni, i koji su na ovom svijetu bili zauzeti igrom i zabavom, te nemarni i ravnodušni prema zikrullahu, spominjanju Allaha, bit će prepušteni brizi i tuzi, žalosti i patnjama i bolovima pa će te patnje i bolovi u njihovim dušama učiniti i izazvati ono što će gmizavci i crvi učiniti sa njihovim tijelom. Kaburske patnje ili uživanja trajat će sve dok se ne završi dunjalučki život i okonča se vijek ovoga (dunjalučkog) svijeta, kada će na zemlju pasti gusta kiša kao

ljudska sperma, četrdeset jutara, pa će oni izniknuti iz njihovih kaburova kao što nikne drvo i trava i kad se upotpune njihova tijela, Uzvišeni Allah naredit će Israfilu da puhne u rog (sur) u znak proživljenja

"... i oni će odjednom ustati i čekati." (Ez-Zumer: 68)

"Vjernik će reći: 'Hvala Allahu Koji nas je, nakon što nas je usmrtio, ponovo oživio, Njemu se sve vraća (nakon proživljenja).' A nevjernici će zavapiti: 'Teško nama! Ko nas iz naših grobova oživi?' — Eto ostvaruje se prijetnja Milostivog, poslanici su istinu govorili!" (Ja-Sin: 52)

Zatim će prema "mahšeru" (zborištu) potjerani biti: bos, goli i neobrezani i kada se upotpuni njihov broj i svi osvanu na licu zemlje, nebesa će se rascijepiti, zvijezde će popadati (i rasuti se) i doći će meleki zemaljskog neba pa ih okružiti. Zatim će doći meleki drugog neba pa okružiti meleke dunjalučkog neba i sve tako redom sa ostalim nebesima. I dok oni u takvom stanju budu čekali, odjednom će se pojaviti (doći) Allah, Gospodar svjetova da provede suđenje i donese presudu. Zemlja će zasjati svjetlom Njegovim, postavit će se mizan (terezije, vaga za mjerenje djela), donijet će se teffer (divan) i pozvat će se svjedoci, a toga dana svjedočit će i ruke, i jezici, i noge, i kože. Uzvišeni će Allah presuditi među robovima Svojim presudom Njegovom, na kojoj će mu zahvalni biti svi stanovnici nebesa i Zemlje, i svakome će se ono što je zaslužio isplatiti, nikome krivo neće učinjeno biti. I kada se stanovnici Dženneta nastane i smjeste u Džennetu, a stanovnici Vatre (Džehennema) u Vatri, dovest će se smrt u liku crnog ovna i zaustavit će se između Dženneta i Džehennema (Vatre), zatim će se doviknuti: "O stanovnici Dženneta", pa će oni pažnju obratiti, strahom prožeti i "O stanovnici Vatre (Džehennema)", pa će pažnju obratiti, nadom obuzeti, pa će upitani biti: "Znate li šta je ovo? "Da, znamo", odgovorit će, a svi će ga tada poznavati, pa će se reći: "Ovo je smrt!" Pa će između Dženneta i Vatre zaklana biti, a zatim će se kazati: "O stanovnici Dženneta, vječno ćete u njemu boraviti, nema vam smrti!" i "O stanovnici Vatre (Džehennema), vječno ćete u njoj boraviti, nema vam smrti!"

Poštovani muslimani! Ovo su stanja čovjeka i ovo je njegov kraj, pa bojte se Uzvišenog Allaha, razmišljajte o vašem kraju i ishodu i poslušajte riječi Allahove, vama upućene: "E'UZU BILLAHI MINEŠ-ŠEJTANIR-RADŽIM" (Utječem se Allahu od prokletog šejtana).

"O vjernici, Allaha se bojte, i neka svaki čovjek gleda šta je za sutra pripremio, i Allaha se bojte jer On dobro zna šta radite. I ne budite kao oni koji su zaboravili Allaha pa je On učinio da oni sami sebe zaborave; to su

pravi grješnici. Nisu jednaki stanovnici Džehennema i stanovnici Dženneta; stanovnici Dženneta će ono što žele postići. Da ovaj Kur'an kakvom brdu objavimo, ti bi vidio kako je strahopoštovanje puno i kako bi se od straha pred Allahom raspalo. Takve primjere navodimo ljudima da bi razmislili."
(El-Hašr: 18-21)

ODGOVORNOST VJERNIKA U ŽIVOTU

PRVA HUTBA

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova, Koji je sinove Ademove odlikovao, dao im da kopnem i morem putuju, opskrbio ih ukusnim jelima i dao im velike prednosti nad mnogima koje je stvorio. Onome od njih ko Mu bude zahvalan, obećao je veliku nagradu, a onome ko blagodat Njegove bude poricao i nezahvalan Mu bude bio, zaprijetio je teškom kaznom.

Svjedočim da je samo Allah Bog, Koji nema druga ni u vlasti, ni u božanstvu, ni u imenima, ni u sifatima ili svojstvima; i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik, najodabranije biće od svih Njegovih stvorenja. Neka je salavat Allahov i selam neizmjerni na njega, njegovu porodicu i njegove ashabe, koji su u njega vjerovali, podržavali ga i pomagali i sunneta njegovog se čvrsto držali, kako za života njegovog tako i poslije njegove smrti.

O Ljudi! bojte se Uzvišenog Allaha! Izvršavajte ono što je naredio, a klonite se onoga što je zabranio. Čovječe, sine Ademov! Allah te je stvorio u skladu najljepšem, i obličje ti dao, i lik tvoj lijepim učinio i jelima te ukusnim opskrbio, pa šta je tvoj zadatak i šta je tvoja odgovornost u životu? Uistinu, to je velika odgovornost, jer ti si na sebe preuzeo i ponio težak emanet, koji su odbili ponijeti nebesa, Zemlja i planina (brda) i pobojali su se od njega, a ponio si ga i prihvatio ti! Zato tebi pripada velika nagrada ako ga budeš kako treba čuvao i obaveze prema njemu izvršavao ili, pak, bolna razna, ako ga budeš zapostavio i obaveze prema njemu zanemario. Potčinjena su ti sva stvorenja i bića, sa svim njihovim vrijednostima i koristima, da ti budu na pomoći u nošenju tog emaneta i izvršavanju obaveze prema njemu. Pa, da li onda znaš o kakvom se emanetu radi i kakva nagrada čeka onoga ko ga bude pazio i

čuvao, a kakva, opet, kazna čeka onoga ko ga bude zanemario i zapostavio? To su obaveze prema Allahu i prema robovima Njegovim, kojima te je Uzvišeni Allah zadužio, pa ako ih svjestan budeš bio, te pazio i izvršavao, bit ćeš od onih koji o povjerenim im amanetima i obavezama svojim brigu brinu, koji će Džennet naslijediti i koji će u njemu vječno boraviti. A ako ih budeš zapostavio i zanemario, bit ćeš vraćen u najniže nizine. Uzvišeni Allah kaže:

“Mi čovjeka stvaramo u skladu najljepšem, zatim ćemo ga u najniže nizine (u najnakazniji lik) vratiti, samo ne one koji budu vjerovali i dobra djela činili, njih čeka nagrada neprekidna.” (Et-Tin: 4-6)

Čovječe (poštovani brate)! Uzimanje abdesta (ili gusula) jeste emanet; klanjanje namaza je emanet; izvršavanje harama je emanet; izmirivanje obaveza prema onima kojima pripadaju (ili vraćanje dugova njihovim vlasnicima) je emanet, a najvažnije od tih obaveza jesu one koje je Allah, dž.š., preporučio u Njegovoj savršenoj Knjizi, riječima:

“I Allahu se klanjajte i nikoga Njemu ravnim ne smatrajte! A roditeljima dobročinstvo činite, i rođacima, i siročadi, i siromasima, i komšijama bližnjim, i komšijama daljim, i drugovima, i putnicima namjernicima, i onima koji su u vašem posjedu. Allah, zaista, ne voli one koji se ohole i hvališu.” (En-Nisa': 36)

Ovaj se ajet naziva “desetopravni ajet” jer sadrži deset prava ili obaveza: obavezu prema Allahu, prema roditeljima, prema rodbini, siročetu, siromasima, bližnjim komšijama, daljim komšijama, drugovima, putnicima namjernicima i robovima (onima koji su u posjedu čovjeka).

Što se tiče prava Svevišnjeg i Uzvišenog Allaha, ili obaveze prema Njemu, to je najveće i najznačajnije pravo i prava obaveza, a podrazumijeva da samo Njega obožavaš i da Mu ništa kao druga ne pripisuješ i to je ono zbog čega si stvoren, kako kaže Uzvišeni:

“Džine i ljude stvorio sam samo zato da Me obožavaju (i da Mi se klanjaju).” (Ez-Zarijat: 56)

A ibadet, robovanje Allahu, koristit će njegovom vlasniku samo onda ako bude učinjen sa punom iskrenošću i bez imalo primjese velikog ili malog širka, kako kaže Uzvišeni:

“Klanjaj se samo Allahu, iskreno Mu ispovijedajući vjeru! Iskreno ispovijedanje vjere dug je Allahu!” (Ez-Zumer: 2-3)

I kaže:

“Reci: ‘Ja sam čovjek kao i vi, meni se objavljuje da je vaš Bog — jedan Bog. Ko žudi da od Gospodara svoga bude lijepo primljen neka čini dobra djela i neka, klanjajući se Gospodaru svome, ne smatra Njemu ravnim nikoga!’” (El-Kehf: 110)

Stoga će onaj ko se ne bude pokoravao i robovao Allahu robovati nekom drugom, bilo šejtanu, ili strastima, ili požudama, ili prohtjevima, ili kipovima ili kumirima, jer čovjek je neizbježno rob, ili svome Gospodaru ili nekome drugom, a robovanje njegovu svome Gospodaru i Stvoritelju predstavlja čast, slavu i ugled, dok, s druge strane, njegovo robovanje nekom drugom predstavlja poniženje, sramotu i propast.

Nakon prava Uzvišenog Allaha slijedi pravo roditelja, odnosno obaveza prema njima, a podrazumijeva slijedeće: ispoljavanje poslušnosti i dobročinstva prema njima, otklanjanje od njih svega što im smeta i šteti i izbjegavanje da im se uvreda nanese, bilo riječju ili djelom. A sve to je, opet, protuusluga i protuvrijednost za dobročinstvo koje su oni činili tebi onda kada ničim nisi mogao sebi koristiti niti ikakvu štetu od sebe otkloniti, odnosno kada nisi ni pravio razliku između onoga što je štetno i onoga što je korisno. Tada, kada si bio u takvom stanju, oni su te odgajali i o tebi se brinuli, pa uzvрати im dobročinstvo njihovo “i reci:

‘Gospodaru moj, smiluj im se, oni su mene, kad sam bio dijete, njegovali’” (El-Isra’: 24)

Ulema (učenjaci) veli: “Najpreči od ljudi, poslije Premilostivog Stvoritelja, da mu se zahvaljuje i dobročinstvo čini te da mu se poslušan, pokoran i podložan bude jeste onaj prema kome je dobročinstvo i zahvalnost Allahu spomenuo uporedo sa pokornošću, poslušnošću i zahvalnošću Njemu, a to su dva roditelja: otac i majka. Uzvišeni Allah kaže:

“Budi zahvalan Meni i roditeljima svojim...” (Lukman: 14)

Zatim dolazi, poslije haka roditeljskog, hak (pravo) rodbine i rođaka, odnosno obaveze i dužnosti prema njima, a to su bliži rođaci sa kojima te veže srodstvo po ocu ili po majci, kao što su: djedovi, nane (nene), amidže, tetke (po ocu), dajdže, tekte (po majci), braća, sestre...itd. Obaveza je tvoja prema njima da održavaš sa njima rodbinske veze i da im činiš dobro imetkom, posjetom, selamom (pozdravom) i ostalim oblicima dobročinstva, bilo riječju ili djelom.

Zatim dolazi pravo siročadi, maloljetne djece koja su izgubila očeve, a ogleda se u dobročinstvu i samilosti prema njima, brizi i starateljstvu o njima, zaštiti i čuvanju njihovog imetka te njihovom njegovanju i odgajanju. Za sve to slijedi velika nagrada, jer je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ja i skrbnik (hranitelj) jetima bit ćemo u

Džennetu kao ova dva (prsta)" — pokazavši na kažiprst i srednji prst. (Prenosi Muslim).

Zatim dolazi pravo siromašnih, a to su oni koje je nužda i potreba osiromašila i ponizila. Njihovo pravo, odnosno dužnost prema njima ogleda se u saosjećanju i dobročinstvu prema njima u dijeljenju sadake i brizi o njihovom stanju. Muslim u svom "Sahihu" prenosi od Ebu-Hurejrea, r.a., da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: "Onaj ko se brine o udovici i siromahu jeste kao mudžahid, borac na Allahovom putu", a mislim da je rekao, veli ravija, "kao onaj koji neprestano klanja i onaj koji neprestano posti."

Zatim slijedi pravo susjeda ili komšije da mu se dobročinstvo čini i da mu se zlo i šteta ne nanosi (da se ne vrijeđa). U hadisima navodi se preporuka dobročinstva prema komšiji i oštra (teška) prijetnja onome ko ezijjeti (uznemirava) svoga komšiju. Tako se prenosi od Vjerovjesnika, s.a.v.s., da je rekao: "Tri su vrste susjeda: susjed koji ima tri prava, susjed koji ima dva prava i susjed koji ima jedno pravo. Što se tiče susjeda (komšije) koji ima tri prava to je susjed musliman, rođak, njemu pripada pravo susjedstva, pravo srodstva i pravo islama. Susjed koji ima dva prava jeste susjed musliman, njemu pripada pravo islama i pravo susjedstva. I susjed koji ima jedno pravo jeste susjed nevjernik, njega sljeduje (njemu pripada) pravo susjedstva."

Zatim dolazi pravo druga ili prijatelja, a to je saputnik ili pratilac na putu. Njegovo pravo ogleda se u lijepom druženju s njim i dobročinstvu prema njemu. Zatim pravo putnika namjernika, a to je musafir koji u prolazu nailazi pored tebe. U dobročinstvu prema njemu spada da se opskrbi onim što mu je potrebno na njegovom putovanju i da mu se pokaže put ako je zalutao. Zatim pravo onih koji su u vlasništvu čovjeka, kao što su robovi i hajvani (životinje), a njihovo pravo je da im se dobročinstvo čini i da se lijepo i blago s njima postupa. Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao je: "Neće ući u Džennet onaj ko se loše odnosi i postupa." A Uzvišeni je Allah prethodno kur'anski ajet¹⁴ završio riječima:

"Allah, zaista, ne voli one koji se ohole i hvališu." (En-Nisa': 36)

u kojem, Uzvišen neka je On, odriče svoju ljubav prema onome ko se oholi i hvališe, a to je onaj koji je uobražen, gord i ohol. koji se ponosi i diči samim sobom, a napada i vrijeđa ljude. A istakao je (Allah) baš ova dva svojstva (oholost i hvalisanje) zato što ona navode onoga ko ih posjeduje na izbjegavanje i okretanje glave od rodbine, siromaha, susjeda i drugih koji su spomenuti u ajetu, pa ne postupa lijepo s njima i ne čini im dobročinstvo.

Brate vjerniče (muslime)! Ova prava, odnosno dužnosti i obaveze koje su

navedene u ovom ajetu najvažniji su i najznačajniji emanet koji si ti na sebe preuzeo pa trudi se da ga lijepo ispuniš i obaviš, onako kako ti je to Allah, dž.š., naredio riječima:

“Allah vam zapovijeda da emanete (stvari od povjerenja) predajete onima kojima pripadaju.”¹⁵ (En-Nisa': 58)

O ti, koji se trgovinom baviš, znaj da ti je ukazano povjerenje (emanet) nad tvojim imetkom, pa lijepo postupaj s njim i na propisan način; i ukazano ti je povjerenje nad tvojom kupovinom i prodajom, pa drži se iskrenosti i nemoj varati i nemoj poslovne saradnike svoje obmanjivati. Nemoj na mjeri i vagi umanjivati, pa da budeš od onih koji pri mjerenju zakidaju (EL-MUTAFFIFIN).

Ti koji si zaposlen, znaj da ti je ukazano povjerenje nad tvojim službenim poslom pa ga lijepo obavljaj i na traženi, poželjan način. Nemoj otežavati i komplicirati poslove onih koji ti se obraćaju; nemoj davati prednost i pokazivati naklonost prema snažnim i moćnima, a potcjenjivati i omalovažavati slabe i nemoćne; ne uzimaj mito, jer je to zabranjeno i odvratno, izaziva Allahovo prokletstvo i Njegovu srdžbu prema onome ko ga uzima, ko ga daje i ko se za njega zalaže.

Dragi oče, ukazano ti je povjerenje nad tvojom djecom pa ih lijepo i u dobru odgajaj, podučavaj i vaspitavaj. Udalji od njih sredstva zla koja će iskvariti njihov moral pa ne drži u tvojoj kući razvratne i poročne filmove; ili bestidne pjesme; ili časopise sa zavodljivim slikama i ispraznim i ništavnim napisima; ili knjige u kojima u kojima se nalaze strastvene i ljubavne priče i koje vode u besramnost, razvrat i haram; ili knjige koje u sebi sadrže kufr, bezbožnost i kriva vjerovanja.

Poštovani muslimani! Obratite pažnju na vašu odgovornost; spriječite i zaustavite vaše bezumne i bestidne; i sjetite se emaneta koga nosite: čuvajte ga i pazite kako biste zaslužili nagradu, a spasili se kazne... E'UZU BILLAHI MINEŠ-ŠEJTANIR-RADŽIM (Utječem se Allahu od prokletog šejtana)

“Mi smo nebesima, Zemlji i planinama ponudili emanet, pa su se ustegli i pobojali da ga ponesu, ali ga je preuzeo čovjek — a on je, zaista, prema sebi nepravedan i lahkomislen — da bi Allah licemjere i licemjerke, i mnogobošce i mnogoboške kaznio, a vjernicima i vjernicama oprostio. A Allah prašta i samilostan je.” (El-Ahzab: 72-73)

Neka nam Allah podari blagoslov Kur'ana veličanstvenog...(dova).

ODGOVORNOST VJERNIKA U ŽIVOTU

DRUGA HUTBA

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova, na Njegovim darovima i Njegovom dobročinstvu. Svjedočim da je sam Allah Bog, On nema druga, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. Neka je salavat Allahov i selam neizmjerni na njega, njegovu porodicu i njegove ashabe.

O Ljudi!

Istinski se bojte Svevišnjeg Allaha, i nastojte da zaslužite Njegov oprost i Njegovo zadovoljstvo:

“O vjernici, Allaha i Poslanika ne varajte i svjesno međusobno povjerenje ne proigravajte...” (El-Enfal: 27)

Znajte da postoje dvije vrste emaneta. Jedna je vrsta koju čovjek obavezno preuzima od momenta kada postane punoljetan i nosi je sve do smrti. Tu ulazi sve ono čime ga je Allah, dž.š., zadužio i obavezao: da samo Njega obožava i da se samo Njemu pokorava, ne pripisujući Mu nikoga kao druga; da izvršava Njegova naređenja, a kloni se onoga što je On zabranio; da čini dobročinstvo svojoj braći muslimanima i da izbjegava sve što će im nauditi i naštetiti; da se drži iskrenosti u svom poslovanju i svojim odnosima s njima; te u davanju savjeta i uputstava i da ne nasrće i ne napada na njihov život, njihove imetke, njihovu čast i njihove tajne (intimne stvari)...itd. Ovu vrstu emaneta nose i preuzimaju svi obaveznici ili pravni subjekti (mukellefini).

Što se tiče druge vrste emaneta, to je posebni emanet i obuhvata ono što čovjek po svojoj slobodnoj volji i slobodnom izboru preuzme na sebe, kao što je npr. čuvanje povjerenih stvari (stvari koje su mu date na čuvanje); briga o slabim i nemoćnim, kao što su jetimi (siročad) i njima slični; briga o vakufima i oporukama (testamentima); obavljanje općih i posebnih službenih zadataka i poslova; obaveze koje čovjek preuzme na sebe putem najamnine ili poslovnog ugovora; dugovi koje preuzme na svoju savjest; tajne za koje se obaveže da će ih čuvati i da ih neće otkrivati i širiti; obaveze, obećanja i ugovori za koje se (čovjek) zajemči prema drugovima (naspram

drugih)...itd. Musliman je dužan čuvati ove emanete i vjerno i u potpunosti dostaviti ih njihovim vlasnicima. Uzvišeni Allah kaže:

"Allah ne da da se ostvare lukavstva podmuklih." (Jusuf: 52)

I kaže, Uzvišen neka je On:

"A ako jedan kod drugog nešto pohranite, neka onaj opravda ukazano mu povjerenje i neka se boji Allaha, Gospodara svoga." (El-Bekara: 283)

A Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao je: "Ispuni emanet prema onome ko ti je povjerenje ukazao i ne obmanjuj onoga ko je tebe obmanuo." I rekao je, s.a.v.s.: "Nema imana (vjere) onaj ko nema emaneta (povjerenja)." I još je kazao Muhammed, s.a.v.s.: "Tri su znaka munafika: kada govori — laže, kada obeća — iznevjeri i kada mu se nešto povjeri — pronevjeri."

Mnogobrojni su hadisi koji govore o ovoj temi, pa bojte se Allaha, braćo muslimani, čuvajući vaše emanete, vodeći brigu o njima i izvršavajući ih, jer stvar je emaneta ozbiljna i teška, a opasnost (od) njihove pronevjere strašna i velika, a nema nikoga od vas a da mu nije ukazano povjerenje nad njegovom vjerom, njegovom imovinom, porodicom i braćom muslimanima.

Zato se bojte Allaha i molite Ga da vam pomogne u preuzimanju tih emaneta i snošenju odgovornosti za njih i znajte da je najbolji govor — Allahov govor (Njegova Knjiga), a najbolja uputa — uputa Muhammeda, s.a.v.s...

O PODSTICANJU NA ISKRENOST I UKAZIVANJE NA POGUBNOST LAŽI

Hvala Allahu, Koji je svim vjernicima zapovijedio istinoljubivost i visoko među ljudima uzdigao spomen i ugled istinoljubivih, a ponizio lažljivce (neistinoljubive) i spomen njihov smjestio među najnižima i najpodlijima. Svjedočim da je samo Allah Bog, Koji nema druga, On je pravedni sudac i istinski, oličeni vladar i Gospodar. I svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik, najbolji od svih istinoljubivih. Neka je salavat Allahov i selam neizmjerni na njega, njegovu porodicu, ashabe i sve njihove sljedbenike u dobru do Sudnjega dana.

O Ljudi!

Bojte se Uzvišenog Allaha i budite sa onima koji su iskreni! Budite iskreni prema Allahu i prema robovima Allahovim, jer iskrenost (i istinoljubivost) vodi u dobročinstvo, a dobročinstvo vodi u Džennet; i čovjek neprestano govori istinu i trudi se biti iskren sve dok ne bude upisan kod Allaha kao iskreni i istinoljubivi. A čuvajte se laži, jer laž vodi u razvrat i poročnost, a poročnost vodi u vatru (Džehennem); i čovjek neprestano laže i teži neistinu govoriti sve dok ne bude upisan kod Allaha kao lažovčina, onaj koji mnogo laže.

O ljudi! Bojte se Uzvišenog Allaha i budite sa onima koji su iskreni u robovanju i pokornosti Allahu! Budite iskreni u predanosti Uzvišenom Allahu, iskreno i skrušeno Ga obožavajte, bez licemjerstva i traženja prestiža i ugleda (želje za reputacijom i dobrim glasom)! Izvršavajte Njegove naredbe iz želje da vas On tituliše (iskrenima prozove) i da nagradu Njegovu zaslužite, a izbjegavajte Njegove zabrane iz straha da vas odbaci i od Sebe udalji i da kaznu Njegovu zaslužite i dobijete. Ne nastojte zbog vašeg ibadeta prema Njemu da vas ljudi vide ili čuju, pa da vas zbog toga uzdižu i hvale, jer Allah je najneovisniji ortak od ortakluka (širka), pa ko uradi neko djelo i širk Mu u njemu učini, ortaka Mu pripíše, On ostavi i njega i njegov širk. Budite iskreni sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s., u slijedenju njegovog puta i javno i tajno (i u srcu i na djelima) ne zanemarujući ništa od njegovog sunneta i ne dodajući mu ništa drugo. Budite iskreni u vašem odnosu prema ljudima: kada im nešto govorite, govorite im istinu, ono što odgovara stvarnosti i upoznajte ih sa činjeničnim stanjem vašeg poslovanja sa njima. To je iskrenost kojom vas je zadužio Allah i Njegov Poslanik. Uzvišeni Allah kaže: **“O vjernici, bojte se Allaha i budite s onima koji su iskreni!” (Et-Tevba: 119)**. A Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao je: “Držite se iskrenosti jer iskrenost vodi u dobročinstvo, a dobročinstvo vodi u Džennet i čovjek neprestano govori istinu i trudi se biti iskren sve dok ne bude upisan kod Allaha kao istinoljubivi.” U ovom hadisu Poslanik, s.a.v.s., objašnjava da iskrenost ima cilj i da iskrenom (onome ko je iskren) pripada visok položaj (čin). Što se tiče cilja iskrenosti, to je dobročinstvo i hajr, zatim Džennet, a što se tiče čina stupnja ili čina iskrenog, to je istinoljubivost, to jest stupanj bogougodnika koji je niži od vjerovjesništva, ali slijedi odmah iza stupnja vjerovjesništva. **“Oni koji su poslušni Allahu i Poslaniku bit će u društvu vjerovjesnika, i istinoljubivih (pravednika), i šehida, i dobrih ljudi, kojima je Allah milost Svoju darovao. A kako će oni divni drugovi biti!” (en-Nisa': 69)**. Onaj ko je iskren, priznat je kod ljudi i ima mjesto kod njih dok je živ, a i kada umre, jer on uživa njihovo povjerenje u onome što im priča i govori,

a i u onome kako se prema njima odnosi; pohvalno se o njemu izražavaju i rahmet mu nakon smrti predaju.

Čuvajte se, o muslimani, laži! Čuvajte se laži i neiskrenosti u predanosti Allahu! Ne obožavajte Ga licemjerno i radi reputacije (prestiža i ugleda), munatički i iz podmuklosti -da biste nekoga prevarili i nadmudrili! Čuvajte se laži i neiskrenosti u slijedenju Allahovog Poslanika, s.a.v.s.,! Nemojte uvoditi novotarije u njegovu vjeru, Šerijat, i nemojte odstupati od njegove upute! I čuvajte se laži i neiskrenosti sa ljudima! Nemojte im govoriti ono što je suprotno stvarnosti i nemojte se prema njima odnositi suprotno istini! Nemoguće je da vjernik laže i da ne bude iskren, jer laž je jedno od svojstava munafika,

"... a Allah svjedoči da su licemjeri pravi lašci." (El-Munafikun: 1) "Njihova su srca bolesna, a Allah njihovu bolest još povećava; njih čeka bolna patnja zato što lažu." (El-Bekara: 10) "Usuđuju se da laži izmišljaju samo oni koji u Allahove riječi ne vjeruju, i oni su pravi lažljivci." (En-Nahl: 105)

Nezamislivo je da vjernik laže (ne govori istinu), jer on vjeruje u Allahove ajete, Kur'an i u Njegovog Poslanika. Vjeruje u Vjerovjesnikove, s.a.v.s., riječi: "Laž, uistinu, vodi u razvrat i poročnost, a poročnost vodi u Džehennem (Vatru), i čovjek neprestano laže sve dok ne bude kod Allaha upisan kao lažovčina (onaj koji je jako lažljiv)." Kako je samo ružan cilj laži i kako je samo nizak stupanj i status onoga ko laže (lažova)?! Laž vodi u razvrat i poročnost, a to je odstupanje i skretanje sa Pravog puta, zatim u Vatru (Džehennem), a teško stanovnicima Džehennema! Lažljivac je bijedan i jadan jer je upisan kod Allaha kao onaj koji mnogo laže (lažovčina), a kako je to samo ružno svojstvo onome ko ga bude nosio?! Čovjek po prirodi svojoj ne voli da mu se kaže među ljudima: "Lažljivče", pa kako tek da pristane da bude upisan kod Stvoritelja svoga kao "lažovčina"! Lažljivac se izbjegava dok je u životu, ljudi nemaju povjerenja u njegov govor niti u njegove postupke, a nakon smrti je predmet ružnog sjećanja i spomena. A Uzvišeni je Allah laž spomenuo uporedo sa obožavanjem idola (kumira), pa je rekao:

"Budite što dalje od kumira poganih i izbjegavajte što više govor neistiniti." (El-Hadždž: 30)

Pa ima li, nakon ovoga, smisla ili načina da vjernik uzme laž za sredstvo (put) svoga ponašanja i program svoga života? Čak i nevjernici u nevjerstvu svome i stanovnici predislamskog doba (džahilijeta) u džahilijetu (paganstvu) svome nisu pribjegavali laži niti su je koristili kao stil (sistem) svoga života ili sredstvo za ostvarivanje svojih želja i ciljeva. Tako je Ebu-Sufjan, prije nego što je primio islam,

otišao u sastavu jednog kurejševičkog trgovačkog karavana u Šam (Siriju), pa kada je čuo za njih Herakle, kralj Rimljana (Bizantinaca), poslao je po njih da ih upita o Vjerovjesniku, s.a.v.s., Ebu-Sufjan veli: "Tako mi Allaha, da se nisam stidio da me ne uhvate kako lažem, slagao bih o njemu ili na njega!" Tako su se, poštovani vjernici, nevjernici u svome nevjerstvu i neznabošci u svome džahilijetu izdizali iznad laži i stidjeli se da se u njoj uhvate ili da im se ona pripíše, pa kako se tek onda vi, poštovani vjernici, trebate kloniti laži, kad vas je Uzvišeni Allah darovao ovom savršenom vjerom, koja vam naređuje i preporučuje iskrenost, upoznaje vas sa njegovim rezultatima i lijepim plodovima, a zabranjuje vam laž (neiskrenost), upozorava vas na njenu pogubnost i upoznaje vas sa njenim ishodom i zlim i opakim plodovima? Ebu-Sufjan se, još u vremenu svog nevjerstva, klonio i čuvao da mu bude makar jedanput pripisana laž, iako je smatrao da se u lažnom iskazu o Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., krije interes i korist za njega. Međutim, neki koji su obmanuti i nasamareni od ovoga (muslimanskog) ummeta, na svu žalost, naslađuju se i uživaju u laži i smatraju je sebi dopuštenom: ili zbog ranodušnosti prema (laži) ili zbog lažnog uvjerenja da je laž zabranjena samo ako uključuje jedenje i prisvajanje (tuđeg) imetka; ili, pak, radi materijalne pohlepe koja im omogućuje dunjalučko uživanje ili, konačno, radi slijepog oponašanja koje ne vodi nikakvom dobru niti uputi. To nije ništa drugo da zavođenje samoga sebe i obmanjivanje svog mišljenja i svojih ideja, jer ravnodušnost naspram laži jeste simbol svih poroka i mana, a jedna izmišljotina ili laž uklanja ogradu (zid) između tebe i laži (neiskrenosti) tako da više pred njom ne stoji nikakva zapreka. A smirena i zadovoljna duša osjeća odvratnost prema laži kao i prema drugim grijesima, pa kada joj se desi da jedanput slaže, postaje ravnodušna prema njoj, zatim se to ponavlja drugi put pa postaje još ravnodušnija, i na kraju joj to postane kao karakter i priroda, pa čovjek počne lagati i truditi se da ne bude iskren sve dok ne bude upisan kod Allaha kao lažovčina.

Laž je zabranjena, makar i ne vodila bespravnom jedenju i prisvajanju tuđeg imetka, jer u Allahovoj, dž.š., Knjizi kao i u sunnetu Resululaha, s.a.v.s., ne nalazimo da je njena zabrana uvjetovana time. Međutim, ako laž uključuje (u sebi) bespravno jedenje tuđeg imetka, onda ona predstavlja teži zločin i slijedi za nju još žešća kazna. Tako Abdullah ibn Amr ibn el-'as, r.a., prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., pobrojao velike grijehe spomenuvši u njima lažnu zakletvu, pa kada je upitan o njenom značenju, rekao je: "To je zakletva kojom onaj ko se lažno zaklinje prisvaja imetak (čovjeka) muslimana." (Prenosi Muslim). Poslanik, s.a.v.s., rekao je također: "Ko prisvoji pravo (čovjeka) muslimana svojom lažnom zakletvom, Allah mu je

zabranio Džennet, a Džehennem učinio obaveznim!" Neki čovjek je upitao: "Pa makar to bilo nešto sitno?", a on je odgovorio: "Makar bio prut od "eraka"¹⁶ (drveta)." (Prenosi Ahmed i Muslim).

Neki ljudi lažu da bi nasmijavali narod pa se, videći njihov smijeh, navikavaju na to i nastavljaju s istom praksom dok ne postanu ravnodušni (prema laži), a u hadisu stoji: "Teško onome ko priča pa kaže da bi time nasmijao ljude. Teško njemu, zatim teško njenu?" (Prenosi Ebu-Davud i drugi sa jakim senedom).

Neki, pak, ljudi lažu djeci jer mu ona ništa ne prigovaraju i ne kritikuju ga, međutim, on, ustvari, samog sebe uvaljuje u laž, a i njima otvara vrata ravnodušnosti prema laži i odrastanja u njenom okrilju. Abdullah ibn 'Amir, r.a., prenosi da ga je majka jednom prilikom pozvala rekavši: "Dodi, dat ću ti nešto." Kada ju je Vjerovjesnik, s.a.v.s., upitao: "Šta si htjela da mu daš", odgovorila je: "Hurmu", a Allahov Poslanik, s.a.v.s., dodao je: "Da mu nisi ništa dala, bilo bi ti to upisano kao laž (ili obmana). (Prenosi Ebu-Davud i Bejheki).

Zato se boj Allaha, brate muslimi! Boj se Allaha za sebe, boj se Allaha za svoju zajednicu i boj se Allaha za svoju vjeru! Zar ti nije poznato da se vjera pokazuje na njenim sljedbenicima, pa ako su vanjske manifestacije islamskog ummeta laž, slijepo ponašanje i bespravno jedenje (prisvajanje) tuđeg imetka, gdje je onda islamski lik i islamsko očitovanje? Šta misliš, kada se muslimani pojave u tako ružnom i izobličenom liku, zar neće biti povodom odbijanja i odvrćanja od islamske vjere (vjere islama)? Zar neće postati plijenom i i žrtvom najbjednijih i najprezrenijih ljudskih bića? Bilo njihovih neprijatelja — da im se rugaju i ismijavaju kada ih vide u takvom stanju (neiskrenosti, laži) u govoru, pronevjeri emaneta, izdaji sporazuma i ugovora i nemoralno ponašanje, prelaženje granica u svađi i prepirci); ili njihovih neprijatelja — da se ponose nad njima, gledajući kako ih oponašaju, čak, i u moralnim porocima i prostotama na čiju pogubnost i opasnost ukazuje njihova vjera islam?! Pa kako je samo čudno i žalosno stanje tog naroda koji se odjenuo u odjeću islama od koje se u potpunosti razgolatio pred njegovim neprijateljima i koji slijedi put propalica i prokletnika umjesto puta vjerovjesnika, i pravednika, i šehida, i dobrih ljudi, kojima je Allah milost Svoju darovao.

Kazah vam ovaj govor svoj, i molim Uzvišenog Allaha da i meni i vama oprost svaki grijeh pa tražite i vi oprost od Njega jer On mnogo rašta i samilostan je.

O PODSTICANJU NA ISKRENOST I UKAZIVANJU NA POGUBNOST LAŽI PRIČA O K'ABU IBN MALIKU I NJEGOVOJ DVOJICI DRUGOVA, R.A.

DRUGA HUTBA

Hvala Allahu, Koji zaslužuje da bude pohvaljen i Koji je hvale vrijedan, Koji iz milosti i dobročinstva Svoga istinoljubive nagrađuje za iskrenost njihovu, a kažnjava lažljivce (i neistinoljubive), ako On hoće, iz mudrosti i pravednosti Svoje. Svjedočim da je samo Allah Bog, On nema druga, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik, najodabraniji od svih Njegovih stvorenja. Neka je salavat Allahov i selam obilni na njega, njegovu porodicu, njegove ashabe i sve sljedbenike njegove upute.

Poštovana braćo, muslimani! Uistinu, iskrenost je u svim svojim svojstvima pohvalna osobina. Onaj ko je iskren, obljubljen je i kod Allaha i kod ljudi. Allah podiže njegov ugled i povećava njegovu nagradu, a najbolji dokaz za to jesu pohvale koje stižu od ljudi na adresu istinoljubivih, i u životu i nakon njihove smrti. Njihov je govor prihvatljiv a amanet njihov pouzdan i povjerljiv. Iskreni će ono što žele postići, a lažljivci (neiskreni) će propast i neuspjeh doživjeti!

Evo vam primjera K'aba ibn Malika, r.a., koji je bio iskren prema Allahu i Njegovom Poslaniku, pa je Allah visoko uzdigao njegov spomen (ugled) i u vezi s njegovim slučajem objavio Kur'an koji će se učiti do Sudnjeg dana. On je, r.a., bez uzura i opravdanja izostao iz pohoda na Tebuk i nije izašao sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s. Kada se Vjerovjesnik, s.a.v.s., vratio, munatici koji su izostali iz pohoda (ostavši kod svojih kuća) došli su da mu se lažno ispričaju i opravdaju, pa je on pravdanje njihovo prihvatio a njihove tajne (ono što je u njihovim grudima) prepustio Allahu. Zatim je došao K'ab pa mu se Vjerovjesnik, s.a.v.s., osmjehnuo osmjehom onoga

ko je srdit, rekavši mu: "Šta je tebe zadržalo?" On je odgovorio: "Tako mi Allaha, ja znam da kada bih ti danas lažno pričao i to te zadovoljnim sa mnom učinilo, Allah bi te ubrzo srditim i ogorčenim na mene učinio. Tako mi Allaha, nisam imao nikakvog uzura (opravdanja)!" Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao je na to: "Što se ovoga tiče, istinu je kazao, ustani i idi dok Allah presudu Svoju o tebi ne donese." Uz njega, K'aba ibn Malika, bila su još dvojica vjernika koji su neopravdano izostali iz pohoda, pa je Vjerovjesnik zapovijedio ljudima da s njima ne govore. K'ab, r.a., priča: "Ljudi su nas se klonili i toliko prema nama se promijenili da mi se Zemlja u očima mojim izmijenila i drugačijom (nepoznatom) postala. Hodao sam (i tumarao) po tržnicama i čaršijama, ali mi se niko nije obraćao. Dolazio sam i Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., dok je sjedio na svome mjestu poslije namaza pa mu selam nazivao, govoreći sam sebi: 'Da li je pokrenuo usne, odgovarajući mi na selam ili nije?' I kada mi se to izbjegavanje ljudi odužilo, uspeo sam se na zid (ogradu vrta) Ebu-Katadea, a on je moj amidžić i najdraži mi od svih ljudi, pa mu nazvao selam. I tako mi Allaha, on mi nije selam odvratio, pa sam rekao: 'O Ebu-Katade, zaklinjem te Allahom, znaš li ti da ja volim Allaha i Njegova Poslanika?' On je šutio pa sam mu to još jednom ponovio, a on je i dalje šutio. Zatim sam mu to još jednom ponovio, a on je opet šutio, da bi potom rekao: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!' Oči su mi se ispunile suzama, pa sam se okrenuo i otišao. I dok sam tako šetao medinskom čaršijom, kad evo ti Nabatejca i s njim pismo od gasanskog kralja u kojem je stajalo: 'Čuli smo da te tvoj drug (misleći na Poslanika, s.a.v.s.) izbjegava i ne pazi, pa pridruži se nama, mi ćemo te utješiti, to jest kao jednim od nas te učiniti.' Rekao sam: 'I ovo je dio belaja, iskušenja, pa sam se uputio ka peći i spalio pismo u njoj.'" Istinu je rekao Ka'b, i to je, uistinu, dio belaja i iskušenja, međutim, čvrst iman i postojana iskrenost u njegovom vjerovanju spriječili su ga da se odazove ovom primamljivom pozivu koji je stigao u pravo vrijeme, da nije bilo podrške i potkrepe Allahove K'abu ibn Maliku. Uz sve to treba znati da se on tada nalazio u najjačem mladalačkom dobu, imao je trideset i tri godine. K'ab dalje priča: "Kada se navršilo četrdeset noći, došao mi je izaslanik Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i rekao: 'Allahov Poslanik, s.a.v.s., naređuje ti da se odvojiš od svoje žene.' 'Hoću li je pustiti ili šta ću uraditi?', upitao sam, a on je odgovorio: 'Odvoji se od nje i nemoj joj prilaziti (nemoj s njom spolno općiti)'. Rekao sam tada svojoj ženi: 'Idi svojoj porodici i budi kod njih dok Allah što hoće ne presudi u ovoj stvari.' Ostali smo u takvom stanju deset noći, što je sveukupno bilo pedeset dana (noći). I dok sam tako sjedio na krovu jedne od naših kuća, čuo sam kako neko viče na brdu Sel' dozivajući iz sveg

glasa: 'Raduj se, o K'abe ibn Malike!' Kada sam to čuo, pao sam na sedždu Allahu i znao sam da je stiglo olakšanje i spas od Allaha, dž. š., da je primio naše pokajanje i oprostio nam. Uputio sam se odmah Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., a ljudi su me u grupama sretali i čestitali mi Allahovo uslišanje tevbe. Kada sam ušao u džamiju, nazvao sam selam Vjerovjesniku, s.a.v.s., a ljudi su bili oko njega, pa mi je rekao, a lice mu je bilo ozareno od sreće: 'Raduj se najhairnijem (najboljem) danu koji si doživio otkako te je majka rodila!' Rekao sam: 'Od tebe, o Allahov Poslaniče, ili od Allaha?' 'Od Allaha!', odgovorio je on, a ja rekoh: 'O Allahov Poslaniče', Allah me je spasio zbog iskrenosti i ja obećavam da ću, kao dio moga pokajanja, u preostalom dijelu života govoriti samo istinu. I tako mi Allaha, nisam namjerno slagao otkako sam to rekao Resulullahu, s.a.v.s., pa sve do danas¹⁷, a molim Allaha da me sačuva u onome što mi je ostalo (od života)."

Poštovani muslimani! Ovo je, tako mi Allaha, zavidan položaj, blagodat i veliki dobitak! Pogledajte u ovu trojicu¹⁸ koji su iskreni bili pa ih je Allah vaspitno kaznio ovim izbjegavanjem od Poslanika i njegovih ashaba! I pogledajte u ovaj potpuni i savršeni iman kod ashaba. Napustili su rođake i svoje amidžiće, izvršavajući naredbu Allahovog Poslanika, s.a.v.s. I kada je stanje postalo nesnošljivo i nagomilale se brige i nedaće, došlo je olakšanje od Allaha, pa im je oprostio i uslišanje tevbe njihove je u Knjizi Allahovoj obznanjeno, da ga ummet uči sve do Sudnjeg dana. A što se tiče onih koji su licemjerni bili i koji su lagali, Allah je u vezi s njima objavio:

***"Kad se među njih vratite, zaklinjat će vam se Allahom samo da ih se okanite, pa okanite ih se jer su oni pogan i prebivalište njihovo bit će Džehennem kao kazna za ono što su radili! Oni vam se zaklinju zato da biste bili zadovoljni njima. Ako vi budete zadovoljni njima, Allah sigurno nije zadovoljan narodom nevjerničkim."* (Et-Tevba: 95-96)**

Poštovani muslimani! Uzmite pouku iz ovih ajeta i pogledajte šta ćete izabrati za sebe, a pravi vjernik neće nikada biti zadovoljan osim da bude od onih koji su istinoljubivi i bogobojazni.

Gospodaru naš, sačuvaj nas ružnog ahlaka, ružnih djela, strati i bolesti, a uputi nas najljepšoj čudi i najljepšim djelima. Omili nam iman i uljepšaj ga u našim srcima, a omrazi nam nevjerstvo, griješenje i neposlušnost, i učini nas od onih koji su na Pravom putu.

Gospodaru naš, neka je salavat i selam Tvoj na roba Tvoga i vjerovjesnika Muhammeda, a.s., na njegovu porodicu i sve njegove ashabe...(dova).

UPOZORENJE NA GRIJEHE I PROPUSTE JEZIKA

PRVA HUTBA

Hvala Allahu, Koji znanjem Svojim sve obuhvata, Koji nad svim bdije i Kome je dobro znano i ono što je pojavno i ono što je skriveno, i ono što je blisko i ono što je daleko. Svjedočim da je samo Allah bog, Koji nema druga. Njemu pripada vlast i slava i On je zaštitnik pravi i jedini dostojan hvale i svjedočim da je Muhammed Allahov poslanik i rob Njegov najpokorniji. Neka je salavat i selam neizmjerni od Allaha, njemu, njegovoj porodici, ashabima i svima onima koji ih u uputi pravoj budu slijedili.

O ljudi! Bojte se Uzvišenog Allaha i čuvajte vaše jezike, jer ono što čovjek požanje jezikom (klevetanjem i ogovaranjem) vodi ga u propast. Tako se od Mu'aza ibn Džebela, r.a., prenosi da je rekao: "O Allahov Poslaniče, uputi me na djelo koje će me uvesti u Džennet ili me udaljiti od Vatre (Džehennema)." Rekao je: 'Upitao si o velikoj i teškoj stvari, međutim, ona je lahka onome kome je Allah lahkom učini. Klanjaj se Allahu, ništa Mu kao druga ne pripisuj, obavljaj namaz, dijeli zekat, posti ramazan i posjeti Kabu (obavi hadž). Zatim je, Poslanik, s.a.v.s., dodao: 'Hoćeš li da ti ukažem na vrata dobra: post je štit, a sadaka (milostinja) gasi (poništava) loša djela kao što voda gasi vatru i namaz čovjeka u posljednjoj trećini noći, znači isto tako poništava loša djela kao što voda gasi vatru.' Zatim je proučio:

***'Bokovi njihovi lišavaju se postelja i oni se Gospodaru svome iz straha i želje klanjaju, a dio onog što im Mi dajemo, udjeljuju. I niko ne zna kakve ih, kao nagrada za ono što su činili, skrivene radosti čekaju.'* (Es-Sedžda: 16-17)**

Zatim je rekao Poslanik, s.a.v.s.: 'Hoćeš li da ti kažem šta je glava svega, šta je njegov stup (temelj) i šta je njegov vrhunac?' 'Hoću, o Allahov Poslaniče', rekao sam, a on je dodao: 'Glava svega je islam, njegov stup je namaz, a njegov vrhunac

džihad (borba na Allahovom putu).’ Zatim je kazao: ‘Hoćeš li da te obavijestim šta je temelj (baza) svega toga?’ ‘Hoću’, o Allahov Poslaniče’, odgovorio sam, a on je pokazao na svoj jezik i rekao: ‘Čuvaj se ovoga (ili: čuvaj ovo)!’ ‘O Allahov Poslaniče, rekoh mu, ‘zar ćemo odgovarati za ono što pričamo?’ On reče: ‘Majkta te tvoja (ne)ubila, o Mu’aze, zar će ljude u Vatru strovaljivati na lica njihova ili na noseve njihove išta drugo osim onoga što požanju (i zasluže) jezici njihovi?’”

O Ljudi, žetve su jezika njegove zabranjene (haram) priče i govori, a njih ima puno vrsta i kategorija; neke vode u kufr (nevjerstvo), a neke su ispod toga. Tako ismijavanje Allaha, Njegove vjere, Njegove Knjige, Njegovih ajeta i Njegovih dobrih robova, zbog njihovog ibadeta i poslušnosti svome Gospodaru spada u nevjerstvo (nijekanje Allaha) i izvodi iz vjere (imana), a ubraja se u žetvu ili djela jezika. Zatim laž, ogovaranje, klevetanje, bestidan govor, psovanje, proklinjanje i objeđivanje, sve to spada u žetvu i djelo jezika, a u hadisu se navodi da Allah, doista, mrzi onoga ko je nepristojan i bestidan.

O Ljudi (poštovana braćo)! Među mnogim ljudima proširile su se ružne navike i osobine, a vraćaju se na djelo jezika. Tako se mnogi ljudi i ne obaziru na laž, ne pridaju joj nikakvu pažnju i ne obraćaju pozornost na riječi Vjerovjesnika, s.a.v.s.: “Laž, uistinu, vodi u nemoral i poročnost, a poročnost vodi u Džehennem i čovjek nastavlja da laže i trudi se da istinu ne govori sve dok kod Allaha ne bude upisan kao lažovčina.” Mnogi, pak, ljudi naslućuju lažne i neosnovane slutnje i pretpostavke i bezbrižno i ravnodušno ih šire među narodom, a one, možda, vrijeđaju nekog od muslimana i narušavaju njegov ugled, a nemaju nikakve veze sa stvarnošću i istinom, pa tako snose odgovornost za zločin laži i zločin nepravde prema svom bratu muslimanu, i postoji bojazan da budu od onih za koje je Vjerovjesnik, s.a.v.s, rekao: “Zaista čovjek nekada izgovori riječi ne vidjevši u njima ništa loše ili štetno, sruči se zbog nje sedamdeset godina (duboko) u Džehennem (Vatru).” A u Buharijinom Sahihu od Semurea ibn Džunduba, u poglavlju o snovima Vjerovjesnika, s.a.v.s., prenosi se: “I došla su mu dva meleka pa su prošli pored čovjeka koji je ležao na leđima a drugi stajao nad njim s mamuzom od željeza, kad odjednom on (dakle ovaj drugi) prilazi jednoj strani njegovog lica (onoga što leži) i drobi (komada) njegovu vilicu, nos (nozdrvu) i oči (oko) sve do zatiljka, zatim čini isto to s drugom stranom i tek što završi s njom, prva strana vrati se u zdravo stanje pa joj se on vraća i (ponovo) je drobi i komada kao i prvi put. Meleki su, objašnjavajući o čemu se radi, Vjerovjesniku rekli: ‘Ovo je lažac koji izmisli jednu laž pa se ona širi i prenosi od njega dok ne dostigne najudaljenije krajeve (zemlje), i s njim će se ovako postupati sve do Sudnjeg

dana.”

Oni koji šire među ljudima predrasude i iluzije o kojima razmišljaju, a koje nemaju ništa sa istinom, ne znaju da njihov govor često raspire neprijateljstvo i mržnju među muslimanima, što vodi raspadu zajednice i raskolu džemata radi prividnih i iluzornih stvari i neosnovanih (lažnih) slutnji. Od mnogih ljudi širi se i prenosi govor na osnovu samih glasina i često, kada bi ispitao i proučio te priče, našao bi da su lažne i neosnovane, ili da su izmijenjene i iskrivljene, ili da im je štošta dodato ili oduzeto. A pametan i razuman vjernik jeste onaj koji provjerava vijesti i koji vodi računa o njihovom prenošenju, kako ne bi prenio nešto što je grijeh ili laž. U vjerodostojnom se hadisu od Vjerovjesnika, s.a.v.s., prenosi da čovjek nekada izgovori riječ bez jasnog uvida u nju, to jest ne provjeri je i ne zna da li je ona dobro ili zlo, istina ili laž, sklizne se (sruči) zbog nje u Džehennem dalje (dublje) nego što je između istoka i zapada. A u drugom hadisu od Vjerovjesnika, s.a.v.s., prenosi se da je rekao: “Dovoljan je čovjeku grijeh”, u drugom predanju, “laž — da priča i prenosi sve što čuje.” Stoga, poštovana braćo muslimani, čuvajte svoje jezike i ne dajte im maha (ne prepuštajte im uzde), pa da vas u propast odvedu! Kada hoćete da o nečemu govorite, sjetite se riječi Uzvišenog Allaha:

“On ne izusti nijednu riječ, a da pored njega nije prisutan Onaj Koji bdije.” (Kaf: 18),

i riječi Allahovog Poslanika, s.a.v.s.: “Ko vjeruje u Allaha i u Sudnji dan neka govori dobro ili neka šuti!” I znajte da ćete odgovarati za svaku riječ koja izađe iz vaših usta, pa šta ćete odgovoriti na Sudnjem danu kada budete upitani: “Zar nisi pričao to i to?, pa gdje si to našao i kako si govorio i pričao a da nisi stvar provjerio i ispitao?!” Brate muslimane, ne prepuštaj slobodu jeziku svome da priča na osnovu pretpostavke ili sumnje koju si pretpostavio i uobrazio, ili na osnovu vijesti koje si čuo, jer možda je tvoja sumnja ili pretpostavka lažna i neosnovana, a vijest je, možda, neistinita, pa ćeš onda doživjeti propast i razočarenje. E’UZU BILLAHI MINEŠ-ŠEJTANIR-RADŽIM (Utječem se Allahu od prokletog šejtana).

“O vjernici, bojte se Allaha i govorite samo istinu, On će vas za vaša dobra djela nagraditi i grijehe vam vaše oprostiti. A onaj ko se Allahu i Poslaniku Njegovu bude pokoravao postići će ono što bude želio. Mi smo nebesima, Zemlji i planinama ponudili emanet pa su se ustegli i pobojali se da ga ponesu, ali ga je preuzeo čovjek, a on je, zaista, prema sebi nepravedan i lahkomislen, da bi Allah licemjere i licemjerke, i mnogobošce i mnogoboške kaznio, a vjernicima i vjericama oprostio. A Allah prašta i samilostan

je.""(El-Ahzab: 70-73)

Neka nam Svevišnji Allah podari blagoslov Kur'ana veličanstvenog i neka nas zaštiti i sačuva od grijeha (grešaka) u govoru i u djelima. On je, uistinu, velikodušan i plemenit"!

UPOZORENJE NA OGOVARANJE I KLEVETANJE

DRUGA HUTBA

Hvala Allahu, Koji je vjernike učinio braćom, da se međusobno potpomažu u dobročinstvu i bogobožnosti i da svaki od njih cijeni i poštuje drugog: njegov život, imetak i čast, jer musliman je haram muslimanu u svakom pogledu -kako kaže Vjerovjesnik odabrani. Svjedočim da je samo Allah Bog i da nema druga, On je Gospodar Zemlje i nebesa, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov izabrani poslanik. Neka je salavat Allahov i selam neizmjerni, dok traje dan i noć, na njega, njegovu porodicu, njegove ashabe, dobročinitelje i vjerne i sve one koji ih u dobru slijedili budu.

O Ljudi! Bojte se Uzvišenog Allaha, poštujujte prava vaše braće muslimana i štitite njihovu čast kao što štitite njihovu krv (život) i njihove imetke.

Poštovani muslimani! Među velikim brojem muslimana proširile su se dvije opasne i teške bolesti, a od njih se je lahko sačuvati i zaštititi svakom onome kome to Allah lahkim učini. Braćo muslimani, među nama proširila se bolest ogovaranja i bolest klevetanja. Što se tiče ogovaranja to je da spomeneš nešto o čovjeku u njegovom odsustvu što on mrzi (ne voli) da se o njemu spominje (govori); bilo da se radi o djelu ili o osobini. Nažalost, sva briga kod mnogih ljudi svodi se na to da jedu meso toga i toga (ovoga i onoga) govoreći: kod toga i toga se nalazi to i to, i to i to?...Međutim, kada bi se malo bolje raspitao i pogledao, vidio bi da on ima najviše mahana od svih ljudi, da je najlošijeg morala i ahlaka i da je najslabijeg povjerenja među njima. Čovjek kao što je ovaj donosi nesreću i zlu kob i sebi i svojim

sabesjednicima, jer ako mu sagovornici njegovi ne prigovore i ne ukore ga, postaju njegovi saučesnici, pa makar ništa ne govorili.

Poštovani muslimani! Allah je čovjeka koji ogovara svoju braću muslimane prikazao u najružnijem liku, izjednačavajući ga s onim ko jede meso mrtvog brata svoga a dovoljan je razlog za odvratnost i ružnost da vidiš čovjeka kako sjedi na lešu brata svoga, kida njegovo meso i jede ga!

Cijenjeni vjernici (braćo muslimani)! Vaša je dužnost i obaveza da kada čujete onoga ko ogovara vašu braću muslimane, spriječite ga i da zaštitite čast vaše braće. Zar ne biste, kada biste vidjeli nekoga da stoji nad dženazom (mrtvim tijelom) muslimana i jede njegovo meso, zar ne biste svi skočili i spriječili ga i naružili? Ogovaranje je u potpunosti tako kao što kaže Uzvišeni Allah:

"I ne ogovarajte jedni druge! Zar bi nekom od vas bilo drago da jede meso umrloga brata svoga — a vama je to odvratno..." (El-Hudžurat: 12)

A nije daleko da onaj ko ogovara svoju braću bude kažnjen na Sudnjem danu tako što će mu braća biti prinesena (donesena) u liku mrtvaca (mrtvih osoba) pa će biti natjeran da jede njihovo meso, kao što se to prenosi u hadisu Vjerovjesnika, s.a.v.s., Također, prenosi se da je Vjerovjesnik u noći Miradža (mi'aradžskoj noći) prošao pored skupine ljudi koji su imali nokte od bakra (bakarne nokte) kojima su grebali i unakažavali svoja lica i svoje grudi. "Ko su ovi", upitao je Vjerovjesnik Džibrila, a.s., a on je rekao: "Ovo su oni koji su jeli ljudsko meso i skrnnavili njihovu čast." Poslanik, 'alejhis-salatu ves-selam, rekao je još: "O vi koji ste povjerovali vašim jezicima, a iman nije ušao u njihova srca, nemojte ogovarati muslimane i nemojte pratiti i slijediti njihove slabosti i nedostatke, jer ko bude pratio i slijedio njihove slabosti i sramote, Allah će slijediti njegovu sramotu (slabost), a čiju slabost Allah bude slijedio, osramotit će ga u kući njegovoj", to jest, pa makar bio u kući svojoj.

Poštovana braćo muslimani! Većina onih koji se gibetom (ogovaranjem) bave, kada se posavjetuju, kažu: "Mi ne lažemo na njega, on radi to i to!" A davno je i Vjerovjesniku, s.a.v.s., rečeno: "Šta misliš ako se pri mome bratu nalazi ono što ja kažem?", pa je odgovorio: "Ako se pri njemu nalazi ono što kažeš, ogovorio si ga, a ako se to ne nalazi pri njemu, onda si ga potvorio." Tako je Poslanik, s,a.v.s., objasnio svome ummetu da ogovaranje porazumijeva da pripíšeš svome bratu mahanu koja se nalazi pri njemu, a ako si mu pripisao mahanu koja se ne nalazi pri njemu, onda to spaja (obuhvata) dva zla: potvoru (klevetu) i ogovaranje. Jedan broj islamske uleme navodi da ogovaranje spada u velike grijehе, pa zato ga se čuvaj, brate

muslimane, i pozabavi se svojim mahanama i nedostacima, umjesto tuđim, te pretresi i preispitaj samog sebe, tj. da li si ti čist i neporočan, jer, možda, ljudima nalaziš mahane, a ti ih imaš najviše?! A ako si iskren u svom govoru i dobronamjieran u davanju savjeta pa nađeš kod svog brata neku mahanu ili nedostatak, onda ti je dužnost i obaveza da stupiš u kontakt s njim i posavjetuješ ga (između tebe i njega, ne javno). To je ono što nalaže imansko bratstvo i islamsko učenje.

Što se, pak, tiče druge bolesti koja se proširila među jednim brojem ljudi, to je bolest klevetanja, a znači, odnosno podrazumijeva prenošenje ili raznošenje ružnog govora među ljudima. Tako onaj ko se bavi klevetom, odlazi kod neke osobe i kaže joj: "Taj i taj priča o tebi to i to", s namjerom sijanja razdora i raspirivanja neprijateljstva i mržnje među muslimanima. To je kleveta koja spada u velike grijehе i jedan je od razloga kaburske kazne i džehenemske patnje. Vjerovjesnik, s.a.v.s, rekao je: "U Džennet neće ući klevetnik." A jednom je prilikom prošao pored dva mezara pa je rekao: "Ova se dvojica, uistinu, muče i pate, a ne muče se zbog nečega velikog", to jest zbog stvari koju je teško bilo izbjeći. "Što se jednog tiče, on se nije čuvao (čistio) od mokraće, a što se drugog, tiče on se bavio klevetom (traćanjem)."

Poštovani muslimani, dužnost je onoga kome neko prenese da je taj i taj rekao o njemu to i to, da ga ukori i naruži, da ga odvрати, spriječi od toga i da ga se čuva, jer onaj ko ti prenosi govor ljudi o tebi, prenijet će od tebe ono što nisi ni rekao. Uzvišeni Allah kaže:

"I ne slušaj ni jednog krivokletnika, prezrena, klevetnika, onoga koji tuđe riječi prenosi." (El-Kalem: 10-11)

Molim Uzvišenog Allaha da nam pomogne da se okitimo lijepom ćudi i moralom i dobrim djelima, da nas sačuva zle ćudi i hrđavih (pokuđenih) djela i da nas uputi na Svoj Pravi put. On je, uistinu, velikodušan i plemenit. I neka je salavat Allahov i selam neizmjerni na našeg vjerovjesnika Muhammeda, njegovu porodicu i njegove ashabe...

O SABURU (STRPLJIVOSTI) I NJEGOVIH VRSTAMA

PRVA HUTBA

Hvala Allahu, Gospodaru Milostivom, Mudrom u onome što u svakom vremenu odredi, Dobroćinom i Milostivom prema robovima Svojim kada ih brige i tuge obuzmu i uznemire, Koji je obećao strpljivima neograničenu nagradu (bez broja i bez računa). Svjedočim da je samo Allah Bog, On nema druga i On je Gospodar, Onaj Kome se račun polaže. I svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik, koji je strpljivo podnio Allahove odredbe, strpljiv bio u pokornosti Allahu, sustezanju od grijeha i podnošenju ljudskih uvreda. Neka je salavat Allahov i selam neizmjerni na njega, njegovu porodicu, njegove ashabe i sve one koji ih, u dobru, slijedili budu.

O ljudi! Bojte se Uzvišenog Allaha i znajte da je strpljivost u vjeri isto što i glava u tijelu. Stoga, nema imana onaj ko nema strpljivosti; onaj ko se bori da strpljiv bude, Allah će ga strpljivim učiniti i nikome nije dato bolje i veće (obilnije) dobro od sabura (strpljivosti). Kroz sabur dolazi do izražaja razlika između onih koji su odlučni i ambiciozni i onih koji su kukavice, slabići i nemoćni. Sabur je stupanj i položaj vjerovjesnika i poslanika i nakit i ukras iskrenih i bogobojaznih. Uzvišeni Allah kaže o robovima Milostivog:

“Oni će biti, za ono što su trpjeli, odajama džennetskim nagrađeni i u njima će pozdravom i blagoslovom biti susretani.” (El-Furkan: 75),

i kaže o stanovnicima Dženneta:

“...i meleki će im ulaziti na vrata svaka: ‘Mir neka je vama, zato što ste trpjeli’, a divno li je najljepše prebivalište!” (Er-Ra’d: 23-24)

Sabura ima tri vrste: sabur ili strpljivost u pokornosti i predanosti Allahu, sabur pri ustezanju od Allahovih zabrana (harama) i sabur u podnošenju Allahovih odredbi

(kadera), koje se odnose ili na ono u čemu rob nema udjela ili na ono što Allah ostvaruje i sprovodi preko nekih robova, kao što je vrijeđanje, nasilje, napadanje i sl.

Sabur ili strpljivost u pokornosti i robovanju Allahu podrazumijeva da se čovjek potpuno posveti ibadetu, da ga izvršava onako kako mu je Uzvišeni naredio i da ne osjeća dosadu, zlovolju i nemir zbog njega ili ga zanemaruje ili u potpunosti zapostavlja, jer to je znak njegove propasti i nesreće. A kada rob sazna i otkrije kolika nagrada i sevap slijedi za pokoravanje i ibadet Allahu, onda mu njegovo izvršavanje i praktikovanje postaje jednostavno i lagahno, jer za jedno dobro djelo, hvala Allahu, kada ga čovjek učini iskreno u Njegovo ime i u skladu s praksom Njegovog Poslanika, slijedi deseterostruka nagrada, do sedam stotina puta, do mnogostrukog (neodređenog) broja puta. A Allah će onome kome hoće dati i više jer Allahova dobrotu i milost nemaju granica niti međa.

Što se tiče sabura ili strpljivosti od griješenja i neposlušnosti Allahu, on podrazumijeva da se čovjek u potpunosti sustegne od činjenja onoga što je Allah zabranio, bilo da se radi o Allahovom pravu (haku) ili o pravima Njegovih robova. A kada spozna i otkrije kakva se dunjalučka, ahiretska, društvena i pojedinačna kazna krije u vršenju onoga što je zabranjeno (haram) te da to šteti njegovoj vjeri i njegovom kraju (ishodu), pa, čak, i njegovoj zajednici, jer dunjalučke kazne za grijehe često obuhvate sve ljude, a onda budu proživljeni u skladu s njihovim djelima i njihovim namjerama; kada onaj ko je pametan spozna čemu sve vode i šta za sobom povlače grijesi, obavezuje ga to da ih napusti i ostavi iz straha i bojazni od Onoga Koji sve trajne i sve što je skriveno zna.

I što se tiče sabura ili strpljivosti u podnošenju Allahovih odredbi (kadera), njegov smisao leži u tome da se čovjek preda i prepusti onome što ga zadesi od belaja, briga i bolesti i da se ne suprotstavlja tome srdžbom, nezadovoljstvom, mrzovoljom (ozlojeđenošću) i džahilijetskom reakcijom, pokuđenom u islamu; da zna da za dolazak tog (dotičnog) belaja postoje razlozi i mudrosti koje ne zna niko drugi osim Allaha i da zna da za njegovo otklanjanje postoje, isto tako, razlozi od kojih su najveći i najznačajniji: njegovo traženje utočišta kod Allaha, njegova dova Allahu te njegova skrušenosti i poniznost pred svojim Gospodarem, jer ove bolesti koje Uzvišeni Allah šalje na Svoje robove nisu ništa drugo do Njegov rahmet, milost prema njima, da bi se vratili Njemu i da bi spoznali da je On Taj Koji kako hoće raspolaže i upravlja Svojim robovima. Nema opiranja i suprotstavljanja Njemu. Njemu pripada vlast i hvala, samo On stvara i upravlja. U Njegovoj je ruci svako dobro i On,

uistinu, sve može. Međutim, i pored ovoga, te bolesti u većini slučajeva, hvala Allahu, ne vode u smrt niti u propast, nego su to obično lahke i podnošljive bolesti koje određuje i propisuje Gospodar iz samilosti Svoje prema robovima Njegovim. E'UZU BILLAHI MINEŠ-ŠEJTANIR-RADŽIM (Utječem se Allahu od prokletog šejtana)

“Nikakva nevolja ne dogodi se bez Allahove volje, a On će srce onoga koji u Allaha vjeruje uputiti — Allah sve dobro zna.” (Et-Tegabun: 11)

Gospodaru naš, podari nam blagoslov Kur'ana veličanstvenog...(dova)

O STRPLJIVOSTI NA ALLAHOVIM ODREDBAMA

DRUGA HUTBA

Hvala Allahu, Koji je strpljivima nagradu bez računa obećao, a zahvalne na blagodatima nagradio trajnošću (neprekidnošću) njihovom i povećanjem. Svjedočim da je samo Allah Bog, On, bez ikakve sumnje, nema druga i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik, poglavar svih poslanika i najodabraniji među svim robovima. Neka je salavat Allahov i selam neizmjerni na njega, njegovu porodicu, ashabe i sve njihove sljedbenike u dobru do Sudnjeg dana i povratka Njemu.

O Ljudi! Bojte se Uzvišenog Allaha i budite sa onima koji su strpljivi i izdržljivi, jer strpljivi će bez računa nagrađeni biti. A strpljivost (sabar) znači: potpuno se posvetiti pokornosti i poslušnosti Allahu, do kraja se sustegnuti od neposlušnosti i nepokornosti Njemu i suzdržati se od srdžbe i negodavanja prema Allahovim odredbama (kaderu). Čovjeku nije dato veće i bolje dobro od sabura, i kada čovjek izdrži u pokornosti i ibadetu Allahu i ustraje u tome, onda mu pokornost preraste u narav i prirodu, ispunjen je radošću kada je praktikuje, a brigom i tugom kada je zapostavi; a kada se suzdrži i sustegne od grijeha i nepokornosti, navikne se na izbjegavanje grijeha i postanu mu odvratni i mrski; obuzet je radošću kada ih ne čini, a tugom i žalošću kada u njih zapadne, sve dok ga sreća ne posluži i za rukom

mu ne pođe da se pokaje i tevbu učini, odnosno grijehenje napusti; i kada se suzdrži od srdžbe i negodovanja prema Allahovim odredbama (kaderu), postane zadovoljan i smiren (spokojan) naspram onoga što mu je Allah propisao i odredio. Kada ga zadesi kakvo zlo ili nesreća, strpi se i bude mu dobro, a kada ga zadesi blagostanje i sreća, zahvali se i opet mu bude dobro, jer je čovjek izložen raznim nevoljama i iskušenjima u svome životu, u svojoj porodici, svom imetku, svojim prijateljima i ashabima te raznim drugim nezgodama. Kada sve te nevolje i nedaće dočeka i primi sa saburom i iščekivanjem olakšanja i utjehe od Allaha, onda ti udesi i nesretni slučajevi postaju iskup za njegove grijeha i nevaljala djela te vode podizanju njegovog ugleda i položaja (deredža). Mnogobrojni su ajeti i hadisi koji govore u prilog tome, pa tako Uzvišeni Allah kaže:

“A ti obraduj izdržljive, one koji, kada ih kakva nevolja zadesi, samo kažu: ‘Mi smo Allahovi i mi ćemo se Njemu vratiti!’ Njih čeka oprost od Gospodara Njihova i milosti; oni su na Pravom putu!” (El-Bekara: 155-157)

A Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao je: “Kojeg god muslimana zadesi šteta ili neprijatnost, bolst ili nešto drugo, Allah ga oslobađa njegovih grijeha (prašta mu njegove grijeha) kao što se drvo oslobađa lišća.” I rekao je jednoj ženi, sahabijki: “Raduj se i budi vesela, jer bolešću muslimana Allah, uistinu, odnosi (oprašta) njegove pogreške kao što vatra odnosi (čisti) otpatke iz željeza i srebra.” A kazao je Poslanik, s.a.v.s., i sljedeće hadise: “Nevolje neprestano snalaze vjernika i vjernicu, u njemu samome i u njegovom evladu, sve dok (sutra) ne sretne Uzvišenog Allaha bez ijednog grijeha.” “Koga god muslimana trn ubode ili ga pogodi nešto teže od toga, Allah ga uzdigne za deredžu i bude mu izbrisana jedna pogreška.” “Glavobolja vjernika i trn koji ga ubode (ubod trna), ili nešto što ga ezijjeti (uznemiruje), utječe da mu Allah time podiže na Sudnjem danu deredžu (položaj) i oprašta mu njegove grijeha.” “Uzvišeni i Svemogući Allah rekao je: “Kada iskušam roba Svoga njegovim očima (oduzmem mu vid), dat ću mu u zamjenu za njih Džennet.” “Čovjek, uistinu, uživa kod Allaha stupanj i položaj koji ne dostiže svojim djelima. Allah ga neprestano iskušava onim što ne voli dok ga ne uzdigne do tog položaja.” “U kojeg god muslimana umre troje maloljetne djece, Allah će ga uvesti u Džennet iz samilosti Svoje prema njima.” A rekao je ženama: “Koja god žena od vas isprati tvoje (maloljetne) djece (u smrt) bit će joj zastor od Vatre (džehennema).” Neka žena upita: “A dvoje?”, a on odgovori: “I dvoje.” Ovi hadisi, i drugi, koji tretiraju istu temu, predstavljaju radosne vijesti za vjernika. Zbog njih on se nada dobru za nevolje kojima ga Allah pogađa (ne kušnju stavlja) pa ih strpljivo podnosi i nagradi se za njih kod Allaha nada.

Svjestan je da je sve to od Uzvišenog Allaha, a da je sebeb i povod tome sam on, odnosno da dolazi od njega, kako kaže Uzvišeni Allah:

"Kakva god vas bijeda zadesi, to je zbog grijeha koje ste zaradili, a On mnoge i oprostí." (Eš-Šura: 30)

Gospodaru naš, molim Te da nas učiniš od onih koji kada iskušani budu, strpe se; kada ih blagodatima obaspeš, zahvalni su i kada pogriješe, oprosta zatraže. Oprosti nam, Gospodaru naš, i smiluj nam se, jer Ti, uistinu, mnogo praštaš i samilostan si!

DOBROČINSTVO PREMA RODITELJIMA

PRVA HUTBA

Hvala Allahu, Njega Slavimo i hvalimo, od Njega pomoć, oprost i uputu tražimo. U Njega vjerujemo, na Njega se oslanjamo i svako dobro i slavu Mu pripisujemo. Utječemo se Allahu od zla naših duša i od naših zlih djela. Koga On uputi, niko ga u zabludu odvesti ne može, a koga u zabludi ostavi, niko ga uputiti ne može. Svjedočim da je samo Allah Bog, On nema druga, i svjedočim da je naš prvak i naš vjerovjesnik Muhammed, Allahov rob i Njegov poslanik. Poslao ga je sa uputom i vjerom istinitom, i on je misiju svoju jasno i vjerno dostavio. Neka je salavat Allahov, selam i blagoslov na njega, njegovu porodicu, ashabe i sve njihove sljedbenike u dobru do Sudnjeg dana.

Poštovani i cijenjeni muslimani! Duše su po prirodi svojoj sklone voljeti onoga ko im dobro čini, a srca su vezana za onoga ko im ljubaznost i naklonost svoju ukazuje. A nema većeg dobročinitelja niti onoga koji veću ljubaznost i samilost ispoljava, poslije Uzvišenog i Svemogućeg Allaha, od roditelja.

Stoga je Allah njihov hak (obavezu prema njima) spomenuo uporedo sa Njegovim hakom (obavezom prema Njemu), a zahvalnost njima sa zahvalnošću Njemu, i preporučio je, nakon zapovijesti da se Njemu robuje, da im se dobročinstvo čini.

"I Allahu se klanjajte i nikoga Njemu ravnim ne smatrajte! A roditeljima dobročinstvo činite..." (En-Nisa': 36)

Uzvišenom Allahu pripada blagodat stvaranja, a roditeljima, sa izunom Njegovim, blagodat odgajanja i rađanja. Ibn-'Abbas, r.a., veli: "Tri su stvari spojene i vezane za tri druge; ne prima se i ne prihvata jedna bez njene veze s ostalima:

'I pokoravajate se Allahu i Poslaniku Njegovu' (Et-Tegabun: 12),

pa ko se pokori Allahu, a ne pokori se Poslaniku, neće mu biti uslišano.”²

“I namaz obavljajte i zekat dajte...” (El-Bekara: 110),

pa ko bude klanjao, a ne bude zekat davao, neće mu (namaz) biti primljen;³

“Budi zahvalan Meni i roditeljima svojim...” (Lukman: 14),

pa ko bude zahvalan Allahu, a ne bude zahvalan svojim roditeljima, neće mu biti uslišeno.”

Zadovoljstvo je Alaha, dakle, u zadovoljstvu roditelja, a srdžba Allahova u srdžbi roditelja!

Poštovani vjernici! Dobročinstvo je roditelja veliko a njihova ljubaznost i blagonaklonost su ogromne. Razmislite malo o stanju maloljetnosti (mladosti) i prisjetite se slabosti djetinjstva.

“Gospodaru moj, smiluj im se, oni su mene, kad sam bio dijete, negovali!” (El-Isra’: 24)

Majka te je tvoja nosila u utrobi njenoj devet mjeseci, a zdravlje njeno je trpjelo. S mukama te nosila i s mukama te rodila, a rast tvoj joj je samo tegobe i slabost povećavao. Prilikom porođaja smrt je očima svojim vidjela, ali tek što te pored sebe ugledala, nabrzinu je sve bolove svoje zaboravila. Za tebe je vezala sve svoje nade i očekivanja. U tebi je vidjela radost života i njegove ukrase (ljepote). Zatim se dala na hizmet tebi čitave noći i cijeloga dana. Hranila te zdravljem svojim. Hrana tvoje bila je mlijeko njeno; tvoja kuća krilo njeno; jahalica tvoja ruke njene, i grudi njene, i leđa njena. Svekoliku pažnju ti je poklanjala i pazila te. Gladna je ostajala da bi ti sit bio. Noću je bdjela da bi ti spavao. Bila je prema tebi milostiva, nježna i brižljiva. Kada bi bila odsutna od tebe, dozivao si je, a kada bi se okrenula od tebe, šaptao si joj (šapatom bi prizivao je). Ako bi ti se šta ružno desilo, pomoć si tražio od nje. Držao si da je svako dobro kod nje i mislio si da zlu nema puta ka tebi kad te privije uz grudi svoje i osmotri te okom svojim.

A što se tiče oca tvoga, pa ti si uzrok njegove bojazni, strahovanja i škrtosti. Marljivo se trudi i zalaže i raznovrsne neprijatnosti od tebe otklanja. Neprestano je u pokretu i na putovanju. Krstari ravnicama i pustinjama i upušta se u opasnosti, tragajući za zalogajem hljeba — da ga utroši na tebe, da te čestitim učini i da te lijepo odgoji. Kad uđeš kod njega, razveseli se, a kada pohitaš k njemu, nasmiješi se. Kada otputuje, osjećaš naklonost prema njemu, a kada doputuje, nađeš se u njegovom krilu i na njegovim grudima (u njegovom naručju).

Ovo su dvoje tvoji roditelji, a to je tvoje djetinjstvo i tvoja mladost (dječaštvo), pa zašto onda negiranje i osporavanje dobročinstva? I zašto surovost i okrutnost,

kao da si ti dobročinitelj koji ljubaznost i blagonaklonost daruje?!

Buharija, Muslim i drugi bilježe, a predanje je Muslimovo, od 'Abdullaha ibn 'Amra ibn el-'Asa, r.a., da je rekao: "Neki čovjek je pristupio Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., rekavši mu: 'Dajem ti prisegu na džihad (borbu na Allahovom putu) i hidžru (seobu radi Allaha) žudeći za nagradom.' Poslanik ga je upitao: 'Je li ti ijedan od dvojice roditelja u životu?' 'Jeste, čak, oba, odgovorio je čovjek, a Poslanik je dodao: 'Želiš li nagradu od Allaha?' 'Da', kazao je, pa mu je Poslanik rekao: 'Vrati se svojim roditeljima i lijepo prema njima postupaj.'"

U drugom hadisu kod Taberanije, čiji je sened dobar, stoji da je neki čovjek došao Vjerovjesniku, s.a.v.s., da zatraži njegov savjet o džihadu (odlasku u džihad), pa ga je 'Alejhisselam upitao: 'Imaš li roditelje?' 'Imam', odgovorio je čovjek, a Poslanik je dodao: 'Drži se njih, jer Džennet je pod njihovim nogama!'"

Braćo u islamu! Hak je roditeljski težak i velik, a dobročinstvo njihovo je nenadokandivo. Neka od njihovih prava, odnosno obaveza prema njima jesu: ljubav i poštivanje, poslušnost i uvažavanje, uljudnost i pristojnost pred njima, iskren govor sa njima, udovoljavanje njihovim željama u okviru dobročinstva i trošenje (imetka) na njih u okviru mogućnosti. (Ti i imetak tvoj pripadate tvome ocu).¹⁹ Otklanjaj od njih uvrede i neprijatnosti, jer i oni su od tebe neprijatnosti otklanjali. Ne razgovaraj sa njima grubo ili osorno ili sa povišenim tonom. Udalji od njih sve što izaziva zlovolju i neraspoloženje.

"Ne reci im ni: 'Uh!' i ne podvikni na njih..." (El-Isra': 23)

Biraj, u razgovoru sa njima, blage riječi, lijepe izraze i plemenit govor.

Budi prema njima skrušen, ponizan, milostiv (pažljiv), naklonjen (suosjećajan), poslušan i uljudan. Oni su stupili u starost i godine i približili su se slabosti i iznemoglosti nakon što su svoje snage (energiju), svoje zdravlje i svoj imetak utrošili na putu da te odgoje i čestitim učine. Razmisli malo, Allah te sačuvao, o riječima tvoga Gospodara:

"Kad jedno od njih dvoje, ili oboje, kod tebe starost dožive..." (El-Isra':23)

Riječ "kod tebe" upućuje na činjenicu da im je neko potreban da traže utočište i zaštitu. Oni su svoju zadaću okončali, njihova je uloga završena. Red je došao na tebe i evo tvog zadatka:

"Ne reci im ni: 'Uh!' i ne podvikni na njih, i obraćaj im se riječima poštovanja punim." (El-Isra': 23)

Neki je čovjek rekao Omeru ibn el-Hattabu, r.a.: "Imam majku koja je doživjela toliku starost da nije u stanju udovoljiti svojim potrebama osim preko mojih leđa

(putem moje usluge), pa jesam li udovoljio njenom haku, tj. jesam li ispunio obavezu prema njoj?" "Ne", odgovorio je Omer, "jer ona je činila to s tobom (dok si bio mali) želeći ti da ostaneš i živiš, a ti ga činiš, a želiš da se rastanete (da ona umre)! Međutim, ti si ipak dobročinitelj, a Allah daje veliku nagradu za malo (dobročinstva)."

Da, uistinu je njihov hak velik i težak, ali ti potraži utočište i pribježište u dovi, molbi za njih, dok su u životu, a i nakon smrti, priznajući propuste i greške i nadajući se onome što je kod Allaha:

"Gospodaru moj, smiluj im se, oni su mene, kad sam bio dijete, njegovali!" (El-Isra': 24)

Braćo u islamu!

Zaista je greška, sramota, nesreća i propast da roditelji budu iznenađeni, negiranjem i osporavanjem dobročinstva. Iščekivali su dobročinstvo i nadali se pristojnom i uljudnom odnosu i vezi, kad odjednom ovaj malodušnik (i bespomoćnik) ignorira i nastoji zaboraviti svoju slabost i nemoć i svoje djetinjstvo!? Opčinjen je svojom mladošću i svojom snagom (muževnošću), zaslijepilo ga je njegovo obrazovanje i njegova kultura i uzoholio se svojim ugledom i visokim položajem pa ih vrijeđa i ezijeti svojim mrmljanjem, gundanjem, mrzovoljom i neraspoloženjem. Otvoreno im nanosi zlo i nepravdu i govori pogrdne i ružne riječi. Zlostavlja ih i podvikuje na njih, pa čak, možda, i šamar im odveže ili ih nogom šutne!? Žele mu da živi, a on priželjkuje njihovu smrt. I kao da ih vidim kako su već poželjeli da su bogdo neplodni i sterilni (bez mogućnosti rađanja djece) bili!? Jeca za njima krepost i dobročinstvo i plače zbog njih čovječnost i čestitost.

O malodušniče (i bespomoćniče)! Zar si ih, kada su ostarjeli i potrebnim te postali, učinio najbezvrednijom i najbeznačajnijom stvari kod tebe?! Drugima si prednost u dobročinstvu dao, a na njihovo dobročinstvo si zaboravom uzvratio. Postali su za tebe teret i oduljio ti se njihov život. Zar ne znaš, jadniče, da onaj ko bude dobrostiv prema svojim roditeljima, bit će prema njemu dobrostivi njegovi sinovi, a ko im neposlušan bude, neposlušni će biti i oni njemu?! Bit ćeš, sigurno, jednog dana potreban dobročinstvu tvojih sinova, pa će postupiti s tobom kao što si i ti postupio sa svojim roditeljima. Kako zaslužiš tako će ti se i vratiti (čime se zadužiš to će ti se i vratiti), kakvo djelo takva i nagrada. Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Od svih grijeha Allah odgađa što hoće (to jest odgađa kaznu za njih), osim neposlušnosti prema roditeljima. Onome ko to čini, On ubrzava (kaznu) prije smrti." (Prenosi Hakim i

kaže da je vjerodostojnog seneda, s čime se slaže i Ez-zehebi, a prenosi ga i Taberanija u Kebiru).

Najveći od velikih grijeha jesu širk (pripisivanje druga Allahu) i neposlušnost prema roditeljima. O tome govori vjerodostojni haber iskrenog i istinoljubivog (Vjerovjesnika), s.a.v.s.

A u hadisu od Abdullaha ibn Omera, r.a., prenosi se da je Resululah, s.a.v.s., rekao: "U trojicu Allah neće gledati na Sudnjem danu: u neposlušnog prema svojim roditeljima, notornog pijanicu i onoga koji ističe (natuca na nos) drugom učinjeno dobro. A trojica neće ući u Džennet: onaj ko je neposlušan prema svojim roditeljima, onaj koji nema ljubomore (svejedno mu je šta radile njegove kćeri i žena) i muškobanja (od žena)." (Prenosi Taberanija u Evsatu). Zato se bojte Allaha, Allah vam se smilovao, i znajte da je dobročinstvo prema roditeljima nužna obaveza (farz) i neopozivo naređenje te da donosi obilnu natak, dugačak život i lijep svršetak (ishod). Alija, r.a., prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: "Koga raduje da mu se produži životni vijek, da mu se proširi nafaka i da bude sačuvan od zle smrti neka se boji Allaha i neka održava rodbinske veze." (Prenosi Abdullah, sin imama Ahmeda, u njegovim zevaidima, zatim Bezzar, sa dobrim senedom, i Hakim) A od rodbine su ti najbliži tvoji roditelji.

E'UZU BILLAHI MINEŠ-ŠEJTANIR-RADŽIM (Utječem se Allahu od prokletog šejtana). "Gospodar tvoj zapovijeda da se samo Njemu klanjate i da roditeljima dobročinstvo činite. Kad jedno od njih dvoje, ili oboje, kod tebe starost dožive, ne reci im ni: 'Uh!' — i ne podvikni na njih, i obraćaj im se riječima poštovanja punim. Budi prema njima pažljiv i ponizan i reci:

'Gospodaru moj, smiluj im se, oni su mene, kad sam bio dijete, njegovali!'
Gospodar vaš dobro zna šta je u dušama vašim: ako budete poslušni, pa,
Allah će doista oprostiti onima koji se kaju." (El-Isra': 23-25)

DOBROČINSTVO PREMA RODITELJIMA

DRUGA HUTBA

Hvala Allahu, i to je dosta, i neka je salavat i selam na Njegovog odabranog Vjerovjesnika, njegovu porodicu, ashabe i svakoga ko bude slijedio njegov put i išao njegovim stopama.

Bojte se Allaha, o vjernici, i znajte da je jedan od vidova dobročinstva da čovjek pazi i posjećuje prijatelje svojih roditelja, da ih lijepo poštuje i uvažava i da obaveze prema njima ispunjava. Alejhisselam je rekao: "U najveće dobročinstvo spada da dijete održava vezu (i odnose) sa onima koji su se voljeli i pazili sa njegovim ocem." (Prenosi Muslim). Neki je čovjek došao Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i rekao: "Je li ostalo išta na meni od dobročinstva prema mojim roditeljima da im ga učinim nakon njihove smrti?" "Da", odgovorio je Poslanik, s.a.v.s.: "Traženje oprosta za njih (dova), ispunjavanje njihove oporuke i testamenta nakon njihove smrti, održavanje rodbinskih veza koje se mogu održavati samo njihovim posredstvom i poštivanje i uvažavanje njihovih prijatelja za njih (to jest iza njihove smrti)." (Prenosi ga Buharija u djelu "El-Edebul-Mutred", te Ebu-Davud i Ibn-Madže).

Budite uvjereni u sve ovo, Allah vam se smilovao, jer dobročinstvo u svim njegovim vidovima produžava životni vijek, umnožava nafaku i sinove (potomstvo) čini čestitima, jer ko bude činio dobročinstvo svojim roditeljima, i njemu će dobročinstvo činiti njegovi sinovi. Neposlušnost prema roditeljima vodi razočarenju, propasti i neuspjehu, a već je rečeno: "Allah, uistinu, ubrzava propast (smrt) roba ako je neposlušan prema roditeljima kako bi mu time ubrzao kaznu", i "Allah, uistinu, produžava život robu ako je poslušan prema roditeljima kako bi time povećao njegovu poslušnost i njegovo dobročinstvo."

ODRŽAVANJE RODBINSKE VEZE

PRVA HUTBA

Hvala Allahu, Koji od vode stvara ljude i čini da su rod po krvi i po tazbini. Njega, Uzvišen neka je On, hvalim i Njemu zahvaljujem. Svjedočim da je samo Allah Bog, On nema druga i On znanjem Svojim sve obuhvata; i svjedočim da je naš prvak i naš vjerovjesnik Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik, koji uživa najveći položaj među ljudima i najveću čast i ugled. Neka je salavat, selam i blagoslov Allahov na njega, njegovu porodicu, ashabe i sve njihove sljedbenike u dobru do Sudnjeg dana.

Bojte se Allaha, o vjernici, samo se Njega bojte i iskreno Mu robujte, ibadet činite, bojte se Allaha, imenom čijim jedni druge molite, i rodbinske veze ne kidajte!

“O Ljudi, bojte se Gospodara svoga, Koji vas od jednog čovjeka stvara, a od njega je i drugu njegovu stvorio, i od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao.” (En-Nisa': 1)

Stvorio vas je od jednog čovjeka, što znači da je Gospodar jedan i da je korijen (porijeklo) jedno. Jedna je porodica od koje su rasuti i rasijani ljudi i žene da se nađu i sjedine u jednom korijenu i da se vežu za jedno srodstvo (krvnu vezu). Na ovim se temeljima zasnivaju obaveze uzajamne odgovornosti, solidarnosti i samilosti.

Jer, porodica čovjekova i rod njegov jesu, o robovi Allahovi, oružje njegovo i oslonac njegov, Oni su korijen njegov i snaga njegova.

Hazreti Alija, r.a., veli: “Oni su rod i porodica tvoja; s njima pobjeđuješ i (u životu) istrajavaš; oni su pomoć i podrška u nevolji. Poštuj i cijeni poštovanog i cijenjenog među njima; bolesnog među njima obiđi; onome od njih kome je teško, olakšaj i pomози, i ne dopusti da članovi obitelji tvoje budu najnesretnija živa bića zbog tebe.

Braćo u islamu!

Allah nije zapovijedio da se samo On obožava niti je zabranio da Mu se širk čini (drug pripisuje), a da uporedo s time nije spomenuo dobročinstvo prema roditeljima i rođacima (rodbini).

Čitajte ako hoćete:

"I Allahu se klanjajte i nikoga Njemu ravnim ne smatrajte! A roditeljima dobroćinstvo činite, i rođacima, i siročadi, i siromasima, i komšijama bližim, i komšijama daljnjim..." (En-Nisa': 36)

"Gospodar tvoj zapovijeda da se samo Njemu klanjate i da roditeljima dobroćinstvo činite." (El-Isra': 23)

Zatim kaže Uzvišeni:

"Daj bližnjem svome pravo njegovo, i siromahu, i putniku namjerniku..." (El-Isra': 26)

Braćo vjernici!

Njegovanje je rodbinskih veza pravo svakoga onog ko je vezan za tebe porijeklom ili srodstvom i sve što je neko bližeg roda, njegovo pravo je obligatnije, a dužnost prema njemu obaveznija (tvoja majka, tvoj otac, a zatim od bližeg ka daljem).

Put izvršavanja i ispunjavanja obaveze prema rođacima i rodbini jeste širenje međusobne ljubavi, ispoljavanje širokogrudnosti, te srdačnost i iskrenost.

Najveći dar koji je Uzvišeni Allah podario supružnicima, a oni su temelj (stablo) porodice i njeno jezgro, jeste taj što je među njima uspostavio ljubav i samilost.

"I jedan od dokaza Njegovih je to što za vas, od vrste vaše, stvara žene da se uz njih smirite, i što između vas uspostavlja ljubav i samilost." (Er-Rum: 21)

Temelj međusobne povezanosti i čvrstih, neraskidivih veza jeste uzajamna ljubav i uzajamna samilost, i kada toga nestane, veze i odnosi se kidaju, razdor i nesloga šire se i zavređuje (zaslužuje) se Allahovo prokletstvo, Bože sačuvaj.

"A oni koji ne ispunjavaju dužnosti prema Allahu, iako su se na to čvrsto obavezali, i kidaju ono što je Allah naredio da se poštuje, i čine nered na zemlji — njih čeka prokletstvo i najgore prebivalište!" (Er-Ra'd: 25)

Njegovanje rodbinskih veza donosi berićet u opskrbi (nafaci), napredak, blagostanje i sreću u životu i Allah s njima dodjeljuje i daruje (dosuđuje) moć, čvrstinu, jačinu i slavu, a srca se radi njih pune poštivanjem, uvažavanjem, dostojanstvom i strahopoštovanjem.

Imam Ahmed i Ibn-Madžže prenose, a ravije (prenosioci) kod Ahmeda pouzdani su, od Aiše, r.a., a ona od Poslanika, s.a.v.s., da je rekao: "Održavanje rodbinskih veza, dobrosusjedski odnosi i lijep moral (ahlak) čine kuće (zemlje) naprednim i produžavaju se u njima životi."

Prenosi Bezzar, dobrim senedom, i Hakim od Alije, r.a., da je Vjerovjesnik,

s.a.v.s., rekao: "Koga raduje da mu se produži životni vijek, da mu se proširi nafaka i da bude sačuvan od zle smrti neka se boji Allaha i neka održava rodbinske veze."

U Buharijinom "Sahihu" od Resulallaha, s.a.v.s., prenosi se: "Ko želi da mu se prospe (proširi) nafaka i da mu se odgodi edžel (smrtni čas) neka održava rodbinske veze."

A u drugom haberu (hadisu) toji: "Njegovanje rodbinskih veza donosi ljubav u porodici, bogatstvo u imetku i odlaganje smrtnog časa", to jest povećava imetak, produžava život i unosi berićet u to dvoje.

Sa održavanjem rodbinskih veza jača se prijateljstvo i povećava ljubav, učvršćuju se veze među rođacima i bližnjima, nestaje mržnje i neprijateljstva i onaj ko ima rodbinu, čezne i žudi za rodbinom svojom.

I znajte, Allah vam se smilovao, da održavanje rodbinskih veza i dobročinstvo prema bližnjima zaprema (obuhvata) veliku oblast i (prostor) i manifestira se raznovrsnim putevima i načinima: počevši od osmijeha prilikom susreta i nježnosti u postupanju i poslovanju....do prijatnosti u govoru i vedrine i ozarenosti u licu. Tu su, zatim, posjete, relacije i veze, briga (brižnost) i raspitivanje, telefonski razgovori i dopisivanje, dobročinstvo prema onom ko je nužan i potreban, iskazivanje dobrote i ljubaznosti te razmjena hedija i poklona. A tome se priključuje još i prelaženje preko propusta, opraštanje grešaka i posrtaja, pravednosti i nepristrasnosti, te revnost i marljivost u dovi za Allahovu pomoć, uspjeh, sreću, čestitost i pobožnost.

A iskrenije, pravičnije i veće od toga jeste održavanje lijepih odnosa sa rodbinom, pa makar ih oni i kidali, inicijativa i žurenje sa oprostom kada pogriješe i dobročinstvo prema njima, pa makar i uvrijedili i hrđavo se ponijeli (postupili).

Uzvrćanje dobročinstva dobročinstvom jeste nagrada i nadoknada, međutim, prava i neprekidna veza nazire se jasno iz riječi vašeg vjerovjesnika Muhammeda, s.a.v.s.:

"Ne održava vezu onaj ko istom mjerom uzvрати, nego onaj ko kada ga rodbina napusti, on ih i pazi i vezu sa njima održava." (Nije prijatelj onaj ko istom mjerom uzvрати, nego onaj ko, kada ga rodbina napusti, pazi ih i vezu sa njima uspostavlja). (Prenosi ga Buharija od Ebu-Hurejrea).

Neki je čovjek došao Vjerovjesniku, s.a.v.s., pa mu je rekao: "O Allahov Poslaniče, ja imam rodbinu sa kojom održavam odnose, a oni ih sa mnom kidaju; ja im dobročinstvo činim, a oni prema meni hrđavo (loše) postupaju; ja sam prema njima blag i milostiv, a oni mene zanemaruju." Poslanik, a.s., mu je na to rekao: "Ako je tako kako kažeš, pa kao da ih hraniš žeravicom (stavljáš im vreo lug u usta).

Ti ćeš od Allaha imati pomoćnika sve dok tako budeš činio." (Prenosi Muslim od Ebu-Hurejrea, r.a.).

No i pored svega ovoga, te pored ovih ajeta i hadisa, ima među ljudima onih kod kojih osjećaji zamru a srca njihova skrenu s Pravog puta, pa ne obraćaju pažnju na rod (familiju) niti pitaju za bližnjeg (rođaka).

Uistinu je sramota i bruka za onoga kome je Allah podario ugled i čast i lijepom ga nafakom opskrbio, pa se on, nakon toga, odbojno, neprijateljski i sa antipatijom odnosi prema svojim rođacima ili se uzdiže i oholi nad njima. Čak, možda, osjeća se isuviše ponosnim da bi im uopće pripadao (priznao da je s njima u srodstvu), da ne govorimo o tome da bi ih obuhvatio svojom dobrotom i ljubaznošću i pružio im ruku svog milosrđa i dobročinstva.

Kidanje rodbinskih veza, uistinu, donosi nesreću i propast (ruševine) te prouzrokuje prokletstvo i sljepoću vida (zapažanja) i razboritosti.

"Zar vi ne biste kad biste se vlasti dočepali, nered na Zemlji činili i rodbinske veze kidali! To su oni koje je Allah prokleo i gluhim i slijepim ih učinio." (Muhammed: 22-23)

Prekidanje rodbinskih veza jedan je od najvećih velikih grijeha, a kazna za to prekidanje ubrzana je još na dunjaluku, prije ahireta.

Prenosi Ebu-Davud i Tirmizija i veli da je sahih; i Hakim od Ebu-Bekra, r.a., da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: "Nema grijeha koji više zaslužuje da Allah njegovom vlasniku (počiniocu) ubrza kaznu na dunjaluku, pored kazne koju mu je pripremio na ahiretu, od nepravde (nasilja, tiranije) i kidanja rodbinskih veza."

Prenosi Imam Ahmed i Buharija u djelu "El-Edebul-Mufred", a prenosioci su kod Ahmeda pouzdani, od Ebu Hurejrea, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Djela sinova Ademovih izlažu se na pregled) svakog četvrtka navečer, uoči petka, pa se ne primaju djela onoga ko kida rodbinske veze."

Od Ibn-Mes'uda, r.a., prenosi se da je jednom prilikom, sjedeći u halki (kružoku) poslije sabah-namaza, rekao: "Allahom zaklinjem onoga ko prekida rodbinske veze da ustane i napusti nas, jer mi želimo da se molimo (dovimo) našem Gospodaru, a vrata su nebeska zatvorena pred onim ko kida rodbinske veze."

Poštovana braćo!

Najbrži hajr u pogledu nagrade jeste dobročinstvo i održavanje rodbinskih veza, a najbrže zlo u pogledu kazne je nepravda (tiranija, nasilje) i kidanje rodbinskih veza. Međutim, i pored toga vidiš neke čiji je udio u hajru (dobru) neznatan kako žure da, zbog najsitnijeg razloga, prekidaju veze sa svojim rođacima i bližnjima,

zbog riječi koju su čuli ili nečega sitnog što su vidjeli, a ne znaju, jadnici, da time navlače na sebe i svoju porodicu neprijateljstvo i mržnju (otuđenost) pa zaslužuju prokletstvo, prekid i nestanak blagodati i poguban i loš svršetak ili (kraj).

“A oni koji ne ispunjavaju dužnosti prema Allahu, iako su se na to čvrsto obavezali, i kidaju ono što je Allah naredio da se poštuje, i čine nered na zemlji — njih čeka prokletstvo i najgore prebivalište!” (Er-Ra’d: 25)

Savjetujući svoga sina Zejnul-‘Abidin, ‘Ali ibn el-Husejn, radijallahu ‘anhum edžme’ine, rekao je: “Ne druži se sa onim ko kida rodbinske veze jer sam ga našao da je na tri mjesta proklet u Allahovoj Knjizi.”

Zato se bojte Allaha i održavajte veze sa svojom rodbinom, jer srodnici su preči jedni drugima (od ostalih vjernika). Ponudite im dobro (hajr), pa makar se oni otuđili i grubo postupali, i održavajte veze sa njima, pa makar ih oni kidali, Allah će vama blagodati Svoje trajnim učiniti, nafaku vam proširiti i povećati i blagoslovljenim vam život učiniti.

E’UZU BILLAHI MINEŠ-ŠEJTANIR-RADŽIM (Utječem se Allahu od prokletog šejtana)

“Allah zahtijeva da se svačije pravo poštuje, dobro čini i da se bližnjima udjeljuje, a razvrat i sve što je odvratno, i nasilje, zabranjuje; da pouku primite, On vas savjetuje.” (En-Nahl: 90)

Molim Uzvišenog Allaha da nam da se okoristimo uputom Knjige Njegove i sunnetom (praksom) Njegovog vjerovjesnika Muhammeda, s.a.v.s. Kazah ovaj govor svoj i molim Allaha da i meni i vama i svim ostalim muslimanima oprostí grijeh svaki, a tražite i vi oprostá od Njega, jer On, uistinu, mnogo prašta i samilostan je.

ODRŽAVANJE RODBINSKE VEZE

DRUGA HUTBA

Hvala Allahu, hvalom obilnom, lijepom i blagoslovljenom — kako voli Gospodar naš i kako je zadovoljan. Svjedočim da je samo Allah Bog, On nema druga, i neka je Njemu hvala i na onom i na ovom svijetu. I svjedočim da je Muhammed Njegov

rob i Njegov poslanik, koga je s milošću i uputom Svojom poslao. Neka je salavat, selam i blagoslov Allahov na njega, njegovu čistu (časnu) porodicu, njegove plemenite ashabe i tabine i sve one koji ih u dobru slijedili budu do Sudnjeg dana.

Bojte se Allaha, o vjernici, i znajte da je pravo bližnjega održavanje rodbinskih veza, činjenje dobročinstva, opraštanje grešaka i propusta, i prihvatanje isprike i izvinjenja. I kao što je rečeno: "Ne raskidaj vezu sa bližnjim, pa makar te i uvrijedio, jer čovjek ne jede meso svoje pa makar i gladan bio."

Poštovani vjernici!

Ako održavanje rodbinskih veza znači dobročinstvo prema onom ko je muftać (potreban), otklanjanje nepravde od mazluma (onoga kome je nepravda učinjena) te pružanje pomoći da do haka (prava) svoga stigne, onda u održavanju rodbinskih veza ne spada podržavanje laži i neistine i potpomaganje nepravde, tiranije i mržnje, jer to nije ništa drugo do odvratni džahilljetski fanatizam (zanos, žestina i bijes) posredstvom kojeg se raspiruje neprijateljstvo, širi nered, razdor i pokvarnost te kidaju i narušavaju rodbinske veze.

Nikada tiranija, nepravda i tlačenje neće biti put do istine ili sredstvo za ostvarivanje dobra i pravde. Zato poznajite istinu i razlikujte je od neistine i laži, i neka vas nipošto ponos ne obuzme što griješite i zlo činite. Držite se puta vjere vašeg Gospodara! Hranite gladne, širite selam, negujte rodbinske veze i klanjajte noću (noćni namaz), dok ljudi spavaju, pa ćete u Džennet ući selamom, mirom i sigurnošću!

SRETNI DOM

PRVA HUTBA

Hvala Allahu, Koji nas je u islam uputio i sljedbenicima njegovim nas učinio; mi ne bismo na Pravom putu bili da nas Allah nije uputio. Njega hvalim, Uzvišen neka je On, Njemu na blagodatima Njegovim zahvaljujem i molim Ga da iz izobilja i dobrote Svoje još poveća. Svjedočim da je samo Allah Bog, On nema druga, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. Poslao ga je sa uputom i vjerom istinitom da radosne vijesti donosi i da opominje, pa je istini pozivao i na dobro upućivao. Neka je salavat, selam i blagoslov Allahov na njega, njegovu porodicu, ashabe i sve one koji uputu njegovu budu slijedii do Sudnjega dana.

Bojte se Allaha, o muslimani, i veličajte odredbu Gospodara vašeg. Čuvajte vašu vjeru i vaše emanete, povjerene vam stvari, i izvršavajte vaše dužnosti i obaveze. Bojte se Allaha za sebe i za svoje porodice i popravite vaše međusobne odnose i veze. Mnogi ljudi traže i žele sreću, teže za udobnošću i traže stabilnost i postojnost te spokoj i mir srca i duše, a trude se, s druge strane, da se udalje od povoda nesreće, nestabilnosti i uznemirenosti te svega onoga što izaziva brigu, nemir i zabrinutost — posebno u kućama i familijama. A neka se zna da je sve to moguće ostvariti samo sa vjerom u Jedinog Allaha, oslanjanjem na Njega, zatim prepuštanjem stvari Njemu uz slijeđenje zakona koje je on postavio i esbaba (puteva, uzroka, odnosa i veza) koje je On propisao.

Najviše što u svemu tome utječe na pojedinca a i na zajednicu (kolektiv) jeste podizanje i izgradnja porodice na temeljima istine i njeno istrajavanje na tome. Uzvišeni Allah je iz mudrosti Svoje svekolike učinio porodicu plemenitim utočištem koje je pripremio za ljude, za muškarca i ženu... da se nastane i smire u njemu. Uzvišeni i Svemogući Allah, iz milosti i dobrote prema robovima Svojim, kaže:

"I jedan od dokaza Njegovih je to što za vas, od vrste vaše, stvara žene

da se uz njih smirite, i što između vas uspostavlja ljubav i samilost; to su, zaista, pouke za ljude koji razmišljaju.” (Er-Rum: 21)

Jeste, da se uz nju smiri, a nije rekao da se sa njom ili pored nje smiri, što potvrđuje značenje (svojstvo) postojanosti u vladanju i spokoja u svijesti (osjećanjima) i ostvaruje udobnost (rahatluk) i bezbrižnost u njihovim najuzvišenijim značenjima. Tako svaki od dvojice supružnika nalazi (u svome saputniku (partneru) smiraj kod uznemirenosti i ljubaznost (nasmijano lice) kod tjeskobe.

Osnova bračne veze jeste druženje i povezivanje koji su utemeljeni na ljubavi, prisnosti i harmoniji. Ova veza, uistinu, ima duboke korijene i dalekosežne ciljeve. Ona je najbližnja vezi čovjeka sa samim sobom, koju pojašnjava Knjiga našeg Gospodara u Njegovim riječima:

“One su odjeća vaša, a vi ste njihova odjeća.” (El-Bekara: 187)

Pored onoga što ova veza priprema i omogućuje za druge stvari, kao što su odgajanje sinova i kćeri i briga o potomstvu koja je ostvariva samo u okrilju brižljivog majčinstva i trudbeničkog očinstva... A koja je sredina podesnija i bolja od ove plemenite porodične atmosfere?

Braćo u islamu!

Mnogobrojne su stvari na kojima se temelji i počiva zgrada muslimanske porodice, u okrilju kojih se stabiliziraju i učvršćuju bračne veze i drže se daleko od vjetrova nesloge i razdora i vihora cijepanja i kidanja. Prva i najvažnija od tih stvari jeste čvrsto prihvatanje (držanje) za neraskidivo uže imana ili vjere...vjere u Allaha i u Sudnji dan, zatim straha od Onoga Kome je poznato šta se u dušama krije, te privrženosti bogobožnosti i samokontroli, a udaljavanja od nepravde i samovolje u traganju za istinom.

“To je savjet za onog koji u Allaha i u onaj svijet vjeruje, a onome koji se Allaha boji, On će izlaz naći i oprksrbit će ga odakle se i ne nada; onome koji se u Allaha uzda, On mu je dosta.” (Et-Talak: 2-3)

A ovaj iman ili vjera jača se revnošću i marljivošću u pokornosti i ibadetu, čuvanjem toga i međusobnim preporučivanjem supružnika da se toga drže. Razmislite malo o sljedećim Poslanikovim, s.a.v.s., riječima: “Allah se smilovao čovjeku koji ustane u noći pa klanja i probudi ženu svoju pa i ona klanja, a ako odbije, poprska je vodom po licu (blago i nježno). I Allah se smilovao ženi koja ustane u noći pa klanja, probudi muža svoga pa i on klanja, a ako odbije, poprska ga vodom po licu.” (Vjerodostojan hadis, prenosi ga Ahmed, Ebu-Davud, Nesaija i Ibn-Madže).

Veza između supružnika nije dunjalučka, materijalna veza, niti, pak, nagoniska (životinjska). To je plemenita, duhovna veza. I kada je taj odnos zdrav i korektan i ta veza iskrena i istinita, onda se ona produžava i na ahiretski život poslije smrti.

"...edenske vrtove u koje će ući oni, i roditelji njihovi, i žene njihove, i porod njihov - oni koji su bili čestiti..." (Er-Ra'd: 23)

"Onima koji su vjerovali i za kojima su se djeca njihova u vjerovanju pavela priključit ćemo djecu njihovu..." (Et-Tur: 21)

Imanska braćo (braćo u imanu)!

Jedan od načina čuvanja ove veze i njene zaštite jeste lijepo postupanje, odnosno lijep i uljudan život, a to se može ostvariti samo onda kada svaka strana poznaje svoja prava i svoje obaveze. S druge strane, potraga za savršenstvom u kući i u ukućanima teška je i nemoguća stvar, a nada i očekivanje da će se sva svojstva njihova, ili svojstva drugih, vremenom usavršiti i upotpuniti, nedostižna je u prirodi ljudskoj.

Stoga, razboritost i zrelo razmišljanje nalažu da se čovjek duhovno pripremi i navikne da prihvati određene poteškoće i neprijatnosti i da pređe preko nekih stvari koje zagorčavaju život. A od čovjeka se, kao gospodara porodice, traži da pokazuje strpljivost i izdržljivost više od žene. Kako ne, kada mu je poznato da je ona krhka i slabašna i po svojoj tjelesnoj konstrukciji i po svojoj prirodi i naravi. Ako se za svaku stvar poziva na odgovornost, postaje nesposobna za bilo šta, a pretjeranost u njenom ispravljanju i popravljanju vodi njenom slamanju, a njeno je slamanje razvod braka. Odabrani Allahov Poslanik, s.a.v.s., koji ne govori po hiru svome, kaže: "Ljubazno se (lijepo) odnosite prema ženama, jer one su stvorene od krivog rebra, a najkrivlje kod rebra je njegov vrh; ako pokušaš da ga ispraviš, slomit ćeš ga, a ako ga ostaviš, i dalje će biti krivo; pa ljubazno se odnosite prema ženama." (Prenosi Buharija i Muslim). Dakle, iskrivljenost (deformisanost) žene prisutna je u samoj njenoj konstrukciji (stvaranju), pa je neophodno prilagoditi joj se i strpljivo je podnositi. Na čovjeku je da se ne prepušta i ne predaje osjećanjima tjeskobe i neraspoloženja, koji se katkada pojave kod njegove porodice, i da ne obraća pažnju na neke njihove nedostake i manjkavosti. I na njemu je, također, da se uvijek prisjeća i da ne ignoriše njihove pozitivne i dobre strane, jer će u tome mnogo toga (lijepog) naći.

O tome Resulullah, s.a.v.s, kaže: "Vjernik (muž) ne mrzi ženu vjernicu, ako mu se ne sviđa neka njena narav (ćud), zadovoljan je s drugom, ako mu se ne sviđa neko njeno svojstvo, zadovoljan je sa drugim." (Prenosi Muslim). Neka se dobro u

tome strpi i pričekaja, jer ako je i vidio nešto što mu se ne sviđa, on ne zna gdje su uzroci (putevi) dobra i izvori kreposti i čestitosti.

Uzvišeni Allah kaže:

“S njima lijepo živite! A ako prema njima odvratnost osjetite, moguće je da je baš u onome prema čemu odvratnost osjećate Allah veliko dobro dao.” (En-Nisa': 19)

A kako će biti udobnosti i rahatluka? I gdje je spokoj (blagoslov) i ljubav? Ako je domaćin kuće ili gospodar doma teške naravi, lošeg saobraćanja (ponašanja), kratkovidan, prevladava ga glupost i zasljepljuje ga ishitrenost (brzina); spor je u ispoljavanju zadovoljstva, a brz u ispoljavanju srdžbe; kada uđe (u kuću ili dođe kući), puno prigovara (ističe svoja učinjena dobra), a kada izađe (otputuje od kuće), zlo misli (o ženi i ukućanima). A već smo vidjeli i saznali da lijep život i uzroci (povodi) sreće dolaze samo sa nježnošću i udaljavanjem od sumnji i predrasuda koje nemaju nikakve osnove. Uistinu, ljubomora ponekad navodi neke ljude na zle misli. Navraća ih na tendenciozno tumačenje govora i sumnju u djela i postupke, što zagorčava život i uznemirava svijest (savjest) bez ikakve zdrave osnove.

“I ne činite im teškoće zato da biste ih stisnili.” (Et-Talak: 6)

Kako, kada je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: “Najbolji je od vas onaj ko je najbolji prema svojoj porodici (ženi), a ja sam najbolji od vas prema mojoj porodici (ženama).” (Prenosi Ibn-Madže i Ibn-Hibban u svome “Sahihu”).

A što se žene muslimanke tiče, treba dobro znati da nema potpune sreće, ljubavi i samilosti sve dok ne bude čestita, poštena i dobra vjernica te dok ne bude poznavala svoja prava ne prekoračujući ih i ne prelazeći njihovu granicu. Dužna je slušati svoga muža, jer on je taj koji vodi brigu o njoj (njemu pripada pravo tutorstva nad njom), štiti je, čuva i izdržava. Zato je obavezna pokoravati mu se i čuvati ga, čuvajući svoju čast i njegov imetak, dobro poznavati svoju zadaću i izvršavati je i voditi brigu o sebi i o svojoj kući. Jer, ona je dobra i poslušna žena i brižljiva i milostiva majka, pastir i čuvar u kući (svoga) muža i odgovorna je (bit će pitana) za svoje stado. Zahvalna je na lijepim uspomenama svoga muža i ne zaboravlja dobročinstvo i ugodne životne trenutke. Vjerovjesnik, s.a.v.s., upozorava na taj zaborav i osporavanje pa kaže: “Pokazan mi je Džehennem pa sam vidio da su većina njegovih stanovnika žene. Nezahvalne su!” “Jesu li to nezahvalne Allahu?”, neko je upitao, a on je dodao: “Ne, nezahvalne su muževima. Kada bi nekoj od njih činio dobro cijelog života, a zatim doživjela nešto (ružno) od tebe, rekla bi: ‘Nisam nikakvog dobra od tebe vidjela!’” (Prenosi Buharija).

Zato je neophodno da se greške opraštaju i da se sitni propusti zanemaruju... Ne čini mu nažao i ne nanosi mu zlo kada dođe kući i ne budi mu nevjerna kada je odsutan. Samo tako se postiže obostrano zadovoljstvo, produžava se bračna veza i dominira nad njom harmonija, ljubav i samilost. A u hadisu se navodi: "Koja god žena umre a njen čovjek bude zadovoljan njom, ući će u Džennet." (Prenosi Ibn-Madže, Tirmizija, i kaže da je hasen, i Hakim i veli da je vjerodostojnog seneda).

Zato se bojte Allaha, o pripadnici ummeta islamskog, i znajte da se sa postizanjem sloge i harmonije (u bračnom životu) ostvaruje sreća i osigurava podesna i prikladna atmosfera za odgoj a potomstvo odrasta u plemenitom danu ispunjenom ljubavju i međusobnim razumijevanjem...Između ljubavi i nježnosti majčinstva i brige i njege očinstva...Daleko od buke, svađa i nesuglasica, te međusobnih vrijeđanja i napada (među supružnicima). Nema nesloge niti sukoba (prepirke) niti vrijeđanja bližnjeg ili daljnjeg...

"Gospodaru naš, podari nam u ženama našim i djeci našoj radost i učini da se čestiti na nas ugledaju!" (El-Furkan: 74)

Gospodaru naš, podari nam blagoslov Kur'ana veličanstvenog, učini da se okoristimo njegovim ajetima i opomenom mudrom i pomozi nam da slijedimo Uputu i sunnet Tvoga vjerovjesnika Muhammeda, s.a.v.s., Amin ja Rabbel-'Alemin. (Uslišaj dovu našu Gospodaru svjetova).

Kazah ovaj govor moj i molim Uzvišenog Allaha da i meni i vama i svim ostalim muslimanima oprostí sve grijehe, a tražite i vi oprostá od Njega, jer On, uistinu, mnogo prašta i samilostan je.

SRETNI DOM

DRUGA HUTBA

Neka je slavljén Allah, On je zaštitnik pravi i jedini dostojan hvale, On radi šta je Njemu volja. Njega, Uzvišen neka je On, hvalim i Njemu zahvaljujem. On je onima koji su Mu zahvalni dodatne blagodati obećao. Svjedočim da je samo Allah Bog, On nema druga, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. Neka je salavat Allahov i selam neizmjerni na njega, njegovu porodicu, njegove ashabe,

tabiine i sve njihove sljedbenike u dobru do Sudnjeg dana.

Bojte se Allaha, o sljedbenici ummeta Muhammedovog, i znajte da je ispravnost i čestitost porodice put ka sigurnosti čitave zajednice. A daleko je od realnosti očekivati da zajednica bude čestita i zdrava ako su u njoj oslabile porodične veze. Kako kada nam je Uzvišeni Allah darovao ovu blagodat. Blagodat okupljanja i sjedinjenja porodice, njene harmonije i uzajamne povezanosti, pa je rekao, Uzvišen neka je On:

“Allah za vas stvara žene od vaše vrste, a od žena vaših daje vam sinove i unuke, i ukusna jela vam daje. Pa zašto u laž oni vjeruju, a Allahove blagodati poriču?!” (En-Nahl: 72)

Uistinu, muž i žena, s čvrstom i postojanom vezom među njima, te roditelji: otac i majka, i djeca, sinovi i kćeri, koja odrastu u njihovom naručju, predstavljaju sadašnjost jednog ummeta (naroda) i njegovu budućnost. Otuda kada šejtan uspije raskinuti porodične veze, on ne ruši samo jednu kuću niti izaziva ograničeno zlo nego čitav ummet (cijelu zajednicu) uvaljuje u trajnu štetu i prijeteće zlo i nesreću, a savremena stvarnost je najbolji svjedok.

Zato, Allah se smilovao čovjeku pohvalnog vladanja, dobre duše, jednostavnom, blagom, nježnom i dobrodušnom, milostivom prema svojoj porodici, odlučnom u svojoj odluci, koji ne obavezuje prekomjerno niti preopterećuje da bi otežao i koji ne zanemaruje odgovornost i obavezu. I Allah se smilovao ženi koja ne traži ono što je pogrešno niti previše stvara uzburu i halabuku, koja je dobra, pokorna Allahu i čuva tajnu (čast svoju i imetak muža u odsutnosti njegovoj), jer i Allah nju čuva. I bojte se Allaha o supružnici! Bojte se Allaha, o muslimani!, jer onome ko se Allaha bude bojao, On će sve što mu treba, učiniti dostupnim.

KADA SE NE SLAŽU MUŽ I ŽENA

PRVA HUTBA

Hvala Allahu, Koji sve stvara i čini skladnim, i Koji sve s mjerom određuje i nadahnjuje. Njega hvalim, Uzvišen neka je, i On je hvale dostojan i na ovom i na onom svijetu. Svjedočim da je samo Allah Bog, On nema druga, i svjedočim da je naš prvak i naš vjerovjesnik Muhammed, Njegov rob i Njegov poslanik, odabrani vjerovjesnik i odlikovani rob. Neka je salavat, selam i blagoslov Allahov na njega, njegovu porodicu, njegove ashabe i sve one koji njegov poziv budu širili i njegov put slijedili.

Bojte se Allaha, o muslimani! Bojte se Allaha, s imenom čijim jedni druge molite i rodbinske veze ne kidajte! Izgladite međusobne razmirice i čuvajte sebe i porodice svoje od (džehenemske) vatre!

Znajte da je jedna od najvećih Allahovih blagodati i Njegovih ajeta, znakova, to što je dom (kuću) učinio utočištem i prebivalištem. U Njegovom okrilju susreću se i spajaju duše na bazi ljubavi, samilosti, kreposti, čistote, plemenitog (časnog) života i čednosti. U Njegovom okrilju i pod Njegovom zaštitom razvija se rano djetinjstvo, odrastaju mladići, pružaju se korijeni srodstva i jačaju veze solidarnosti.

Duše se vežu za duše a srca obgrljavaju srca (a srca padaju u zagrljaj srcima),
“One su odjeća vaša, a vi ste njihova odjeća.” (El-Bekara: 187)

U ovim se čvrstim vezama i bujnim i naprednim kućama razvijaju plemenite osobine i odrastaju ljudi kojima se predaju na povjerenje najveći emaneti i odgajaju žene koje čuvaju najstarije principe i načela. Međutim, u životnoj stvarnosti i prirodi ljudi, kakvim ih je Uzvišeni Allah stvorio, a Njemu su najbolje poznati oni koje je stvorio, ponekad ima slučajeva na koje ne utječu nikakva uputstva i u kojima se ne ukorjenjuje ljubav i milost, uz što katkada odanost i privrženost bračnoj vezi prerasta u muku i teškoću, pa se onda u njoj ne ostvaruje cilj niti se sa njom postiže čestitost

potomstva. A razlozi za ove poremećene i neusklađene slučajeve jesu unutrašnji ili spoljašnji.

Ponekad budu izazvani nepromišljenim (nerazboritim) uplitanjem od skrbnika (staratelja) muža i žene ili njihovih rođaka, ili, pak, praćenjem i ispitivanjem svega što je vezano za njih, od najsitnije do najkrupnije stvari. Katkada neki skrbnici (staratelji) i glavešine (velikaši, moćnici) porodice odu, čak, dotle da nameću svoju vlast nad onima o kojima se staraju, što često dovodi do sudskih postupaka (obraćanja sudovima) pa se razglašavaju tajne i otkrivaju zastori, a sve to radi neke sitne stvari ili nečega bezvrijednog do čega je dovelo neprikladno uplitanje odsutnosti, razboritosti (nepromišljenost), brzopletost i žurba (prenaglijenost) te prihvatanje glasina i zlonamjernih izjava. A ponekad je izvor problema pomanjkanje razumijevanja vjere i nepoznavanje propisa uzvišenog Šerijata, zatim nagomilavanje loših običaja (adeta) i privrženost tupoglavim mišljenjima. Tako neki muževi, naprimjer, misle da je prijetnja razvodom braka ili njegovo spominjanje (praktikovanje) ispravno rješenje za bračne nesuglasice i porodične probleme. Takav u svojim obraćanjima i razgovorima ne zna ništa drugo osim izraza razvoda braka (to jest vezanih za razvod braka): kada ulazi (u kuću) i kada izlazi (iz kuće), kada naređuje i kada zabranjuje, čak u svim njegovim stvarima i stanjima. A ne zna (jadnik) da se time ismijava i izigrava Allahovim ajetima (propisima), da čini grijeh te ruši svoju kuću i gubi svoju porodicu.

Je li ovo razumijevanje vjere, braćo muslimani?!

Razvodom braka (talak) koji je sunnetom regulisan i koga je Šerijat odobrio nema se namjera prekidati bračne veze, nego se, vjerovatno, može reći da je to obustavljanje ove veze i period čekanja, razmišljanja i liječenja.

“Ne tjerajte ih iz stanova njihovih, a ni one neka ne izlaze, osim ako očito sramno djelo učine. To su Allahovi propisi. Onaj koji Allahove propise krši sam sebi nepravdu čini. Ti ne znaš, Allah može poslije toga priliku pružiti. I dok traje vrijeme određeno za čekanje, vi ih ili na lijep način zadržite ili se velikodušno od njih konačno rastavite...” (Et-Talak: 1-2)

Ovo je (Allahov) zakon (odnosno Njegov propis). Pa, čak, stvar nije ograničena samo na ovo; razvod braka koji je sunnet (to jest poklapa se sa sunnetom Allahovog Poslanika, s.a.v.s., jeste posljednje sredstvo u liječenju (bračnih odnosa) kojem prethode mnogobrojna druga sredstva.

Draga braćo! Kada se pojave signali nesloge i znaci neposlušnosti ili razdora (između muža i žene) nije razvod braka (puštanje žene) ili prijetnja niime tome liiek

Najvažnije što se traži i zahtijeva u liječenju (navedenog stanja) jeste strpljivost, podnošljivost i poznavanje različitosti u umnim sposobnostima i inteligenciji (shvatanjima), te nejednakosti u prirodama ili naravima uz nužnost tolerancije (popustljivosti) i neosvrtnja na mnoge stvari. A nije interes (korist) i dobro uvijek u onome što se voli i za čim se žudi, naprotiv, dobro ponekad bude u onome što se ne voli i što je nepoželjno.

“S njima lijepo živite! A ako prema njima odvratnost osjetite, moguće je da je baš u onome prema čemu odvratnost osjećate, Allah veliko dobro dao.” (En-Nisa': 19)

Međutim, kada se pojavi poremećaj (nedostatak, greška) ukaže se raspadanje veza, izbije na vidjelo neposlušnost žene, neprirodnost u njenom ponašanju i okretanje ka napuštanju njene funkcije i zadaće tako što se ukažu počeci antipatije (odbojnosti), ispolji se nemarnost u obavezama prema mužu i osporavanje njegovih vrлина i odlika, onda je lijek za to u islamu jasan, nema u njemu spomena razvoda braka, ni otvoreno ni aludiranjem. Uzvišeni Allah u savršenoj objavi (Kur'anu) kaže:

“A one čijih se neposlušnosti pribojavate, vi posavjetujte, a onda se od njih u postelji rastavite, pa ih i udarite; kad vam postanu poslušne, onda im zulum ne činite!” (En-Nisa': 34)

Liječenje se vrši savjetom i uputom, ukazivanjem na grešku, podsjećanjem na obaveze i zastrašivanjem Allahovom srdžbom i Njegovom mržnjom, uz slijedenje puta razboritosti i strpljivosti i u slučaju privoljavanja i u slučaju zastrašivanja.

A nekada je rastavljanje u postelji i odbijanje (odnosa) ekvivalent (protuusluga) za oholost i neposlušnost, međutim, obratite pažnju da je to rastavljanje u postelji (okretanje leđa ženi u postelji), a ne napuštanje postelje. To je izbjegavanje u postelji, a ne u kući, ne pred porodicom ili djecom ili pred strancima. Cilj je liječenje, a ne sramoćenje ili ponižavanje ili otkrivanje tajni i uklanjanje ograda i zastora. Međutim, to je, ipak, suprotstavljanje neposlušnosti i oholosti izbjegavanjem i odbijanjem u postelji, koje vodi smirivanju i ravnopravnosti.

Katkada se, pak, liječenje ogleda u pribjegavanju određene doze okrutnosti i surovosti, jer postoje vrste (kategorije) ljudi u čijem popravljaju i prevaspitavanju ne koristi lijep odnos i ljubazan savjet. To su vrste ljudi koje ljubaznost i obazrivost čine obijesnim i razuzdanim, pa kada se ukaže okrutnost i surovost, smiri se jogunasti i neukrotivi i utihne uzrujan i uznemireni. Da, katkada je pribjegavanje jednoj dozi žestine i grubosti efikasan i koristan lijek, i zašto da se ne pribjegne njemu kada dođe do zanemarivanja obaveze i izlaska iz prirodnih okvira? A svakome pametnom

je poznato da je surovost, ako će povratiti kući red i kompaktnost (čvrstinu) a porodici harmoniju i ljubav, neosporno bolja od puštanja žene i raskidanja bračne veze. To je pozitivan (uspješan) vaspitno-odgojni, duhovni (moralni) lijek, ne radi pakosti niti radi osvete, nego se njime usklađuje ono što je neskladno i umiruje ono što je uznemireno (uređuje ono što je neuređeno).

A ako se žena plaši otuđenosti i izbjegavanja od njenog muža, onda Kur'an plemeniti (časni) upućuje na lijek, riječima:

"A ako se neka žena plaši da će joj se muž početi joguniti ili da će je zanemariti, onda se oni neće ogriješiti ako se nagode, a nagodba je najbolji način (hajr)." (En-Nisa': 128)

Liječenje nagodbom i izmirenjem, a ne razvodom braka niti rastavljanjem, a ponekad se to događa odricanjem od nekih imovinskih ili ličnih prava u cilju očuvanja i zaštite braka.

"A nagodba je hajr (najbolji put)", nagodba je bolja od razdora, otuđenosti, neposlušnosti i razvoda braka.

Poštovani muslimani! Ovo je brz prikaz i kratko podsjećanje na jedan od segmenata razumijevanja Allahove vjere i slijeđenje Njegovih propisa i odredbi, pa gdje su od svega toga muslimani? Gdje je obraćanje dvojici arbitara (pomiritelja) u slučaju razdora i nesloge između muža i žene? Zašto se miritelji (reformatori) okreću od ovoga lijeka? Je li to ravnodušnost (indiferentnost) prema mirenju ili želja za raspršivanjem porodice i razdvajanjem djece? Uistinu, ti vidiš samo bestidnost (blesavost), nepravdu, udaljenost od strahopoštovanja prema Allahu i svijesti o Njegovoj prisutnosti, napuštanje mnogih Njegovih propisa i poigravanje sa njegovim granicama (odredbama). Prenose Ibn-Madže, Ibn-Hibban i drugi od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da je rekao: "Kako to da se jedan od vas poigrava sa Allahovim propisima?, govoreći: 'Pustio sam ženu, vratio sam ženu?!' Zar se poigrava sa Allahovim odredbama, a ja sam prisutan među vama?!"

Bojte se Allaha, o muslimani! Držite se Njegovih granica (propisa) i nemojte ih prekoračivati i izgladite međusobne razmirice! Molim Uzvišenog Allaha da nam podari razumijevanje vjere i poznavanje Šerijata, da nas okoristi uputom Njegove Knjige i da nas daruje slijeđenjem sunneta Njegovog vjerovjesnika Muhammeda, s.a.v.s.

Kazah ovaj govor svoj i molim oprosta od Allaha za svaki grijeh: sebi, vama i svim ostalim muslimanima, a činite Mu istigfar i vi, jer On, uistinu, mnogo prašta i samilostan je.

KADA SE NE SLAŽU MUŽ I ŽENA

DRUGA HUTBA

Hvala Allahu, Koji uzvisuje onoga ko Mu se pokorava, a unizuje onoga ko Mu je nepokoran. Njega hvalim, Uzvišen neka je On, i Njemu se zahvaljujem; ko se na Njega osloni, On mu je dosta. Svjedočim da je samo Allah Bog, On nema druga. Nema boga osim Njega niti gospodara mimo Njega. I svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik, Allah ga je poslanstvom počastio i odabranim ga učinio. Neaka je salavat, selam i blagoslov Allahov na njega, njegovu porodicu, njegove ashabe i sve njegove sljedbenike.

Bojte se Allaha, o muslimani, i znajte da je sunetski razvod braka (razvod braka koji je u saglasnosti sa sunnetom Allahovog Poslanika, s.a.v.s, koji je Šerijatom odobren i dopušten nepoznat velikom broju muslimana.

Razvod braka ili puštanje žene za vrijeme menstruacije jeste haram (zabranjeno), trostruko puštanje žene odjedanput²⁰, puštanje žene u periodu čistoće (između dvije menstruacije) u kojem je došlo do spolnog odnosa zabranjeno je (haram). Sve ove vrste razvoda braka krivovjerne su i zabranjene, a onaj ko ih čini grješnik je, međutim, smatraju se (punopravnim) razvodom braka²¹, po ispravnijem mišljenju islamske uleme.

Što se, pak, tiče sunetskog razvoda braka s kojim se obavezno moraju upoznati muslimani, to je puštanje žene jedanput u periodu čistoće u kojem nije došlo do spolnog odnosa ili puštanje žene za vrijeme trudnoće.

Razvod braka ili puštanje žene na ovakav način jeste lijek jer predviđa stanke, pauze ili razdoblja za razmišljanje i preispitivanje.

Onome ko na ovakav način pušta ženu potreban je vremenski interval u kojem će sačekati dolazak perioda čistoće, a ko zna, možda se duše promijene a srca probude i Allah što hoće učini, odnosno novu priliku pruži.

A period "iddeta" ili priček²², bilo da se radi o menstrualnom pričeku, ili mjesečnom, ili rađanju djeteta (porođaju) prilika je za povraćanje i preispitivanje

savjesti (obračunavanje), nakon čega može doći do ponovnog uspostavljanja prekinute ljubavne i bračne veze.

Jedan od propisa koji je nepoznat muslimanima jeste i taj da je žena nakon opozivnog razvoda (talak redž'i) obavezna ostati u kući svoga muža, ne izlaziti iz nje i da je niko iz nje ne istjeruje. Naprotiv, Allah je tu kuću učinio i nazvao njenom.

"Ne tjerajte ih iz stanova njihovih." (El-Talak: 1)

Ovo je potvrda njihovog prava na boravak. A njen boravak u kući muža jeste put da joj se ponovo vrati (to jest ponovo uspostavi bračnu vezu) te otvaranje vrata nade u ponovno raspirivanje osjećanja ljubavi i podsjećanja na zajednički život. Žena, zapravo, u ovom stanju izgleda daleko u statusu pušćenice, međutim, ona je blizu, tu pred očima ili na dohvat oka.

A želi li se ovim išta drugo, o robovi Allahovi, do smirivanja bure i pokretanja savjesti, zatim preispitivanje pozicija i strpljivost u proučavanju stanja kuće, djece i porodičnih prilika.

"Ti ne znaš, Allah može poslije toga priliku pružiti." (Et-Talak: 1)

Pa bojte se Allaha, o muslimani, čuvajte vaše domove (kuće) i upoznajte se sa propisima vaše vjere.

O RAZDVAJANJU LIJEPOG OD RUŽNOG

PRVA HUTBA

Hvala Allahu na izobilju i dobročinstvu Njegovom, Koji nam je lijepa jela (i sve što je lijepo) dopustio, a ružna (i sve što je ružno) zabranio i obasuo nas blagodatima Svojim, i vidljivim i nevidljivim. Onome ko Mu je zahvalan, obećao je još više dati, a žestokom kaznom zaprijetio onome ko Mu je nezahvalan. Svjedočim da je samo Allah Bog, On nema druga, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. S njime je On usavršio vjeru, upotpunio blagodat i uputio na Pravi put. Neka je salavat Allahov i selam neizmjerni na njega, njegovu porodicu, njegove ashabe, koji su njemu vjerovali, podržavali ga i pomagali i svjetlo po njemu poslano slijedili — i sve one koji ih u dobru slijedili budu.

O ljudi!

Bojte se Uzvišenog Allaha i pokoravajte se Njegovim naredbama, a klonite se onoga što vam je zabranio — da biste postigli ono što želite...Robovi Allahovi, Uzvišeni, Allah kaže Svome Vjerovjesniku, s.a.v.s.:

“Reci: ‘Nije isto ono što je zabranjeno (ružno) i ono što je dopušteno(lijepo), makar te iznenađuje mnoštvo onoga što je zabranjeno. Zato se Allaha bojte, o vi koji ste razumom obdareni, da biste ono što želite postigli.” (El-Ma’ida: 100)

Iz milosti svoje Allah je na ovom svijetu stvorio suprotne (ili oprečne) stvari: lijepo i ružno, dobro i loše, vjernika i nevjernika, štetno i korisno, kako bi robovi bili stavljeni na ispit i iskušenje. U ovom plemenitom kur’anskom ajetu odriče se jednakost između ružnog i lijepog (dopuštenog i nedopuštenog), jer ono što je lijepo korisno je

i upotrebljivo, a ono što je ružno štetno je i poročno. Ako bi se povećala količina ružnog ili to bilo prevučeno i obloženo nekim sredstvima za uljepšavanje, neophodno će se jednog dana otkriti njegova stvarnost (realnost) i izaći na vidjelo njegova lažnost. A izraz "ružno" ovdje obuhvata: ružne (loše) osobine, djela, govor, imetak, jela i pića i nije jednako ono što je ružno i ono što je lijepo od ovih stvari, a isto tako ni od drugih. Nisu jednake ružne i lijepe (dobre i loše) osobe, kao što kaže Uzvišeni:

"Zar da vjerniku bude isto kao grješniku? Ne, njima neće biti isto! Zar je onaj ko je bio vjernik isti kao onaj ko je bio nevjernik? Ne, oni nisu jednaki!" (Es-Sedžda: 18)

I kaže:

"Zar ćemo postupiti s onima koji vjeruju i čine dobro kao sa onima koji prave nered na zemlji ili zar ćemo postupiti s onima koji se grijeha klone isto kao i s grješnicima? (Sa'd: 28). "Misle li oni koji čine zla djela da ćemo s njima postupiti jednako kao sa onima koji vjeruju i dobra djela čine, da će im život i smrt biti isti? Kako loše rasuđuju!" (El-Džasija: 21) "Nisu jednaki stanovnici Džehennema i stanovnici Dženneta; stanovnici Dženneta će ono što žele, postići." (El-Hašr: 20) "Zar ćemo muslimane sa nevjernicima izjednačiti?! Šta vam je kako rasuđujete?" (El-Kalem: 35-36)

Isto tako nisu jednaka ružna ili lijepa djela. Uzvišeni kaže:

"Nije jednako dobro i hrdavo djelo!" (Fussilet: 34)

Također, nije jednak ružan i lijep govor. Uzvišeni Allah kaže: ***"Zar ne vidiš kako Allah navodi primjer — lijepa je riječ kao lijepo drvo: korijen mu je čvrsto u zemlji, a grane prema nebu; ono plod svoj daje u svako doba koje Gospodar njegov odredi, a Allah ljudima navodi primjere da bi pouku primili. A ružna riječ jeste kao ružno drvo: iščupanom drvetu s površine zemlje nema opstanka."*** (Ibrahim: 24-26). I izvijestio je da se lijepa riječ k Njemu penje, rekavši:

"K Njemu se dižu lijepe riječi i dobro djelo On prima." (Fatir: 10)

Nije jednak ružan (haram) i lijep (halal) imetak. Vjerovjesnik, s.a.v.s., izvijestio je da Allah prima sadaku (milostinju) samo iz lijepog imetka, a ako je iz ružnog imetka, On je onda ne prima, pa je rekao: "Kada rob podijeli sadaku iz lijepog imetka, a Allah prima samo lijepo (halal), Milostivi je prihvati Svojom desnicom." (Muttefekun 'alejhi, Buharija i Muslim).

A u Muslimovom "Sahihu" od Vjerovjesnika, s.a.v.s., prenosi se: "Allah ne prima namaz bez abdesta niti sadaku iz utajenog plijena (gulul)", a "gulul" jeste ono što se ukrade (utaji) od (ratnog) plijena ili se bespravno uzme iz državne kase.

U "Musnedu" Imam Ahmed, rahimehullah, od Ibn-Mes'uda, r.a., prenosi se da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: "Rob neće zaraditi imetak iz harama pa od njega potrošiti i blagoslovljen mu biti; niti će od njega sadaku podijeliti, pa mu prihvaćeno biti; niti će ga baciti (ostaviti) iza leđa svojih, a da mu to neće biti putna opskrba za Džehennem."

Niti su, isto tako, jednaka ružna i lijepa jela i pića, jer Allah je dopustio lijepa jela, a ružna zabranio. Uzvišeni kaže, opisujući Svoga Poslanika, s.a.v.s.,

"...koji će im lijepa jela dopustiti, a ružna im zabraniti..." (El-E'araf: 157)

A to je stoga što uzimanje lijepih (halal) jela i pića ostavlja lijep trag (utjecaj) na srce, tijelo i ponašanje, a uzimanje ružnih (haram) jela i pića vrši loš utjecaj na srce, tijelo i ponašanje. Uzvišeni Allah kaže:

"O poslanici, dopuštenim se i lijepim jelima hranite i dobra djela činite...!" (El-Mu'minun: 51)

A Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Uzvišeni Allah je lijep i prima samo ono što je lijepo i Uzvišeni je Allah zapovijedio vjernicima ono što je zapovijedio poslanicima, pa je rekao Uzvišeni:

"O poslanici, dopuštenim i lijepim jelima se hranite i dobra djela činite..." (El-Mu'minun: 51),

a i rekao je i ovaj:

"O vjernici, jedite ukusna jela, koja smo vam podarili i budite Allahu zahvalni, ta vi se samo Njemu klanjajte!" (El-Bekara: 172)

Zatim je spomenuo čovjeka koji dugo putuje, raščupane i prašnjave kose, kako pruža ruke prema nebu (moleći): "Ja Rabb, Ja Rabb (Gospodaru moj, Gospodaru moj)? A hrana mu je haram, piće mu je haram, odjeća mu je haram, i zahanjen je (zadovoljen) haramom, pa kako da mu se udovolji (kako da mu se dova usliša)?" (Prenosi Muslim). Smisao hadisa jeste da je Uzvišeni Allah čist od svake manjkavosti i nedostatka i da prima samo lijepa (dobra) djela, a to su djela koja nemaju primjese onoga što ih kvari, kao što je licemjerstvo, oholost usljed ugleda, samoljublje i ostale vrste širka; te da od sadake prima samo onu koja je iz lijepog, halal-imetka, i od govora samo onaj koji je lijep, kako kaže Uzvišeni:

"K Njemu se dižu lijepe riječi i dobro djelo On prima." (Fatir: 10)

Zatim da od osoba (ljudi) prima samo onoga ko je lijep, a to je mu'min, jer mu'min je sav lijep (dobar): njegovo srce, njegov jezik i njegovo tijelo, a to tako što je u njegovom srcu nastanjen iman (vjera), a iman se pojavljuje na jeziku putem zikra (spominjanja Allaha) i na ostalim organima tijela putem dobrih djela, koja su,

opet, plod imana i njegov sastavni dio. Sve ove lijepe i dobre stvari (tajjibat) Allah prima, kao što se navodi u hadisu "ET-TEHIJJATU LILLAHI VET-TAJJIBATU" ("Pozdravi Allahu i lijepe stvari"). Od najvećih stvari pomoću kojih vjernik postiže ljepotu (ili dobrotu) djela jeste da mu hrana bude lijepa, i to tako što će jesti halal, a od najvažnijih stvari koje kvare djelo i sprečavaju njegovo primanje jeste jedenje harama, kao što stoji u prethodnom hadisu o onome koji pruža ruke prema nebu moleći: "Ja Rabb, Ja Rabb", a hrana mu je haram, piće mu je haram, odjeća mu je haram, a i zadojen je haramom, pa kako da mu se udovolji i usliša dova?!" Iz ovoga se razumije da jedenje, pijenje i oblačenje harama sprečava uslišavanje dove i u tome se krije najveća prijetnja i opomena onima koji su sebi dopustili potpunu slobodu u zgrtanju (sakupljanju) haram (zabranjene) imovine i zle i štetne zarade: od kamate, mita, laži i varanja u kupovini, prodaji i poduzetništvu i prisvajanja tuđe imovine putem nečasnih i nepoštenih procesa (sporova), krivokletstva i lažnog zaklinjanja. I u tome je, isto tako, najveća prijetnja i opomena onima koji se hrane haramima, zabranjenim jelima, i konzumiraju opojna pića i drogu; alkohol, hašiš i opijum. Hrane se ovim štetnim i opakim stvarima koje uništavaju razum i karakter, prouzrokuju tjelesne bolesti, ubijaju muškost i čovječnost i vode u pokvarenost, nemoral i druga zabranjena djela. Kako da se usliša njihova dova i kako da se aktivira u pokornosti i ibadetu tijelo koje je zahranjeno haramom?! Kako da se ubroji u dobre ljude osoba koja se hrani ružnim i zabranjenim jelima?! Zato se bojte Alaha, a robovi Allahovi, i zadovoljite se onim što vam je dopušteno (halal) od onoga što vam je zabranjeno (haram), jer u halalu je neovisnost od harama.

"I izbjegavajte što više govor neistiniti." (El-Hadždž: 30)

Navikavajte vaše jezike da izgovaraju lijepe riječi, kao što je učenje Kur'ana, tesbih (subhanallah), tehlil (la ilahe illellah), tekbir (Allahu ekber) i tahmid (elhamdullillah), kako biste bili od onih za koje je Uzvišeni Allah rekao:

"Oni su bili nadahnuti da govore lijepe riječi i bili su nadahnuti na put Onoga Koji je hvale dostojan." (El-Hadždž: 24)

A klonite se ružnog govora, kao što je laž, ogovaranje, klevetanje, psovka, lažno svjedočenje, krivokletstvo i razvratan govor. Ne praktikujte navedeni govor i ne slušajte ga (od drugih) kako biste bili od onih za koje je Uzvišeni Allah rekao:

"...a kada čuju besmislicu kakvu, od nje se okrenu i reknu: 'Nama naša djela, a vama vaša djela; mir vama! Mi ne želimo društvo neukih.'" (El-Kasas: 55)

E'UZU BILLAHI MINEŠ-ŠEJTANIR-RADŽIM (Utječem se Allahu od prokletog šejtana).

“O vjernici, ne uskraćujte sebi lijepe stvari koje vam je Allah dopustio, samo ne prelazite mjeru, jer Allah ne voli one koji pretjeruju. I jedite ono što vam Allah daje, što je dopušteno i lijepo; i bojte se Allaha, u Kojeg vjerujete.” (El-Ma'ida: 87-88).

Gospodaru naš, podari nam blagoslov Kur'ana veličanstvenog...(dova).

O RAZDVAJANJU LIJEPOG OD RUŽNOG

DRUGA HUTBA

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova, Koji nas je stvorio i opskrbio i nije nas samima sebi prepustio, nego nam je odredio vrijeme (rok) u kojem će dobročinitelj biti nagrađen za dobročinstvo svoje, a grješnik kažnjen za propuste svoje.

“A Gospodar tvoj nije nepravedan prema robovima Svojim.” (Fussilet: 46)

Zahvaljujem Mu na Njegovim nebrojenim blagodatima i svjedočim da je samo Allah Bog, On nema druga, On ima najljepša imena. Zatim svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. Allah mu je oprostio i prijašnje i potonje grijehe, pa je, iz zahvalnosti Allahu, toliko dugo stajao na njegovim plemenitim nogama, klanjajući namaz, da bi mu ispucale (od dužine stajanja). Neka je salavat i selam Allahov na njega, njegovu porodicu i njegove ashabe, koji su se čvrsto držali njegovog sunneta i slijedili njegov put.

O ljudi!

Bojte se Uzvišenog Allaha i budite sa iskrenim i dobrim vjernicima, a klonite se pokvarenjaka, smutljivaca i zlotvora, jer Allah vam to zapovijeda u Njegovoj savršenoj i jasnoj Knjizi. Kaže Uzvišeni:

“A vjernici i vjernice su prijatelji jedni drugima; traže da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvrćaju, i namaz obavljaju, i zekat daju, i Allahu i Poslaniku Njegovu se pokoravaju. To su oni kojima će se Allah sigurno

smilovati - Allah je, doista, silan i mudar." (Et-Tevba: 71)

I kaže:

"Nevjernici su prijatelji jedni drugima. Ne postupite li i vi tako, nastat će smutnja na Zemlji i nered veliki." (El-Enfal: 73) "Nevaljale žene su za nevaljale muškarce, a nevaljali muškarci za nevaljale žene; čestite žene su za čestite muškarce, a čestiti muškarci za čestite žene." (En-Nur: 26),

to jest nevaljale žene su za nevaljale muškarce, a nevaljali muškarci su za nevaljale žene, a čestiti muškarci su za čestite žene. Ovo znači da se sa svakim od dvije navedene kategorije ophodi onako kako mu i priliči, pa se ženi osobom koja mu i priliči, sličnoj njemu, i obraća mu se riječima koje mu i priliče. I kao što je Allah razdvojio ljude na dobre i nevaljale na dunjaluku tako će isto razdvojiti ljude i na ahiretu. Uzvišeni kaže:

"Na dan kad nastupi čas oživljenja, ljudi će se razdvojiti: oni koji su vjerovali i dobra djela činili - u džennetskom perivoju će se radovati, a oni koji nisu vjerovali i koji su ajete Naše i susrete na Sudnjem danu poricali — u trajnoj će mucu biti." (Er-Rum: 14-16)

Džennet je, dakle, kuća dobrih i čestitih, kao što kaže Uzvišeni:

"Mir vama, od grijeha ste čisti, zato udite u nj, u njemu ćete vječno boraviti!" (Ez-Zumer: 73)

Također, kaže:

"One kojima će meleki duše uzeti — a oni čisti, i kojima će govorit: 'Mir vama! Udite u Džennet zbog onoga što ste činili!'" (En-Nuhl: 32)

A Džehennem je kuća nevaljalalih i pokvarenih — Uzvišeni Allah kaže:

"..da bi Allah dobre od nevaljalih odvojio i da bi nevaljale jedne na druge naslagao, a onda ih sve u gomilu zbio i u Džehennem bacio. Oni će, doista, biti izgubljeni." (El-Enfal: 37)

Zato se bojte Allaha, o robovi Allahovi, i pravite razliku između nevaljalog i dobrog.

Budite sa lijepim i čestitim vjernicima, uživajte u lijepoj hrani, govorite lijepe riječi, približavajte se Allahu lijepim djelima i udjeljujte iz lijepog (halal) imetka kako biste stigli do kuće dobrih i čestitih, a to je Džennet; a izbjegavajte nevaljale riječi, hranu, zaradu, djela i nevaljale ljude, ne biste li se spasili od kuće nevaljalih na Sudnjem danu.

O ODLIKOVANJU ČOVJEKA IZNAD SVIH OSTALIH STVORENJA

PRVA HUTBA

“Hvaljen neka je Allah, Koji je nebesa i Zemlju stvorio i tmine i svjetlo dao, pa opet oni koji ne vjeruju — druge sa Gospodarom svojim izjednačavaju! On vas od zemlje stvara i čas smrti određuje, i samo On zna kada će smak svijeta biti, a vi opet sumnjate. On je Allah na nebesima i na Zemlji, On zna i što krijete i što pokazujete, i On zna ono šta radite.” (El-En’am: 1-3)

Svjedočim da je samo Allah Bog, On nema druga, stvorio je čovjeka i poučio ga govoru; i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik — i ljudima i džinima. Neka je salavat Allahov i selam neizmjerni na njega, njegovu porodicu i njegove ashabe, vlasnike znanja i spoznaje.

O Ljudi!

Bojte se Uzvišenog Allaha onako kako vam je naredio da Ga se bojite, pokoravajte se Njegovim odredbama i nemojte Mu nepokorni biti, jer sreća se krije u bojaznosti od Njega i poslušnosti Njemu, a nesreća u suprotstavljanju Njegovim naredenjima i neposlušnosti prema Njemu.

Uzvišeni Allah kaže:

“O vjernici, ako se budete Allaha bojali, On će vam sposobnost darovati pa ćete istinu od neistine moći rastaviti i preko ružnih postupaka vaših će preći i oprostiti vam. — A Allahova dobrota je neizmjerna.” (El-Enfal: 29)

I kaže:

“...a onome koji se Allaha boji, On će izlaz naći; i opskrbit će ga odakle

se i ne nada..." (Et-Talak: 2) "A onome ko se Allaha boji, On će sve što mu treba učiniti dostupnim." (Et-Talak: 4)

Ikaže, također, Uzvišen neka je On:

"A onoga koji Allahu i Poslaniku Njegovu ne bude poslušan, sigurno čeka vatra džehenemska; u njoj će vječno i zauvijek ostati." (El-Džin: 23) "A ko Allaha i Njegova Poslanika ne posluša, taj je sigurno skrenuo s Pravog puta." (El-Ahzab: 36)

Allah je odlikovao čovjeka iznad svih ostalih stvorenja i živih bića pa ga je učinio namjesnikom na Zemlji. Potčinio mu je cijeli ovaj kosmos i opskrbio ga umnim i tjelesnim sposobnostima, a zatim ga na kušnju, u dobru i u zlu, stavio pa mu naredio i zabranio, obećao i zaprijeti. Rekao je Uzvišeni:

"Zar čovjek misli da će sam sebi prepušten biti?" (El-Kijame: 36) "Zar ste mislili da smo vas uzalud stvorili i da Nam se nećete povratiti?" (El-Mu'minun: 115)

A nagradu je učinio odgovarajućom vrsti djela, tj. kakvo djelo takva i nagrada, pa za dobro slijedi dobro, a za zlo zlo, kaže Uzvišeni:

"Čovjekovo je samo ono što sam uradi i trud njegov će se sigurno iskazati, zatim će prema njemu u potpunosti nagrađen ili kažnjen biti." (En-Nedžm: 39-541)

I kaže:

"Onaj ko bude uradio koliko trun dobra — vidjet će ga, a onaj ko bude uradio i koliko trun zla — vidjet će ga." (Ez-Zilzal: 7-8).

A u hadisi-kudsiju stoji: "O robovi Moji, sve se svodi na vaša djela, koja Ja pomno bilježim a zatim ću vam ih vjerno dostaviti. Pa ako nađe dobro, neka zahvali Allahu, a ko nađe nešto drugo (to jest zlo), neka ne kori nikoga osim sebe."

Allah se obratio čovjeku više puta i opisao ga mnogobrojnim svojstvima ili sifatima. Uzvišeni kaže:

"Ti ćeš, o čovječe, koji se mnogo trudiš, trud svoj pred Gospodarem svojim naći" (El-Inšikak: 6),

to jest ti ideš Gospodaru svome i trudiš se, djela činiš, "pa ćeš ih susretati", to jest naći ćeš i susresti ono što si učinio od dobra ili zla.

Džabir, r.a., veli: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s., "Kazao je Džibril: 'O Muhammede, živi koliko hoćeš, ali ćeš sigurno umrijeti; voli koga hoćeš, ali ćeš se sigurno od njega rastaviti; radi što hoćeš, ali ćeš se sigurno sa djelima svojim susresti!'"

A rečeno je u komentaru prethodnog ajeta (El-Inšikak: 6) i ovo: "Ti ćeš sigurno susresti Gospodara svoga pa će te nagraditi za djela tvoja i uzvratit će ti trud tvoj. Ova dva mišljenja, prethodno i sadašnje, nerazdvojna su, jer čovjek nesumnjivo radi djela na osnovu kojih će susresti Allaha pa će ga On nagraditi (odnosno kazniti) za njih.

Uzvišeni Allah u drugom ajetu kaže:

"O čovječe, zašto da te obmanjuje to što je Gospodar tvoj plemenit, Koji te je stvorio — pa učinio da si skladan i da si uspravan — kakav je htio, lik ti dao?" (El-Infitar: 6-8),

to jest šta te obmanjuje i zasljepljuje, o sine Ademov, u Gospodara tvoga Velikog, pa si se odvažio da Mu neposlušan budeš i da Mu uzvraćaš onim što Mu ne dolikuje, upotrijebivši Njegovo ime "Plemeniti" kako bi ukazao da ne bi trebalo da se "Plemeniti" sučeljava i da Mu se uzvraća ružnim i razvratnim djelima. A iz plemenitosti i dobrote Svoje Uzvišeni Allah je čovjeka iz ništavila stvorio (iz nepostojanja u postojanje izveo) i učinio ga skladnim, pravilnim, ravnomjernog rasta, uspravnim, u najljepšem liku i izgledu, a u stanju je da ga stvori (učini) u ružnom i odvratnom liku. Međutim, iz milosti i dobrote Svoje stvorio ga je u lijepom, pravilnom i ravnomjernom liku, sa upotpunjenim organima, lijepog izgleda i pojave (oblika). Zatim, ako ovaj čovjek bude radio dobra djela i pokoravao se svome Gospodaru, Allah će uljepšati njegov unutarnji lik kao što je uljepšao i spoljašnji i nastavit će sa njegovim počastima i odlikama i na dunjaluku i na ahiretu; a ako bude činio ružna i nevaljala djela, unakazit će njegov unutarnji lik i poniziti ga i na dunjaluku i na ahiretu. Uzvišeni Allah kaže:

"Mi čovjeka stvaramo u skladu najljepšem, zatim ćemo ga u najnakazniji lik vratiti, samo ne one koji budu vjerovali i dobra djela činili, njih čeka nagrada neprekidna." (Et-Tin: 4-6)

Također, kaže:

"Tako mi vremena, čovjek, doista, gubi, samo ne oni koji vjeruju i dobra djela čine, i koji jedni drugima istinu preporučuju i koji jedni drugima preporučuju strpljenje." (El-'Asr: 1-3)

Isto je tako Svevišnji izvijestio da je stvorio ovoga čovjeka slabim i nemoćnim, da ga je iz nepostojanja u postojanje izveo i poučio ga nakon što čovjek ništa nije znao, da bi zatim taj čovjek, kada se neovisnim osjetio i imetak njegov se namnožio, likovao i obijestan, nezahvalan i nepravedan postao. Uzvišeni kaže:

"U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog! Čitaj, u ime Gospodara tvoga, Koji stvara, stvara čovjeka od ugruška! Čitaj, plemenit je Gospodar tvoj,

Koji poučava peru, Koji čovjeka poučava onome što ne zna. Uistinu, čovjek se uzobijesti čim se neovisnim osjeti...! (El-'Alek: 1-7)

Zatim mu je Allah zaprijetio, posavjetovao ga i podsjetio na njegov svršetak i kraj. Kaže Uzvišeni:

"A Gospodaru tvome će se, doista, svi vratiti!" (El-'Alek: 8),

to jest povratak je Allahu, Njemu se sve vraća, i On će te na obračun pozvati za djela tvoja i tiraniju tvoju.

Svojstva su čovjeka: nasilje, nepravda, džehl (neupućenost, neznanje) i nevjerstvo, osim onih kojima se Allah smiluje. Kaže Uzvišeni:

"Čovjek je, uistinu, nepravedan i nezahvalan." (Ibrahim: 34)

i kaže:

"...ali ga je (emanet) preuzeo čovjek, a on je, zaista, prema sebi nepravedan i lahkomislen.." (El-Ahzab: 72); ***"Čovjek je, uistinu, stvoren malodušan: kada ga nevolja snađe, brižan je, a kada mu je dobro, nepristupačan je, osim onih koji klanjaju..."*** (El-Me'aridž: 19-22); ***"Čovjek je, zaista, Gospodaru svome nezahvalan i sam je on toga, doista, svjestan, i on je, zato što voli bogatstvo — radiša."*** (El-'Adijat: 6-8)

I izvjestio je Svevišnji da je čovjek očajan i beznadežan kada je u nevolji, a likuje i uznosi se kada je u izobilju. Uzvišeni kaže: "Ako čovjeku milost Našu pružimo, pa mu je poslije uskratimo, on pada u očajanje i postaje nezahvalnik. A ako ga blagodatima obaspemo, poslije nevolje koja ga zadesila, on će sigurno reći:

'Nevolje su me napustile!' On je, doista, umišljen i razmetljiv, osim onih koji su strpljivi i koji dobra djela čine...' " (Hud: 9-11)

Ovo je stanje čovjeka i ovo su njegove osobine, što se tiče njega samog i njegove ličnosti, a oslobađanje od ovih svojstava u korist plemenitih i pohvalnih postiže se samo Allahovom dobrotom i Njegovom pomoći, ne samo od sebe, jer njemu osobno pripadaju samo navedena pokuđena svojstva. On nema snage ni moći da ih se oslobodi i okiti se plemenitim svojstvima, osim pomoću svoga Gospodara, Njegove dobrote i milosti.

"Od Allaha je svaka blagodat koju uživete..." (En-Nahl: 53) ***"...Allah je vama milost podario time što vas je u pravu vjeru uputio..."*** (El-Hudžurat: 17) ***"...ali vam je Allah omilio vjerovanje i učinio ga lijepim u vašim srcima i omrznuo vam nevjerstvo, griješenje i nepokornost. To su oni koji su na Pravom putu, dobrotom i blagodati Allahovom. — A Allah sve zna i mudar je."*** (El-Hudžurat: 7-8)

On je Taj Koji usađuje vjerovanje (iman) u srca Svojih robova, vjernika i učvršćuje ih u njemu, a otklanja od njih zlo, grijeh i razvrat. Tako Uzvišeni Allah kaže:

“Nijedan čovjek nije vjernik bez Allahove volje; a On kažnjava one koji neće da razmisle.” (Junus: 100). I kaže: “...a na umu će ga (Kur’an) imati samo ako Allah bude htio.” (El-Muddessir: 56) “...a vi ne možete ništa htjeti ako to Allah, Gospodar svjetova, neće!” (Et-Tekvir: 29).

Dakle, uputa koja se ogleda u pomoći da se čini dobro (hajr) i prihvati istina jeste u rukama Uzvišenog i Svemogućeg Allaha, daruje je i milost njome ukazuje kome hoće. Ona je dar Njegov i dobročinstvo Njegovo, a robu je naređeno da slijedi puteve koji vode toj uputi: da je traži od Allaha, da se Njemu vraća i kaje, da sluša (uči) Allahovu Knjigu i sunnet Njegovog Poslanika kako bi spoznao istinu i slijedio je, otkrio laž i neistinu i klonio ih se; da izvršava ono što mu je Allah naredio, a ostavi ono što mu je zabranio, bilo da se radi o djelima, govoru, namjerama, stjecanju imetka ili drugim zabranjenim radnjama i postupcima. Uzvišeni Allah kaže:

“Tako mi noći kada tmine razastre, i dana kada svane, i Onoga Koji muško i žensko stvara, vaš trud je, zaista, različit: onome koji udjeljuje i ne griješi i ono najljepše smatra istinitim — njemu ćemo Džennet pripremiti; a onome koji tvrdi i osjeća se neovisnim i ono najljepše smatra lažnim — njemu ćemo Džehennem pripremiti...” (El-Lejl: 1-10)

Neka nam Allah Kur’an veličanstveni blagoslovljenim učini....(dova).

O ODLIKOVANJU ČOVJEKA IZNAD SVIH OSTALIH STVARANJA

DRUGA HUTBA

Hvaljen neka je Allah, Gospodar svjetova, Koji čovjeka od kapi sjemena stvara, i opet je on (čovjek) otvoreni protivnik. Svjedočim da je samo Allah Bog, On nema druga, On je Vladar Istiniti i Njemu se stvorenja vraćaju. I svjedočim da je Muhammed Njegov rob i poslanik Njegov i džinima i ljudima, da radosne vijesti donosi i da opominje, da Allahu, dozvolom Njegovom, poziva i da kao svjetiljka obasjava. Neka

je salavat Allahov i selam neizmjerni na njega, njegovu porodicu i njegove ashabe.

Robovi Allahovi!

Bojte se Allaha i sjetite se vašeg početka i vašeg kraja, ta od zemlje ste stvoreni i u zemlju ćete se vratiti, a zatim ćete, radi polaganja računa i nagrađivanja, odnosno kažnjavanja, proživljeni biti:

“Od zemlje vas stvaramo i u nju vas vraćamo i iz nje ćemo vas po drugi put izvesti.” (Ta-Ha: 55)

Pa kako onda dolikuje onome čiji je ovo hal (stanje) i svjestan je brzine svoga svršetka i odlaska sa ovoga svijeta da se oholi i da obijestan bude, čim se neovisnim osjeti, i zaboravlja da će se Gospodaru svome vratiti?! Nasilje i nepravda ovog čovjeka doprli su, čak, dotle da osporava moć i snagu Milostivog i poriče proživljenje i hisab — polaganje računa:

“...govori: ‘Ko će oživiti kosti, kad budu truhle’” (Ja-Sin: 78),

a zaboravlja početak svoj i stvaranje svoje iz ničega, te da je Onaj Koji je moćan bio da ga prvi put stvori — moćan da ga s više prava (još lakše) ponovo povрати.

“Reci: ‘Oživiti će ih Onaj Koji ih je prvi put stvorio; On dobro zna sve što je stvorio.’” (Ja-Sin: 79)

Čak, nepravda čovječja stigla je dotle da je zanijekao postojanje Allaha. Eto vam komunizma u ovom našem savremenom dobu i njemu sličnih bezbožničkih sistema, negiraju postojanje Stvoritelja, zatvaraju oči pred Njegovim kosmičkim ajetima (znakovima) u prostranstvima svemirskim i u njima samim i zaboravljaju da se u svemu krije ajet, jasan dokaz, da je On Jedan.

“Zar su oni bez stvoritelja stvoreni ili su oni sami sebe stvorili?! Zar su oni nebesa i Zemlju stvorili?! Ne, nego oni neće da vjeruju.” (Et-Tur: 35-36)

Ovaj je čovjek zaslijepljen njegovim izumima i njegovim civilizacijskim dostignućima, umišljajući sebi da je sve to on postigao svojom snagom, svojom moći, svojim iskustvom i svojom vještinom, a zaboravljajući da je Allah Taj Koji ga je stvorio, pamet mu i moć rasuđivanja darovao, sve postojeće mu potčinio i nadahnuo ga kako da se njime koristi i da se, konačno, sve odvija u skladu s Allahovom odredbom, Njegovim stvaranjem i Njegovim upravljanjem,

“...a vi ne možete ništa htjeti ako to Allah, Gospodar svjetova, neće!” (Et-Tekvir: 29) “Allah stvara i vas i ono što napravite.” (Es-Saffat: 96)

Zatim, pogledajmo u ova dostignuća kojima je opčinjen i zaslijepljen čovjek; učine ih se svodi na naprave i uređaje za ručenje i uništavanje čovjeka i kulture

(građevina), ubilačko oružje i džehenemski projektili koji uništavaju usjeve i rod, sve do čega dopru. Čovjeku je sve to omogućeno samo kao kazna i patnja njemu i cijelom čovječanstvu, kako kaže Uzvišeni:

“Reci: ‘On je kadar da pošalje protiv vas kaznu iznad vaših glava ili ispod vaših nogu ili da vas u stranke podijeli i učini da silu jedni drugih iskusite.’” (El-En’am: 65)

Pa bojte se Allaha, o robovi Allahovi, i uzmite pouku od naroda koji su prije vas bili, koji su bili zaslijepljeni snagom svojom i oglušili se o naređenja Gospodara njihova i poslanika Njegovih, pa ih je On podvrgnuo strogom obračunu i kaznio ih teškom kaznom.

Oni su pogubnost postupaka svojih iskusili i propast je kraj njihov bio. I znajte, poštovana braćo, da je najbolji govor Allahova Knjiga....itd.

I NEKA JE HVALJEN ALLAH, GOSPODAR SVJETOVA

BILJEŠKE

¹ Ovaj uvod preuzet je iz predgovora šejha Saliha.

² Ovim Ibn-Mes'ud želi ukazati kako su i pored prisustva ashaba i skore smrti Poslanika požurili sa novotarijama.

³ Gajim duboku nadu i uvjerenje da ovakva uvjerenja i ovakvi čini i manifestacije kod nas ne postoje, a ako, ne daj Bože, postoje, onda ih, uistinu, treba ovako oštro i žestoko osuditi. Ovo može zasmetati samo onima čiji je "TEVHID" natrunjen, a pravim vjernicima nikako. (Prim. prev.)

⁴ To jest kako je sa šehadetom i obavezama ispunjenim prema njemu (zupcima). (Prev.)

⁵ To jest kako je sa šehadetom i obavezama ispunjenim prema njemu (zupcima). (Prev.).

⁶ Pripisivanje druga Allahu. (Prev.)

⁷

⁸ Ovo "dva puta" može se dvojako protumačiti: da će imati duplu nagradu ili da je to Poslanik dva puta ponovio, a Allah najbolje zna. (Prev.)

⁹ Šam obuhvata područje: Sirije, Jordana i Palestine. (Prev.)

¹⁰ Drugo značenje ovog ajeta bilo bi: "...ne ubijajte jedni druge", kako stoji u Korkutovom prijevodu značenja Kur'ana, međutim, očito je da je autor smjerao na navedeno značenje. (Prev.)

¹¹ To su kratke izreke, sa malo riječi, a sa puno poruka i značenja. (Prev.)

¹² Prvom smrću aludira se na stanje nepostojanja čovjeka, a drugom na dunjalučku poznatu smrt, nakon dolaska na ovaj svijet. (Prev.)

¹³ BERZEH je razdoblje između smrti i proživljenja. (Prev.)

¹⁴ Misli se na 36-ti ajet sure "En-Nisa". (Prev.)

¹⁵ Povjerene stvari ili emanet jesu razni položaji i zvanja u društvenom uređenju za koje muslimani trebaju birati samo sposobne ljude, koji će odgovarati tim položajima. (Preuzeto iz Čauševićevog i Pandžinog prijevoda značenja Kur'ana - Prev.)

¹⁶ "ERAK" je drvo od koga se pravi misvak - četkica za zube. (Prev.)

¹⁷ To jest do dana kada je pričao o svom slučaju. (Prev.)

¹⁸ Misli se na K'aba ibn Malika i dvojicu njegovih ashaba koji su postupali kao i on. (Prev.)

¹⁹ Hadis. (Prev.)

²⁰ Kao da joj, naprimjer, kaže: "Puštena si, puštena si, puštena si" ili: "Nisi mi više žena, nisi mi više žena, nisi mi više žena", itd., a sve to na jednom sijelu. (Prev.)

²¹ To jest povlače za sobom pravne posljedice. (Prev.)

²² To je Šerijatom određeni period u kojem se žena ne može preudati nakon smrti muža ili poslije razvoda od njega. (Prev.)

SADRŽAJ

HUTBE - I DIO

PREDGOVOR	7
METOD SAKUPLJANJA HUTBI I PLAN RADA	13
SLIJEDITE, A ZA NOVOTARIJAMA NE POVODITE SE!	15
VELIKODUŠNOST ISLAMA	21
SAVRŠENOST ISLAMA, NJEGOVA LAHKOĆA I JEDNOSTAVNOST	23
ISLAM ŠTITI VJERU, ŽIVOT, ČAST I IMETAK	30
REALIZACIJA TEVHIDA I NJEGOVO ČIŠĆENJE OD PRIMJESA ŠIRKA	33
NEKI ALLAHOVI ZNAKOVI (AJETI) KOJI UPUĆUJU NA NJEGOVU MOĆ	37
JOŠ NEKI OD ALLAHOVIH, DŽ. Š., ZNAKOVA	39
ŠTA JE SVE ALLAH POTČINIO LJUDIMA I ČIME IH POČASTIO	43
VJEROVANJE U KADER - ALLAHOVO ODREĐENJE	46
ZIKRULLAH - SPOMINJANJE UZVIŠENOG ALLAHA	50
TUMAČENJE NEKIH AJETA IZ SURE "ET-TUR"	53
SMISAO BRATSTVA U VJERI I NJEGOVE NUŽNE POSLJEDICE	58
PODSTICANJE NA PRAVEDNOST I VRSTE PRAVDE	64
SLIJEĐENJE PRAVOG PUTA (ISTIKAMET)	69
O PODSTICANJU NA DOBRA DJELA	73
O ISPRAVNOSTI I POKVARENOSTI SRCA	80
TAKVALUK (BOGOBOJAZNOST) STJECIŠTE JE SVAKOG DOBRA	87
UPOZORENJE NA ZASLIJEPLJENOST DUNJALUKOM	94
PODSTICAJ NA BOGAĆENJE DOBRIM DJELIMA (na umnožavanje dobrih djela)	98
VRIJEDNOST ŠEHADETA "LA ILAHE ILLELLAH"; POJAŠNJENJE ONOGA ŠTO ON ZAHTIJEVA I IZISKUJE	106
NEKA OD ZNAČENJA I ZAHTIJEVA ŠEHADETA ("LA ILAHE ILLELLAH")	111

SMISAO I SADRŽAJ ŠEHADETA	
“LA ILAHE ILLELLAH MUHAMMEDUN RESULULLAH”	114
UKAZIVANJE NA OPASNOST ŠIRKA	118
LJUBAV PREMA ALLAHU I NJEGOVOM POSLANIKU	124
OBAVEZA POKORAVANJA ALLAHU I NJENO RAZUMIJEVANJE	131
PLODOVI IMANA (VJEROVANJA) I RAZLIKE IZMEĐU STAVOVA (PONAŠANJA) VJERNIKA I STAVOVA MUNAFIKA (LICEMJERA), u skladu s onim što bilježi Kur’an časni	136
ODLIKE VJEROVANJA U GAJB (NEVIĐENO) I NJEGOVO RAZUMIJEVANJE	140
SVOJSTVA VJERNIKA	144
KOMENTAR JEDNOG HADISI-KUDSIJA PRENOSI EBU-ZERR, R.A.	148
UPOZORAVANJE NA VATRU (DŽEHENNEM), RAZLOZI ULASKA U NJU	152
O ZABRANI NANOŠENJA ŠTETE SAMOME SEBI	156
O ČUVANJU I IZVRŠAVANJU FARZOVA I IZBJEGAVANJU HARAMA	160
O STANJIMA ČOVJEKA (sažetak iz knjige “Tuhfetuk-mevdud” od Ibn-Kajjima)	164
ODGOVORNOST VJERNIKA U ŽIVOTU	168
O PODSTICANJU NA ISKRENOST I UKAZIVANJE NA POGUBNOST LAŽI	174
UPOZORENJE NA GRIJEHE I PROPUSTE JEZIKA	182
UPOZORENJE NA OGOVARANJE I KLEVETANJE	185
O SABURU (STRPLJIVOSTI) I NJEGOVIM VRSTAMA	188
DOBROČINSTVO PREMA RODITELJIMA	193
ODRŽAVANJE RODBINSKE VEZE	199
SRETNI DOM	205
KADA SE NE SLAŽU MUŽ I ŽENA	211
O RAZDVAJANJU LIJEPOG OD RUŽNOG	217
O ODLIKOVANJU ČOVJEKA IZNAD SVIH OSTALIH STVORENJA	223
BILJEŠKE	230

